

Maandblad uitgegeven door de Vereeniging TEGEN DE KWAKZALVERIJ

onder Redactie van H. VAN GELDER.

Bestuur der Vereeniging: MR. P. W. DE KONING, Advocaat te Amsterdam, VOORZITTER; MR. W. P. R. BOUMAN, Substituut Officier van Justitie bij de Arrondissements-Rechtbank te Rotterdam; MR. A. A. CNCPIUS, Advocaat-Generaal bij het Gerechtshof te 's Hertogenbosch; MR. A. VAN DER ELST, Ambtenaar van het O. M. bij het Kantongerecht te Leiden; DS. F. C. FLEISCHER, Doopsgez. Predikant, te Winterswijk; C. NANNES GORTER, Journalist te Alkmaar; P. KEG Cz., Oud-Postdirecteur te Middelburg; MR. A. LIND, Advocaat te Amsterdam; Mej. J. C. RESSING te Delden; J. VAN RIEL, Dir. Mil. Apotheker, Directeur van het Rijks Magazijn van Geneesmiddelen te Amsterdam; DR. G. ROMIJN, Inspecteur van de Volksgezondheid te 's-Hertogenbosch; E. J. ABRAHAMS, Arts te Amsterdam, SECRETARIS-PENNINGMEESTER.

Ieder Lid ontvangt één Exemplaar van het Maandblad en heeft recht op hoogstens 10 Exemplaren ter gratis-verspreiding.

LID DER VEREENIGING is ieder die haar doel helpt bevorderen en een Contributie betaalt van f 3.—.

Adres voor de REDACTIE van het Maandblad bij den Redacteur, AMSTEL 102 te Amsterdam; voor het BESTUUR DER VEREENIGING en voor AANGIFTE van LEDEN en ABONNÉ'S bij den Secretaris-Penningmeester E. J. ABRAHAMS, Arts, KEIZERSGRACHT 239, AMSTERDAM, bij wien ook losse exemplaren van het Maandblad moeten worden aangevraagd.

Geplaatste bijdragen en onderzoekingen van kwakzalversmiddelen en specialités worden desverlangd gehonoreerd.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is niet alleen geoorloofd doch wordt zelfs dringend verzoekt.

ABONNEMENTSPRIJS, Franco per post..... per jaar f 1.25

INHOUD.

Vereeniging tegen de Kwakzalverij. Mededeelingen van het Bestuur.

Hoofdartikel: Een aanslag op onze gezondheid en onze beurs.

Berichten: Lezing over kwakzalverij. — Tuberculose. — Museum. — Noodlottig gevolg van zelfbehandelen.

Mededeelingen van verschillenden aard: Mijnhardt's geneeskrachtige tabletten. — Asthma-pillen van Beyers. — Het tijdschrift „De Gezondheid”.

Ingezonden: Verregaande brutaliteit van Hemmes. — „De Gezondheid”.

Rechtszaken: Een slaapster. — Een natuurgeneeskundige.

Correspondentie.

Herhaalde waarschuwingen: Mijnhardt's middelen.

Wij gelooven geen te gewaagde stelling uit te spreken, als we beweren, dat van geen der menschelijke gebreken meer partij is getrokken, dan van de lichtgeloovigheid, aldus vangt *Reclam* zijn opstel over kwakzalverij aan.

Men zou een heel dik boek over die leelijke eigenschap van den mensch kunnen schrijven en dan nog lang niet het onderwerp hebben uitgeput. De geschiedenis van het bedrog hangt ten nauwste samen met de geschiedenis der beschaving. Zijn beeld komt telkens gerepigeerd voor, naar gelang van de verschillende perioden van beschaving, waarin de maatschappij verkeerde; naar gelang van de onderscheidene standen van maatschappij, waaronder het optreedt.

Het bedrog was misschien van alle menschelijke ondeugden het vroegste bekend en is zeker het meest algemeen verbreid.

Moet het dan nog verwonderen, dat het bedrog zijne netten ook gespannen heeft om het hoofd van die ongelukkigen, die den grootsten schat huns levens verloren hebben of zich zulks inbeelden?

In geen omstandigheid van het leven treedt de lichtgeloovigheid meer aan den dag, dan wanneer de mensch ziek is. Dan is de aandrift om weder gezond te worden zóo sterk, dat zelfs de verstandigste door de sluwe woorden en handelingen van ieder, die voorgeeft een onfeilbaar middel tot genezing te bezitten, zich laat misleiden, om van zijn gebrek of kwaal op de gemakkelijkste, snelste en zekerste wijze verlost te worden.

De geneeskundige kwakzalverij is dan ook zoo oud, als de menschelijke krankheid zelve. Men vindt haar over de geheele wereld verbreid. Geen volk, hoe ruw en onbeschaafd ook, of het bedrog was er op uit, om zich van den kranke meester te maken.

Het bedrog werd steeds met den mantel der geheimzinnigheid bedekt. Hoe dichter die mantel het verborg en hoe schitterender de kleuren, waarmede hij opgesmukt was, des te aantrekkelijker en begeerlijker scheen het lokaas, des te gedweeër liet men zich vangen.

Terwijl men in gezonde dagen met een verachtelijk schouderophalen den kwakzalver afwijst, ziet men in zieke dagen rijkhalzend naar dienzelfden man en zijne middelen uit — en betaalt men zijn bedrog met goud. Zonder te vragen wie de man is, aan wien men zijn lichaam toevertrouwt, zonder eenige waarborg omtrent zijn rechtschapenheid zijn kennis en de deugdelijkheid der middelen die hij aanprijst, ja, zelfs zonder eenige waarschuwing, dat de kwaal waartegen de middelen worden aangeprezen, werkelijk bestaat, werpt men zich blindelings in de armen van den kwakzalver en gebruikt zijne middelen met een onbepaald vertrouwen.

Het moet zeker ook aan den vooruitgang zijn te wijten, dat de kwakzalverij heden ten dage een

ongekende hoogte en uitgebreidheid heeft bereikt. Maar daarnaast valt op te merken dat de lichtgeloovigheid omtrent dit punt evenzeer in omvang en diepte is toegenomen.

De kwakzalver onzer dagen heeft zich meester weten te maken van twee machtige hulpmiddelen tot verbreiding van zijn naam en waren: de industrie en de pers.

Leefde de heks, die de tooverdrank bereidde, afgezonderd in een hol, en was haar afzichtelijkheid een waarborg van vertrouwen in haar persoon en de wansmakelijkheid een waarborg van haar middel; bereidde de alchemist zijn levens-elixers en helse likkepotten in een bekrompene, duister verlichte en armzalige cel; reisde de wonderdokter van latere eeuwen het land af met een kistje op den rug, waarin hij zijn geheelen voorraad wondermiddelen meevoerde; — de moderne kwakzalver fabriciert zijne geheimmiddelen op reusachtige schaal, door middel van de machtige beweegkracht onzer eeuw, in prachtig ingerichte werkplaatsen, hij bedeeft zijn waren met de geurigste, welsmakendste stoffen, geeft ze de aangenaamste vormen, de schitterendste kleuren, de schoonst klinkende namen, verpakt ze in sierlijke omhulsels, legt ze in de paleizen der nijverheid te koop en beveeltze, op gezag van eigen of anderer verzonnen titels, als de onfeilbaarste en meest gezochte geneesmiddelen aan tegen de meest uiteenlopende kwalen in de organen van openbare verlichting en geestelijk verkeer.

Voor den kwakzalver bestaat geen ander gezag, dan dat hij zich zelf toekent. Hij kent geen twijfel. Alle kwalen zijn geneeslijk, — maar alleen door het middel, dat hij aanbeveelt. Hij vraagt niet naar leeftijd, sekse of gestel; 't is hem genoeg, als de kwaal den naam draagt van de ziekte, waartegen hij zijn middel aanprijst. Hij tracht zich niet eens te vergewissen of die naam wel op de kwaal past. Dat moet de belanghebbende maar weten. En vergist deze zich in de eene kwaal, welnu: — het middel is ook goed voor nog tien andere. En tot geruststelling voegt de geïmproviseerde professor er bij: mocht het al niet baten, het schaadt zeker niet. Zeker zal het een van beiden baten: hem die de waar aan den man brengt. En voor die luttele winst heeft hij den lijder, althans zoolang het middel gebruikt werd, eenige hoop geschonken, — hoop, het plechtanker van den zieke, — de laatste dosis hoop, waarmede hij vaak grafwaarts daalt.

En nu durft men nog spreken van vuige baatzucht! Heeft de geheimmiddel-kramer zijn genie niet dienstbaar gemaakt aan de lijdende menschheid? Hoeveel slapeloze nachten heeft hij niet veil gehad, om zijne menschievende kunst tot zulk een aanzienlijke hoogte op te voeren, de wereld zoo te blinddoeken, dat zij niets dan zelfopoffering en echte humaniteit in zijn handelingen

Vereeniging tegen de Kwakzalverij.

Mededeelingen van het Bestuur.

Bericht aan leden en abonné's.

Ovareenkostig het ter algem. Vergadering genomen besluit zal door ondergeteekende in den loop dezer maand over contributie en abonnementsgelden, verhoogd met 10 cents inningskosten, worden beschikt.

Ter vermindering van noode/ooze onkosten en moeite, verzoekt ondergeteekende beleefd het bedrag gereed te leggen.

E. J. ABRAHAMS,
Secretaris-Penningmeester.

Een aanslag op onze Gezondheid en onze Beurs.

In MOLESCHOTT het bekende *Weekblad* voor Gezondheidsleer, Populaire Geneeskunde en ter bestrijding der Kwakzalverij, vonden wij onder bovenstaanden titel een drietal artikelen, geteekend R, die ons als het ware uit het hart zijn gegrepen.

Wel is waar is alles, wat er in vermeld staat, reeds op verschillende wijzen in ons Maandblad behandeld, wel zullen vooral de lezers van de oudere jaargangen van ons blad daarin bekende zaken aantreffen, maar dat doet niets ter zake. Het is zoo goed, dat vooral in zake de bestrijding der kwakzalverij, steeds op hetzelfde aambeeld worde geslagen, dat het ons hoogst aangenaam zou zijn geweest, de belangrijke artikelen hier in hun geheel weer te geven. Helaas! verbiedt gebrek aan ruimte ons dit plan te volvoeren; wij moeten ons met het overnemen van de voornaamste gedeelten te vreden stellen.

„Mundus vult decipi.

ziet? Dat is een kunst, die niet aan ieder is gegeven. Men duide het hem daarom niet ten kwade, dat hij een schraal loon voor zooveel opofferende liefde vraagt.

Als dokter A. of B. die zes huizen van u af woont en die algemeen als een kundig en rechtschapen man bekend staat, op demarkt zou uitroepen: „weg met de apotheek! weg met de dokters! Ik alle en bezit één onfeilbaar middel tegen alle kwalen. De patient behoeft zich volstrekt niet aan een lastig onderzoek te onderwerpen; hij kan volstaan met de toezending van het bedrag en met getrouwe opvolging van de gebruiksaanwijzing van mijn middel!! Meer dan tachtigduizend getuigschriften, waaronder van hooggeplaatsten personen, bevestigen de goede uitkomsten van mijn universeel middel!” — zoudt ge dan niet onder den eersten indruk in twijfel verkeer, of die man wel goed bij het hoofd was en bij nader inzicht tot de overtuiging komen, dat op zijn eerlijkheid en goede trouw wel wat valt af te dingen? In geen geval echter zult ge zijn kennis zoo hoog stellen, dat ge hem in staat acht één onfeilbaar middel tegen alle kwalen gevonden te hebben.

Maar wat ziet men gebeuren! Zekere Thomas Holloway, te Londen gevestigd, van beroep? van geleerdheid? maar van karakter — later — als een sluwe bedrieger bekend, komt op zekeren dag op het hee'lijke denkbeeld, om een zekere hoeveelheid aloë, rhabarber, glauberzout en wat specerijen onder elkander te mengen, en die met wat rozenconserf tot een pillenmassa te draaien. Voorts om een hoeveelheid was, terpentijn, hars, reuzel en olijfolie tot een zalf te maken. Hij stelt zich voor die mengsels in het belang der lijdende menschheid met wellicht 400 pct. winst te verkoopen.

Maar hoe zal hij zijn waar nu aan den man brengen? Zie hier hoe hij dat aanlegde: „Gedurende geruimen tijd” — schreef zoo hij onder zijn portret dat bij elke belangrijke aflevering gevoegd wordt — „vonden mijn pillen en zalf weinig bijval. Het was mijn gewoonte naar de dokken te gaan, ten einde van de kapiteins der schepen en van de passagiers, van alle deelen der wereld, al die inlichtingen te verkrijgen, die ik noodig had.” Hij bestudeerde daar namelijk hoever hij het zou kunnen brengen met een beroep op de lichtgeloovigheid zijner medemenschen.

Toen hij zich daarvan genoegzaam overtuigd had, nam hij, een tweede middel te baat om zijn naam en waar bekend te maken: de pers. „Ik had het mij van den beginne of tot regel gesteld” — zoo vervolgde hij — „om al het geld dat ik overhield, met overleg te besteden aan adverteeren.” En dat hij dit met overleg deed, blijkt uit de contracten, die hij met de uitgevers van genoegzaam alle week- en dagbladen, in de beschaafde en half-beschaafde wereld aanging. Voor f 25 (of meer) in het jaar zijn zij gehouden elke week een advertentie ter aanprijzing zijner middelen te plaatsen.

Aan het hoofd van de advertentie staat het wel bekende devies: *Vriend van iedereen*. Het zinnebeeld van de beide wereldronden vermeldt het veelbetekenende: *known in all the world*, terwijl aan de voeten der zinnebeelden aan den lichtgeloovigen kranke wordt voorgehouden: *here's your remedy!* Waarlijk nooit zijn in drie woorden meer logen, meer spotternij, meer bedrog kenbaar gemaakt, dan in elk van deze drie frasen. En toch bleek het, dat die man zijn wereld kende.

De oorspronkelijke advertentie bevat 52 paragrafen. Aan den zetter is het overgelaten, om gedurende het winterseizoen of nat weder te plaatsen de paragrafen betrekking hebbende op hoest, verkoudheid, aamborstigheid en rheumatiek in den zomer en het vruchtenseizoen die voor diarrhee, gal- en ingewandsziekten, gebrekkige spijsvertering; omstreeks den herfst en het einde der lente de paragrafen die over waterzucht en huidziekten handelen.

Ieder nu krijgt dagelijks eenige der 52 advertentiën onder de oogen en kan, als hij lust heeft, nagaan in hoever de zetter de hem gegeven les in de leer van het verband tusschen ziekte en jaargetijde heeft toegepast. Zie hier eenige zinsneden uit de keur van aanbevelingen overgenomen:

Holloway's Pillen. Deze pillen werken uitmuntend op de maag, lever en nieren, en zuiveren het bloed zoo volkomen, dat zij buiten-

gewoon krachtig zijn voor het afweren van alle wanordelijkheden der maag, koorts, diarrhee, roode loop, enz.

Holloway's Pillen. Bij verstoppingen of congestie der lever, longen, darmen of eenig ander orgaan zijn deze pillen bijzonder dienstig en werken buitengewoon voorspoedig.

Holloway's Zalf en Pillen. Wanneer griep besmettelijk heerscht, is de behandeling hiermede gemakkelijkst, veiligst en zekerst.

Holloway's Pillen. De zuiverende kracht van deze uitmuntende pillen beveelt dezelve ten sterksten aan voor het gebruik van familiën in welke eenige constitutioneele zwakheid of schadelijk bederf heerscht.

Holloway's Zalf en Pillen. Zij zijn onschatbaar voor de jeugdigen en schroomvalligen, wier blootheid somtijds haar leven in gevaar brengt. Een weinig oplettendheid, matige volharding en geringe kosten zullen den schroomvalligsten in staat stellen, om ieder geval tot een gunstigen uitslag te brengen, zonder geheime ziekten aan iemand te ontdekken.

Holloway's Zalf. Deze zalf behoort een plaats te hebben in iedere kinderkamer. Zij geneest de groote lijst van huidziekten, die in de kindheid ontstaan en met het opgroeien van het kind in kracht toenemen.

Holloway's Zalf en Pillen. Het mes afgeschapt. Allen die bezocht zijn met verzwerigen, ziekten in de beenderen en ontstekingen in de gewrichten moeten het volgende getuigschrift over de genezende kracht dezer heelende en zuiverende geneesmiddelen lezen. (Volgt het verhaal van John Allen, 15 Denmark-street te Leicester, die een amputatie van zijn zeeren voet „standvastig weigerde” en door Holloway's middelen „ten laatste” volkomen genezen werd!)

De vindingrijke bedrieger houdt er verscheidene stellen van zoodanige advertentiën op na. In alle worden echter zijne Zalf en Pillen als toovermiddelen tegen alle soorten van kwalen aanbevolen.

De lezers die met deze staaltjes van drieste onbeschaamdheid, van klinkklaren onzin bekend zijn geworden, zullen zeker met verbazing de handen in een slaan over de lichtgeloovigheid van het publiek, dat zich zoo duchtig laat beetnemen. Maar vergeet niet, dat de man zijn bedrog op deze en dergelijke wijze ruim 40 jaren heeft voortgezet — en dat het hem tot een millionair heeft gemaakt, in weerwil hij alleen aan advertentiekosten in 1877 f 280.000 (zegge tweemaal honderd tachtig duizend gulden) heeft besteed. Uit erkentelijkheid aan zijn publiek heeft hij van hun geld een ziekenhuis voor 250 zieken opgericht en daaraan f 2.760.000 ten koste gelegd, terwijl hij een begin heeft gemaakt met den bouw eener universiteit voor Vrouwen, waarvoor wederom f 4.200.000 besteed zijn. In zijn ziekenhuis worden echter geene lijders opgenomen aan ongeneeslijke kwalen. Wij moeten hieruit opmaken, dat zijn Zalf en Pillen daar niet werden toegediend, want deze genezen onfeilbaar alle kwalen:

(Wordt vervolgd.)

BERICHTEN.

Lezing over Kwakzalverij. Vrijdagavond 15 December hield op verzoek van de afd. *Werden van „Het Groene Kruis”* Dr. ABRAHAMS uit Amsterdam, alhier een zeer interessante lezing over de kwakzalverij.

Het bestuur mag zich gelukwenschen met de keuze van onderwerp en van spreker. Want geen zaak in ons vaderland maak' meer slachtoffers dan deze maatschappelijke kanker, en aan niemand zou het beter zijn toevertrouwd dit euvel aan de kaak te stellen en daardoor vele hoorders tot heftige bestrijders te maken, dan aan den geachten spreker.

Spr. begon met op te merken, dat in den laatsten tijd alle mogelijke middelen worden in 't werk gesteld om helderder denkbeelden onder de staatsburgers te verspreiden omtrent behandeling van wonden, eerste hulp bij ongelukken, ziekenverpleging, hygiëne in 't algemeen, doch het zonderlinge verschijnsel doet zich voor, dat nagenoeg iedereen, zoodra hij ziek is, al dat geleerde plotseling schijnt te vergeten en den raad

aanneemt van den eerste den beste. In dit verband wees spr. op de volgende feiten:

Op wonden legt men vele koolbladeren of tabakspapier, of wel stoffig spinrag, bij oogontstekingen wendt men aan nuchtere spuw of warme koemelk, ja bij zweren van vingers of borsten (bij de vrouw) schroomt men niet tot koemest zijn toevlucht te nemen. Ja, erger, een koortslidder leende zich tot het walgelijkste middel, dat zich denken laat. Hij dronk 3 dagen lang de urine van zijn buurman en verwondte de zich, dat toen zijn koorts nog niet geweken was door dit probate middel.

Men hangt opengesneden uien in de wieg bij zuigelingen, als voorbehoedmiddel tegen stuipen, alleen omdat een ui wel eenigszins den vorm heeft van een kinderhoofdje (sympatie-middel). Zoo gek kan men het niet bedenken, of men volgt den raad op, als ze maar komt van een onbevoegde.

Het gevaar schuilt hier in het feit, dat de dokter in zulke gevallen niet of te laat gehaald wordt. Is de vraag niet gewettigd, of de *doersnes-Nederlander* wel in staat is, kaf van koren te onderscheiden? Houdt in zulke zaken zijn verstand niet op?

Uit eigen ervaring gaf spr. eenige pakkende voorbeelden, o.a. van een baker, die aan zuigelingen Haarlemmer-olie gaf, „om de darmpjes te smeren.” Als men nu weet, dat Haarl. olie terpentijn bevat, een ernstig niervergift, dan beseft men, wat van dat smeren terecht komt. En al wordt menige raad van vrienden, kennissen, bloedverwanten of bureu veelal te goedertrouw gegeven, zoo geheel onschuldig kan zulk een raad meestal niet genoemd worden.

Erger wordt het, wanneer men te doen krijgt met misleiders, de kwakzalvers van professie. Achtereenvolgens behandelde en hekelde spr. de „instituten in het buitenland” en de genezingen per brief, die gewoonlijk hun slachtoffers door angstaanjaging tot een proefneming dwingen en na invulling eener toezonden vragenlijst, radicale genezing beloven, mits een zeker — en in den regel hoog — bedrag wordt overgemaakt.

Van de aangehaalde voorbeelden noemen we het volgende: Een vriend van spr. zond alleen zijn naamkaartje naar Amerika. En ziet! na vertoef van een paar maanden ontving hij het volgende schrijven (met een flesch proefmedicijn): „Uw ziekte nauwkeurig bestudeerd, garandeeren volkomen genezing na toezending van 30 dollar (75).” Al was deze vriend te verstandig zijn geld weg te gooien, men staat versteld, welke groote sommen jaadriks op deze wijze naar Amerika verhuizen 't Gezond verstand schijnt zoek te zijn. En als zulk bedrijf niet loonend was, zou het dan wel zooveel broefenaars vinden?

Een andere rubriek werkt met electriciteit „Volta kruis”, „Gordel van Sanden”, waarvan absoluut geen heil te wachten is.

Dit is een wijze van misleiding van de ergerijkste soort, daar de godsdienst, hierbij als hulpmiddel wordt gebruikt; het kruis, of wel het klooster, zelfs wordt God zelf als medewerker genoemd.

Filers, de tuberculeuse bestrijder, uitgeweken naar Duitschland, beweerde zijn middel rechtstreeks van God te hebben. Toch is hij gebleken een doodeenvoudige bedrieger te zijn.

Akker uit Rotterdam maakt het al niet veel beter met zijn *abdijstroop* uit het klooster *Sancta Paulo te Genua*, dat niet bestaat. Dit middel bestaat uit aardappelstooop, kaneelzuur en een weinig salicyl, dus kortweg gezegd, dik suikerwater met kaneel. Het gevaar schuilt hier in de wijze waarop, en de kwaal waartegen het wordt aanbevolen.

Hoest gij? Is uw hoest hardnekkig? Hebt gij keelgrijp, Pleuris? Tering? enz., koopt dan mijn *abdijstroop*, zoo heet het in de bladen. Ook hiervan werden aangrijpende staaltjes ten tooneele gebracht.

Een andere rubriek zijn de kwakzalvers van persoon; het middel is bijzaak. Hiertoe behooren urine- en piskijkers. Een roemrijke vertegenwoordiger van dit gild is Bijsterveld uit Rotterdam. Deze bedrieger werd eens leelijk bij den neus genomen door iemand uit Amsterdam die aan B een fleschje gekleurd water stuurde uit de *Amsterdamsche waterleiding* en die na onderzoek van dat vocht heette te tijden aan verslapping van het ruggemeig. Ter bestrijding van kanker wordt aangeraden zalf van *Wandelinx* uit Brussel. Dit middel, wat vetigheid kan hoogstens onschadelijk werken bij gevallen, die geen kanker zijn en ook van zelf wel weer verdwijnen, maar is in werkelijke kanker gevallen belist rampaanbrengend. Het gevaar is hier, dat werkelijke kankerlijders het slachtoffer worden van schijnkankerlijders.

In Prof. de Haas, schoenlapper te Voorschoten, demonstreert spr. den pseudotering-genezer. Het uit hoorsysteem van dezen esculaap en de geraffineerde bedriegerij door hem toegepast, doen iemand pal staan. De menschen laten zich schijnbaar liever bedotten met wat hocus pocus, dan gehoor te geven aan raad van werkelijk deskundigen. De genezing in Sanatoria gaat hun gewoonlijk te langzaam en de ongeduldigen werpen zich in de armen van de Haas, om zijn slachtoffer te worden. Menigmaal geeft hij aan

niet tuberculosen denzelfden raad, die de geneesheer verstrekt en dien hij, door uithooren gewaar is geworden, maar zorgt er voor, dat de patient de heilige overtuiging verkrijgt van de toring genezen te zijn hetgeen de dokter niet kon.

Daarna werd nog het morphinisme besproken, waarvan de behandeling in een sanatorium thuis behoort. Een zoogenaamde dokter te Parijs levert een proefflesch voor 30 franc; volledige behandeling kost 300 fr. Uit een onderzoek van zulk een proeffleschje bleek, dat in elken lepel daaruit evenveel morphine voorkwam, als de patient gewoon was voor onderhuidsche inspuiting. Het verschil zat slechts hierin, dat de lijder het vergift thans in de maag kreeg. Er dan noemt zulk een mensch zich genezen en teekent een attest, dat nimmer is terug te krijgen. Ons bestek laat niet toe, nog meer in finesses af te dalen. Doch uit het bovenstaande blijkt duidelijk, dat jaarlijks nog duizenden aan de kwakzalverij ten offer vallen. Het gesprokene werd door lichtbeelden nog nader verduidelijkt en toegelicht.

Met een opwekking tot de aanwezigen, om zich te onthouden van raadgeving in gevallen van ziekte om geen dobbelspel te spelen met de gezondheid zijner medemenschen, eindigde spr zijn interessante, leersame en zeer toegejuichte rede.

(Twentsch Zondagsblad).

Tuberculose-Museum.

HARDERWIJK, 28 Nov.

In het Concertgebouw alhier is tentoongesteld het Tuberculose-Museum, hetwelk opgericht werd door de Vereeniging „Het Groene Kruis“.

Het deel van dit Museum is in breede kringen der bevolking eenige elementaire kennis te verbreiden omtrent een ziekte, die steeds voortgaat de volksgezondheid en de volkswelvaart te ondermijnen, en voor welker bestrijding de medewerking van alle lagen des volks en van ieder individu persoonlijk noodig is.

Door de afdeling van „het Groene Kruis“ alhier is nu gezorgd dat de bevolking van Harderwijk ook eens kennis van een en ander kan nemen door het Museum hier tentoon te stellen.

Te ruim 4 uur hedenmiddag verzocht de voorzitter van de afdeling „het Groene Kruis“ alhier, M. J. F. NEEB, den Burgemeester van Harderwijk, het Museum te openen.

In zijn openingswoord wees spreker er op, dat het een uitmuntende gedachte was van de afdeling „het Groene Kruis“ alhier, om der bevoegdheid door deze tentoonstelling het vreeselijke van de Tuberculose te doen zien en de middelen aan te wijzen ter voorkoming daarvan.

Spreker merkte op, dat de Tuberculose thans meer licht bestreden wordt en het merkwaardige dat het licht erkend wordt als middel ter bestrijding van velerlei ziekten. Wat de schepping is begonnen, met „zij licht“ het eerste woord, zoo zal ook het laatste woord „licht“ zijn, licht in Christus om de wereld te verlossen van zonde en dood.

Het is een merkwaardigheid van dezen gejaagden tijd, dat de mensche veel meer hebben aan het bekijken der dingen, dan aan het luisteren naar een lezing. Het was daarom een gelukkige gedachte, om de hier tentoongestelde dingen bijeen te brengen, en alzoo mede te werken ter bestrijding der vreeselijke ziekte.

Op deze tentoonstelling treft men vele vijanden der Tuberculose aan, als de kwakzalversmiddelen, in vele bladen geadverteerd ter bestrijding der ziekte, die echter absoluut niets helpen; dan de alcohol, die vreeselijke vijand, die als vriend tot ons komt, maar in werkelijkheid een vijand is.

De pers eenerzijds een goed middel ter bestrijding der ziekte, is aan den anderen kant weer een hulpmiddel om de kwakzalversmiddelen aan te dienen, getuige dat de kolommen van vele bladen gevuld zijn, met advertenties van pinkpien, abdiestroop, enz., zoodat zij er toe medewerkt om het publiek te misleiden.

Spreker eindigde zijn openingsrede met het uitspreken van den wensch, dat deze tentoonstelling voor Tuberculose op zichzelf en voor de Groene Kruis afdeling „Harderwijk“ in het bijzonder een succes moge blijken te zijn, en dat er zegen van moge afvloeien.

De tentoonstelling was hiermede geopend.

Het bezoeken der tentoonstelling is zeer aan te veen, omdat, zooals de Burgemeester in zijn openingswoord zeide, het bekijken beter inslaat dan het luisteren. Velerlei is tentoongesteld, zooals preparaten van tuberculose van beenderen, gewrichten, milt, nier, darmen en vooral van de longen; de kwakzalversmiddelen, als pinkpillen, abdiestroop, kloosterhoning, Wijbert tabletten enz.; maatregelen ter voorkoming van de tuberculose; een opzaaf van voedzame en goedkope middagmalen; een hoekist waarin het eten na even opgekookt te zijn, van zelf gaar wordt, een groote besparing dus van brandstof en moeite; een tweetal kamers geven aan, hoe de kamer van een tuberculose lijder er uitziet vóór en nadat de Vereeniging tot bestrijding der Tuberculose hem onder hare bescherming en hygiënische controle genomen heeft.

(Prov. Overijss. en Zwolsche Crt).

Noodlottig gevolg van „zelfbehandelen.“ Een jongmensch van zestien jaren was ziek en uiterst zwak. De dokter, die hem behandelde had o.a. ook de aanwezigheid van een lintworm bij hem vastgesteld. Uitdrukkelijk had hij den patiënt echter verboden een kuur door te maken om den lintworm af te drijven, daar de jongen hiertoe veel te zwak was.

De broer van den zieke, een kappersbediende, was echter van andere meening. Hij kende een goed adres voor een probaat middel en zou dit zaakje zelf wel eens netjes opknappen. Dokter behoefde daarvan niets te weten, en als de parasiet verdreven was, zouden ze hem wel eens laten zien, dat de man zijn patiënten noodeloos ongerust maakte en aan het lijntje hield.

De friseur bestelde nu bij een zekeren mijnheer THIELE, wonende te Aue, het beroemde lintwormmiddel, waarmede genoemde heer gedurende 30 jaren reeds, althans volgens het prospectus, ongeveer 12.000 patiënten had geholpen. Het middel, bestaande uit 10 gram extract van mannetjesvaten (dikwijls inderdaad een uitnemend middel!) werd betaald met 3 mark.

Mijnheer THIELE, zelf ziek zijnde, liet de aflevering over aan zijn „deskundige“ vrouw.

Onmiddellijk na ontvangst gaf de kapper zijn zeer verslapt broer ongeveer den heelen inhoud, dus 10 gram, van het fleschje in. De patiënt kreeg kort daarop heftige krampen, werd toen bewusteloos en nadat ter elfder ure den dokter gehaald werd, kon deze slecht den toestand hopeloos noemen. Twaalf uren later stierf de patiënt, zonder weer tot bewustzijn te zijn gekomen.

Mevrouw THIELE werd door den rechtbank te Zwickau tot 3 maanden gevangenisstraf veroordeeld.

(Moleschott).

MEDEDEELINGEN VAN VERSCHILLENDE AARD.

Mijnhardt's geneeskrachtige tabletten.

Het loopt inderdaad de spuigaten uit! De pharmaceutische fabriek te Zeist steekt AKKER, wat brutale, leugenachtige advertenties betreft, naar de kroon. Bijna geen blad krijgt men onder handen, waarin niet opvallende annonces van deze kwakzalversfabriek zijn opgenomen en ten overvloede vinden wij in sommige bladen, onder het redactioneel gedeelte, nog het volgende:

„Geneesmiddelen. Wij wijzen onze lezers op de in dit nummer voorkomende annonce over de als deugdelijk bekend staande geneesmiddelen der Pharmaceutische Fabriek A. MIJNHARDT, Zeist.

(Adv.)

Wel zal de redactie zich door dat „Adv.“ trachten schoon te wasschen maar dat zal haar bij den weldenkenden lezer niet gelukken. De firma MIJNHARDT blijkt een bijzonderen invloed bij de uitgevers van bladen uit te oefenen, zelfs bladen, die tot nu toe vrij van kwakzalvers-advertenties waren gebleven, hebben onbegrijpelijkwijze hunne kolommen voor de aanbevelingen van de prulproducten uit Zeist opengesteld.

Er wordt wel beweerd dat de fabriek van MIJNHARDT geen vreemde, onbekende stoffen maar zeer gewone geneesmiddelen aflevert en grootendeels is dit waar, maar desniettemin onderscheiden die fabrikaten zich in geen enkel opzicht van de zeer gewone kwakzalversmiddelen. Zeer bekende, veel gebruikte geneesmiddelen, waarvan een voortdurend gebruik lang niet altijd onschuldig, dikwijls zeer gevaarlijk is, worden zoo maar aan iedereen, die meent aan deze of gene kwaal te lijden, ten gebuike aanbevolen, zonder dat een geneeskundige oordeelt, of het middel in het onderhavige geval inderdaad nuttig kan zijn of dat deze controleert in hoeverre een geregeld gebruik al of niet van verderfelijken invloed kan zijn. De handelwijze van de firma MIJNHARDT blijven wij hoogst gevaarlijk noemen, en iedereen, die de firma op een of andere wijze in haar optreden steunt, is, naar onze meening, medeplichtig aan handelingen, die ten doel hebben de arme zieken, ten bate van een handig kwakzalver, te exploiteeren.

De lezer oordeele zelf.

In de jaargangen van 1915 en 1916 zijn de kwakzalversmiddelen van de pharmaceutische fabriek A. MIJNHARDT, te Zeist uitvoerig besproken; een uittreksel van die artikelen geven wij in dit no. onder de Herhaalde Waarschuwingen.

Asthma-pillen van Beyers.

Onder den naam van Asthma-pillen Hollandia werden door den arts BEYERS te Silvolde pillen als geheimmiddel in den handel gebracht, vergezeld van een gebruiksaanwijzing, waaromtrent wij in het Maandblad van Mei 1890 het een en ander mededeelden. Het onderzoek geschiedde door den Heer B. A. VAN KETEL te Amsterdam en het resultaat daarvan is, behalve in genoemd artikel, ook opgenomen op blz. 2 van het boekje: *De kwakzalversmiddelen, hunne inhoud en de gevaren, enz.*, bewerkt door den heer ABRAHAMS.

In de aantekeningen van den heer BEIJERS is het recept voor de pillen gevonden en men had de welwillendheid ons dit recept toe te zenden, waarvoor wij onzen hartelijken dank betuigen. Wij laten dit voorschrift hier volgen, onder opmerking, hoe daardoor de juistheid van de analyse van den heer VAN KETEL bevestigd wordt:

R. Acid-arsenicus.	gram. 0.5
„ benzoic.	„ 40
jodoform.	
pulv. folior. digitalis aa	„ 10
„ liquiritiae	„ 15
extr. cardui benedict.	„ 25
glycerin. c. tragacanth.	„ 10
sap. medicat.	„ 5
m. f. pilulae No. 600.	

Nog eens het tijdschrift „de Gezondheid“.

De redacteur, die in den ondertitel mededeelt, dat zijn blad tevens is orgaan voor de gezondheidscommissies in Nederland vertelt in no. 24 van den ten jaargang onder vragen en antwoorden het volgende:

Kwakzalverij. Daar „de Gezondheid“ ook het bestrijden der kwakzalverij op haar program heeft, worden in de rubriek „Vragen en antwoorden“ alle door de lezers verlangde inlichtingen gegeven omtrent die aangeprezen geneesmiddelen, waarvan men weten wil of zij de gezondheid zouden kunnen schaden.

Men ziet: de redactie stelt, voorzichtig genoeg, niet bestrijding der kwakzalverij, maar alleen de vraag of de samenstellende bestanddeelen ook, laat ons zeggen, vergiften zijn.

„De Gezondheid“ bestrijdt dus de kwakzalverij! Eilacie in hetzelfde nummer vinden we de volgende advertenties:

Is tuberculose te genezen? volgt de aanbeveling van Granuline.

Litho-Kleiose Pillen tegen galsteen- en Leverziekten.

Fédora's Haarhersteller herstelt in korten tijd het uitvallen der haren.

Willem Kraal's Pleisters verwijderen Likdoorns en eelt.

Ijakol (Haarkracht) van een hofkapper.

Als gij hoest ortjes Hoesttabletten. Je zoudt zoo zeggen het kan wel. Wij kunnen dan ook ons ongunstig oordeel over de wijze van uitgave van dit blad niet wijzigen en drukken ons leedwezen uit, dat een geneesheer, die toch beter weten kan, de redactie op deze wijze voert.

Even onjuist als de titel: Orgaan voor de Gezondheidscommissies, is de mededeeling dat men de kwakzalverij bestrijdt.

INGEZONDEN.

Verregaande brutaliteit van een kwakzalver.

Een mijner patienten, lijdend aan een langdurige ziekte, nam medicijnen in, afkomstig van den beruchten kwakzalver HEMMES uit Rotterdam. Op mijn vraag of hij nu werkelijk dacht, dat alleen die middelen beterschap brachten en of hij den invloed van versterkend voedsel, rust enz. totaal niet meetelde, kreeg ik ten antwoord: „ja maar dokter, die medicijnen zijn toch goed, want die en die is er ook door beter geworden en uzelf heb ze toch ook ingenomen, toen ge een paar jaren geleden ziek waart. Ik zette natuurlijk groote oogen op en kreeg nog te hooren, dat aan den vader van den zieke, die op de medicijnen uitging, door den kwakzalver was gevraagd, hoe het tegenwoordig de dokter maakte, want die had zijn genezing ook aan dezelfde medicijnen te danken.

Ten overvloede wil ik nog mededeelen, dat ik natuurlijk nooit middelen van een kwakzalver hebt geslikt. Hij zal wel eens gehoord hebben (meerdere dorpsgenooten zoeken er wel hun heil en brengen er hun zuurverdiende duiten), dat de dokter langdurig ziek was geweest, en zelfs daaruit weten dergelijke individuen munt te slaan om, zooals ze hier zeggen: de ratten aan het spek te krijgen.

P. v. D. MAREL, Arts.

Enkhuizen, 11 Nov. 1916.

WelEd. Heer!

Namens de gezondheidscommissie te Enkhuizen heeft ondergeteekende de eer U mede te deelen, dat het blad „de Gezondheid”, hoofdredacteur J. NORD, arts, ook haar sympathie nog niet heeft.

Etiquette: mooi, inhoud: troebel.

Hoogachtend,

Uw dw.

B. L. VAN ES, Secr.

RECHTSZAKEN.

Een „slapster” voor het Leidsche Kanton-gerecht.

Op 4 Dec. werd de geheele zitting van het kanton-gerecht te Leiden, waarin gewoonlijk een honderdtal overtredingen worden behandeld, ingenomen door een eigenaardige rechtzaak, waarvoor groote belangstelling was, voornamelijk van de zijde der medici.

Voor de balie verscheen JOHANNA ANNA MAAIJEN, 34 jaar, van beroep somnambule of slapster, wonende Valkenboschlaan 38, Den Haag, gedagvaard ter zake dat zij, hoewel niet toegelaten zijnde tot de uitoefening van het beroep van geneeskundige, waartoe de wet van 1 Juni 1865, Staatsbl. no. 60, een toelating vordert, in het Koffiehuis „Zomerlust” te Leiden, op haar wekelijksch spreekuur, buiten noodzaak dat beroep door het verlenen van geneeskundigen raad en bijstand, heeft uitgeoefend als bedrijf.

Te door op Donderdag 12 Oct. 1916 daar te hebben ontvangen C. A. VAN KEEN, die lijdende was aan stijfheid in de beenen en uitslag.

Na door een magnetiseur, S. v. D. BIL. van beroep kleermaker te 's-Gravenhage, in slapenden toestand te zijn gebracht, had beklagde de diagnose van den genoemden patiënt gesteld. Hij had branderig bloed en was zwak van gestel.

Daarna had zij patiënt een recept laten geven voor een medicament, dat hij bij een drogist moest laten klaarmaken, en als thee op water moest innemen.

Deze patiënt kwam een week later terug; toen werd hem door beklagde in slapenden toestand gezegd, dat hij veel beter was en moest doorgaan met de medicijnen, terwijl men hem ook nog 't been moest insmeren. Wederom betaalde hij een gulden. De visite werd op dezelfde wijze nog eenmaal herhaald.

2e. doordat zij op soortgelijke wijze heeft behandeld CORN. BONTJE, die aan maagpijn en brakingen leed. Hier constateerde beklagde: zenuwen door het gehele lichaam, in de maag, de milt, enz. Als recept werden kruiden voorgeschreven, op water te trekken. Een week later werd hem nogmaals hetzelfde recept voorgeschreven. Beide keeren betaalde hij een gulden;

3e. doordat zij behandelde den inspecteur van politie A. P. A. ESTENS te Leiden, die voordeed, dat hij last had van hartkloppingen. Beklachte verzocht hem zijn knieën tegen haar knieën te plaatsen, de handen in haar handen te leggen en in slaap gevallen constateerde zij ook hier een overheersching van zenuwen. Deze patiënt werd enkel gemagnetiseerd water voorgeschreven en f 2.50 in rekening gebracht.

Deze patiënt was echter simulant en aan hem heeft beklagde te wijten dat zij werd gedagvaard. Onmiddellijk verbaliseerde hij beklagde.

Beklachte werd bijgestaan door mr. VAN HOLTHE TOT ECHTEN, advocaat en procureur te 's-Gravenhage. Als getuigen werden de drie genoemde patiënten gehoord.

Beklachte bekende het ten laste gelegde, doch verklaarde zelf niet te weten hoe zij het deed. Zij ontving haar kracht van God. De geneesheeren, die haar vervolging uitlokken, willen wel met haar samenwerken, doch veel te veel geld verdienen.

Nadat de getuigen waren gehoord, verklaarde de ambtenaar van het O.M. het ten laste gelegde wettig en overtuigend bewezen, zich beroepend op een vonnis van de rechtbank van Amsterdam van 6 Maart

1884, en een arrest van den Hoogen Raad d.d. 17 April 1916. Het bedrijf qualificeerde hij als grof boerenbedrog, en hij eischte daarom zware straf, n.l. drie geldboeten van f 150, subs. driemaal 30 dagen hechtenis.

De verdediger vroeg voor de eerste twee feiten, uit gebrek aan bewijs, vrijspraak en voor het derde feit ontslag van rechtsvervolging, omdat beklagde in somnableslaap niet aansprakelijk kan worden gesteld voor haar daden.

Bij de uitspraak op 18 Dec. werd beklagde veroordeeld tot 3 geldboeten van f 25, subs. 3 maal 5 dagen hechtenis.

Zij is in hooger beroep gegaan.

(Telegraaf).

Een Natuurgeneeskundige.

Het O.M. bij het kantongerecht te Roermond heeft gisteren tegen G.H.W. zich noemende natuurgeneeskundige, te Roermond, wegens onbevoegd uitoefening van geneeskunde, vijf geldboeten van f100 en een van f 150 of 6 maal 30 dagen hechtenis geëischt.

CORRESPONDENTIE

I. F. te Z. Wij danken u voor de gezonden courant. 't Is kras, negen kwakzalversadvertenties in zoo'n paar bladzijden, maar dat is een gewoon verschijnsel bij die provinciale bladen. Wat er tegen te doen?

D. S. te R. Over die *Dolorine Watten* van de N. V. Pharmaceutische en chemische Handelsvereniging „Rotterdam” kunnen wij u thans nog niets mededeelen. Wij kennen de samenstelling niet en het middel is door ons nog niet onderzocht. Gaarne bekennen wij, dat het misselijke plaatje, voorkomende in de reclame advertentie, ons weinig vertrouwen inboezemt, evenmin als het prentje bij de z.g. *Thermogène-Watten*, een product, dat niets anders is dan watten, doortrokken met een alcoholisch aftreksel van *Spaansche Peper*.

— Door ongesteldheid van den redacteur verschijnt dit no. eenige dagen later dan gewoonlijk.

HERHAALDE WAARSCHUWINGEN.

MIJNHARDT'S MIDDELEN.

Uit de Pharmaceutische Fabriek te Zeist zijn in den laatsten tijd zooveel z.g. geneeskrachtige middelen aan het lijdend publiek aanbevolen, dat wij ze onder deze rubriek slechts in 't kort kunnen behandelen.

Mijnhardt's zenuwtabletten worden aldus aangekondigd:

„Een zenuwstillend middel, dat aan elken zenuwachtigen toestand een einde maakt, dat U kalmte en rust schenkt en een verkwikkenden slaap, dat gejaagdheid en onrust doet ophouden, is een koker *Mijnhardt's Zenuwtabletten*.”

Het middel bestaat, behalve uit eenig keuzenzout, uit broomkalium, broomnatrium en broom ammonium, drie zeer bekende, door geneesheeren veel voorgeschreven geneesmiddelen, waarvan echter geen enkele medicus zal verklaren, dat het mengsel van deze stoffen aan elken zenuwachtigen toestand een einde maakt. Wat zij wel zullen verklaren is, dat het veeluldig en langdurig gebruik van deze middelen, op eigen hand, zonder eenige controle van den geneeskundige, gevaarlijke gevolgen na zich kan slepen.

Daar schijnt zich de firma MIJNHARDT echter niet aan te storen. Zij beveelt maar aan: „gedurende eenige maanden 4 maal daags een tablet,” „gedurende een of meer jaren 4 maal daags een tablet,” alsof het niets is.

Men doet verstandig, die raadgevingen niet te volgen.

Mijnhardt's hoofdpijntabletten bestaan, volgens het onderzoek van den heer N. KEULEMANS te Amsterdam, alleen uit *Antipyrine*. Hiervan zegt de fabrikant: „stillen onmiddellijk de hevigste hoofdpijn en doen haar in korten tijd voor goed genezen!! Een brutale bewering; vraag dit maar eens aan een geneesheer. MIJNHARDT laat bij hoofdpijn „twee of vier pastilles” gebruiken, een hoeveelheid, die, voor sommige gestellen, niet altijd ongevaarlijk is.

Mijnhardt's influenza-tabletten verdrijven, volgens de etiquette „influenza, pijnen en gevoel van onwel te zijn, door gevatte koude ontstaan.” Zij bevatten, naar het onderzoek van den heer N. KEULEMANS, *zwavelzure chinine* (de gewone kinine) en *salicylzure soda*. Als de patiënt nu maar in staat is zijn ziekte goed te herkennen, dan is er kans op, dat deze middelen wel eens helpen maar vóór dat *Mijnhardt* zijn wondermiddelen in den handel bracht bestond die kans ook.

Mijnhardt's transpireer-tabletten. Deze tabletten, zoo heet het, „bevorderen een flinke zweetafschei-

ding en verdrijven hierdoor rheumatische pijnen en pijn in spieren en gewrichten, welke zich in het gure jaargetijde veelvuldig voordoen.”

Zij bestaan, volgens het onderzoek van den heer en Mevrouw BLOMBERG, apothekers te Amsterdam, uit ongeveer 84 proc. *salicylzure soda*, 6 proc. *dubbelkoolzure soda* en 10 proc. *zetmeel*, geparfumeerd met *lavendelolie*.

Een bijzondere uitvinding is het niet. *Salicylzure soda* bij reumatiek is een bekend geneesmiddel, maar een middel, dat niet iedereen ongestraft mag gebruiken. Vóór de aanwending raadplege men zijn geneesheer en, wanneer die er geen bezwaar in ziet..... kan men zich het middel in elk apotheek aanschaffen, en heeft dan de zekerheid, dat het op zijn zuiverheid is onderzocht.

De hulp van MIJNHARDT is overbodig.

Mijnhardt's maag-tabletten waarvan de fabrikant zegt:

„Deze tabletten genezen maaglijden als maagzuur slechte spijsvertering, gebrek aan eetlust, verstopping en wekken de maag weldadig op,” bevatten in hoofdzaak *dubbelkoolzure soda* (zuiveringszout).

Hier treedt de echte kwakzalver voor den dag.

Wie durft te beweren dat *zuiveringszout* maaglijden geneest, dus het aanbeveelt als universeel geneesmiddel bij alle maaglijden, maakt zich aan een laakbare leugen schuldig.

Mijnhardt's Laxeertabletten. Hiervan wordt verklaard: „Een zeker, zacht en heilzaam werkend laxermiddel. Tegen hoofdpijnen, gal, last van het zuur, slechte spijsvertering, hartwater, gele gelaatskleur, maagpijn en beslagen tong. Zuiveren het bloed.”

Het werkzame bestanddeel in deze tabletten is, volgens ons onderzoek, *phenolphtaleïne*, tegenwoordig zooveel door kwakzalvers gebruikt en waarvan de schadelijke werking reeds meermalen is waargenomen.

In het Maandblad van April 1912 hebben wij uit het *Med. Weekblad* een geval van ernstige vergiftiging meegedeeld, veroorzaakt door het gebruik van eenige tabletjes *purgeen*, een z.g. specialité, die *phenolphtaleïne* bevat. Het genoemde Weekblad waarschuwt: „Men moet dus met de purgeermiddelen, waaria *phenolphtaleïne* aanwezig is, voorzichtig zijn.

„*Enersan* is het geneesmiddel, dat: *zwakken sterk* maakt, *bleekzuchtigen gezond*, *krachtig bloed schenkt*, de eetlust verbetert en *zwakke spijsverteringsorganen* krachtadig opwekt.”

„Slechts *krachtig*, gezond bloed kan uw lichaam versterken en sterk houden.

Enersan zorgt voor eene *overvloedige bloedvorming* verdrijft *bleekzucht* en *bloedarmoede*, neemt algemeene lichaamszwakte weg.”

Zoo luidt o.a. een der advertenties tot aanbeveling van een nieuw kwakzalversproduct van de firma MIJNHARDT, genaamd: *Enersan*.

In het middel werd door den heer KEULEMANS aangetoond:

Lecithine en wel - te oordeelen naar den smaak - niet erg zuiver, verder *zwavelzuur ijzer* en het zwaar vergiftige *Strychnine*, vermoedelijk in den vorm van *strychnosextract* (extract van braaknoten). Brutaal en schandelijk! Zeker, *strychnosextract* is een veel gebruikt en zeer gewaardeerd geneesmiddel maar tevens *zeer gevaarlijk* wanneer het op eigen hand, zonder controle van den geneesheer en langdurig wordt ingenomen. En ook het gebruik van de ijzerverbinding en van de *lecithine* zal aan menig zieke (en er zijn ernstige lijdens onder hen aan wie het gebruik van *Enersan* wordt aanbevolen) eer kwaad dan goed berokkenen.

Sprutol: Ook een product van MIJNHARDT's fabriek, wordt aldus aanbevolen:

„Daar het uiterlijk schoon van gelaat en handen bij vele dames door die onoglijke zomersproeten wordt bedorven is het zeer belangrijk dat het eindelijk gelukt is een praeparaat samen te stellen dat uitstekend voldoet en zelfs de grootste en donkerste zomersproeten doet verdwijnen. Het praeparaat is in den handel gebracht onder den gedeponeerden naam „*Sprutol*”. Deze crème wordt om den anderen dag 's avonds aangewend en goed in de huid ingewreven op dat gedeelte waar de sproeten zich bevinden. Door deze regelmatige invrijving dringt de crème onder de huid en binnen enkele dagen ziet men reeds de zomersproeten verbleeken om spoedig daarna geheel te verdwijnen.”

Op deze aanbeveling moge onzerzijds een ernstige waarschuwing volgen: *Weest uiterst voorzichtig met het gebruik van Sprutol en wendt het niet aan zonder voorkennis van uw geneesheer!* Want *Sprutol* is een *zeer gevaarlijk* mengsel. Volgens het onderzoek van den heer C. BLOMBERG te Amsterdam, bevat de zelf *bismuth-* en *kwikverbindingen* en wel de laatste verbinding in den *meest vergiftigen vorm*; ook uitwendig gebruikt, werkt deze dikwijls hoogst schadelijk, vooral in een zelf, „die onder de huid dringt”, en, volgens het voorschrift, goed in de huid en regelmatig moet worden ingewreven.

's Hertogenbosch.
 van Baer, apotheker.
 A. A. Cnopius, Off. v. Justitie.
 gezondheidscommissie.
 r. G. Romijn, insp. v. d. Volksgez.
 Herwijnen.
 A. Lampe, arts.
 Heusden.
 gezondheidscommissie.
 Heythuizen.
 D. Smits, arts.
 Hillegersberg.
 Heineke, arts.
 Groene Kruis.
 Hilversum.
 Groeneveld, apotheker.
 J. v. Heemskerk Düker, apoth.
 evr. C. W. C. v. d. Meulen-
 v. Manen.
 eij. R. S. Meijer.
 M. Niemeijer, arts.
 r. H. Trip, Jr.
 of. P. van der Wielen.
 Hippolytushoef.
 W. de Goeje, arts.
 Hoek (Zeeland).
 A. J. Deyer, arts.
 Hoofddorp.
 J. Nanninga, arts.
 Hoogeveen.
 gezondheidscommissie.
 R. Meijeringh, arts.
 Hoogeveen.
 gezondheidscommissie.
 Hoogkerk.
 oene Kruis.
 Huis ter Heijde.
 E. Haagsma, werktuigk. ingen.
 F. A. K. Römbach.
 Huizum (Fr.)
 oene Kruis.
 W. Sinninghe Damsté, arts.
 Hulst.
 gezondheidscommissie
 Kampen.
 Butter, arts.
 t. Groene Kruis.
 Katwijk aan den Rijn.
 Huetingh, arts.
 Katwijk aan Zee.
 D. L. van Elk, arts.
 E. de Ruiter Zijker, arts.
 A. J. v. Walsen.
 Kethel (Z.-H.)
 Sauer, arts.
 Kinderdijk.
 Smit V.
 Klundert.
 B. J. Holster.
 Koog a. d. Zaan.
 Scheele.
 Kortgene.
 G. Gelderman, arts.
 oene Kruis.
 Krimpen a. d. IJssel.
 M. Blom, arts.
 Krommenie.
 te Kruis.
 Kruiningen.
 J. Kolff van Oosterwijk, arts.
 Lage Zwaluwe.
 Dooremans, arts.
 Langeweer (Fr.)
 C. J. Brenkman.
 Laren (N.-H.)
 A. Lommel, arts.
 Hector Treub.
 A. J. Westerling, apoth.
 J. Willenborg, arts.
 Leek.
 oene Kruis.
 Leeuwarden.
 oene Kruis.
 A. Menalda Hz.
 J. D. v. d. Plaats.
 J. A. Römer, arts.
 F. van Setten.
 J. C. ten Velthuys, arts.
 de Vogel, apotheker.
 Leeuwen.
 A. W. van Haagen.
 Leiden.
 P. J. H. Aalberse.
 M. d'Aumerie.
 H. J. M. Boonacker.
 E. H. la Chapelle.
 A. van der Elst, ambt. O. M.
 van Es, arts.
 F. Fabius.
 gezondheidscommissie.
 van Houweningen Grafdijk,
 ts.
 dr. L. van Itallie.
 Dr. P. Th. L. Kan.
 ingma Boltjes, arts.

Dr. J. C. Koch.
 Dr. P. S. R. Kusters.
 J. R. F. Rassen, arts.
 Dr. A. van Rijn.
 H. P. Veldhuisen, arts.
 Dr. J. H. Zaaijer, Hoogleeraar.
 Lent (bij Nijmegen).
 F. C. Kuipers, arts.
 Lexmond.
 P. Bon, arts.
 De Lier.
 Groene Kruis.
 P. van der Marel, arts.
 Lisse.
 D. Blok, arts.
 Lith.
 J. Wieggersma, arts.
 Lochem.
 J. A. ten Bokkel Huinink, arts.
 Gezondheidscommissie.
 Dr. H. J. Offerhaus.
 Loenen a. d. Vecht.
 L. L. Posthuma, arts.
 Loosduinen.
 Dr. A. Deenik.
 H. A. N. Vechtman, arts.
 Losser.
 J. G. Frederiks, arts.
 Lunteren.
 Dr. W. C. Kimmijser, arts.
 Maastricht.
 L. J. Nijst, arts.
 A. H. Schmedding, arts.
 Makkum.
 E. Heckman, apoth.
 Markeloo.
 Js. B. Wanrooij, arts.
 Marsum (Fr.)
 H. Reitsma, arts.
 Meerkerk.
 Dr. C. Spijkerboer, arts.
 Medemblik.
 Witte Kruis.
 Meppel.
 Dep. Mij. tot Nut van't Algemeen
 Gezondheidscommissie.
 Middelburg.
 Gezondheidscommissie.
 L. K. v. d. Harst J. Jzn., apoth.
 P. Keg, Cz., oud-direct. posterijen
 M. J. Pienbroek, apotheker.
 Middelharnis.
 Gezondheidscommissie.
 Middellie.
 Witte Kruis.
 Midwoud.
 Witte Kruis.
 Morra.
 Groene Kruis.
 Ter Neuzen.
 Gezondheidscommissie.
 Afd. Zeeuwsch Vlaanderen. Ned.
 Mij. ter bevordering der geneesk.
 Niekerk.
 Groene Kruis.
 Nieuwersluis.
 R. I. van Gelder, arts.
 Nieuw-Weerdinge.
 Groene Kruis.
 Nieuwendam.
 P. J. J. Honig, arts.
 Nieuwenhoorn.
 Dr. C. van der Sluijs, arts.
 Nieuwe Tonge.
 C. van Gelder, arts.
 Nieuwolde.
 Dr. H. H. F. Bekeukamp, arts.
 Noord-Scharwoude.
 Witte Kruis, afd. Langedijk.
 Noordwijk.
 L. Graaf van Limburg Stirum.
 Numansdorp.
 C. Flohil, arts.
 Nunspeet.
 Dr. J. Schut, arts.
 Nijehorne.
 Dr. M. J. Visser.
 Nijkerk.
 P. N. van Lit, arts.
 Nijmegen.
 Dr. L. P. J. Berends Jr.
 Dr. J. Haspels.
 J. W. Hoeffelman, arts.
 Dr. W. J. Kolff.
 P. Leendertz.
 Dr. F. Lycklema à Nijeholt.
 G. Ph. G. Moeijs, apotheker.
 Dr. N. Munk, arts.
 G. J. W. Rosenkranz, controleur
 grondbelasting.
 W. F. A. Wijnen, tandarts.

Oegstgeest.
 D. Timmermans, arts.
 Oene.
 Groene Kruis.
 Oosterwijk.
 Gezondheidscommissie.
 Dr. A. J. van den Heuvel.
 Oldehove (Gr.)
 Groene Kruis.
 Ommen.
 Dr. C. J. Warnsinck, arts.
 Oostburg.
 Dr. C. Prey Jr., apotheker
 Oost- en West Souburg.
 C. E. Plugge, arts.
 Oosterend.
 Groene Kruis.
 Oosterzee.
 R. E. Wieringa, arts.
 Oost-Kapelle (Z).
 W. Bal, arts.
 Oostzaan.
 Witte Kruis.
 Opperdoes.
 Witte Kruis.
 Oss.
 Gezondheidscommissie.
 Ouddorp (Flakkee).
 K. C. Cruq, arts.
 Ouderkerk a. d. Amst. I.
 M. Eeftink Schattenkerk, arts.
 Oud-Karspel.
 J. G. Vogelenzang, arts.
 Overveen.
 B. Kanis, administrateur,
 Witte Kruis, afd. Bloemendaal
 Papendrecht.
 Dr. E. Braudts.
 St. Philipsland.
 A. Leon van Eldik, arts.
 Poortugaal.
 Dr. K. R. Rootzant, arts.
 Princenhage.
 Dr. M. Batenburg, arts.
 Purmerend.
 K. van Giffen, apotheker.
 Dr. J. J. Maats.
 Putten.
 M. C. G. Middelburg.
 Puttershoek.
 Groene Kruis.
 Raamsdonksveer.
 B. Knaap, arts.
 Rauwerd.
 Gezondheidscommissie.
 Reeuwijk (bij Gouda).
 J. M. van Staveren, arts.
 Renkum.
 Dr. A. Schuld.
 Rhenen.
 J. J. Post, apotheker.
 Rhooen.
 Groene Kruis.
 Rhijnsburg.
 H. G. Jonker, arts.
 Ridderkerk.
 C. H. Nijkamp, arts.
 Rockanje.
 Groene Kruis.
 D. F. Groenewoud, arts,
 Roermond.
 Gezondheidscommissie.
 F. A. Haan, apotheker.
 W. Herten Jzn.
 Dr. H. J. Hoying.
 Jhr. Mr. Louis Michiels v. Kes-
 senich.
 Th. Paulussen, officier v. gez.
 Rozendaal.
 Gezondheidscommissie.
 Rotterdam.
 J. van Assen Jr., arts.
 J. Beker, apotheker.
 Dr. A. Binnerts.
 Mr. A. C. v. Blommestein.
 Mr. J. L. F. Böhtlingk, subst.-off.
 v. justitie.
 Mr. W. P. R. Bouman, sub. off. v. j.
 A. S. Briedé.
 D. H. Brinkhorst, arts.
 Dr. J. M. Dutilh, arts.
 C. Groenewegen, arts.
 Mr. H. W. M. van Helten, rech-
 ter in de arr. rechtbank
 Dr. W. P. J. Hoogveld.
 J. V. Huysman, arts.
 J. de Jongh, arts.
 Mr. Kneepkens, amb. O. M. b.
 h. Kant.
 J. H. M. Luts.
 J. L. J. M. Maas, apotheker.
 G. O. Meuleman, arts.
 Dr. G. H. Moll van Charante.
 Dr. L. B. de Monchy, arts.
 L. A. Mijndelief, arts.
 A. A. M. Nelissen, arts.

Dr. D. Neurdenburg, arts.
Dr. R. P. Offringa, arts.
J. C. Pelle, apotheker.
L. van der Perk, arts.
R. F. H. de Richemont, apoth.
Dr. M. B. Romeny.
H. van Roijen, arts.
Mej. G. M. Rueb.
Rijks-Seruminrichting.
Van Schaick & Baljon, kooplieden
Dr. P. Schram.
P. Schrameier Verbrugge, notaris
Dr. P. Spaapen, arts.
Dr. G. J. Stracke, leer. Handelssch.
C. L. W. Stutterheim, apotheker.
Mr. L. R. Telting.
Dr. E. C. Tuinsing.
Dr. P. A. Vos, apotheker.
A. Willemze, arts.
V. Winkler Prins, arts.
B. J. A. Wolfson, arts.
K. J. Wijlacker, dir. ziekenfonds.
A. J. Wijne, gemeente-apotheker
H. C. Zeelt, apotheker.
D. J. Zwaan.

Rozenburg

Groene Kruis.
Ruurlo.

H. W. C. E. Hofstede, arts.
De Rijk.

B. J. Hornstra, arts.
P. M. S. van Leeuwen, arts.

Rijssen.
Groene Kruis.

Sassenheim.
Dr. P. le Grand.

Schaesberg.
A. H. Claessens, apotheker.

Schagen.
Gezondheidscommissie.

Scharmer (gem. Slochteren.)
H. J. Fockens, arts.

Sas van Gent.
J. F. Timmermans, arts.

Scheveningen.
C. van Altena, arts.

W. A. Asman, arts.
Dr. A. Brester.

J. E. Brouwer, arts
J. van Buuren, apotheker.

M. den Heijer, apotheker.
Dr. C. Oorthuys.

J. A. van Vliet, arts.
Dr. Westerman, arts.

Schiermonnikoog.
J. S. Beekhuis, arts.

Schipluiden.
Groene Kruis.

Schoondijke.
Groene Kruis.

Schoonhoven.
J. Groesbeek, arts.

Schoorl.
Witte Kruis.

Serooskerke (Walcheren.)
H. G. J. van den Bosch, arts.

Sleen.
Groene Kruis.

F. A. van Reemst, arts.
Sliedrecht.

F. J. v. d. Berg, apotheker.
Dr. H. D. de Boer.

Gezondheidscommissie.
Groene Kruis.

Dr. A. Prins de Baat, arts.
Sloten. (N.H.)

Mej. F. Con, apotheker.
Sneek.

B. J. Boerrigter, apotheker.
Gezondheidscommissie.

Soest.
Het Gemeentebestuur.

H. P. Schoonenbeek, arts.
Spaarnadam.

G. L. F. Baronv. Fridagh, Burgem.
F. Nije, arts.

Spanbroek.
Dr. G. C. v. Balen Blanken Jr. arts

Station de Bildt.
Dr. I. J. Hage.

Steenwijk.
Gezondheidscommissie.

Stiens.
H. Hooghoudt, arts.

Stompvoren (N.-H.)
Witte Kruis.

Streefkerk.
Groene Kruis.

Surhuisterveen.
Gezondheidscommissie.

Terborg.
N. P. Brunt, arts.

Ternaard.
Groene Kruis.

Tilburg.
M. J. M. Bijvoet, apotheker.

Th. N. Cloosterhuis, apoth.
Twisk (N.-H.)
Witte Kruis.

Ubergen.

Gezondheidscommissie.
Uden (N.-B.)

Dr. P. F. A. Peters, arts.
Uithoorn.

Witte Kruis.
Utrecht.

M. A. v. Bouwdijk Bastiaanse, arts
J. K. van den Brink.

Dr. C. W. Broers, arts. off. v. gez.
Dr. B. Freriks, arts.

Gem. Geneesk. Dienst.
Gezondheidscommissie.

J. Grijns, arts.
N. W. van der Haar, apotheker.

Dr. J. Hartog, arts.
G. H. de Kleyn, arts.

Prof. Dr. B. J. Kouwer.
Dr. L. T. van Lelyveld, arts.

Dr. E. H. B. van Lier.
Dr. J. Lorie.

J. C. Th. Marius, ag. in wet. sch. inst.
P. E. A. Musquetier.

Mej. M. Myers, apotheker.
B. H. van Nes, arts.

H. Offerhaus, arts.
Prof. C. A. Pekelharing.

Pharmaceutisch Laboratorium.
Dr. Y. A. Popta, arts.

Dr. Remijnse, arts.
E. van Schaik.

Prof. Dr. C. H. H. Spronck.
R. C. Suyling, arts.

W. F. Verhoeff, arts.
Prof. Dr. H. Wefers Bettink.

Dr. L. W. H. C. Werndly, arts.
J. A. Wijsenbeek, arts.

Vaassen.
Groene Kruis.

G. G. Windemüller, arts.
Valkenswaard.

Groene Kruis.
Varsseveld.

Dr. E. J. A. Melster.
Veen (bij Heusden).

J. E. Schmitz, arts.
Veendam.

W. Boer, notaris.
Dr. Th. Tjabbes, arts.

Veere.
Gezondheidscommissie.

Velp (bij Arnhem.)
Dr. W. H. Bloemendal, apoth.

Dr. A. S. de Bruijn.
Gezondheidscommissie.

Dr. E. Langemeyer.
Mej. A. M. van Meerten.

Dr. R. Piekema, arts.
Mr. L. H. D. baron de Vos tot

Nederveen Cappel.
Dr. A. v. d. Willigen, arts.

Velsen.
Dr. P. E. Bos.

Venhuizen.
M. de Heer Klots, arts

Vianen.
H. J. Thorbecke, arts.

Vinkeveen.
S. Bijlsma.

Vlaardingingen.
C. M. Hoogenboom, arts.

A. Knottenbelt, notaris.
Dr. J. Voogd.

Vlissingen.
Gezondheidscommissie.

J. P. van der Marel, Kapitein,
apotheker.

A. Staverman, arts.
J. P. Vermaas, arts.

Waarder.
Groene Kruis.

Wageningen.
C. D. Bergacker, apotheker.

Dr. A. N. Dinger.
R. van Eck, apotheker.

Warnswerd.
B. Buis, arts.

Warfum.
Gezondheidscommissie.

Wassenaar.
Dr. M. Rutgers.

Wedde.
Gezondheidscommissie.

Weesp.
N. A. Ballintijn, apotheker.

A. A. Knaap, arts.
Wervershout (N.-H.)

Witte Kruis.
Westervoort.

J. H. W. Kuneman, arts.
West Grafdijk.

J. de Wit, arts.
Westwoud.

B. S. H. Stieler, arts.
Wierden.

Gezondheidscommissie.

Wieringen.

Witte Kruis.
Wildervank.

Dr. D. Huizinga.
Willemstad.

Dep. v. d. Mij. tot Nut van 't Alg
Winterswijk.

F. C. Fleischer, Doopsgez. pred
Gezondheidscommissie.

Dr. J. W. R. Koch, arts.
H. J. Manschot, arts.

Wirdum.
H. Duinter Tebbens, arts.

Wognum (bij Hoorn.)
L. H. W. Janssens, arts.

Wolvega.
Dep. v. d. Mij. tot Nut v. 't Alg

Groene Kruis.
Workum.

L. H. Bogtstra, apo heker.
J. Hiemstra, arts.

Mevr. Wed. Dr. L. A. A. E. Sluiterman
Wormer (N.-H.)

W. de Booij, arts.
Woudrichem.

Afd. Gorinchem. Mij. tot bevoor.
der geneeskunde.

Wijbe.
Gezondheidscommissie.

Wijk oij Duurstede.
Dep. der Mij. tot Nut van 't Alg.

IJmuiden.
Dr. E. F. Rommeling

IJselmonde.
H. C. van den Bijllaardt, arts.

IJselstein.
J. H. Duijvis, arts.

W. Peel, arts.
Zaandam.

Gezondheidscommissie.
A. M. Pelt, arts.

G. van Sante Bz., apotheker.
J. Wirtjes, tandarts.

Witte Kruis.
Zalt-Bommel.

Gezondheidscommissie.
W. van Tright, apotheker.

Dr. J. de Wit, arts.
Het Zand.

Dr. A. N. Nolst Trénité.
Zeist.

L. H. van Berk, apotheker.
Dr. S. Heeg, arts.

N. A. Kortlandt, arts.
Dr. L. W. H. Tjeenk Willink, arts.

Zevenbergen.
L. van der Linde, arts.

Zevenhuijzen (Z.-H.)
Dr. H. J. de Witt, arts.

Zierikzee.
Gezondheidscommissie.

Zoetermeer.
Gezondheidscommissie.

Zuidbroek.
Groene Kruis.

Zuidhorn.
Gezondheidscommissie.

Zuidland.
Groene Kruis.

Zutphen.
Mr. E. F. Engers, subst. offic.

v. Justitie.
Gezondheidscommissie.

Dr. J. Oudenampsen, apotheker.
C. Storm Buijsing, burgemeest.

Zwolle.
R. Meulenhoff, oud-apotheker.

J. J. Tijl, uitgever.
NED. O. INDIE.

Buitenzorg.
H. M. G. Dikshoorn, arts.

H. van den Hengel, arts.
Djokjo Karta

Dr. J. P. H. Lindner.
Fort de Kok.

H. W. Borel, officier v. gezondh.
Kediri.

Dr. F. S. Stibbe.
Magalang.

A. B. Grivel, offic. v. gez.
Makassar.

Dr. G. M. Brouwer.
Pati.

W. W. van Ravestein, arts
Sidoarjo.

L. Ligtenstein, offic. v. gezondh.
Waltveden

Vereeniging v. vrouwenkiesrecht.

Maandblad uitgegeven door de Vereeniging TEGEN DE KWAKZALVERIJ

onder Redactie van H. VAN GELDER.

Bestuur der Vereeniging: MR. P. W. DE KONING, Advocaat te *Amsterdam*, VOEZITTEB; MR. W. P. R. BOUMAN, Substituut Officier van Justitie bij de Arrondissements-Rechtbank te *Rotterdam*; MR. A. A. CNCPIUS, Advocaat-Generaal bij het Gerechtshof te 's *Hertogenbosch*; MR. A. VAN DER ELST, Ambtenaar van het O. M. bij het Kantongerecht te *Leiden*; DS. F. C. FLEISCHER, Doopsgez. Predikant, te *Winterswijk*; C. NANNES GORTER, Journalist te *Alkmaar*; P. KEG Cz., Oud-Postdirecteur te *Middelburg*; MR. A. LIND, Advocaat te *Amsterdam*; MEJ. J. C. RESSING te *Delden*; J. VAN RIEL, Dir. Mil. Apotheker, Directeur van het Rijks Magazijn van Geneesmiddelen te *Amsterdam*; DR. G. ROMIJN, Inspecteur van de Volksgezondheid te 's-*Hertogenbosch*; E. J. ABRAHAMS, Arts te *Amsterdam*, SECRETARIS-PENNINGMEESTER.

Ieder Lid ontvangt één Exemplaar van het Maandblad en heeft recht op hoogstens 10 Exemplaren ter gratis-verspreiding.

LID DER VEREENIGING is ieder die haar doel helpt bevorderen en een Contributie betaalt van f 3.—.

Adres voor de REDACTIE van het Maandblad bij den Redacteur, AMSTEL 102 te Amsterdam; voor het BESTUUR DER VEREENIGING en voor AANGIFTE van LEDEN en ABONNÉ'S bij den Secretaris-Penningmeester E. J. ABRAHAMS, Arts, KEIZERSGRACHT 239, AMSTERDAM, bij wien ook losse exemplaren van het Maandblad moeten worden aangevraagd.

Geplaatste bijdragen en onderzoekingen van kwakzalversmiddelen en specialités worden desverlangd gehonoreerd.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is niet alleen geoorloofd doch wordt zelfs dringend verzocht.

ABONNEMENTSPRIJS, Franco per post..... per jaar f 1.25

INHOUD.

Hoofdartikel: Een aanslag op onze gezondheid en onze beurs. (Vervolg).

Berichten: Een „Kurfischer“ in Saksen gestraft. — De Deutsche pers en de onwenselijke advertenties. Mededeelingen van verschillende aard: Magic Foot Draft Co. — Dr. Damman. — Pfarrer Heumanns neue Heilmethoden. — Verbod van invoer van geneesmiddelen in Duitsland. — Kwakzalverij bestreden door de Deutsche legerautoriteiten. — Kwakzalvers-reclame in Transvaal.

Ingezonden: Over D. D. D. — Geheime ziekte. Uit de Pers: Brieven uit de Hoofdstad van Ned.-Indië.

Correspondentie.

Een aanslag op onze Gezondheid en onze Beurs.

(Vervolg)

In zijn bericht aan de lijders gaf Holloway te kennen:

„Onder hen met wien ik briefwisseling hield mag ik Koningen en Prinsen tellen, benevens de meest aanzienlijke personen in bijna alle landen.”

Wij gelooven, dat van al het medegedeelde dit laatste zeker de meeste waarheid zal behelzen.

Deze beruchte geneesmiddelen worden afgeleverd met een boekje van 12 dicht bedrukte bladzijden, als gebruiksaanwijzing en vernieuwde reclame. Daarin komt o.a. voor een „belangrijke waarschuwing“, waarin gezegd wordt, dat „mochten gewetenlooze verkoopers aan personen die komen om de Pillen of de Zalf van Holloway te koop, aanraden om ze niet te koop en iets anders daarvoor in de plaats te nemen,“ die gewetenlooze verkoopers dit dan slechts doen uit laaghartig eigenbelang, „zonder zich te bekommeren om de gezondheid van den lijder.“ De grond voor die liefelijke aantijging wordt door den sluwen koopman zelf gelegd, want hij adverteert, dat zijn middelen bij alle apothekers zijn te bekomen. Men schat dat zulks voor negentiende overdruven was. Landt nu een lichtgeloovige bij een dezer laatsten aan, dan zal deze zeker in een of anderen zin raden. In verband hiermede drukt hij zijne lezers een groot en algemeen beginsel op het gemoeid, namelijk om, wanneer men zijne pillen inneemt, geen andere zalf dan de zijne te gebruiken, en omgekeerd bij het aanwenden zijner zalf geen ander inwendig geneesmiddel te nemen dan zijne pillen. Handelt men anders, dan staat Holloway niet in voor het mogelijk „groot nadeel“, dat daaruit kan voortkomen!

Daarbij beveelt Holloway den „schroomvalligsten“ aan, om „een ruim gebruik“ zijner middelen te maken, daar ze zelfs „het eerste gestel niet kunnen schaden.”

Intusschen heeft de ervaring maar al te zeer geleerd, dat zelfs „sterke“ gestellen door het aanhoudend gebruik van purgeermiddelen hunne

ingewanden overprikkelen en verzwakken, terwijl ze voor lijders die door sleepende aandoeningen reeds verzwakt zijn, ongetwijfeld schadelijk zijn.

Ziedaar enkele staaltjes van een der oudste buitenlandse kwakzalvers.

Was het te verwonderen, dat zijn voorbeeld navolging vond in een eeuw, waarin het jagen naar geld, het streven om snel groote rijkdommen te verwerven het levensdoel van menigen is, die niet angstvallig is in de keuze der middelen om dat doel te bereiken? In alle deelen der wereld, en wel het meeste en brutaalste in die, waar de quasi-beschaving het meest is doorgedrongen, ziet men als met den dag het aantal zoogen. geneeskundige kwakzalvers vermeerderen. Met een driestheid en huichelachtigheid geven zij openbaarheid aan hunne geheimmiddelen, waarvoor de wetenschap en het gezond verstand de vlag moeten strijken.

Daar hebt ge de beruchte firma F. AD. RICHTER & Co, die de zoogenaamde natuurgeneeswijze van zeker Dr. AIRY „lid van Wetenschappelijke genootschappen, enz.“ ten nadeele van de lichtgeloovige menschheid exploiteert. Hoogstwaarschijnlijk heeft die vermaarde dokter nooit bestaan. En toch debiteert de genoemde firma met uitnemend succes voor hare beurs een veilige Handleiding om de meest voorkomende ziekten der menschen, als tering, uitering, klieren, zenuwzwakte, kanker, beeneters, leverziekten, maagzwakte, maagkramp, jicht rheumatiek, allerlei vrouwenziekten, epilepsie of vallende ziekte, ziekten der blaas- en urineorganen, breuken, alle aanstekende ziekten, als: cholera, pokken, zenuwzinkingskoorts, enz. door een voudige, beproefde middelen zeker en spoedig zelf te genezen. Dit boekdeel van bijna 500 bladzijden is inderdaad niets anders dan een aanbeveling van eenige geneesmiddelen, die bij den verkooper en uitgever er van zijn te verkrijgen. De inhoud van dat boek is een samenraapsel van bedrog en bluff. Terwijl aan den eenen kant de geneesheer en apotheker van beroep er in door het slijk worden gehaald, vijzelt de kwakzalver zijn natuurgeneesmethode en de alvermogende kracht zijner middelen zoo hoog op, dat alleen onverstand het bedrog niet ontdekken kan. Met slechts drie-soorten van bereidingen neemt hij aan 180 kwalen te genezen. Het meest werkzame middel, dat hij gebruikt, — zoo schrijft hij — komt in groote balen gepakt uit Amerika en wordt stuk gesneden door groote, door stoom gedreven snijmachines.

Tot het in werking houden van de verschillende toestellen is een stoommachine van 16 paardenkracht dag en nacht met volle kracht in gang. Hondert zeventien bladzijden van het boek behelzen niets dan gebruiksaanwijzingen en 303 bladzijden niet minder dan 830 getuigschriften en dankbetui-

gingen van zoogenaamd genezen lijders. Deze belangrijke verzameling van stukken wordt ingeleid door de volgende klinkende phrasen: „Geen zieke wanhope, maar sceppe nieuwen moed! Menige zieken gelooven aan gewaande ongezellige ziekten te lijden, omdat zij reeds zoo menig geneesheer geraadpleegd, zoo menig geldelijk offer gebracht hebben, zonder dat zij werkelijk baat vonden.“ „Zij kennen echter de ware bron niet. Dr. AIRY's Natuurgeneesmiddelen waren het, die duizenden den dag deden zegenen, waarop zij er mede bekend werden. Dit zal ieder lezer duidelijk blijken uit de volgende getuigschriften en dankbetuigingen, waarvan wij uit hoofde van de beperkte ruimte hier niet alle, maar slechts weinige konden opnemen. Wij houden het echter voor onnoodig, een bluff van loftuigen in de wereld uit te bazuinen, om indruk te maken.”

Men zou nu meenen, dat de oogen van het publiek door zulk een onverholen bedrog en oplichterij zouden opengaan en de zwendelaars voor 't minst met een verachtelijk schouderophalen bejegend zouden worden. De uitkomst heeft echter het tegendeel bewezen; duizenden exemplaren van het boek en tienduizenden fleschjes van hunne middelen worden verkocht. Reeds jaren geleden heeft, de onlangs overleden, Dr. VITUS BRUNSMAN toen leeraar in de natuur- en scheikunde aan de Hoogere Burgerschool voor meisjes te Leeuwarden, het moedig besluit opgevat om dezen zwendelaar te ontmaskeren. Met opoffering van moeite, tijd en geld heet hij den waren aard van dat bedrog in 't licht trachten te stellen. Hij heeft tal van bewijzen geleverd van de onwaardige handelingen dier bedriegers. Maar bij de vertegenwoordigers van de verlichting: de openbare pers, vonden zijn pogingen weinig ingang. De meesten en daaronder de eerste organen der publieke opinie, weigerden zijn openbaringen te plaatsen en gaven zijn mededeelingen zeer verminkt terug, terwijl ze de drieste logens als reclame van zijn tegenstander gereedelijk — tegen contanten — opnamen. Sommigen verklaarden ronduit, dat de wapens ongelijk waren....de docter vroegkostelooze plaatsing voor zijn menschievend doel de zwendelaar betaalde elken regel met klinkende munt!

En welke zijn nu die hoogergeroemde natuurgeneesmiddelen? Sarsaparillen, Chinabast, ijzerpoeder, jalappehars, drop met een menigte specerijen. Deze stoffen worden tegen het vier-, ja soms het tienvoudige van de waarde verkocht.

En zouden zich slechts alle bedriegers van dien aard tot deze op zich zelf en in geringe hoeveelheid gebruikte geneesmiddelen bepalen, dan zou het rechtstreeksch nadeel aan de gezondheid niet zoo groot zijn. Maar ook velen van hen ontzien zich niet om zeer scherpe, ja zelfs hoogst vergiftige stoffen in hun mengsels op te nemen, die op

den langen duur gebruikt rechtstreeks tot den ondergang van het individu kunnen leiden. Uit de scheikundige onderzoekingen van ruim 800 dier geheimmiddelen is gebleken, dat 200 vergiftige of althans zeer sterk werkende zelfstandigheden en ruim 180 krachtdig werkzame stoffen bevatten. Onder de waters die tot kleuring van het haar worden aanbevolen, vindt men waarin o.a. zeer zware vergiften b.v. sublimaat en cyanalkalium voorkomen. Maar ook voor inwendig gebruik treft men in een menigte pillensoorten kwikpreparaten aan, die op den langen duur vernielend op de weefsels werken. Andere bevatten arsenicum en de hoogst vergiftige plantaardige bereidingen van colchicum, aconitum, digitalis, morphine, opium, atropine, sabina, veratrine, salycine en meer dergelijke. En toch verklaren de verkoopters daarvan, dat ze ten eenemaal onschadelijke bestanddeelen bevatten. Zoo voert de argelooze lijder in zijn reeds ondermijnd gestel vaak een vergif, dat hem zijn ondergang des te sneller te gemoet doet gaan.

De vraag zou nu rijzen: hoe het mogelijk is, dat zulk een onbeschaamd bedrog ten koste van het dierbaarste wat de mensch bezit, in onze beschaafde eeuw, bij ons voor eerlijk doorgaand volk, tegenover een strenge en billijke rechtsbedeeling, bij de ontzaglijke kosten, die de staat zich getroost ter voorziening in goede geneeskundige hulp en tot verzekering van de deugdelijkheid der geneesmiddelen der van staatswege toegelaten art-eijbereidkundigen, hand over hand kan toenemen en het niet mogelijk schijnt daaraan perken te stellen, veel minder het geheel uit te roeien?

Een afdoend antwoord daarop is moeilijk te geven en zou zeker meer ruimte innemen, dan ons nog ten dienste staat. Het meest voor de hand liggend is wel, dat de publieke opinie nog niet ontwikkeld genoeg schijnt te zijn, om den bedrieger van den man van karakter te onderscheiden. De geneesheer die met zijn conscientie en wetenschap te rade gaat, stelt zijn wetenschap niet als een onfeilbare voor. Hij tracht den lijder te overtuigen, dat zijn geneesmiddelen in lange niet in staat zijn alle kwalen te genezen en dat de genezing in de meeste gevallen meer door een doelmatige leiding der ziekte, door afwezig van alle schadelijke prikkels, dan door de eigenlijke inwerking van zoogenaamde krachtige geneesmiddelen tot stand kan komen. Maar de lijder wil zekerheid, dat de kwaal geneeslijk is, dat hij spoedig van zijn kwaal verlost zal worden en dat dit met zoo weinig mogelijk opoffering van geld en moeite zal geschieden. Waar de rechtschapen geneeskundige hem die verzekering niet geeft, daar werpt hij zich op gezag van anderen blindelings in de armen van een kwakzalver, die betuigt hem alles te geven wat hij verlangt en noodig heeft. En waar hij door dezen wordt teleurgesteld, daar schaamt hij zich te bekennen, dat hij de dupe zijner lichtgeloovigheid is geworden tot groote schade van zijn lichaamsheid en gemoedsrust.

Een andere reeks van lijders wordt teruggehoonden zich tot een vertrouwd geneeskundige te wenden door de vrees dat zij geheimen moeten openbaren, die hun eerbhaarheid in gevaar zouden brengen. Het zijn meestal jeugdige, onervaren personen, wier ongebreidelde hartstocht hun het een of ander lijden op den hals heeft gehaald. Zij zijn zeker wel de rampzaligste van alle bedrogenen. Zij verdiepen zich in de raadselen van de orakeltaal, waarin de ongetletterde bedriegers hun schijnwijsheid uitkramen. Tot wanhoop toe beangst, worden zij door vertwijfeling dan hier dan dervwaarts geslingerd, om den waren aard van hun lijden op te sporen. In hun radeloosheid — want zij durven nu eenmaal den raad van een rechtschapen man niet inroepen — grijpen zij nu naar de middelen, die hun tegen goud worden aangeboden. Een straal van hoop verlevendigt hun wankelbaar gemoed en met angstige nauwgezetheid gebruiken zij de middelen. Nu eens meenen zij beterschap te bespeuren, dan weder verslimmering. En zoo geslingerd tusschen hoop en vrees grijpen zij het ene middel na het andere aan, zoo lang de gewenschte en stellig beloofde genezing uitblijft. — tot dat ze werkelijk onherstelbaar zijn en een armzdig bestaan moeten voortlepen.

(Slot volgt).

BERICHTEN.

Een „kurpfuscher“ in Saksen gestraft. In Duitschland, waarop de voorstanders van de vrije uitoefening der geneeskunst steeds wijzen, is die vrijheid toch lang niet onbeperkt, zooals wij al dikwijls betoogd hebben.

Een zekere „geneeskundige“ JOHAN DAVID RUTTINGER, die sedert 1913 in *Litau* als homoeopaath werkzaam is, had zich onlangs voor het gerecht te verantwoorden wegens het onrechtmatig voeren van een titel, die hem als bevoegd geneeskundige kon aanwijzen. Het werd bewezen dat hij onder zijn „recepten“ vóór den voornaam JOHAN de eerste letter van zijn voornaam David „D“ had geplaatst, zoodat deze letter als afkorting van „Doktor“ kon worden gelezen, wat ook werkelijk was voorgekomen. Verder had de beklagde in zijne advertenties onverstaanbare en zinloze woorden gebruikt, die bij het groote publiek de indruk moest wekken, dat hij zich met heel wat nieuws en bijzonders bezig hield. Zijn geneeskunst noemde hij „Compremierte Heilkunde“ Homöopathographisches Konsulatorium“ en Funktionswissenschaftliche specialpraxis für Organ- und Blutleben.

In verschillende instanties werd de man schuldig bevonden en ten slotte in hooger beroep veroordeeld tot 375 Mr. boete of 8 weken hechtenis. Bij het vonnis werd aangenomen, dat de gevaren der kwakzalverij in oorlogstijd bijzonder groot waren, weswegen met recht door de militaire bevelhebbers scherpe bepalingen daartegen waren uitgevaardigd. Een dusdanige kwakzalver als de beklagde moest niet met een geringe straf vrijkomen; hij is een gevaarlijk mensch en als geneeskundige geheel onvertroubaar en onwettend.

(Apoth. Zeitung.)

De Deutsche pers en de onwenschedelijke advertenties. Evenals in Nederland is men ook in Duitschland meer en meer tot het besef gekomen, dat door middel van de advertenties van kwakzalvers en van nog gevaarlijker wezens meer kwaad aan de bevolking wordt toegebracht dan de bladen, die deze advertenties plaatsen, op hun verantwoording kunnen nemen. De „oudsten“ van de „Kaufmannschaft“ te Berlijn hebben in een rondschrijven er op gewezen, dat reeds geruimen tijd door de directies van bladen en tijdschriften moeite is gedaan, om de schadelijke advertenties te weren, maar dat dit nog geen voldoende uitwerking heeft gehad. Daarom is door de vereniging van Deutsche uitgevers van bladen, de vereniging der vakpers van Duitschland, de vereniging van uitgevers van Deutsche geïllustreerde tijdschriften, den bond van Deutsche annouce-bureaux en den bond van groot-adverteerders tot de genoemde „oudsten“ het verzoek gericht, een commissie te vormen, uitsluitend belast met het onderzoek van twijfelachtige advertenties. Deze Commissie zal bestaan uit twee van de „oudsten“ benevens van elk der vijf genoemde lichamen één vertegenwoordiger; zij zal zoowel de bestaande advertenties aan een onderzoek onderwerpen als de nieuw „opgebakende“. De „oudsten“ richten tot de staats- en rijksverhalen het verzoek, de commissie zooveel mogelijk behulpzaam te zijn.

(T. v. G.)

Wat zeggen onze uitgevers hiervan?

MEDEDELINGEN VAN VERSCHILLENDE AARD.

Magic Foot Draft Co. Wonderherstellers. *)

Een onzer lezers vraagt ons — onder toezending van eenig drukwerk, twee pleisters en een aantal pillen — onze meening over bovenstaand kwakzalversmiddel. Hiermede is reeds gezegd, dat wij zooveel de *Magic Foot Draft* (pleisters), als de *Wonderherstellers* (pillen) kwakzalversmiddelen noemen. Inderdaad zijn alle elementen, die een aanbevolen middel tot kwakzalversmiddel stampelen, hier aanwezig.

Eerst een korte aanhaling van hetgeen de fabrikant in zijn drukwerk publiceert.

WONDER HERSTELLERS.

Déze enveloppe bevat 12 pillen, welke ten doel hebben de afscheiding van de nieren te bevorderen en de werking van de lever op te wekken, om de ingewanden te helpen hun werking goed te verrichten en de aderen te ontspannen waardoor de wonder voetpleisters het vergift uit het lichaam verdrijven.

*) Reeds ongeveer 5 jaren geleden, in het Maandblad van Juli 1912, hebben wij tegen deze kwakzalverij gewaar-schuld. Nu de aanbiedingen van dit „Wonder“ thans weer herhaaldelijk in onze bladen voorkomen, achten wij het raadzaam thans bijgaand artikel uit *Moleschott* over te nemen.

(RED. Mbl.)

Wonder Voetpleisters te gebruiken is de eenige verstandige behandeling tegen Rheumatiek en wel om de eenvoudige reden, dat zij het vergift geheel en al door de poriën aan het ondereinde van den voet, waar het aderennet is, uit het lichaam verdrijven en wanneer men de pillen als boven-aangegeven gebruikt, wordt het bloed vlugger in omloop gebracht en daardoor worden de pleisters de gelegenheid geboden direct op het kwaad in te werken. Het is daarom dat wij U het gebruik er van verzoeken.

„Rheumatiek zonder geneesmiddel te genezen“ is hetgeen wat wij beweren. De pleisters zullen U absoluut genezen zelfs wanneer gij de pillen niet gebruikt, daar zij alleen gegeven worden om de genezing te bespoedigen, terwijl de pleisters U kracht zullen geven daar zij het vergift uit het lichaam verdrijven.

Wij staan er voor in dat de pillen slechts plantaardige bestanddeelen bevatten.

DRINK GEEN VERGIF.

Medicijnen daarentegen zijn samengesteld, die terwijl zij geen genezing aanbrengen, zeer licht de maag bederven, terwijl de gezonde werking van dit orgaan den grondslag vormt van leven en gezondheid, en daardoor de ellende van den lijder nog grooter maken. Inwendige Medicijnen bevatten vergif. Hun beginsel is: „Men vangt een schurk door een schurk.“ Maar als die niet gevangen wordt zijn er twee schurken in plaats van één. Het sterkst verkeerde inwendige middel werd door de inboorlingen van Zuid-Amerika uitgevonden, maar dit is zulk een hevig vergift, dat het nooit mag worden gebruikt tenzij volgens voorschrift van een bekwaam medicus.

(Enkele greinen meer dan de bepaalde dosis, kunnen delirium doen ontstaan en mogelijk krankzinnigheid).

MAGIC FOOT DRAFT (WONDER-VOETPL.)

dat bestaat uit een kalmeerdend en toch sterk-werkend oplossend en antiseptisch pleister, dat op de holte van de voetzool wordt gelegd.

Dit is een strikt wetenschappelijk uitwendige behandeling voor alle soorten Rheumatiek. Daar zij uitwendig is, brengt zij geen vergift in het lichaam, in de hoop (die ijdel is) een ander vergift daaruit te verdrijven, doch de aanwijzing der Natuur zelve volgende, trekt zij het vergift uit het geheele lichaam naar buiten door de huidporiën.

Er bestaat een wetenschappelijke reden voor de plaatsing der pleisters juist op die plaats — het midden der voetzool. In de holte van de hand en in de holte van den voet ligt de oorsprong en de genezing van talrijke kwalen, die verkeerd worden begrepen. Daar deze plekken zenuwmiddelpunten zijn, trekken zij de ziekte in zich en daar zij zenuwmiddelpunten zijn drijven zij ziekte uit. Al wat zij noodig hebben is, een kans om het ene of het andere te doen. De wijsgeerige beschouwing van de Genezing der Rheumatiek door middel van Voetpleisters zal worden toegelicht door afbeeldingen wanneer wij den bouw van de

VOETZOOI

en haar verhouding tot het gansche lichaam nagaan.

De *Wonderherstellers*, die à fl. 1.25 per doos te koop geboden worden, zijn roodgekleurde en versuikerde pillen, die volgens onderzoek van MEYEROW A. C. ALBLAS SORBER bestaan uit: Aloë, zwarte peper en drop. Soortgelijke pillen kosten in den handel ongeveer fl. 1.50 per 1000, dus 7 cent per dosis van 50 (zonder verpakking).

De *Magic Foot Draft pleisters* bleken bij onderzoek zich in geen enkel opzicht van gewone harspleisters te onderscheiden. Eenig ander bestanddeel (hars, was en terpentijn) werd er niet in aangetroffen *) Zulke stukjes pleisters, 3 bij 4 inches, kosten ongeveer 10 cent het paar en worden door den fabrikant à fl. 2.50 per paar of fl. 6.50 per 3 paar te koop geboden.

Hieruit, en uit hetgeen de fabrikant omtrent zijn middelen vertelt, blijken de gewone kwakzalversmanieren.

*) Een onderzoek van de laatste dagen heeft ook de aanwezigheid van teer aangetoond. RED. Mbl.

1. Zijn middelen zouden helpen in alle gevallen en in alle gevallen even spoedig.
2. Alle andere middelen, zegt hij, helpen niet; sommige zijn zelfs zeer gevaarlijk!
3. De middelen worden veel te duur verkocht.
4. Zij bevatten zeer bekende stoffen, wier werking goed bekend is.
5. Zij kunnen reumatiek niet genezen.
6. Terwijl de fabrikant het gebruik van medicijnen ontraadt en schadelijk noemt, beveelt hij zelf gebruik van zijn medicijnen aan (pillen en ook pleisters, die door de huid heen werken, zijn medicijnen.)
7. De fabrikant schrijft o.a.:

„sterke laxermiddelen overprikkelen de lever te veel. Zij prikkelen ook de maag en ingewanden te sterk en brengen de spijsverteringsorganen in de war.”

Zijn pillen bevatten echter aloë, een der scherpste en sterkst werkende laxermiddelen.

8. Hij wikkelt zijn beweringen in een waas van schijngeleerdheid.

9. De genezing wordt gegarandeerd.

Dit laatste is wel instaat onschuldige zielen te verblinden: „zoodra men schrijft, geen baat gevonden te hebben, krijgt men al zijn geld terug.” Maar wie goed leest, is toch wel wat minder gerust over deze garantie. Er staat:

„Wij garanderen, dat wondervoetpleisters, gedragen precies volgens onze voorschriften, zooals, op elk paar gedrukt, elk geval van reumatiek zal genezen en indien een dozijn paren achtereen gedragen geen genezing zouden geven, zoo zijn wij bereid terug te betalen het geheele bedrag en wel direct, zoodra U ons geschreven hebt, dat U geen baat hebt gevonden.”

Wij hebben hier woordelijk weergegeven, wat de Magic Foot Draft Co. waarborgt, maar alleen enkele woorden geursiveerd.

Terwijl eerst gezegd wordt, dat 3 paar pleisters in den regel voldoende zijn, moet men vóór de garantie in werking treedt eerst 4 maal 3 paar pleisters (dus voor fl. 26) dragen. Hiervoor ontbreekt het voorschrift heelemaal en is het dus zeer lastig, dit precies te volgen. Bovendien is op het paar pleisters, dat ik ontving, geen voorschrift gedrukt, dit bevindt zich op een papiertje, en in de derde plaats is ook dit voorschrift niet precies te volgen, daar het onbegrijpelijk is. Er staat n.l.:

„Elk paar wonderpleisters moet zes dagen achtereen gedragen worden en moeten... gedurende dat tijdperk vernieuwd worden...”

Wie dit voorschrift precies kan volgen is zóó knap, dat hij dan maar gerust kwakzalversmiddelen moet gebruiken.

Verder is het de vraag of de fabrikant gelooven zal, dat iedereen, die voor 26 gulden pleisters gebruikt heeft, werkelijk aan reumatiek lijdt. Hij kan dit betwisten, evenals de vraag of er genezing ingetreden is of niet. *Verstandige menschen, die kwakzalversmiddelen gebruiken(!)* gaan immers niet om fl. 26.— procederen.

Aangezien deze middelen zeker niet helpen tegen reumatiek, zou de fabrikant mitsdien iedereen, die maar geduld genoeg had (12 x 6 dagen) om de pleisters te dragen, zijn geld terug moeten geven. En daarvoor wordt al die reclame niet gemaakt.

Over Dr. Damman.

Reeds herhaalde malen is ons gevraagd eenige inlichtingen te verschaffen omtrent bovengenoemden geneesheer. Het was n.l. aan vele onzer lezers — evenals aan ons — vreemd opgevallen dat een geneeskundige uit Brussel, in onze bladen, voortdurend zijne geneesmethoden en zijne geneesmiddelen tegen verschillende ziekten aanbeval, zonder dat een onderzoek van den lijder noodig bleek, terwijl tevens de inhoud van de advertenties veel op die van de kwakzalvers geleek. Het mocht ons niet gelukken deze zaak tot klaarheid te brengen. Het onderzoek van enkele, duur gekochte middelen leverde geen houvast op en, daar wij hier met een geneeskundige te doen hebben, durfden wij, uit vrees van met den rechter kennis te maken, ons vermoeden omtrent den aard van het optreden van Dr. DAMMAN niet kenbaar te maken.

Thans lezen wij het volgende in de *Apotheker-Zeitung* overgenomen uit de *Schweizerische*

Apotheker-Zeitung, waarmee wij onze lezers — ter waarschuwing — in kennis stellen:

„Een belgische arts, Dr. G. DAMMAN te Brussel, wendt pogingen aan om bij de zwitsersche apothekers depôts voor zijne specialités te vestigen. Deze bestaan uit middelen tegen diabetes, albuminurie enz. die tegen zeer hoogen prijs worden aangeboden en verder uit pillen tegen het hoesten, waarin volgens het prospectus, gevaarlijke artsenijsstoffen als morphine en opium geheel ontbreken en vervangen zijn door heroïne (!) *)

De depôthouders worden er op gewezen, de personen die, naar aanleiding van de advertenties in de bladen, om de middelen vragen eerst een drukwerk en daarna de specialités ter hand te stellen. De *Schw. Apoth. Zeitung* waarschuwt voor den man.”

Pfarrer Heumanns neue Heilmethoden.

Van bevriende zijde werd ons een boekje toegesonden, waarvan de titel hierboven is vermeld. Aan het begeleidend schrijven ontleenen wij het volgende:

„De „Pfarrer” ziet er heel waardig uit (zijn portret staat op den omslag van het boekje); als hij echter in werkelijkheid bestaat dan zal het met zijn zielzorg wel niet veel om de hakken hebben als hij zijn naam voor zulke ondernemingen leent; doch mogelijk bestaat hij wel als abt in Akker's Stroop Klooster of zoo iets?”

De geachte inzender zal het wel bij 't rechte eind hebben; het zal hier wel weer de bekende truc zijn om door misbruik van een naam, die bij het volk indruk maakt, op de goedgelovigheid van het publiek te speculeeren.

Want het geheele boekje — ons tot nu toe onbekend — maakt op ons den indruk van echte kwakzalversreclame. De lezer oordeele zelf.

PFARRER LUDWIG HEUMANN verklaart, in het voorwoord, **) dat zijne middelen geen z.g. huismiddeltjes zijn, maar dat hun samenstelling in overeenstemming is met de nieuwste standen der natuurwetenschappen. In enkele maanden zijn meer dan vierduizend dankbetuigingen ingekomen. Hij zegt verder: „Men heeft mij verzocht de recepten mijner middelen openbaar te maken en de zieken gratis ter beschikking te stellen. Wie dit willen, hebben blijkbaar geen idee, dat daardoor de zieken niet in het minst gebaat zouden worden. Wat zou het voor doel hebben, den zieke met de samenstelling bekend te maken? Hij zou toch geen gelegenheid hebben zich de enkele bestanddeelen aan te schaffen, die niet altijd in de apotheken voorhanden zijn en dikwijls uit het buitenland moeten komen. Daarbij zijn voor het bereiden der middelen machines noodig, die niet overal aanwezig zijn.”

Men bemerkt in alles de ware kwakzalversmethode. De geachte „Pfarrer” houdt zich buiten schot. Hij zelf is niet te consulteeren; alle aanvragen moeten worden gericht of aan het Generaal-depôt: apotheek van PAUL FRANK te Burgberheim (Beieren) of aan de „Betriebsstelle der Pfarrer Heumannschen Mittel, Pillenreutherstrasse 67, Nürnberg.”

De inhoud van het boekje is kenteekenend. Niet minder dan 17 verschillende ziekten worden door de middelen volkomen genezen; daaronder noemen wij: *Open voeten, zenuwlijden, slapeloosheid, schurft, hoofd-, tand- en oorpijn, maag- en darmziekten, jicht en reumatiek, asthma, longziekten, bloedarmoede, beroerte* enz. enz. Wat wil men meer?

Het getal middelen is vrij belangrijk. *Pestizalf, Sori-zalf, Schurftzalf, Zenuwpillen, Nervogastrol, Rheumafliuid, Rheuma-tabletten, Hämorrhoidaal-zalf, Tulusot, Middel tegen asthma, tegen blaas- en nierziekten, tegen bloedarmoede en bleekzucht, Aderine* en nog andere maar wij zullen het hierbij maar laten.

Over al deze middelen worden de roerendste dankbetuigingen in het boekje afgedrukt.

't Is niet vreemd in het boekje de raadgeving te vinden om tegelijk met het eene middel ook een ander, in het boekje aanbevolen middel aan te wenden; dat helpt beter, de leveranciers soms?

*) Heroïne behoort ook tot de sterkwerkende vergiften.

(RED. Mbl.)

**) Vrij door ons vertaald. (RED.)

Jazelfs, gezonde menschen doen goed een of meer middelen te gebruiken, dan kan men het ziek worden voorkomen!

Een bestelbrief is in het boekje ingesloten, waarbij men verzocht wordt te melden of het geld per postwissel wordt verzonden of dat per rembourss beschikt kan worden. *Krediet kan in geen geval worden verleend; dat begrijpt men!* Het is kwakzalversgewoonte.

Al het bovenstaande is o.i. wel voldoende om ons het recht te geven tegen *Pfarrer Heumanns neue Heilmethoden* te waarschuwen. Voorzover wij weten wordt hier te lande nog geen reclame gemaakt voor deze methodes. Mocht dit onverhoopt wel het geval zijn of mocht dat te eeniger tijd gebeuren dan zullen wij, door het onderzoek van enkele middelen, ons een nader oordeel trachten te vormen over de waarde der middelen en het resultaat dier onderzoekingen in het Maandblad mededeelen.

Verbod van invoer van geheimmiddelen in Duitschland.

De Rijkskanselier heeft op de grond van de bepalingen omtrent den invoer van te ontberen stoffen het invoeren van *geheimmiddelen* verboden.

Wat als geheimmiddel te beschouwen is, wordt aldus omschreven: *Voor de behandeling als geheimmiddelen in den zin van het invoertarief komen slechts in aanmerking de artsenijsstoffen of pharmaceutische bereidingen, die dienen tot het voorkomen of genezen van ziekten van mensch of dier en wel in hoofdzaak de volgende bereidingen:*

Afkooksels, aftreksels, stiften, uittreksels in vasten of vloeibaren vorm, droge mengsels van zouten of fijngesneden zelfstandigheden of van beiden onder elkaar, vloeibare mengsels en oplossingen, waaronder begrepen gemengde balsems, honigpreparaten en stroopen, gevulde capsules van gelatine of zetmeel, likpotten, smeersels, pastilles, tabletten, pillen en korrels, pleisters en zalven, zetpillen en staafjes.

Om volgens het tarief een praeparaat als geheimmiddel te kunnen beschouwen is het niet noodig, dat zijne samenstelling en zijne werkelijke of opgegeven bestanddeelen voor iedereen geheim zij; het is voldoende als de gebruiker over de juiste eigenschappen in hetduister wordt gelaten of ten onrechte het geloof aan een werkzame geheime geneeskracht bij hem wordt opgewekt. Derhalve kunnen naast bereidingen, waarvan de samenstelling niet of niet zeker bekend is, ook zulke middelen als geheimmiddelen worden behandeld, waarbij de samenstelling, volgens de ervaring, dikwijls verandert, waarbij van een geneeskrachtige werking in 't algemeen of voor de in de aanbeveling opgegeven ziekten geen sprake kan zijn, bij welker verkoop misleidende opgaven omtrent de werking worden verstrekt, waarin sterk werkende stoffen in niet onbelangrijke hoeveelheden voorkomen of waarvan de prijs, in verhouding tot de kosten van bereiding, buitensporig hoog is.

Daarentegen zijn niet als geheimmiddelen te beschouwen, die praeparaten welke:

1°. In het artsenijsboek voor het Duitse rijk opgenomen en onder de daarin voorkomende namen worden aangeboden.

2. In de geneeskundige wetenschap en praktijk algemeen als doelmatig zijn erkend.

3. Alleen als desinfectiemiddel, cosmetisch middel, voedings- en genotmiddel of krachtmiddel worden aangeboden.

Bij alle gevallen, waarin twijfel omtrent de toepassing van de verordening bestaat, moeten deskundigen worden geraadpleegd.

(*Apoth. Zeitung*).

Kwakzalverij bestreden door de Duitse legerautoriteiten.

In een „brief uit Beyeren” aan de Deutsche medizinische Wochenschrift van Dr. HOEFLMAYR wijst deze met voldoening op de uitvaardiging van een verbod tegen het plaatsen van kwakzalversadvertenties door het Legerbestuur. Daardoor zal, naar de schrijver hoopt, een einde komen aan het domme weggooien van geld ten behoeve van de kwakzalvers, door menschen die het allerminst kunnen missen en die zich bij

teleurstelling er voor schamen, den kwakzalver aan te klagen uit vrees voor openbaarmaking van hun domheid. Volgens hem zijn de meer gegoeden in dit opzicht minder schuchter, ten bewijze waarvan hij een reclame aanhaalt van een instituut, dat belofde kleine menschen te doen groeien tegen 200 Mk per centimeter, waarin prins George van Griekenland, de kroonprins en de hertog van Sparta verklaarden, dat zij zich, overtuigd van de werkzaamheid der kuur, een halfjaar aan de behandeling wilden onderwerpen.

Door het verbod om te adverteeren wordt de kwakzalverij zeer bemoeilijkt, daar zij nu de menschen, die vroeger vanzelf tot haar kwamen, langs anderen weg moet lokken. Ook zijdelingsche aanwijzing per advertentie als van „den leeraar, die als dankbare patiënt zich bereid verklaart de mede te deelen op welke wijze hij genezen werd” en bij aanvraag het adres van den kwakzalver opgaf, is thans niet mogelijk. Het verbod is ter kennis gebracht van de redacties van de bladen en deze bleken nu eensklaps wel invloed op de administratie te kunnen uitoefenen, hetgeen vroeger bij verzoeken tot haar gericht om al te misleidende advertenties niet op te nemen, steeds was ontkend. De schrijver hoopt dat dit in vreedstijd zoo zal blijven.

Directe aanleiding tot het verbod zijn militaire overwegingen geweest. Zoowel de aangeboden hulp bij ongeschiktheid voor den dienst, als de nieuwe tak der kwakzalverij om „oorlogsneurosen” door suggestie te behandelen, vestigden de aandacht op het nadeel dat gesticht kon worden.

(Tuberculose)

Kwakzalvers-reclame in Transvaal.

Een onzer leden, die, wij erkennen het dankbaar, reeds meermalen blijken van zijn belangstelling en medewerking gaf, zond ons het Transvaalsche blad *De Burger*. De kwakzalvers laten zich in dit blad niet onbetuigd. Verschillende advertenties, in onze kranten niet voorkomende, troffen onze aandacht, maar ook oude bekenden kwamen ons onder de oogen.

Zoo vonden wij een advertentie van *De Witt's Nier- en Blaaspillen*, (men herinnert het zich nog misschien, die pillen, die de urine blauw kleurden en waartegen wij in het Maandblad van Maart 1914 gewaarschuwd hebben) in ongeveer dezelfde bewoordingen als zij drie jaar geleden in onze Nederlandsche bladen voorkwamen.

Een enkele aanhaling uit het blad moge hier volgen:

Zam-Buk, dat blijkbaar hier te lande afgedaan heeft, wordt op zoo'n eigenaardige manier aanbevolen, dat wij niet kunnen nalaten de advertentie hier over te nemen:

„OMLOOP KWIJNT WEG.

ONTSIERENDE AANDOENING WIJKT ALLEEN VOOR
ZAM-BUK.

Omloop wordt misschien meer gevreesd dan enig ander huidziekte, omdat deze aandoening zich spoedig verspreidt, en dikwels pijnlijke ontsiering veroorzaakt gedurende maanden lang. *Zam-Buk* heeft merkwaardig succes behaald in gevallen van omloop en schedelzere. *Zam-Buk* verzacht de jeukende rode plekken, dringt door de zieke weefsels, en bereikt de oorsprong van de aandoening.

„Gedurende drie maanden lang,” zegt de heer Knowles, 20, Greystraat, Kaapstad, „werd ik erg ontsierd door een uitbreking van een jeukende omloop. De jeuking was dikwels zo hevig dat ik genoodzaakt was de aangetaste plek te krabben om wat verlichting te verkrijgen, waardoor de aandoening zich uitspreidde en nog erger begon te jeuken.

„Gewone smeersels en andere behandelingen bleken nutteloos te zijn, en ik kreeg geen verlichting totdat ik besloot *Zam-Buk* eens te probeeren.

„De eerste aanwending van deze balsem was opmerkelijk verzachtend, en deed langzamerhand de aandoening ineenkrimpen en wegvijnen, totdat alle sporen van de omloop verdwenen waren. *Zam-Buk* bracht een snelle en volkomen genezing te weeg.”

Zam-Buk, de zuivere plantaardige balsem die altijd gereed is voor onmiddellijk gebruik, bezit de hoogste graad van verzachtende, bederfwerende en genezende kracht. Voor zere benen, lopende zeren, zweren, veldzere, beten van insecten, pijnlijke voeten vergiftigde wonden, jeukende uitslag, hitte zwellingen, aambeien, omloop, schilfers, sneder, kreuizingen, brandwonden, verstuikingen, enz. is *Zam-Buk* ongeëvenaard. Pas op voor waardeloze plaatsvervangers, omdat geen gewoon smeersel ooit hetzelfde goed als *Zam-Buk* kan doen. Bij alle apothekers en winkeliers voor ls. 6d. of 3 s. 9 d. per pot.”

INGEZONDEN.

Over D. D. D.

In het maandblad van Dec. 1916 werd weer opnieuw gewaarschuwd tegen het bekende kwakzalversmiddel *D. D. D.*, waarvoor den laatsten tijd weer druk reclame gemaakt wordt.

Oat dit middel lang niet altijd onschadelijk werkt kan uit het volgende blijken:

Voor eenigen tijd vervoegde zich iemand bij mij om gekeurd te worden voor een levensverzekering. De candidaat had een uitgebreide huidziekte en bovendien veel eiwit in de urine. Bij nadere ondervraging bleek dat hij zich „behandelde” met *D. D. D.* Ik raadde bedoelden persoon aan de aanwending van dit middel te staken, en gelukkig was na een week het eiwit uit de urine verdwenen.

Het komt mij waarschijnlijk voor dat bij voortgezet gebruik van het beruchte middel de nieren blijvend schade geleden zouden hebben. Bij toeval werd dit hier voorkomen.

Amsterdam.

I. VAN DAAL, Arts.

Rotterdam, 31 October 1916.

Geheime ziekte.

„Ongeregeldheden en vertraging in ieder gestel worden volkomen genezen door de beroemde middelen van MAISON LAURENS Tasmanstraat 150, Den Haag.

Speciaal en voordeeligst adres in Hygienische artikelen. Inlichtingen gratis ook per brief.”

Bovenstaande advertentie treft men veelvuldig in de verschillende bladen aan. Blijkens de advertentie kunnen die beroemde geneesmiddelen worden afgegeven als zich daarvoor een kooper aanmeldt. Wij zullen nu eens aannemen, dat die middelen goed zijn en men bij het gebruik ervan werkelijk baat zal vinden, doch men weet ook, dat alle gestellen niet geschikt zijn voor dezelfde dosis. De arts houdt rekening met het gestel van den patient om de gift te bepalen. Mij komt het voor dat vanwege de justitie eens een gestreng onderzoek moest worden ingesteld naar de bestanddeelen, waaruit die beroemde geneesmiddelen, volgens de advertentie, bestaan en ook informeren tegelijkertijd voor welke ongeregeldeheden en vertraging in gestel zij dienen. Er wordt wel gezegd, dat zulks is voor alle vertragingen en ongeregeldeheden, maar dat kan ik maar zoo grif niet aannemen, want ongeregeldeheden en vertraging in een gestel kunnen door verschillende oorzaken plaats hebben, dat is genoegzaam bekend; de bevoegde arts zal eerst onderzoeken, vóór hij de geneesmiddelen van MAISON LAURENS voorschrijft, naar de oorzaak hoe of die vertraging en ongeregeldeheid ontstaan, dat is zeker. Daarbij komt dat volgens de wet op de geneeskunde niemand de bevoegdheid is toegekend, om geneesmiddelen voor te schrijven dan de bevoegde arts. Hoe menigeen zal er niet wezen zoo wel in den Haag als elders die volkomen geloof in die geneesmiddelen slaan en als zij zich niet gezond gevoelen die middelen ontbieden en door het innemen er van de kwaal juist verergeren; daarom is het in het belang des volksgezondheid hoogst noodzakelijk, dat men eens een onderzoek instelt naar die middelen die MAISON LAURENS ten verkoop aanbiedt en of daar ook een doctor aan dat huis verbonden is, die de patienten vóór zij de medicijnen ontvangen eerst onderzoekt. In het algemeen belang der volksgezondheid verzoek ik U dit artikel in Uw maandblad tegen de kwakzalverij wel te willen opnemen.

Hoffelijk dank voor de opname.

Hoogachtend Ued.

SCHRAVER, gep. 1e Lt. pl. Adj.

UIT DE PERS.

Brieven uit de Hoofdstad.

In de *Nieuwe Socrahaia Courant* van 15 Nov. 1916 vinden wij, onder bovenstaanden titel het volgende:

Batavia bewaart in alles het ambtelijke karakter, dat geheel het leven in de hoofdstad beheerscht.

Zelfs de kwakzalverij heeft zich ambtelijk weten te houden. De meesten der „stille dokters” die hier hun praktijk uitoefenen, zijn ambtenaren

en oud-ambtenaren, wel is waar niet afkomstig van de bovenste plank, maar ze zijn dan toch dienaren van kandjeng gouvernement, of zijn het gewéest.

Eén der meest bekende kwakzalvers is een zekere commies van een der departementen, die reeds eenige jaren met succès praktiseert als „stille dokter”.

Hij doet het heel handig!

Wordt hij bij een zieke geroepen, dan schrijft hij een middel voor en brengt daarna zijn patient de door hem gemaakte vervoerkosten in rekening. Vroeger, toen hij in een sado op praktijk ging, bedroegen deze kosten f 1.50, doch nadat hij in een deeleman rijdt brengt hij f 2.50 in rekening.

Hoe hij aan die deeleman komt?

Een geschenk van een schatrijke patiente van het Koningsplein, die hij van een hinderlijke kwaal genezen had en die f 1.50 vervoerkosten per visite geen betaling vond. „Doktertje” mocht voor mevrouw naar Fuchs gaan en daar uitzoeken wat hij wilde hebben.

De man koos een deeleman en vindt het nu niet meer dan billijk, dat zijn patienten f 2.50 transportkosten per visite betalen.

Of deze Bataviasche „wonderdokter” al binnen is, weet ik niet, maar zeker is, dat hij een drukke praktijk heeft, vooral onder Europeesche dames en Chineezen. Deze laatsten betalen f 5.— transportkosten, omdat ze verder weg wonen.

De tweede bekende wonderdokter is een met ± tachtig gulden in de maand gepensioneerde ambtenaar, die zijn nauwe relaties met de geestenwereld uitbuit ten dienste der lijdende menschheid. Hij woont in de buurt van het Koningsplein, waar hij voor de hoogere kringen, waarin hij zijne patienten voornamelijk zoekt en vindt, gemakkelijk te bereiken is.

Midden in zijn spreekkamer bevindt zich een groot „vat”, gevuld met magnetisch water, dat genezing brengt voor alle kwalen.

Men kan door z'n bediende voor een paar gulden magnetisch water laten halen en bij doelmatige aanwending wordt men weer zoo gezond als een visch.

Ik ben óók onder behandeling geweest. Het heeft me geen geld gekost, maar..... bijna een paar blauwe oogen. 't Ging zóó:

Ontvangen door toean dokter in zijn spreekkamer, vertelde ik, steeds pijn te hebben in mijn rechteroog en dat geen oogarts in de stad mij had kunnen genezen.

„Oh, dat is niets. Gaat u maar zitten. Met een zwakken electrischen stroom genees ik u in tien minuten.”

Ik ging zitten op den voor patienten bestemden stoel, terwijl toean dokter vóór mij plaats nam en met zijn beide handen voor mijn gezicht begon te waaien, op de manier van een hypnotiseur.

In verband met de groote hitte, die in het vertrek heerschte, was de kisasbehandeling wel aangenaam, en toen dokter mij vroeg: „Voelt u iets?” kon ik hem dan ook uit het diepst van mijn hart antwoorden: „Ja, dokter, héerlijk is het!”

„Dat is de electrische stroom, meneer.”

Ik voor mij dacht, dat het wind was, maar het zal dan wel wat anders zijn geweest.

Na eenige oogenblikken doorgewaaid te hebben, hield toean dokter op met een: „En...?”

„Nu is de pijn verhuisd naar het andere oog, dokter.”

In weinige seconden gebeurde er daarna heel veel, en 't gekst van alles was dat ik in een gadesprong en het aan mijn beenspieren te danken had geen blauw oog te hebben opgelopen. Toean dokter electriseert nu weer ongestoord door en verkoopt magnetisch water, vooral aan jonge dames. Niet voor pijn in de oogen, maar waarvoor wél, weet ik niet, en de wonderdokter zegt het ook niet, want hij staat onder de ambtseed.

Een anderen keer vertel ik u over een bezoek bij een der andere wonderdokters.

CORRESPONDENTIE.

A. J. v. H. te 's-G. Dank voor het gezondene.
H. M. M. te 's-G. Zie over de *Magic Foot Draft Co.* ook dit no.
J. L. te R. Tegen *D. D. D.* hebben wij al herhaalde malen gewaarschuwd; het laatst nog in het Maandblad van December 1916. Het is een gevaarlijk middel.

— Verscheidene middelen zijn in onderzoek; het resultaat moet worden afgewacht.

Maandblad uitgegeven door de Vereeniging TEGEN DE KWAKZALVERIJ

onder Redactie van H. VAN GELDER.

Bestuur der Vereeniging: MR. P. W. DE KONING, Advocaat te Amsterdam, VOORZITTER; MR. W. P. R. BOUMAN, Substituut Officier van Justitie bij de Arrondissements-Rechtbank te Rotterdam; MR. A. A. CNCPIUS, Advocaat-Generaal bij het Gerechtshof te 's Hertogenbosch; MR. A. VAN DER ELST, Ambtenaar van het O. M. bij het Kantongerecht te Leiden; Ds. F. C. FLEISCHER, Doopsgez. Predikant, te Winterswijk; O. NANNES GORTER, Journalist te Alkmaar; P. KEG Cz., Oud-Postdirecteur te Middelburg; MR. A. LIND, Advocaat te Amsterdam; Mej. J. C. RESSING te Delden; J. VAN RIEL, Dir. Mil. Apotheker, Directeur van het Rijks Magazijn van Geneesmiddelen te Amsterdam; DR. G. ROMIJN, Inspecteur van de Volksgezondheid te 's-Hertogenbosch; E. J. ABRAHAMS, Arts te Amsterdam, SECRETARIS-PENNINGMEESTER.

Ieder Lid ontvangt één Exemplaar van het Maandblad en heeft recht op hoogstens 10 Exemplaren ter gratis-verspreiding.

LID DER VEREENIGING is ieder die haar doel helpt bevorderen en onze Contributie betaalt van f 3.—.

Adres voor de REDACTIE van het Maandblad bij den Redacteur, AMSTEL 102 te Amsterdam; voor het BESTUUR DER VEREENIGING en voor AANGIFTE van LEDEN en ABONNÉS bij den Secretaris-Penningmeester E. J. ABRAHAMS, Arts, KEIZERSGRACHT 239, AMSTERDAM, bij wien ook losse exemplaren van het Maandblad moeten worden aangevraagd.

Geplaatste bijdragen en onderzoekingen van kwakzalversmiddelen en specialités worden desverlangd gehonoreerd.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is niet alleen geoorloofd doch wordt zelfs dringend verzocht.

ABONNEMENTSPRIJS, Franco per post..... per jaar f 1.25

INHOUD.

Hoofdartikel: Een aanslag op onze gezondheid en onze beurs. (Slot.)

Berichten: Meer vrijheid in de uitoefening van de geneeskunst. — Lezing over kwakzalverij. — Wat met pillenmakerij en leugens wordt verdiend.

Mededeelingen van verschillende aard: Sloan's liniment. — Sanotolo. — Krachtversterkend water „Giliad”. — Huismiddeltjes. — Het tijdschrift „De Gezondheid”.

Rechtszaken: Somnambulisme.
Correspondentie.

Een aanslag op onze Gezondheid en onze Beurs. (Slot.)

Een derde reeks van ongelukkigen zijn de werkelijk ongeneeslijken, de teringlijders, borstlijders, kankerlijders, vele lijders aan vallende ziekte en tal van anderen, die nadat zij den eenen geneesheer na den anderen geraadpleegd hebben, „de geheele apotheek zijn doorgestaan, ” en ten laatste zijn „opgegeven.” Het moge vreemd klinken, dat men zich dan nog in de armen van onbekende, meestal als bedriegers ter faam staande personen werpt, maar de zucht naar zelfbehoud en de overmacht waarmede het bedrog wordt gepleegd, schijnen het gezond oordeel en het kalm overleg te verlammen, zoodat men vaak tegen beter weten in handelt als een onzinnige.

Eigenlijk wordt het grootste contingent gevormd door de verstandelijk onmondigen en zij die er behagen in scheppen hun eigen geneesheer te zijn. Het is treurig, maar toch al te waar dat de groote hoop, de meerderheid van hen zelfs die de lagere scholen hebben bezocht, niet begrijpen wat ze lezen en „al wat in de krant staat,” voor goede munt aannemen. Het gezag van die krant benevelt het beetje oordeel, dat nog bij hen wordt aangetroffen, en dat zich onder andere omstandigheden niet onbetuigd laat. Onverantwoordelijk is het daarom, dat de openbare pers, die zich zoo gaarne uitgeeft als de leidsvrouw van de groote menigte, zich verlaagt tot de vernederende rol van heelster in de ergste soort van oplichterij. Zij moge zich al verontschuldigen met de uitspraak, dat het zoo moeilijk is, in deze bedrog van waarheid te onderscheiden en dat bij een schifting werkelijk blijken zal, dat het grootste deel der annonces op bedrog gegrond is, maar tusschen dezen maatregel en de handelingen die vaak door haar thans wordt gepleegd in overleg met de bedriegers is het verschil te groot, om de pers niet van medeplichtigheid te beschuldigen, dat zij het niet ontwikkelde publiek in den waan brengt, alsof zij haar goedkeuring aan het gepubliceerde hecht en dit den stempel van waarheid draagt.

Het zelf-dokteren is voor velen een gereede aanleiding om zich de aanbevolen middelen aan te schaffen. Er zijn tal van menschen, die door

de aanhoudende lectuur van zulke annonces zich verbeelden, dat ze aan de een of andere der genoemde kwalen lijden. Allicht toch heeft deze of gene op zekere tijden van het jaar een pijn in de ingewanden of een lichte hoest of een licht huiduitslag. Het is nu zoo gemakkelijk, zonder dien lastigen dokter met zijn onbescheiden vragen en onderzoek, het eens met dit of dat middelje te beproeven. Men heeft het altijd in zijn hand om op te houden of een ander middel te kiezen zonder dat men den dokter zijn afscheid behoeft te geven of een ander te raadplegen. En eens gevangen in de netten der geheimmiddelen-kramers komt men er niet spoedig uit, zoomin als uit de handen van een loterij- of effecten-speculant, die u alijd een groot gewin voorspiegelt.

Oppervlakkig zou men meenen, dat onze wetgeving niet geheel machteloos staat tegenover die oplichterij van de ergste soort, welke op zulk een uitgebreide schaal wordt bedreven. Maar onze dagelijksche ervaring moet ons tot een tegenovergestelde meening leiden. Ons wetboek van strafrecht stelt strenge straffen tegen „ieder, die met gebruikmaking van valsche namen of valsche qualiteiten, zich van bedriegelijke middelen bedient, om aan het bestaan van valsche ondernemingen, van een niet bestaand vermogen of contract te doen gelooven, of om de hoop of vrees te verwekken ten aanzien van eenigen uitslag van zaken, van eenig toeval of andere hersenschimmige gebeurtenis, zich gelden, losse goederen of verbintenissen zal hebben doen afgeven of ter hand stellen en langs een dezer wegen zich bedriegelijk van eens anders bezittingen in het geheel of ten deele meester zal hebben gemaakt.” Ofschoon deze bepaling nu zoo goed op de soort van bedriegers toepasselijk is, waarover wij thans handelen, blijkt het niet dat ooit ernstig aan de toepassing daarvan op hen is gedacht. Evenmin schijnt aan de bepalingen van de geneeskundige wetgeving ten opzichte van de onbevoegde uitoefening der geneeskunst en artsenijbereidkunst de hand te zijn gehouden, hoe luide bij herhaling de klachten van de autoriteiten zich daarover hebben doen hooren.

Onze tegenwoordige geneeskundige staatsregeling schijnt daar tegenover even machteloos te staan. Bij de beraadslagingen over dit onderwerp in het wetgevend lichaam hebben verscheidene volksvertegenwoordigers zich gekant tegen een wettelijke beteugeling van den handel in geheime geneesmiddelen en het openlijk aanprijzen van bepaalde geneesmethoden hetwelk daarmede gewoonlijk gepaard gaat, op grond van de bij de grondwet gewaarborgde vrijheid der burgers „om door de drukpers gedachten of gevoelens te openbaren, behoudens ieders verantwoordelijkheid volgens de wet.”

Maar nu ligt juist in dat „behoudens” de beteekenis, die wij aan het gezag der wet toekennen. De verantwoordelijkheid om „door bedriegelijke middelen de hoop of vrees te verwekken ten aanzien van eenigen uitslag van zaken”, zooals de strafwet zich uitdrukt, dient door de wet gewaarborgd te worden, evenals de vstaat door examens en permanent onderzoek zich vergewist van de kunde van hen, die eenigen tak van de genees- en-artsenijbereidkunst wenschen uit te oefenen en van de deugdelijkheid der middelen, waarmede zij zulks doen.

Aan geneeskundigen en apothekers worden bepaalde rechten toegekend om hun bedrijf uit te oefenen maar daartegenover worden hun zeer, zeer zware verplichtingen opgelegd.

Stel daar nu tegenover de vrijheid, die aan de bedriegers van de ergste soort is gelaten. Zij eigenen zich allerlei titels toe, maken van valsche attesten gebruik, bevelen zoogenaamde geneesmiddelen aan tegen allerlei kwalen, stellen die middelen bij iedereen te koop, onverschillig of ze al dan niet zware vergiften bevatten, zonder de kracht dier vergiften te kennen, zonder de koopers te waarschuwen voor den aard van het vergift, zonder zich te storen aan de bij de wet gestelde hoeveelheden, en dat alles ongestraft... „in het algemeen belang, om geen inbreuk te maken op de individueele vrijheid van zijn gevoelens te openbaren”; !!

Wij buigen het hoofd voor zulk een vrijzinnigheid, voor zulk een consequentie !!

Is het te verwonderen, dat de geneeskundige kwakzalverij, dat de geheimmiddel-kramerij hand over hand toeneemt?

Wanneer we al het aangevoerde te zamen vatten, dan worden wij tot de conclusie geleid, dat we hier met een algemeen, ingekankerd kwaad hebben te doen, dat in het belang van het algemeene welzijn, zoowel in lichamelijken, als in zedelijken en economischen zin, van alle kanten moet bestreden worden. Van repressieve maatregelen van staatswege aangewend, verwachten we weinig heil. De sociale elementen die hier samenwerken, zijn te machtig om aan fnuiking te durven denken. De geslepenheid van de tegenwoordige exploitanten zal, bij maatregelen tot onderdrukking, nieuwe sluipwegen weten te vinden, om haar doel te bereiken, — en er zullen nog meer lichtgeloovigen bedrogen worden.

Ten einde een feitelijke vermindering van het kwaad te erlangen, zou een strijd moeten aangevangen en volgehouden worden, waartegen de openbare macht niet opgewassen is. Liever geneerlei rechtstreeksch verbod, dan maatregelen, die in de toepassing zullen blijken onuitvoerbaar te zijn. Gebrekkige handhaving zal hier dubbel schaden.

Van andere middelen verwachten wij daarente-

gen meer heil, al zullen zij niet zoo spoedig tot het gewenschte doel leiden. Vooreerst de betere ontwikkeling van het volk. De opvoeding in school en huis zal op degelijker grondslagen gevestigd moeten worden. In de verschillende reeksen van scholen zal naast de kennis van meer andere zaken, de kennis van de samenstelling en verrichtingen van ons eigen lichaam een vereischte moeten zijn. Daarnevens zullen de hoofdbeginselen der gezondheidsleer en leefregelkunde onderwerpen van studie moeten uitmaken. De algemeene kennis, die daardoor verkregen wordt, zal de oogen al vroegtijdig doen openen voor de listig en onzinnig gestelde aanbevelingen en de ooren gesloten doen blijven voor schetterende klanken van de kwakzalvers. De gezondheid en de beurs zullen er wel bij varen.

Wij doen in de eerste plaats een beroep op onze lezers en lezeressen, om de noodige kennis op te doen van de hoofdbeginselen der leefregelkunst en van de samenstelling en verrichtingen van ons lichaam. Leest ook de geschriften van de degelijke en onbaatzuchtige mannen, die het kwaad, waarover wij in dit hoofdstuk handelden, trachten te bestrijden. Alleen door algemeene samenwerking is de fnuiking van het kwaad mogelijk. Een verlichte openbare meening is het krachtigste wapen, om de ridders der duisternis en van het bedrog te bestrijden. Zij alleen kan het kwaad voor goed uitroeien; zij kan de duurzaamste en doeltreffendste straffen aan de verleiders der onkunde opleggen; zij kan ze voor goed uit de maatschappij bannen, ze voor altijd onschadelijk maken.

R."

BERICHTEN.

Meer vrijheid in de uitoefening van de geneeskunst.

Naar aanleiding van het in 1913 aan de Koningin gerichte adres van de heeren mr. S. VAN HOUTEN, jhr. mr. R. O. VAN HOLTHE TOT ECHTEN en mr. J. A. VAN HAMEL, houdende verzoek om wijziging van de betrokken wettelijke bepalingen, die meer vrijheid in de uitoefening van de geneeskunst schept, heeft, op verzoek van den minister van binnenlandsche zaken, de Centrale Gezondheidsraad een advies uitgebracht. Daarin wordt gezegd:

„Door adressanten wordt de gewenschte wijziging nog nader omschreven, waar zij zeggen: „Wat theoretisch en praktisch... van overheidswege noodig is, is dit:

1. de menschheid vrij te laten behandeling te zoeken daar, waar zij zulks wenscht en leniging of genezing van kwalen meent te zullen vinden;

2. te waken tegen misleiding, misbruik van vertrouwen, aannemen van valsche titels, speculatie op de onwetendheid van het publiek;

3. strafvervolgung van onverantwoordelijke „kunstfouten” en benadeeling van lijf of gezondheid van anderen, door onbekwaamheid en onvoorzichtigheid, — in beginsel gelijkelijk voor artsen en niet-artsen;

4. Zorg voor behoorlijke deskundige opleiding en examineering voor bepaalde beroepen (arts, tandarts, vroedvrouw, e.a.)”

Het door adressanten met hun verzoek aanhangig gemaakte vraagstuk is zeer veelzijdig en niet alle overwegingen, die daarbij moeten gelden, liggen binnen het terrein, waarop de Centrale Gezondheidsraad tot oordeelen bevoegd is. De Raad heeft dan ook gemeend, zich in zijn advies te moeten bepalen tot hetgeen meer in het bijzonder de belangen der volksgezondheid betreft.

Na uitvoerige voorbereiding door een commissie uit zijn midden, die adressanten en tal van andere personen ook uit den kring der onbevoegde uitoefenaren van de geneeskunst heeft meenen te moeten hooren als deskundigen, heeft de Raad in zijn vergadering zelf ook de heeren VAN HOUTEN, VAN HOLTHE TOT ECHTEN en VAN HAMEL gehoord.

De voornaamste wensch van adressanten is wel „de menschheid vrij te laten behandeling te zoeken daar, waar zij zulks wenscht en leniging of genezing van kwalen meent te zullen vinden.” Naar zij meenen, zal door deze vrijheid de volksgezondheid niet worden geschaad, terwijl andere volksbelangen zeer zouden worden gebaat.

Wat „de andere volksbelangen” betreft, de Raad onthoudt zich van een oordeel daarover. Uitsluitend het oog houdende, op de belangen der volksgezondheid meent hij het volgende te moeten opmerken.

De wet van 1 Juni 1865 Stbl. no. 60, regelende de uitoefening van de geneeskunst, bepaalde, dat de uitoefening van de geneeskunst, waaronder de wet het verlenen van genees-, heel- of verloskundigen raad

of bijstand als bedrijf verstaat, alleen geoorloofd is aan degenen, aan wie de bevoegdheid daartoe volgens de wet is toegekend.

De wetgever meende op die wijze, in het belang van de volksgezondheid, te zullen voorkomen, dat er geneeskunde werd uitgeoefend door anderen dan die daartoe wettelijk bevoegd waren. Werd dat doel bereikt, dan zou er, daar er geen geneeskunst onbevoegdlijk uitgeoefend werd, ook geen sprake kunnen zijn van schade aan de volksgezondheid door onbevoegde uitoefening toegebracht. Niet bestaande kwakzalvers zouden de volksgezondheid natuurlijk niet kunnen benadeelen.

Jarenlange ervaring evenwel heeft geleerd, dat het in 1865 beoogde doel niet is bereikt. De onbevoegde uitoefening van de geneeskunst is niet noemenswaardig voorkomen. En het is al zeer onwaarschijnlijk te achten, dat het met de bovenaangehaalde bepaling als staand recht ooit anders zal worden. Ook zij, die in den Raad de meest overtuigde voorstanders van de tegenwoordige regeling waren, hebben zelfs geen poging gedaan om het tegendeel te beweren, daargelaten of zij daarbij geslaagd zouden zijn. Er zijn er dus vermoedelijk niet velen, die op dit punt nog verwachtingen koesteren. Het heeft dan ook weinig nut, na te gaan, of wellicht thans een andere toestand zou bestaan, wanneer de wetshandhaving voortdurend anders ware geweest. Die wetshandhaving nu nog te veranderen, acht de Raad niet wel mogelijk meer. Niemand kan blind zijn voor het feit, dat de rechtsovertuiging op dit punt in breede lagen der bevolking een andere is geworden dan die, welke aan de wet van 1865 ten grondslag lag. De onvoldoende gebleken wetsbepalingen hebben geleid tot een toestand, waarvan ieder zal moeten erkennen, dat deze zeer ergerlijk is. Het aantal uitoefenaren van de geneeskunst, wier doen door de wet is verboden, maar die zich om dit verbod niet bekreunen, is zeker zéér groot en zelfs niet bij benadering te schatten.

Aangezien genezen of verlichten van ziekte en kwalen bij een medemens, en ook een poging daartoe, op zichzelf geen strafwaardige handelingen zijn, zal men zich over den grooten omvang, dien de onbevoegde uitoefening van de geneeskunst gaandeweg gekregen heeft, nu niet al te zeer behoeven te veront-rusten, ware het niet, dat door onbevoegden vaak groot nadeel wordt gesticht. Waarin dit bestaat, behoeft niet nader te worden aangegeven. Het verbod voor de ongediplomeerden, dat niet bij machte bleek de onbevoegde uitoefening van geneeskunst te beletten, biedt tegen dit nadeel a fortiori geen bescherming van eenige beteekenis.

Het is daarom van het grootste gewicht, dat worde omgezien naar middelen, die, nu de z.g.n. kwakzal-verij zelve niet kon worden belet, de schadelijke gevolgen daarvan behoorlijk kunnen bestrijden. Zulke middelen zouden boven de bestaande voor heboen dat zij zich rechtstreeks keerden tegen het kwaad, dat men wenscht uit te bannen. Adressanten nu meenen, dat zij een aannemelijke oplossing van het probleem kunnen geven. Het zou volgens hen mogelijk zijn een reeks van bepalingen vast te stellen en ook te handhaven, waarbij werd gewaakt „tegen misleiding, misbruik van vertrouwen, aannemen van valsche titels, speculatie op de onwetendheid van het publiek” door zo gezegd onbevoegden, alsmede bepalingen die, voorzover de bestaande strafwet daarin niet reeds voorziet „benadeeling van lijf of gezondheid van anderen” door bedoelde onbevoegden tengevolge van onbekwaamheid en onvoorzichtigheid zouden kunnen voorkomen.

Hoe die bepalingen nauwkeurig zouden moeten luiden en hoe zij met de reeds bestaande artikelen van het Wetboek van Strafrecht te zamen één geheel zouden kunnen vormen, is door adressanten niet aangegeven, noch in hun verzoekschrift, noch ook ter raads-vergadering. Maar de raad zou het zeer toejuichen, wanneer hun meening mocht blijken juist te zijn.

Daarom meent de Raad Uwer Excellentie in overweging te moeten geven naar de mogelijkheid, om een afgerond geheel van doeltreffende bepalingen te maken, een nader onderzoek te doen instellen, waarbij adressanten ongetwijfeld gaarne hun deskundige medewerking zullen verlenen.

Mocht dit onderzoek het verwachte gevolg hebben dan zou bij invoering van de nieuwe regeling, tegen opheffing van de bestaande — waardoor tevens aan het verzoek van adressanten, om vrijheid van geneeskunst-oefening ook voor hen, die niet de wettelijke examens hebben afgelegd, zou worden voldaan — naar 's Raads meening, met het oog op de belangen van de volksgezondheid geen enkel bezwaar behoeven te bestaan en derhalve in gunstige overweging genomen kunnen worden. Dan toch zouden die belangen veel beter beschermd worden dan thans, nu de wet een bijna doode letter is, terwijl tevens bevrediging zou worden gegeven aan hen, wier rechtsovertuiging door het bestaande art. 1 der wet van 1865 wordt gekrenkt.

Een enkele opmerking omtrent hetgeen adressanten verder noodig achten, moge nog volgen.

„Zorg voor behoorlijke deskundige opleiding en examineering voor bepaalde beroepen (arts, tandarts vroedvrouw e.a.)”, blijft naar 's Raads meening bij

voortdurend noodzakelijk. Onverzwakt zal gestreefd moeten worden naar een steeds hooger peil van ontwikkeling van de geneeskundigen, en niet ophet gebied van vakkennis alleen, opdat zij later den vooruitgang van de wetenschap steeds zullen kunnen volgen.

Ook inwilliging van den wensch naar „strafvervolgung” van onverantwoordelijke „kunstfouten” en benadeeling van lijf of gezondheid van anderen” door onbekwaamheid en onvoorzichtigheid niet alleen van onbevoegden, maar ook van artsen, acht de Raad uit een oogpunt van volksgezondheid zeer aan bevelenswaardig. Hij zou dan echter niet alleen door strafvervolgungen, onbekwaamheid en onvoorzichtigheid willen weren, maar ook wettelijk ingestelde artsenkamers met ruime bevoegdheden tot het oefenen van toezicht, zooals die in het buitenland werkzaam zijn, van groot nut achten.

Vershillende niet-wettelijk toegelaten geneeskunst-oefenaren, overtuigd van de doelmatigheid van de door hen toegepaste methodes, hebben aan 's Raad-commissie den wensch kenbaar gemaakt, dat deskundigen zich zouden vergewissen van de resultaten, die zij meenen te bereiken. Het wil den Raad voorkomen, dat het inderdaad nuttig zou kunnen zijn, wanneer een daartoe bekwame commissie dergelijk onderzoek instelde. Derhalve meent de Raad Uwer Excellentie te mogen adviseeren het tot stand komen van een commissie tot dat doel te bevorderen. De Raad betwijfelt niet, of menige, nu schijnbaar wonderlijke, genezing zal dan een zeer natuurlijke verklaring vinden, terwijl andere naar het rijk der fabelen worden verwezen. Maar mis-schien zal ook blijken, dat er nog heilzame genees-methodes zijn, waarvan tot heden niet voldoende gebruik werd gemaakt.

Dr. W. P. RUYSCHE, dr. J. C. I. VAN DER HAGEN en prof. dr. H. WEFERS BETTING konden zich met het advies van den Raad niet vereenigen en hebben hun afwijkend gevoelen neergelegd in de volgende nota, die tegelijk met het bovenstaande advies den minister aangeboden is.

De mind-rheid, de zaak van sanitair standpunt beschouwende, meenende aan de regeering te mogen overlaten te beslissen in hoeverre er aanleiding is op andere gronden de wenschen van adressanten in te willigen, zich dus plaatsende op haar medisch-hygiënisch standpunt, vindt — hoe gaarne zij ook zou zijn tegemoet gekomen aan de wenschen van hen van wie adressanten zich de tolken maken — na veelzijdige voorlichting, indachtig het ter zake door een commissie uit 's Raads midden uitgebrachte advies, geen vrijheid te bevorderen, dat aan het adres het verlangde gevolg wordt gegeven.

Zij toch is geenszins overtuigd, dat daardoor de volksgezondheid zou worden gediend, maar meent veel-er, dat daaruit voor de volksgezondheid nadeelge-e volgen zullen voortvloeien o.a. belangrijke uitbrei-ding van het aantal kwakzalvers en andere onbevoeg-den en als gevolg van dien, niet tijdige herkenning van ziekten, waardoor in vele gevallen groot gevaar voor verzuim van tijdig deskundig ingrijpen zal ont-staan, waarvan zij niet slechts in gewone tijden, maar vooral in tijden van epidemieën ernstige gevolgen zoowel voor de individuele gezondheid als voor de volksgezondheid ducht. De meening van adressanten, welke door de meerderheid van den Raad schijnt te worden gedeeld, dat n.l. tegen deze en andere geva-ren, die uit het toelaten van onbevoegden tot de uit-oefening van de geneeskunst, huns inziens moeten volgen, de noodige praktisch uitvoerbare maatregelen genomen kunnen worden, deelt de minderheid niet, terwijl naar hare overtuiging van de tegenwoordige wetgeving vooral bij meer energieke toepassing zoo-wel preventieve als repressieve kracht kan uitgaan.

Ook is zij geenszins overtuigd, dat, wanneer aan den wensch van adressanten het verlangde gevolg zou worden gegeven, dit in het algemeen de ziekenverple-ging en genezing van zieken meer ten goede zou komen, dan wanneer de uitoefening van de genees-kundige praktijk alleen toegestaan blijft aan hen, die de bewijzen hebben afgelegd, dat zij de daarvoor noodige bekwaamheid en geschiktheid bezitten.

Intusschen erkennende, dat de mogelijkheid niet is uigesloten, dat in sommige gevallen genezing kan worden verkregen langs andere wegen en methoden dan door de wettelijk bevoegde geneeskundigen in den regel worden gevolgd, acht zij een nader onder-zoek, als door de commissie uit den Centralen Ge-zondheidsraad in haar advies voorgesteld, gewenscht, ten einde, wanneer dit onderzoek bevredigende uit-komsten oplevert, nader worde overwogen, onder-welke voorwaarden en tot welken omvang aan per-sonen te goeder trouw, die blijkens afgelegde proeven van bekwaamheid alsdan zullen blijken daarvoor in aanmerking te mogen komen, het recht ware te ver-leenen, de geneeskundige praktijk of een aangewezen deel daarvan uit te oefenen.

Voorts spreekt zij, erkennende, dat de tegenwoor-dige regeling en hare toepassing onbevredigend zijn, de wenschelijkheid uit, dat door een commissie uit den Raad worde onderzocht, op welke wijze met be-houd van de grondslagen der bestaande wetgeving — maar waar noodig door wijziging en aanvulling van hare bepalingen — verbetering in den bestaanden

toestand kan worden verkregen, o.a. door het voorschrijven van meer doeltreffende maatregelen tot bestrijding van de kwakzalverij en het in het leven roepen van artsenkamers met door de wet te regelen bevoegdheid. (N. Rott. Ct.)

Lezing over kwakzalverij. Te Meppel heeft Dr. LEIDESDORFF voor de onderwijzers aldaar een interessante lezing gehouden over bovengenoemd onderwerp. Spr. begon met er op te wijzen, dat Meppel zoo langzamerhand, behalve door veel andere dingen, berucht wordt door de vele kwakzalversmiddelen, die er vandaan komen. In de nieuwe prijscurant van de firma BROCADES en STHEEMAN beslaan ze maar eventjes een ruimte van blz. 242 tot 283, zoodat zoo wat alle bekende daar vertegenwoordigd zijn.

Geen vak wordt zoo druk beoefend, als dat van dokter. Klaag maar eens in gezelschap, dat ge eenige dagen last van maagpijn hebt gehad en dat ge naar een dokter wilt gaan. „Wat, een dokter raadplegen?” — Mis, ieder van de aanwezigen heeft wel een middel bij de hand, en wonderlijk is het aan te hooren, hoeveel dezelfde kwaal hebben gehad als gij.

Het aantal middeltjes, dat voor elke kwaal zoo aangeraden wordt, is ontzettend groot, en dikwijls zijn ze verre van onschuldig, denk maar eens aan sprinrag of een koolblad op een wond. Vele zijn vrij zonderling of wel belachelijk. Oogontstekingen worden behandeld met nuchteren speeksel; als men gegeten heeft is de geneskracht natuurlijk verloren gegaan. Voor geelzucht is best een boterham met . . . nu ja, van die lieve diertjes, waar de Meppeler schoolartsen voortdurend tegen strijden. Maar hoe men 't best van winterhanden of van steenpuisten genezen wordt, neen dat durf ik niet vertellen, daarnaar moet de nieuwsgierige lezer maar bij anderen informeren.

Dit alles betreft slechts de middelen, die belangeloos worden aangeraden; anders is het natuurlijk met die der kwakzalvers, die de bedoeling hebben hun eigen beurs te spekken en daarbij speculeeren op de lichtgeloofigheid der menigte.

Een dankbaar onderwerp is hierbij electriciteit. Langen tijd geleden verkocht men op de markt het z.g. Volta-kruis, een koperen en een zinken plaatje waartusschen een lapje flanel. Thans kan men vaak aanbiedingen zien van de gezondheidsordels, die door de uitstraling van electriciteit de energie opwekken. Ook het speculeeren op de godsdienstige gevoelens is veelal loonend: enk maar eens aan de Abdij-siroop, dat toch enkel bestaat uit aardappelstroop, wat kaneelzuur en een weinig salicyl, een mengsel dus van weinig waarde.

Zijn zulke middelen schadelijk? Soms wel, meestal niet en de Abdij-siroop is hier een goed voorbeeld. De lijder zal er bij verkoudheid dikwijls baat bij vinden maar suikerwater had hem evengoed geholpen. En toch doen zulke kwakzalversmiddelen zoo ontzettend veel kwaad, doordat de patiënt tijdens het gebruik er van het goede oogeblik voorbij laat gaan omeendokter te raadplegen en doet hij dit eindelijk, dan is het vaak te laat. Er is geen land, waar de kwakzalverij zoo weinig tiert als in ons land. We worden er letterlijk mee bestormd, elke kraant bevat er wel eenige advertenties van en de heeren kwakzalvers weten heel goed, hoe ze 't moeten aanleggen om de goede gemeente te pakken te nemen. Hoogdravende namen, Hongaarsche professoren, Spaansche kloosters, dat alles moet dienen om vertrouwen in te boezemen en dan niet te vergeten, de prijs. Hoe meer iets kost, hoe beter, 12 of 15 gld. de flesch, 5 gld. een potje zalf en dan krijgt men rommel, die men zelf voor weinig centen ook wel had kunnen laten bereiden bij een apotheker.

Zoo bracht de lijfarts van Napoleon III een genesmiddel in den handel, dat uit niets anders bestond dan uit zuiver water en daarvan moest de patiënt elken dag 10 maal een druppel innemen.

Erger wordt het als men zijn vertrouwen stelt in de kwakzalvers, wier namen een ieder wel kent. Zeker, er zijn gevallen bekend, dat ze wisten te genezen, waar de genesheer de hoop had opgegeven. Maar hoe weinig gevallen zijn er zoo in verhouding van de vele, waarin de patiënt geen baat vond! De eerste worden overal rondgebazuind, de andere verzwijgt men maar, omdat men 't geen woord wil hebben, zijn toevlucht te hebben gezocht bij een kwakzalver. Over 't algemeen doen ze ontzettend veel kwaad. Een patiënt leed aan suikerziekte en doordat hij zich op raad van zijn arts aan een streng diët hield, was het hem al jaren goed gegaan en kon hij vast nog jaren leven. Nu raadpleegde hij een kwakzalver, die hem wijsmaakte, dat de dokter er niets van wist en dat hij volstrekt geen suikerziekte had. De patiënt gaf zijn diët op en was binnen twee weken dood.

Een koekebakker geeft men geen klok in reparatie, een dokter laat men geen pak maken, maar zijn lichaam durft men gerust aan iemand toevertrouwen, die er volstrekt geen verstand van heeft. O, ja, de kwakzalvers kunnen door suggestie dikwijls veel bereiken, maar dit moet niet al te hoog geschat worden.

In elk geval, in ons land wordt jaarlijks ontzettend veel geld uitgegeven voor kwakzalversmiddelen en aan de kwakzalvers zelf, geld dat veel beter besteed

had kunnen worden voor versterkende middelen, en dat men gerust beschouwen kan als weggegooid, de uiterst-zeldzame gelukkige gevallen niet te na gesproken. (Prov. Drentsche en Asser Crt.)

Wat met pillenmakerij en leugens verdiend wordt. Aan het *Handelsblad* ontlenen wij het volgende:

De bezittingen van den overleden Sir Joseph Beecham, den man van de „Beecham's pills”, zijn geschat op 1.000.000 p. st. Zijn zoon Henry is erfgenaam van de medicijnfabriek te Brooklyn, in Taaffe-place en Classon-avenue. Bij testament zal de zaak te St. Helen's omgezet worden in een vennootschap met een kapitaal van 50.000 p. st. in aandeelen van 1 p. st.; deze aandeelen worden verdeeld over zijn zoons Sir Thomas Beecham en Henry Beecham, drie van zijn dochters en velen van zijn employé's.

Zijn weduwe en andere nabestaanden krijgen jaarlijksche toelagen en zijn zoon Henry wordt eigenaar van zijn huis Ewanville, met alles wat er in is.

De overblijvende goederen worden verdeeld onder zijn vier dochters: Josephine Boston, Edith Woolley, Jessie Delphine en Amy Christine Beecham.

MEDEDEELINGEN VAN VERSCHILLENDE AARD.

Sloan's Liniment.

(Herhaalde waarschuwing).

Op gezette tijden komen oude kwakzalversmiddelen weer voor den dag. Het middel, hierboven genoemd, een oude bekende, wordt in de laatste dagen weer druk in de couranten geadverteerd, op de meer en meer in zwang komende methode met het portret van den z.g. genezen patiënt. Dit noodzaakt ons nog eens een beetje uitvoeriger dan wij in de rubriek „Herhaalde waarschuwingen” gewoon zijn, op dit kwakzalversmiddel terug te komen.

„Beproeft Sloan's Liniment voor Uwe Rheumatiek. U behoeft het niet in de huid in te wrijven, doch smeert het er zachtjes op. Het werkt direct op het aangedane deel, versnelt den bloedsomloop, maakt de spieren en de gewrichten lenig en stilt de pijn”.

„Sloan's Liniment” doet elke pijn ophouden zonder eenige inwrijving, welke ook, tegen Rheumatiek, jicht, rugpijn, zenuwpijn, heupjicht, verstuikingen. Er is beslist geen ander middel, dat het evenaard”.

Tegen dit wondermiddel hebben wij reeds in 1911 gewaarschuwd en wij blijven die waarschuwing met kracht handhaven.

Zooals te verwachten was onderscheidt *Sloan's smeersel* zich in hoofdzaak niet van al die smeerseltjes, die sinds jaar en dag met zooveel ophef als uitstekend worden aangekondigd. *Cajuputiolie* en *terpentijnolie* maken het hoofbestanddeel uit, dus zeer bekende stoffen, die al sedert onheugelijke tijden als smeermiddel bij rheumathiek worden aangewend, die somwijlen verlichting geven, maar door niemand als een *afdoend* middel worden beschouwd.

De als bereider genoemde Amerikaan DR. EARL S. SLOAN wil nu zijn middel als iets zeer bijzonders laten doorgaan en dat is het *niet*, zooals wij zagen. Best mogelijk, dat bij aanwending, vooral in het begin, eenige verzachting en vermindering van pijn wordt waargenomen maar daarvoor behoeft men blijkbaar geen hulp bij SLOAN te zoeken.

Dat bij gebruik van het middel, al wordt het ook uitwendig aangewend, gevaar niet is buitengesloten, bewijst een Ingezonden Stuk in het Maandblad van December 1911. De heer A. MOGENDORFF, arts te *Amsterdam*, schrijft daarin o.m. het volgende:

„Mejuffr. de R. alhier had tandpijn. Haar dochter gaf haar 't fleschje *Sloan's Liniment*, dat deze weer van een ander gekregen had. Een paar keer deed juffrouw de R. er eenige druppels van op een watje tegen de zeere tand. De juffrouw, die te voren behalve haar tandpijn gezond was, kreeg toen plotseling binnen een paar uur de volgende verschijnselen, door mij persoonlijk geconstateerd:

Een hevige, over 't geheele lichaam verspreid, jeukend uitslag, waardoor 't gelaat, de oogen en lippen monsterachtig opzwellen. 't Gelaat was daarbij paars; de juffrouw, hevige benauwd, raakte telkens bewusteloos, terwijl de polsslagen niet voelbaar was; de ontlasting liep haar in bed af; zij maakte voortdurend braakbewegingen, daarbij had ze hevige buik- en maagpijn; voeten en neus waren ijskoud; patiënte loosde slechts weinig urine, die bij onder-

zoek blijk gaf, dat ook de nieren niet geheel in orde waren. Na eenige uren ging zij braken en braakte nog 24 uur later. Onder een zorgvuldige behandeling herstelde patiënte gelukkig na eenige dagen.

Dat hier geen andere oorzaak, als bedorven spijs of drank, schuld kon hebben, blijkt wel daaruit, dat de man en de tien kinderen geen verschijnselen vertoonden. De juffrouw had ook verder geen dingen gebruikt, die in de eerste verte de oorzaak konden zijn en daar het geheele beeld een frapante acute vergiftigingstoestand was, zonder eenigen twijfel, kan dus niets en niemandal anders dan 't genoemde heerlijke fleschje de schuldige zijn geweest!”

Sanotolo.

Het getal z.g. voedingspreparaten (krachtmiddelen) breidt zich steeds meer en meer uit en elke fabrikant noemt *zijn* praeparaat het beste. Dat er nog zooveel zwakke menschen op de wereld rondloopen mag wel een raadsel zijn voor hen, die aan de beweringen van die versterkingsmiddel-fabrikanten geloof slaan. Ons werd een dier middelen, genaamd *Sanotolo*, gekocht bij *Sanitas* en afkomstig van de N. V. Binnen- en Buitenl. Handelmaatschappij, *Directeur FRANS VAN DIJK*, Amsteldijk 149b, toegezonden, met verzoek om inlichtingen. Ofschoon wij, in 't algemeen, dergelijke voedingspreparaten, niet in onze beschouwingen opnemen, vonden wij in den naam *Sanitas*, aan welke maatschappij de heer VAN DIJK niet vreemd schijnt te zijn, aanleiding om de zaak eens van naderbij te beschouwen. In een biljet, bij het middel gevoegd en geteekend „N. V. Binnen- en Buitenlandsche Handelmaatschappij *voorheen* FRANS VAN DIJK” werd het middel op onderstaande wijze aanbevolen: „Voor Zieken, Zwakken en Herstellenden. Wat moeten zieken, zwakken en Herstellenden eten en welk voedsel is het eenvoudigste gereed te maken, licht verteerbaar en versterkend, dat de zieken het kunnen nemen met succesvolle gevolgen.

Algemeen bekend is het, dat de voedingsstoffen in verschillende groepen verdeeld kunnen worden, eiwit vetten en koolhydraten. Vetten en koolhydraten zijn overal in voldoende mate ter markt te verkrijgen. Met eiwitten is dit moeilijker, want het is niet gemakkelijk zuiver eiwit te bekomen. De gewone voedingsmiddelen zooals vleesch, eieren en melk kunnen door vele menschen niet verdragen worden en de verteerung daarvan voor een zwak mensch is dikwijls schadelijk. Het komt daarbij voor, dat melk onvoldoende waarborgen geeft voor zuiverheid.

Voor in de voedingsbehoeften van zieken en zwakken te kunnen voorzien zijn speciale voedingspreparaten samengesteld. Door de medische wereld wordt als deugdelijk erkend het meest gekochte praeparaat *Sanotolo*, hetwelk door alle personen kan worden verdragen, het eiwit aan het zwakke organisme toedient en door zijn bijzondere versterkende samenstelling een zeer versterkend voedsel is.”

Daar het ons nog niet bekend was, dat „de medische wereld” *Sanotolo* als „deugdelijk erkend” had en wij niet konden oordeelen of dit praeparaat „het meest gekochte” was, besloten wij, door een onderzoek, ons een eigen oordeel over dit middel te vormen. De heer N. KEULEMANS te *Amsterdam* was alweder zoo welwillend het scheikundig onderzoek te verrichten en hij vond dat *Sanotolo* bevatte ruim 40% *eiwit*, asch 4.5% (waarin phosphorzuur), een *glycerophosphorzuurverbinding* en . . . veel *zetmeel*. 50 Gram van het middel, dat tegen f 1.— wordt verkocht, waren bevat in een blikken busje, omgeven met geel papier, versierd o.a. met een paar poppetjes, eenvoudige plakplaatjes, die het geheel een alles behalve vertrouwenwekkend aanzien gaven. Maar de samenstelling was nog minder geschikt om hoog tegen *Sanotolo* op te zien. De groote hoeveelheid *zetmeel*, in dezen vorm een zeer moeilijk verteerbare voedingstof, (zeker niet om de duurte toegevoegd) behoort in een dergelijk middel niet voor te komen en is de reden, waarom wij het gebruik van *Sanotolo* beslist moeten ontraden, niettegenstaande de verklaringen van den fabrikant. De raadgeving in de „gebruiksaanwijzing”: „Zuigelingen geeft men gedurende de eerste maanden in hun melk telkens een mespunt *Sanotolo*” moeten wij als *gevaarlijk* bestempelen.

Op het papier, waarmede het doosje omwikkeld is, staat: „De naam wordt door de Wet beschermd” en verder (n.b. in het fransch): „Nous avertissons contre imitation, qui est vendue contre un prix inférieur.” Nu, die waarschuwing schijnt ons overbodig; een *dusdanig* praeparaat zal niemand begeeren na te maken.

Maandblad uitgegeven door de Vereeniging TEGEN DE KWAKZALVERIJ

onder Redactie van H. VAN GELDER.

Bestuur der Vereeniging: MR. P. W. DE KONING, Advocaat te Amsterdam, VOORZITTER; MR. W. P. R. BOUMAN, Substituut Officier van Justitie bij de Arrondissements-Rechtbank te Rotterdam; MR. A. A. CNCPIUS, Advocaat-Generaal bij het Gerechtshof te 's Hertogenbosch; MR. A. VAN DER ELST, Ambtenaar van het O. M. bij het Kantongerecht te Leiden; Ds. F. C. FLEISCHER, Doopsgez. Predikant, te Winterswijk; O. NANNES GORTER, Journalist te Alkmaar; P. KEG Cz., Oud-Postdirecteur te Middelburg; MR. A. LIND, Advocaat te Amsterdam; Mej. J. C. RESSING te Delden; J. VAN RIEL, Dir. Mil. Apotheker, Directeur van het Rijks Magazijn van Geneesmiddelen te Amsterdam; Dr. G. ROMIJN, Inspecteur van de Volksgezondheid te 's-Hertogenbosch; E. J. ABRAHAMS, Arts te Amsterdam, SECRETARIS-PENNINGMEESTER.

Ieder Lid ontvangt één Exemplaar van het Maandblad en heeft recht op hoogstens 10 Exemplaren ter gratis-verspreiding.

LID DER VEREENIGING is ieder die haar doel helpt bevorderen en een Contributie betaalt van f 3.—.

Adres voor de REDACTIE van het Maandblad bij den Redacteur, AMSTEL 102 te Amsterdam; voor het BESTUUR DER VEREENIGING en voor AANGIFTE van LEDEN en ABONNÉ'S bij den Secretaris-Penningmeester E. J. ABRAHAMS, Arts, KEIZERSGRACHT 239, AMSTERDAM, bij wien ook losse exemplaren van het Maandblad moeten worden aangevraagd.

Geplaatste bijdragen en onderzoekingen van kwakzalversmiddelen en specialités worden desverlangd gehonoreerd.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is niet alleen geoorloofd doch wordt zelfs dringend verzocht.

ABONNEMENTSPRIJS, Franco per post..... per jaar f 1.25

INHOUD.

Vereeniging tegen de kwakzalverij: Mededeelingen van het Bestuur: Jaarverslag over 1916. — Rekening en verantwoording over 1916. Mededeelingen van verschillenden aard: Reimanns weer aan 't werk. — Mej. Ooms, een oude bekende. — Pillen van H. van Aken. Ingezonden: Giliad. — Tekal. Uit de Pers: De biecht van een kwakzalver. Rechtszaken: Hechtenis, geen boete. — Een wonderdokter. Correspondentie. Herhaalde Waarschuwingen: Revalenta Arabica. — Anti-épileptique van Uten.

Vereeniging tegen de Kwakzalverij.

Mededeelingen van het Bestuur.

Verslag over het jaar 1916 van de Vereeniging tegen de Kwakzalverij.

Het jaar werd begonnen met de uitgave van ons boekje. De Kwakzalversmiddelen, hunne inhoud en de gevaren, die bij het gebruik dreigen. Dit werkje, dat ter gelegenheid van het voltooiën van ons 35ste vereenigingsjaar het licht zag, werd allerwege gunstig beoordeeld. Nog steeds wordt het druk besteld, vooral door niet-leden onzer vereeniging, zoodat een groot aantal exemplaren zijn verkocht en onze vereeniging mag aannemen met deze uitgave een nuttig werk te hebben verricht.

Alweer hebben we 't overlijden te betreuren gehad van een onzer voorvechters Dr. VITUS BRUINSMA, een van de oprichters en eeredlid onzer vereeniging ontviel ons door den dood.

Op de gewone wijze werd onze propaganda gevoerd; 15 verschillende, nieuwe kwakzalversmiddelen werden onderzocht, kwakzalvers bestreden.

Helaas moest ook worden opgetreden tegen het Tijdschrift De Gezondheid, dat zich aankondigde als hygiënisch tijdschrift doch dat de gelden, die de kwakzalver voor advertenties overhad, niet versmaadde. Tot ons genoeg is daarin, naar wij meenen ook dank zij onze actie, verandering gekomen.

Een nieuwe profect, Dr. Nio de Brahmaan, werd ontmaskerd, waarbij weer bleek, hoe lichtvaardig een groot deel van het z.g. beschaafde publiek tot verdediging van soortgelijke lieden overgaat. Door lezingen werd dit jaar door ondergeteekende 14 maal propaganda gemaakt.

De toestand onzer vereeniging is een goede. Het ledental steeg van 828 tot 859; onder deze bevinden zich 62 gezondheidscommissies en 79 afdelingen van het Groene en het Witte Kruis.

Het batig saldo, dat op 1 Januari 1916 f 2272.04 bedroeg daalde tot f 1887.93½; wanneer men bedenkt, dat de drukkosten onzer courant wegens

de buitengewone papierprijzen ruim f 300.— meer bedragen en dat wij dit jaar ons boekje uitgaven, waarvan nog vele exemplaren verkocht kunnen worden, behoeft dit feit geen onrust te wekken.

De Secretaris-Penningmeester,
E. J. ABRAHAMS.

MEDEDEELINGEN VAN VERSCHILLENDE AARD.

Reimanns weer aan 't werk.

Dezer dagen werden wij, als ware het, opgeschrikt door de volgende advertentie.

„Koopt geen breukband noch breukverband-apparaat aan zeer hoogen prijs, waarmede Uwe breuk niet genezen zal. Hecht dus geen geloof aan aanbiedingen waarvan het nut hier te lande niet bewezen is. Indien U mijn advies over breukbehandeling en genezing, zonder verplichting of kosten wenscht te ontvangen, schrijf mij dan en ik zend het U gratis met vele waardevolle raadgevingen, hoe of U zich zelf van Uwe breuk genezen kunt. Ik boek succes waar anderen falen. Over 1200 door een notaris gecontroleerde dankbetuigingen van genezenen staven mijne beweringen. Verzuimt niet, omreden een breuk altijd gevaarlijk is, mij p.o. te laten weten, waar of U de breuk hebt. Uw eigen belang en gezondheid gaan daarmee gepaard. Schrijf heden nog aan Dr. Reimanns, Maastricht No. 201.”

Waarlijk, daar hadden wij Reimanns weer, den man, van wien wij dachten, dat hij de *prae-*

tijk al lang had neergelegd. Wij hebben ons vergist; kwakzalvers hebben een taai leven. 't Is al meer dan 20 jaar geleden, dat wij ons genoodzaakt zagen tegen R. handelend op te treden en tegen zijn handelwijze te waarschuwen en wie de Maandbladen van de jaren 1896—1901 nog in zijn bezit heeft kan zich overtuigen, dat voor die waarschuwing voldoende reden bestond.

REIMANNS handelde toen in *breukbanden zonder veer* en in *breukzalf*, die onder den naam van *Pastor Martin Beck's breukzalf* de wereld werd ingezonden.

Destijds woonde R., die zich den titel gaf van „Dr.” en van, „Techniker” te Haarlem, later te Valkenburg.

Hij beweerde breuken te genezen met breukzalf, zonder breukband of met een bijzonderen breukband van eigen vinding; hij verklaarde, dat het niet noodig was den breuklijder te zien; op aanwijzing alleen stuurde hij de genezing franco thuis, mits tegen behoorlijke betaling van een niet onbeduidend bedrag.

Een op aanvraag, toegezonden boekje moest den breuklijder nader inlichten.

Wij schreven toen, in het Maandblad van December 1896, o.m. het volgende: „Een breuk is geen ziekte, die door een *geneesmiddel* in gewonen zin kan worden genezen. Bij het groot aantal breuken van *verschillenden aard en oorsprong*, bij mannen als bij vrouwen, wordt voor elke breuk en bij elk persoon een verschillende behandeling vereischt, bestaande in het aanleggen van *doelmatige banden*, terwijl bij z.g. „*inklemming*”

Rekening en verantwoording over het jaar 1916.

INKOMSTEN.		UITGAVEN.	
Batig Saldo 1915	/ 2272.04	Secretariaat	f 200.—
834 ½ contributie	2503.50	Redactie	500.—
Restitutie inningskosten 453 contr.	23.65	Maandblad	1626.55 ³
Extra bijdragen 36 leden	67.20	Bijdragen voor het Maandblad	30.12 ⁵
215 abonnementen	268.75	Aangekochte middelen	22.45
Restitutie inningskosten 96 abonne's	4.80	Onderzoek middelen	54.22 ⁵
Extra bijdrage 12 abonne's	20.75	Propaganda	562.92 ³
122 Boekhandel-abonnementen	122.—	Porti drukwerk enz.	65.41 ³
Ned. Maatsch. tot bevord. der geneesk.	50.—	Onkosten Redactie	43.59
Idem Afd. den Haag en omstr.	10.—	Reiskosten, bestuur, commissies en algemeene vergadering	136.76
Idem Afd. Alkmaar en omstr.	10.—	Inningskosten contributies	20.35
Idem afd. Gooi en Eemland	10.—	Redactie van het boekje de Kwakzalversmiddelen	200.—
Ned. Maatsch. ter bevord. der Pharmacie	25.—	Drukken idem	400.05
Idem Department Amsterdam	10.—	Lidmaatschap Gezondheidscongres	5.—
Witte Kruis afd. Zaandam	10.—	„ Groene Kruis	15.—
Groene Kruis afd. Bodegraven	5.—	Persbureau	25.10
Ophrengst boekje	341.51	Provisie Rente Cassa	2.46
Rente Associatie Cassa	44.74	Batig saldo 1916	1887.93 ⁵
	/ 5797.94		/ 5797.94

Goedgekeurd door de commissie tot nazien van de Rekening.

C. HUGENHOLTZ.
FRANCINE BLOMBERG—SWART.
A. J. WIJNNE.

Gezien het dagelijksch bestuur.

P. W. DE KONING.

A. LIND.

De Secretaris-Penningmeester,
E. J. ABRAHAMS.

een chirurgisch ingrijpen noodzakelijk wordt. *Het insmeeren met zalven kan niets baten*, integendeel het kan schaden — en soms zeer ernstig.

De *breukzalf van Pastoor M. Beck* zal derhalve niet doen wat er van beloofd wordt.

De ijverige Gezondheidsraad te *Karlsruhe* liet vier jaar later de volgende waarschuwing publiceren.

„In de „*Karlsruher Zeitung*” van 19 September 1900 biedt een pharmaceutisch bureau te Valkenburg (Holland) kosteloze toezending aan van een boekje over „*Breukbanden zonder veeren*”. In dit boekje wordt zulk een breukband naar het systeem van een zich noemenden „*Dr. M. Reimanns, technicus te Valkenburg*”, aanbevolen en bij bestelling de toezending beloofd van zulk een breukband, benevens schriftelijke gebruiksaanwijzing — alles dus zonder den breuklijder zelf nader te onderzoeken of te doen onderzoeken.”

Wij hebben reeds vroeger de aandacht er op gevestigd, dat *behandeling per brief van een breuklijder* zeer in het bijzonder te verwerpen is, omdat alleen een nauwkeurig onderzoek aan het lichaam den geneesheer met juistheid kan aangeven of er een breuk bestaat, van welken aard deze is en welke middelen kunnen worden aangewend tot het genezen of binnenhouden.

Wij waarschuwen dus een iegelijk, breukbanden zonder geneeskundig onderzoek niet in den vreemde te bestellen of aan te leggen, zonder voor het bijzonder geval pasklaar gemaakt te zijn.

Karlsruhe, 15 Dec. 1900.

De voorzitter van den plaatselijken
Gezondheidsraad,

Burgemeester LIEGRIST,
de Secretaris BREUNIG.”

Ziethier een stukje, naar onze meening, leerzame geschiedenis; wij komen thans op de nu geplaatste advertentie terug.

Op aanvraag werd een boekje toegezonden, geheel verschillend van dat, 't welk een twintig jaar geleden werd verspreid. Het draagt tot titel: *Herniologie door Dr. Reimanns' Instituut voor Breukbehandeling — Maastricht (Holland)*. Met allerhande anatomische en andere platen versierd ziet het er voor den leek zeer geleerd uit, maar de hoofdinhoud loopt toch uit op een uitgebreide reclame van *Reimanns' breukbanden zonder veer* en voor de *breukzalf*. Het spreekt bijna als van zelf, dat de gewone breukbanden *met veer* worden afgekeurd en — schandelijk genoeg — dat tegen de soms noodzakelijke en weinig gevaarlijke operatie te velde wordt getrokken. Wij lezen o.a.:

„Sinds menschenheugenis heeft men er steeds naar getracht bij breuklijders de palliatieve Therapie d.w.z. de behandeling der verschillende afzonderlijke symptomen te vervangen door een radicale behandeling, die alle ziekteverschijnselen omvat, *hetgeen ten slotte in plaats van tot eene cumulatieve behandeling tot de schijnbaar radicale herniotomie*, namelijk het ingrijpen van den chirurg, leidde en aldus het doel voorbij gestreefd werd. Indien nu ook palliatief, door het dragen van een goeden breukband, de nadeelige gevolgen der breuk worden voorkomen, werkt de *cumulatieve* behandeling met breukzalf als heelfactor zoodanig in dezelfde richting, dat men daarbij ook in zekeren zin van radicale therapie kan spreken. *In beide gevallen wordt echter zonder operatie eene afdoende heling en genezing der breuk verkregen.*”

Ondanks de zoo ver gevorderde wetenschappelijke en technische kennis van operaties, waardoor ook nu en dan genezing wordt verkregen, is het toch een niet te ontkennen feit, dat eene breukoperatie altijd levensgevaarlijk is en het gevaar verhoogd wordt door het gevorderde stadium, waarin meestal tot operatie wordt overgegaan. De vraag dringt dus zich van zelf aan ons op, of het in de meeste gevallen niet beter zou zijn, de *cumulatieve* behandeling toe te passen en den natuurlijke weg te volgen, die de alwijze Schepper ons heeft aangewezen in techniek en plantenwereld, in plaats van de kunstmatige hulp in te roepen van den chirurg.

Het ligt voor de hand, dat uit den aard der zaak iedere breuklijder de voorkeur geeft aan de *geneesmethode*, welke zonder bloedige breuksnede (*Herniotomie*) *pijnen, gevaar en tijdroevens*, toch *radicale* genezing brengt. Zooals nu blijkt uit de resultaten van genezing vindt men in *Dr. Rei-*

mann's methode eene *ideale* behandeling, die aan alle eischen voldoet.”

Bijzonder opmerkenswaardig is dat gedeelte van de brochure dat over de breukzalf handelt. Ondankbaar genoeg o.i., is *Pastor M. Beck* geheel ter zijde geschoven; er wordt nu heel geleerd, gesproken van *Unguentum Reimannii*. En die zalf is, volgens het boekje *geen geheimmiddel*.

„Van af het tegenwoordige standpunt der Moraal en der Wetenschap, moet men alle „*geheimmiddelen*” principieel zijn vertrouwen onthouden: eene reëele zaak moet, ook bij voldoende publiciteit, aan de strengste critiek onderworpen kunnen worden” en nu volgt er een opsomming van de bestanddeelen van de zalf, die meer dan vier bladzijden van het boekje beslaat. Wij, die vroeger, naar aanleiding van gedane onderzoeken, meenden dat de zalf bestond uit *terpentijn, was en vet* moeten vooral wel raar staan te kijken. Allerlei chemische praeparaten (waarbij de scheikundige formules worden opgegeven), verder bestanddeelen van talrijke geneeskrachtige planten, te veel om te noemen, worden opgesomd als vormende te zamen de beroemde zalf en wanneer men, zelfs als deskundige, het relaas heeft gelezen en tot vorming van eenig begrip heeft herlezen, *is men nog zoo wijs als te voren*.

Het lijkt zoo overtuigend, maar het overtuigt den der zake kundige in geen enkel opzicht. Echte kwakzalversmanier! Jammer, dat plaatsruimte niet toelaat de beschrijving hier over te nemen, men zou zien, dat wij niet overdreven hebben. Er bestaat, na lezing van het boekje, voor ons geen enkele reden om ons waarschuwend woord van ruim 20 jaar geleden terug te nemen. Integendeel, met nog meer kracht dan vroeger raden wij iederen breuklijder af hulp te zoeken bij *Reimanns' Instituut*.

Zelfs waarschuwen wij er tegen op de advertentie, al is 't maar een proefneming, in te gaan. R. laat iemand niet spoedig los en wie weet hoe zwakke gestellen er toch nog inloopen. Iemand, die het boekje had aangevraagd en verder niets van zich had laten hooren, ontving spoedig daarna den volgenden *gedrukten* (dit teekent) brief:

„Mijnheer!

Op uw verzoek deed ik U voor eenigen tijd een mijner brochures toekomen, doch tot op heden mocht ik daarop nog steeds geen antwoord van U ontvangen. Het ware mij zeer aangenaam geweest, indien U mij iets meer over uwe kwaal hadt laten weten, waarom ik dan ook geloof in uw eigen voordeel te handelen, wanneer ik U nu om eenige inlichtingen omtrent uw lijden vraag. Mocht U het met mijn raad niet eens zijn, dan is dit tot uw eigen nadeel, want uw breuk wordt nooit beter, maar wel veel erger. Ik ben daarom niet ongenegen U kosteloos raad en inlichting te verstrekken, betreffende uw kwaal. Immers nog is het niet te laat, nog kunt U geheel van uwe gevaarlijke breuk genezen worden. Of wilt U soms wachten, totdat eene beklemming uwer breuk eene gevaarlijke operatie noodzakelijk maakt? Wilt U uw lijden verergeren door het dragen van slechte breukbanden met veer, die in plaats van uwe breuk terug te houden en te genezen, haar steeds vergrooten? Neemt toch uwe toevlucht tot eene methode die U een radicale genezing waarborgt, alvorens het te laat is. Want wat is een mensch, die lijdende is aan eene breuk? Menig ambtenaar en werkman komt dikwijls door zijn breuk voor de een of andere goede betrekking niet in aanmerking, zijne taak en zijn arbeid kan hij maar half verrichten, en daarbij verkeert hij gedurig in levensgevaar.

Voorzeker zult U van de waarheid hiervan overtuigd zijn, en mijn aanbod met vreugde begroeten. Door mijn jarenlange ondervinding daartoe mede in staat gesteld bied ik U de beste waarborg voor een volkomen genezing.

Het grootste gedeelte mijns levens wijdde ik aan deze zeer uitgebreide studie, en op heden ben ik zoover gekomen, dat ik U verzekeren kan, dat alle breuken volkomen te genezen zijn.

Het zal U een spoorslag zijn, te vernemen, dat duizende personen uit alle standen der Maatschappij, door mijne geneesmethode voor goed genezen zijn. Deze is niet door schoonklinkende namen bekend geworden, maar door de overtuiging van het publiek, en de goede resultaten, evenals door

de persoonlijke aanbevelingen dergenen die er door genezen zijn en welker aantal dagelijks enorm toeneemt.

De vele waardelooze namaaksels mijner breukbanden zonder veer en andere preparaten leveren het onomstootelijk bewijs, dat mijne speciale middelen, zelfs onder de ongunstigste omstandigheden de *eenig* bruikbare gebleken zijn.

De waarde mijner breuk-geneesmethode ligt niet in den prijs, maar in het resultaat hetwelk zij voortbrengt.

Daarbij is vooral in het oog te houden dat eene huiskuur volgens mijne geneesmethode de helft goedkooper is dan alle andere, die onophoudelijk in de Couranten als onfeilbaar aangeprezen worden, en daarbij totaal geen genezing bieden.

Ik verzeker U, dat mijn hoofddoel niet is U slechts mijne geneesmiddelen te verkoopen, maar vooral U te genezen.

In de hoop spoedig iets van U te vernemen, verblijf ik met de meeste hoogachting.

Dr. M. REIMANNS.

Deze brief is teekenend.

Voor hen, die voor de toepassing onzer wetten zorg hebben te dragen, mogen wij misschien art. 3 van de Wet van 1 Juni 1865, S. 60 hier nog eens aanhalen:

„Alleen de geneeskundige mag binnen de grenzen zijner bevoegdheid in het openbaar aankondigen, dat hij de geneeskunst uitoefent, of een titel voeren, die hem aan het publiek als geneeskundige aanwijst.”

Van een oude bekende.

Een geneesheer schrijft ons.

„Ik werd in het vorige jaar geroepen bij een zekere juffr. M., die ik voor vele jaren behandeld had; toen ik bij haar kwam, vond ik de tot op het been vermagerde vrouw te bed liggen, een walgelijken stank om zich heen verspreidende; zij zelve was te ellendig om een gesprek met mij te voeren; van de huisgenooten vernam ik, dat ze tot nu toe behandeld was door mejuffrouw OOMS uit Watergraafsmeer. Toen ik, om een onderzoek naar de patiente in te stellen, de dekens opsloeg, kwam er zoo een verpestende stank, dat de naast mij staande dochter van de patiente zich haastig uit de voeten maakte. Het bleek mij, dat er een uitgebreide kankerachtige aandoening der uitwendige geslachtsdeelen bestond, gepaard met een rottingsproces; daarbij was er een groote stinkende holte in de linkerliesstreek, vermoedelijk de plaats waar een vergane kankerachtige lymphklier gezeten had. De patiente was in zoo 'n diep beklagenswaardigen toestand, dat er geen mogelijkheid was haar te huis te doen verplegen; het mocht mij gelukken voor haar spoedopname in de vrouwenkliniek te verkrijgen. De kruidenverkoopende weldoenster had aan deze ongelukkige vrouw dranken verkocht en geleverd in flesschen, waarop bedrukte etiketten vermeldende tal van kwalen en gebreken, die door haar wondermiddelen genezen konden worden; meerdere malen had zij de patiente bezocht en de wonden bekeken; ik zag naast de zieke eenige van die fleschjes staan. Dienzelfden avond te huis schreef ik den heer Hoofdinspecteur der Volksgezondheid in de provincie Noord-Holland, wat ik ervaren had, er bijvoegende, dat ik mijn plicht als staatsburger meende te verzaken, indien ik hem van dergelijke wanbedrijven onkundig liet. Mijn schrijven schijnt aanleiding gegeven te hebben tot strafvervolging door den Ambtenaar van het O. M. en veroordeeling door den Kantonrechter van genoemde kruidenverkoopster.

Voor zoover ik het recht meen te mogen hebben mijn eigen persoonlijkheid te beoordeelen, kan ik U verzekeren, dat ik een afkeer heb van wraakzucht en graag streef naar vergoelijking en vergeving voor menselijke dwalingen en fouten; ik word echter nog steeds wrevelig als ik denk aan de gewetenlooze persoon, die haarmedemensch in diepe ellende steunen voor brood tegen ruime betaling (het bedrag werd ter terechtzitting genoemd) levert.

Het doel, dat de vereniging tot bestrijding der kwakzalverij nastreeft, kan daadwerkelijk ook door de geneeskundigen worden bevorderd, indien zij er niet voor terugdeinzen, ruchtbaarheid te geven aan die gevallen, waaruit hun blijkt dat uit

winstbejag wanbedrijven gepleegd worden ten koste van den zieken medemensch; de ervaring leert dat de autoriteiten hun medewerking niet onthouden."

Wij hebben hieraan niet veel toe te voegen. Herhaaldelijk waarschuwen wij tegen deze gevaarlijke vrouw, verscheidene malen werd ze veroordeeld tot geldboeten. Het eenige middel dat hier met vrucht kan worden toegepast is de voortdurende vervolging na ieder delict en veroordeeling telkens tot principale hechtenis. Op deze wijze is Eilers, de tuberculose-, genezer" indertijd uit ons land verjaagd, hoofdzakelijk door 't optreden van de rechterlijke macht te *Alkmaar*; moge de Amsterdamsche rechter dit voorbeeld volgen.

Balsempillen en Purgeer- en Bloedzuiverende pillen van H. van Aken. Apotheker te Selzaete.

Aan ons verzoek om toezending van de plaatselijke bladen, die veelal talrijke kwakzalversadvertenties bevatten, die men in de groote pers te vergeefs zoekt, wordt nu en dan voldaan, hetgeen wij, met dankbetuiging aan de toezenders, hier gaarne vermelden. Daardoor zijn wij in staat te waarschuwen tegen kwakzalversmiddelen, die vooral te platten lande veelvuldig worden gebruikt zooals o.a. blijkt uit de Maandbladen van October, November en December 1916.

Wij hebben thans voor ons de *Ter Neuzensche Courant* en vinden daarin, behalve de reclames van MIJNHARDT te *Zeist* (die, naar wij gelooven in geen enkel blad ontbreken) o.m. de volgende advertentie:

„Borstlijders neemt steeds de beroemde Balsempillen van H. van Aken, Apotheker te Selzaete tegen hevigen hoest, verkoudheid, bronchitis en alle ziekten der luchtpijpen en der longen.

Prijs 0.62½ gl. de Doos.

Zoekt gij een: Purgeer- en uitstekend: Bloedzuiverend middel neemt dan van Aken's Purgeer- en Bloedzuiverende pillen, tegen ontstekingen, slijmhoest, speen, benauwdheid, bloedopdrang, jicht, gal enz.

Prijs 0.50 gl. de Doos."

Daar de prijs geen bezwaar opleverde — wij moeten bekennen, de middelen waren niet duur — werd overgegaan tot aankoop der pillen en werden deze ter onderzoek gesteld in handen van den heer N. KEULEMANS te *Amsterdam*. De doosjes waren aan beide zijden bedrukt, aan de eene zijde met de fransche gebruiksaanwijzing, aan de andere met de nederlandsche.

Balsempillen. Op deze stond de samenstelling aangegeven en wel: „Ac. benzoic g.g. amm myrrha liquorit-cum-codum." Erg duidelijk is 't niet maar met een beetje goeden wil was er toch wel wat uit te maken. Inderdaad heeft de heer KEULEMANS in de pillen aangetoond: *benzoëzuur, ammoniak-gomhars* en *codeïne*. Ontegenzeggelijk goede geneesmiddelen in enkele gevallen van verkoudheid, gevallen alléén door den geneeskundige te beoordeelen. Maar *gevaarlijk*, wanneer zij worden gebruikt bij „alle ziekten der luchtpijpen en der longen." Hier moet dikwijls op geheel andere wijze worden ingegrepen en ongelukkig hij, die tot de middelen van den apotheker H. VAN AKEN zijn toevlucht neemt.

Purgeer en bloedzuiverende pillen, zonder opgaaf van samenstelling. Deze bleken te bevatten de bekende laxermiddelen *rhobarber* en *aloë*. Als purgeermiddel niets nieuws als middel tegen *leverziekten* (dit staat niet in de advertentie maar wel op het doosje) alles behalve onschadelijk, evenmin als tegen *ontstekingen*.

Gelet op het bovenstaande moeten wij derhalve *ernstig waarschuwen* tegen de geannonceerde pillen van den apotheker H. VAN AKEN, te Selzaete.

INGEZONDEN.

Hilversum, 14 Maart

Aan de Redactie van het Maandblad tegen de Kwakzalverij.

Geachte Redactie!

Naar aanleiding van het stuk over Krachtversterkend water „Giliad" in het nummer van Maart 1917, verzoek ik U beleeft het volgende in uw blad te willen opnemen.

In de eerste plaats geef ik U gaarne antwoord op de vraag, gedaan in de laatste alinea van bedoeld stuk. Zeker, het Giliadwater staat onder mijn contrôle. De bedoeling van deze contrôle is o.a. de waarborg voor den verbruiker, dat het geen water uit de Hilversumsche waterleiding is. Zou de Redactie van het maandblad tegen de kwakzalverij meenen of ook maar kunnen veronderstellen, dat een apotheker, lid der vereeniging tegen de kwakzalverij en lid der Maatschappij ter bevordering der pharmacie in staat zou zijn haar of zijn naam te leenen voor een artikel, dat dan werkelijk slechts uit gewoon water zou bestaan? Ik protesteer hierbij ten sterkste tegen een verdachtmaking, zooals die in het blad van Maart j.l. werd uitgesproken, en verklaar bovendien nadrukkelijk, dat het Giliadwater steeds in mijn tegenwoordigheid wordt bereid.

In de tweede plaats kom ik op tegen het volkomen onvolledige onderzoek van den Heer KEULEMANS en vraag ieder apotheker-scheikundige of de wijze, waarop de heer KEULEMANS het onderzoek deed (nl. het water indampen en onderzoek van het residu) aan de Redactie het recht geeft te zeggen: De conclusie uit dit onderzoek: Water uit de Hilversumsche waterleiding? schijnt ons derhalve niet erg gewaagd. De verdere conclusie, dat de stof, waaraan de wonderdadige (wie gebruikt de uitdrukking wonderdadig, de Redactie of de schrijver der bewuste brochure, men oordeele zelf) werking moet worden toegeschreven, niet werd aangetoond, is dan toch zeker naar de totaal onvolledige analyse, zeer voorbarig.

Ieder *nauwgezet* scheikundige zal het met mij eens zijn, dat men na het door den heer KEULEMANS beschreven onderzoek, niet het recht heeft te concludeeren, dat het water „niets" bevatte. Dat het water na eenige weken aan het licht blootgesteld in een half volle flesch niet van uitzien veranderde, bewijst toch voor een bekwaam scheikundige die een hem onbekende stof moet onderzoeken, niets, daarover kan alleen de maker, die met het geheele procédé bekend is, oordeelen. Een flesch waterstofperoxyd (de gasontwikkeling buitengesloten) blijft ook helder in half volle flesch aan het licht, zoo ook een flesch radioactief water. Ik zou mij wel wachten en ik hoop vele collegae met mij, openlijk een dergelijke conclusie uit te spreken over een artikel, dat door een collega van goeden naam wordt verkocht.

Nog één vraag. Is de Redactie van het Maandblad tegen de kwakzalverij van oordeel, dat het er voor z.g. kwakzalversartikelen niet zoo zeer op aan komt of het onderzoek nauwkeurig wordt gedaan en dat men dadelijk maar conclusies mag maken? Ik meen, dat ik deze veronderstelling met meer recht mag doen, dan de Redactie die van het Water uit de Hilversumsche waterleiding."

Dankend voor de plaatsruimte,

Hoogachtend,
CHRISTINA R. S. MEYER,
Apotheker.
Kerkstraat 87, Hilversum.

Jawel, dat kennen wij. Wanneer het lastig wordt zich op onze aantijgingen te verantwoorden dan wordt op de onvolledigheid van het onderzoek gewezen en met hooghartigheid den onderzoeker beschuldigd. Dit is trouwens gemakkelijk, want ieder deskundige weet, dat het niet altijd doenlijk is de bestanddeelen van een geheimmiddel met zekerheid aan te toonen. Waar in die onvolledigheid dan wel bestaat wordt niet aangegeven.

Wij willen intusschen de verklaring — zonder eenig bewijs — van Mej. MELJER eens als juist aannemen, maar dan moeten wij opmerken, dat het „door den heer KEULEMANS beschreven onderzoek" niet geheel in onze kolommen is opgenomen. In ons blad, dat algemeen verspreid en gelezen wordt, passen geen wetenschappelijke verhandelingen; de redactie geeft slechts een relaas van hetgeen de onderzoekers te harer kennis brengen, voorzoover dit voldoende is om de lezers een denkbeeld te doen vormen omtrent de samenstelling van het onderzochte middel. Uit de cijfers, ons door den heer K. verstrekt en wij stellen veel vertrouwen in de bekwaamheid van dezen volijverigen medewerker, konden wij geen andere conclusie trekken, dan dat „Giliad" alle overeenkomst vertoonde met *gewoon water*. Het ligt thans op den weg van Mejuffrouw MELJER

om aan te toonen waarom en in welk opzicht wij gefaald hebben; wij zijn wel voor overtuiging vatbaar, maar het zich beroepen op het lidmaatschap van deze of gene Vereeniging enz. kan bij ons, die door droevige ervaringen geleerd hebben, niet als overtuigingsgrond gelden.

Wij hebben naar aanleiding van het schrijven van Mej. M., bij de quaestie van het onderzoek langer stilgestaan dan oorspronkelijk ons plan was. Onze getrouwe lezers weten, dat de *samenstelling* van een *geheimmiddel* niet altijd voor ons reden is om dit middel als *kwakzalversmiddel* te beschouwen. De wijze van aanbeveling is o.a. een veel degelijker kenmerk, en wanneer men nu in ons jongste nummer nog eens naleest op welke wijze het *krachtversterkend water* „Giliad" onder de aandacht van het publiek wordt gebracht, zal men omtrent den aard van dit water vermoedelijk wel niet in het onzekere zijn.

REDACTIE.

Ysselstein, 25 Maart 1917.

Geachte Redactie,

In Uw Maandblad van April 1916 vestigt Dr. B. F. TEN CATE de aandacht op een versterkingsmiddel „Cresco", dat door eene Nederlandsche firma in den handel wordt gebracht en dat volgens opgave ruim 78% eiwit uit tarwe zou bevatten.

Nu wordt zuiver tarwe-eiwit (aleuronaat, gluten) in ons land sedert jaren op groote schaal vervaardigd door de N.V. Koninklijke Tarwestijf- en Aleuronaatfabriek der firma JACOB DUYVIS te Koog a/d Zaan en is haar product in den laatsten tijd ook meer algemeen in verpakten vorm onder den naam „Tekal" verkrijgbaar gesteld.

Onderzoekingen verricht door het Technisch Chemisch Laboratorium der firma WYNHOFF & VAN GULPEN, directeuren, Dr. E. VAN DE STADT Kz. en Dr. H. W. SALOMONSON, te Amsterdam, hebben uitgewezen, dat „cresco" slechts circa 47% eiwitstoffen bevat, „Tekal" daarentegen 84%

Daar „Tekal" bovendien belangrijk goedkoop is, kan het niet twijfelachtig zijn, welk product de voorkeur verdient en kan ik op grond van persoonlijke ondervinding eene kennismaking met dit zuiver Nederlandsch fabriikaat zeer aanbevelen.

Hoogachtend,

Uw d.w. dienaar,
J. H. DUYVIS, arts,

Nu wij, naar aanleiding van een tot ons gerichte vraag, het artikeltje over CRESCO in ons Maandblad hebben opgenomen, zien wij ons verplicht ook het bovenstaande, dat wij geheel voor rekening van den schrijver laten, een plaatsje te geven. In 't vervolg staan echter onze kolommen niet open voor mededeelingen die bijzonder veel gelijken op reclame voor dit of dat z.g. versterkingsmiddel. Wat die middelen in 't algemeen aangaat, willen wij de opmerking niet terughouden, dat *niet alleen* het eiwitgehalte de waarde dier mengsels bepaalt.

REDACTIE.

UIT DE PERS.

De Biecht van een Kwakzalver.

Sonderegger, de uitstekende menschenkenner, heeft het afscheid beschreven, dat een kwakzalver, die zijn einde voelde naderen, van zijn zoon nam.

Uit die woorden is voor menigeen een les te putten; ze kunnen althans tot nadenken stemmen.

Ik ben een afgeleefd man, ik ben ernstig ziek en ik voel het einde naderen. Voor ik naar mijn laatste rustplaats gedragen word, wil ik jou raad geven, want ik heb in den loop der jaren heel wat menschenkennis opgedaan en daardoor, zelfs onder slechte tijdsomstandigheden, nog goede zaken kunnen maken. Nu de tijden beter worden, moet het jou, als je mijn raad slechts opvolgt, wel voor den wind gaan. Ik voel, dat ik niet lang meer spreken kan, ik kan slechts korte zinnen zeggen, daar mij de kracht voor meer ontbreekt: „maar mijn ziel is rein en mijn geweten is zuiver".

Een groote, deutsche dichter — zijn naam is mij ontschoten — heeft gezegd: „Viel besser würd' der Mensch schon leben, Hätt ihm Gott

nicht den Schein des Himmellichts gegeven". Wie aan dien schijn geloofd, zal slechts langzaam vooruit kunnen komen; wie er niet aan geloofd, zal welvaren.

Geloof aan deugd noch wetenschap, maar scherm zooveel mogelijk met die woorden. Hoe schunniger zaken je doet, des te meer zal je verdienen. Met ernstige overtuiging en wetenschappelijk geweten maakt men wel vrienden, maar geen geld. Met populaire geneeskunde krijgt men noch geld noch vrienden. Haat het verspreiden van hygiënische begrippen als de pest.

Neem je steeds in acht voor hygiënisten en hoog staande juristen, want zij hebben macht en verachten je diep. Kleine advocaatjes, dat zijn je menschen; zij hebben achting voor je en scheppen er een kinderlijk vermaak in de geneeskunde afbreuk te doen.

Wie ons vak goed aanpakt, wordt rijk. Denk eens aan Morrison, aan Holleway, aan Pagliano of aan Dichterbij wonende jeneverfabrikanten en pillenverkoopers: allen zijn millionnaires geworden. Een gestudeerde dokter wordt nooit rijk, tenzij hij een erfenis krijgt.

Je moet je arts of geneeskundige noemen. Als een dief of een moordenaar zich anarchist noemt, dan brengt hem dat niets op; als jij je arts laat noemen, dan loont dat de moeite. Of een arts veel of weinig menschen redt, hangt alleen van zijn bluf af. Nur Lumpe sind bescheiden! Jij moet als vaste gewoonte aannemen, ieder, die onder je handen gekomen is, gered te hebben. Als een gestudeerd persoon iets beweert, dan is dat eigenbelang; als jij of ik wat zeggen nooit: ja zelfs onze medewerkers: de dronkaards en tuchthuis-candidaten, vinden op medisch gebied bij het volk meer geloof dan een gestudeerde, ook al heeft deze voor dat volk 50 jaren lang, dag en nacht gewerkt, zonder ooit meer dan een bescheiden beterschap verdiend te hebben. Men misgunt hem zelfs de enkele stuivers, terwijl men ons met goud betaalt. De verklaring hiervan is, dat het volk je des te beter begrijpt, des te minder je te begrijpen bent. *De platonische liefde tot hetgeen de menschen niet snappen, is de groote macht, en onzin blijft eeuwig nieuw!*

Een ontwikkeld man weet iets, een onontwikkelde weet veel, een half onontwikkelde weet alles. Dus leer wat, maar vooral niet te veel, zoodat je oordeel onbevangen kan zijn. De geleerden steunen op hetgeen zij weten, jij moet steunen op hetgeen niemand weet, dat is de hechtste basis voor je vak.

Je kunt de menschen net vertellen wat je wilt, als je maar een beroep doet op *hun gezond verstand*. Je tegenstanders kunnen dan alleen een beroep doen op het ongezonde verstand en moeten het dus tegen je afleggen. Bovendien is iedereen voor zich zelf overtuigd veel gezond verstand te hebben en voelen de menschen zich gevleid, als je doet alsof je bemerkt hebt dat zij dat hebben. Als je tegen de menschen zegt, dat alles wat ze doen, goed is, dat ze onfeilbaar zijn, kan je ze overigens zooveel bij den neus nemen als je wilt.

Autoriteiten, vooral de geneeskundige, moet je uitschelden, werp je zelf als autoriteit op; jij bent de verpersoonlijking van het gezonde verstand, van de eerlijkheid, jij bent de waarheid, jij bent het leven! Zeg dat zelf, duidelijk en herhaaldelijk — dan wordt het geloofd ook; dat noemen ze suggestie.

Je moet echter vriendelijk zijn. Denk er om, dat er geschreven staat: Zalig zijn de zachtmoedigen, zij zullen het aardrijk bezitten; laat dus den drinkbroer drinken, stoor den woesteling niet in zijn gewoonten.

Jongtnief, pas op dat je je vingers niet brandt. Het is beter, dat je een croup-kind laat stikken, dan dat je twee menschen met ingeklemde breuken laat doodbraken; dat je drie vrouwen langzaam laat verbloeden, of dat je de eerste kerel van het land duizend dooden laat sterven, dan dat jij je bloot geeft en in je kaart laat kijken. Als je denkt dat de patiënten sterven, dan laat je een gestudeerde halen; die heeft men daarvoor uitgevonden.

Je moet in een groote stad gaan wonen en steeds kwaad spreken van de doktoren, bij de voornaamste menschen diplomatisch, bij de burgerlui op groven toon. Je moet altijd de tegenovergestelde meening hebben. Schrijven de doktoren koude

baden voor, jij geeft warme; laten zij drinken, jij schrijft dorst voor; zijn zij allopathen, dan ben jij homopaat; onder homopathen ben je natuurlijk een ijverig allopaath; onder christenen verklaar jij je atheïst; onder vrijdenkers ben jij methodist, in het kort: je houdt je steeds aan de minderheid.

Op duizend dwazen komt één genie voor, ieder houdt zich zelf voor dien eenling en voelt zich tot jou, ook genie, direct aangetrokken. Door de ijdelheid van je volgelingen kan je best, als je maar een beetje bij de hand bent, een martelaar van je deugden worden. Ik kan je dat warm aanbevelen, dat is voor onze zaken erg best. Je moet altijd zuchten onder vervolging van politie, geneesheeren, geestelijken of van wie ook, zucht systematisch; al denkt geen sterveling aan je, doe alsof je steeds vervolgd wordt en... hang en paar kleine schelletjes aan je martelaarskroon.

Iedere zieke, die eerst door een arts behandeld is geworden, noem je verknoeid. Wordt hij dan beter, dan heb jij hem genezen; wordt hij erger ziek, dan heb je duidelijk gezegd, dat hij reeds verknoeid was en houdt je steeds een slinger om den arm. Menschelijk leed gaat gemakkelijk in toorn over. Leeddragenden zijn dikwijls verbitterd op hun geneesheer en kwaad op de geheele geneeskunde. Smeedt jij je daar een wapen uit, zolang het ijzer heet is!

Dat de gestudeerden je dat inpeperen zullen, is onnoodigen angst. Als bij hen een moeder komt weklagen, dat jij haar kind verwaarloosd hebt of als een weduwe schreiend vertelt, dat jij haar man verknoeid hebt, dan denken de gestudeerden alleen aan troosten inplaats aan hun voordeel en verzekeren zij de bedroefde familieleden dan nog, dat niemand den zieke had kunnen redden enz., in het kort zij hebben nooit den genialen moed een hart te breken en groot te zijn.

Voor rechters behoef je niet bang te zijn, die zijn je meestal goed gezind, weten van geneeskunde evenveel als jij en vergooten je reputatie als zij je — zooals gewoonlijk — vrijspreken of zoo 'n klein beetje veroordeelen. Ga vooral om met godloochenars, want als die ziek worden, zijn zij bijgeloviger dan negers en angstiger dan oude wijven.

Nogmaals streel de eigenliefde der menschen! Zeer interessante menschen met zeer interessante ziekten moeten ook een bijzonderen dokter hebben. Waarom zou jij dat niet zijn? Zegt het vrijmoedig, ze gelooven het wel. Iedere keelpijn is diphtherie, iedere hoest is tering — een kat een tijger; zoo doe je wonderen en wordt beroemd.

Zie alles, hoor alles, spreek weinig en dan nog liefst alleen met de schouders. Wordt er kwaad gesproken van artsen, dan kan je echter flink mede doen. Spreken zij kwaad van jou, dan noem je dat broodnijd.

Als je geneesmiddelen wil verhandelen, bereid ze dan netjes, maar adverteer zooveel mogelijk; in het advertentiedeel der deftigste courant mag je voor geld net zetten wat je wilt.

's Nachts moet je nooit uitgaan. In de nachtelijke uren laat je de gestudeerde maar meegaan, dan kan hun ijdelheid afkoelen en hun wetenschap lichten. Bovendien wordt men 's nachts veel meer door niet-betalende geroepen dan door rijke patienten...

Zorg voor een goede geweten... vooral een van elastiek...

(Moleschott.)

RECHTSZAKEN.

Hechtenis, geen boete.

De Hooze Raad heeft verworpen het niet door cassatiemiddelen gesteunde beroep van iemand te Groningen tegen zijne veroordeeling door den kantonrechter en de rechtbank aldaar tot 2 maanden hechtenis wegens onbevoegde uitoefening der geneeskunde na ook reeds vroeger deswege te zijn veroordeeld.

Een wonderdokter.

De *Zutphensche Ct.* meldt: dat de pseudo-professor, zich noemende RUYSCHE VAN DUTTEREN, die onder de gemeente Brummen eerige goedgelovige lieden op sluwe wijze bedroven heeft, door de marcheaussee uit Zutphen ten huize van een zijner slachtoffers gearresteerd is.

Deze „professor” dokterde al op zeer zonderlinge wijze. Bij een zijner patiënten schreef hij voor, het bloed van een pas geslacht konijn, terwijl het nog warm was over den rug van den patiënt te laten vloeien.

En toch stelde men veel vertrouwen in hem. Thans moet zijn gebleken, dat deze „professor” een venter is in naphthalineballetjes.

De man had de brutaliteit voor te geven, dat hij door het deelnemen aan de begrafenis van den heer BORGESUS eenige dagen verhinderd was geweest zijne patiënten te bezoeken!

CORRESPONDENTIE

H. L. Sr. te 's-H. Lees de mededeeling van een geneesheer in dit no. en gij zult overtuigd zijn, dat wij u niet zonder grond voor de maatschappij *Spiraea* hebben gewaarschuwd.

C. A. G. te 's-G. In 't volgend nummer.

B. P. te A. Zie over *Revalenta Arabica* de „Herhaalde Waarschuwingen”.

HERHAALDE WAARSCHUWINGEN.

Revalenta Arabica.

Menigmaal is het voorgekomen dat men het ons eenigszins kwalijk nam onder de reeks van kwakzalverswaren, waartegen gewaarschuwd moest worden, ook de revalenta te hebben opgenomen. Het was toch een goed en gezond voedsel, dat geen kwaad zou doen en menigeen had zich bij het gebruik wel bevonden. Ook wordt het wel eens door een geneeskundige aanbevolen. Hoe konden wij daar iets tegen hebben?

Wij erkennen gaarne dat revalenta arabica een goed en gezond voedsel is maar toch is onzes inziens de vraag geoorloofd: of de fabrikant ervan, zoowel als de depothouders in ons land, andere namen dan die van kwakzalvers verlienen?

De *Revalenta* bestaat namelijk uit niets anders dan uit *linzenmeel*. Het is dus een goed en gezond voedsel, maar het wordt vooreerst veel te duur verkocht en ten tweede het wordt op een hoogst leugenachtig wijze aanbevolen.

De prijs der *Revalenta* is f 3.90 voor een bus van 1 Kilo en dit is ongeveer f 3.— te duur. Het gewone fijne linzenmeel, dat hetzelfde is als de revalenta, kan voor f 0.90 à f 1.— het kilo geleverd worden en wordt ook tegen dien prijs door verschillende grutters verkocht.

Van de leugens, waarmee de *Revalenta* wordt aanbevolen, kan men zich overtuigen zoowel door de advertenties als door de groote gedrukte papieren die bij de bussen verstrekt worden. Het heet daar dat koorts, toring, hoofdpijn, stuipen, graveel, waterzucht, rheumatiek, jicht, vallerde ziekte, griep enz. door revalenta genezen worden, ook dat ze voor zuigelingen zoo goed is, zelfs beter dan minneemelk. Dit alles is klinkklare leugen en ieder die er aan geloofde zou zich aan groot gevaar blootstellen. *Revalenta* of linzenmeel, wat hetzelfde is, is een goed voedingsmiddel maar een geneesmiddel tegen een der bovengenoemde kwalen is het in het geheel niet en voor zuigelingen is het zeker niet geschikt.

Anti-épileptique van Uten. Dit middel wordt als geheimmiddel in den handel gebracht door zekeren J. UTEN, apotheker te Luik. Door dezen, die echter geen geneesheer is, is een boekje uitgegeven: *Over de Valende Ziekte en alle andere zenuwandoeningen. Hare behandeling en radicale geneezing door het anti-épileptisch middel van Uten.* Dit boekje dient uitsluitend als reclame-middel, het geeft een beschrijving der voornaamste zenuwziekten en de gebruiksaanwijzing van het geheimmiddel van UTEN, waardoor, onder inachtneming van een bepaalde levenswijze, volkomen herstel kan verkregen worden, zooals de schrijver beweert.

Alle gewoonlijk gebruikte geneesmiddelen bij zenuwziekten worden afgekeurd, waaronder ook het bekende *broomkalium*, waarvan het gebruik, zooals de schrijver uitdrukkelijk te kennen geeft, hoegenaamd geen baat oplevert.

Nu tenminste mag ieder in het middel van dezen geleerde iets anders, zij 't ook niet veel bijzonders verwachten; toch is dit niet het geval.

Het onderzoek van Prof. L. VAN ITALIE heeft duidelijk aan 't licht gesteld, dat het middel van Uten bestaat uit een oplossing van hetzelfde *broomkalium*, door een groen kleurtje en een gear van amandelen voor den leek onkenbaar gemaakt, dus in hoofdzaak gelijk is aan andere dergelijke mengsels, die men heeft getracht aan den man te brengen.

Het middel van UTEN moet worden besteld bij V. BOCAC, apotheker te Luik. Voor vijf gulden — behalve port en inkomende rechten — krijgt men 2 flacons en daar de patiënt, volgens de brochure, den drank 2 jaren lang moet gebruiken, kan men op die wijze een belangrijke som kwijt raken.

Maandblad uitgegeven door de Vereeniging TEGEN DE KWAKZALVERIJ

onder Redactie van H. VAN GELDER.

Bestuur der Vereeniging: MR. P. W. DE KONING, Advocaat te Amsterdam, VOORZITTER; MR. W. P. R. BOUMAN, Substituut Officier van Justitie bij de Arrondissements-Rechtbank te Rotterdam; MR. A. A. CNOPIUS, Advocaat-Generaal bij het Gerechtshof te 's Hertogenbosch; MR. A. VAN DER ELST, Ambtenaar van het O. M. bij het Kantongerecht te Leiden; Ds. F. C. FLEISCHER, Doopsgez. Predikant, te Winterswijk; C. NANNES GORTER, Journalist te Alkmaar; MR. A. LIND, Advocaat te Amsterdam; Mej. J. C. RESSING te Delden; J. VAN RIEL, Dir. Mil. Apotheker, Directeur van het Rijks Magazijn van Geneesmiddelen te Amsterdam; DR. G. ROMIJN, Inspecteur van de Volksgezondheid te 's-Hertogenbosch; E. J. ABRAHAMS, Arts te Amsterdam, SECRETARIS-PENNINGMEESTER.

Ieder Lid ontvangt één Exemplaar van het Maandblad en heeft recht op hoogstens 10 Exemplaren ter gratis-verspreiding.

LID DER VEREENIGING is ieder die haar doel helpt bevorderen en een Contributie betaalt van / 3.—.

Adres voor de REDACTIE van het Maandblad bij den Redacteur, AMSTEL 102 te Amsterdam; voor het BESTUUR DER VEREENIGING en voor AANGIFTE van LEDEN en ABONNÉS bij den Secretaris-Penningmeester E. J. ABRAHAMS, Arts, KEIZERSGRACHT 239, AMSTERDAM, bij wien ook losse exemplaren van het Maandblad moeten worden aangevraagd.

Geplaatste bijdragen en onderzoekingen van kwakzalversmiddelen en specialités worden desverlangd gehonoreerd.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is niet alleen geoorloofd doch wordt zelfs dringend verzocht.

ABONNEMENTSPRIJS, Franco per post..... per jaar / 1.25

INHOUD.

Vereeniging tegen de kwakzalverij: Mededeelingen van het Bestuur.

Hoofdartikel: Vrije uitoefening der geneeskunst. Berichten: P. KEG Czn., overleden — Een adres van de Vereeniging voor Psychisch onderzoek. — Een nieuwe fabriek van Mijnhardt. — Een kranig dagblad en een gefopte patentmiddelenman.

Mededeelingen van verschillenden aard: Het instituut van Bijsterveld. — Tuins tra.

Uit de Pers. „De Gezondheid” over kwakzalverij. — Kaartlegsters en Somnambules — Uitoefening van de geneeskunst door onbevoegden.

Rechtszaken: Nio de Brahmaan en twee geleerde dames voor het kantongerecht te 's-Gravenhage — Een slaapster in hooger beroep. — Een Oostenrijksche kwakzalver. Correspondentie.

Vereeniging tegen de Kwakzalverij.

Mededeelingen van het Bestuur.

Als lid der Vereeniging is toetreden: de heer J. MORKS, uitgever te 's Gravenhage.

Vrije uitoefening der geneeskunst.

Naar het persbureau Vas Dias uit parlementaire kringen verneemt, heeft de Minister van binnenlandsche zaken zich vereenigd met het advies van den Centralen Gezondheidsraad inzake het request van de heeren van Hamel, van Holthen tot Echten en van Houten, voor meerdere vrijheid bij de uitoefening der geneeskunst. Dienovereenkomstig wordt door den minister de benoeming voorbereid van twee commissies, waarvan de eene zal hebben te onderzoeken hoe het wetboek van strafrecht het best zou kunnen worden aangevuld door een nieuwe reeks van bepalingen, waarbij wordt gewaakt tegen misleiding, misbruik van vertrouwen, aannemen van valsche titels, speculatie op de onwetendheid van het publiek door zoogezegd onbevoegden, alsmede bepalingen die, voorzoover de bestaande strafwet daar in niet reeds voorziet, benadeeling van lijf of gezondheid van anderen door bedoelde onbevoegden, tengevolge van onbekwaamheid en onvoorzichtigheid zouden kunnen voorkomen.

De andere commissie zal de doelmatigheid der door de niet wettelijk toegelaten geneeskunst beoefenaren hebben te onderzoeken.

Wij behoeven niet te zeggen, dat wij dit bericht niet met ingenomenheid hebben ontvangen. Reeds te dikwijls hebben wij verklaard, dat wij in de vrije uitoefening der geneeskunst een groot gevaar voor de samenleving zien, wijl daarbij, welke voorzorgen men ook moge nemen, een vrijbrief aan de kwakzalvers wordt gegeven. Wij hebben Duitschland tot voorbeeld gesteld en herhaalde gevallen opgenoemd om onze beweringen te staven. Wij moeten nu maar afwachten wat het eind

van deze historie zal zijn; trouwens het instellen der commissies is nog geen eindresultaat.

Dat de voorstanders van de vrije uitoefening in hun nopjes zijn, laat zich begrijpen; wij nemen o.a. het volgende uit *De Standaard* over:

„Het Doktersmonopolie. Met ingenomenheid zal men ook in onze kringen kennis hebben genomen van de poging, die men aan Binnenlandsche Zaken gaat ondernemen, om het artsen-monopolie in zijn exclusivisme te stuiten.

Reeds meer dan 50 jaren was men in den kring onzer artsen er op bedacht, om de medische wijsheid in pacht te hebben.

Dit ging van de medische hoogleeraren uit. Deze alleen toch wisten wat den zieken of gewonden mensch weer op normale kracht kon brengen. En wat men van andere zijde beproefde om aan kwalen een einde te maken werd steeds als kwakzalverij veroordeeld en met de macht van de wet bestreden.

Nu laat zich dit op zich zelf wel begrijpen. Minder in ons eigen land, dan te Parijs en elders, heerschte metterdaad een medisch misbruik dat stuitend was. Reeds met de kaartlegster begon dit.

Dat kwaad althans heeft men nu van onze erve pogen te bannen, en gezegd mag, dat men hierin ten deele althans, geslaagd is.

En in de tweede plaats lag het voor de hand dat men aan de Universiteit telkens nieuwe vondsten aanbeval, en er prijs op stelde deze ingang te doen vinden.

Het hinderlijke hierbij was alleen, dat men zelf in een tweede decennium afkeurde en veroordeelde, wat men in een vroegere periode zelf geloofd en aanbevolen had. Dit brak het vertrouwen en de invloed van den telkens zich veranderenden dokter nam daardoor af.

Dan kwam daarbij, dat inrichtingen als van Lahman te Weisserhirsch genazen wat men hier niet ondervangen kan, en dat voorts nieuwe methoden van genezing ingang vonden, waar hier te lande onze dokters niet aan wilden.

Dit alles saam nu heeft er van lieverlede toe geleid, dat men zelfs in dokterskringen toch begon in te zien, hoe men tyranniek met onze zieken omsprong.

Het monopolie was niet langer vol te houden. Zie maar het prachtig ziekenhuis dat voor kort geopend werd, om de geheel afwijkende methode van genezing der Homoeopathie praktisch toe te passen.

Toch nam dit alles niet weg, dat de rechter het oude artsen-monopolie bijna drastisch bleef steunen. De ééne afwijker voor, de andere na werd aangeklaagd en beboet.

Doch nu schijnt men dan eindelijk toch aan dezen onwetenschappelijken misstand een einde te willen maken.

Commissoriaal zal nu onderzocht worden, hoe men de vrije wetenschappelijkheid ook op medisch gebied in eere zou kunnen brengen, altoos zoo echter, dat de niets ontziende kwakzalver geen vrijbrief ontving.

We verheugen ons in dit pogen, dat nu ministerieel werd, ten zeerste.

Er zal, slaagt het, een onwetenschappelijk onrecht door worden geknakt en uitgebannen.

Wij nemen dit artikel zonder commentaar op, hoewel het ons niet moeilijk zou vallen aan te toonen in hoeverre onze opinie een andere is dan die van den schrijver. Wij zouden daartoe in herhalingen moeten vallen, weer met dezelfde argumenten moeten aankomen, die wij al gebezigd hebben van den tijd af, dat de vrije uitoefening der geneeskunst, naar aanleiding van het adres van de drie heeren, een onderwerp van bestrijding van onze zijde is geworden.

Dat ook anderen dan wij van meening zijn dat, om de geneeskunde met vrucht uit te oefenen het noodzakelijk is, dat men bewijzen levert van het genezen geleerd te hebben, moge blijken uit een paar artikelen op een andere plaats in ons blad, in de rubriek „Uit de Pers”.

BERICHTEN.

P. KEG Czn. † Tot ons groot leedwezen moeten wij melding maken van het overlijden van den heer P. KEG Czn., Oud-Postdirecteur te Middelburg.

De overledene was van 1909 af, sedert de reorganisatie van het Bestuur onzer Vereeniging, lid van het Algemeen Bestuur en was met hart en ziel ons streven toegedaan. Mocht hij al voor vele onzer leden een onbekende zijn, voor de bestuursleden der Vereeniging en voor de redactie van het Maandblad was hij een persoonlijkheid, die men gaarne zag. Op de vergaderingen wist hij niet alleen door zijn adviezen invloed uit te oefenen maar bleek hij, door zijn joviaal, aangenaam optreden het gehoor van de aanwezigen te winnen.

Zijn aandenken zal bij allen, die hem kenden, een dankbare herinnering achterlaten!

Vrije uitoefening der geneeskunde. De Vereeniging voor Psychisch Onderzoek en Toegestapt Magnetisme te Amsterdam, heeft zij met een adres gewend tot den Minister van Binnenlandsche Zaken, waarbij wordt te kennen gegeven:

1e. dat zij, inzake meerdere vrijheid bij de uitoefening der geneeskunst, met instemming zou begroeten de instelling eener commissie, welke zou hebben te onderzoeken de doelmatigheid der niet wettelijk toegelaten geneeskunst-oefenaren;

2e. dat het haar zeer wenschelijk voorkomt, ten einde dit onderzoek zoo onbevooroordeeld mogelijk te doen zijn, ook voorstanders en beoefenaars der wettelijk niet toegelaten geneeskunst te doen opnemen in vermelde commissie.

Een nieuwe fabriek van Mijnhardt. Van geachte zijde bericht men ons dat MIJNHARDT een nieuwe fabriek bouwt tusschen Zeist en de Bill. Dat belooft wat, niet voor ons maar voor de bladen, die onophoudelijk zijne kwakzalverachtige avdertenties opnemen.

Het nieuwe gebouw komt te staan bijna tegenover het „Rijksopvoedingsgesticht”. o. i. geen geschikt pendant.

Een kranig dagblad en een gefopte patentmiddelenman. Het dagblad *The New-York Tribune* heeft reeds langen tijd onafgebroken strijd gevoerd tegen alle misleidende advertenties, voornamelijk tegen die van patentmiddelen; vooral in een reeks artikelen van Samuel Hopkine Adams is krachtig tegen dit verschijnsel opgetreden. Het blad heeft ter wille van deze aangelegenheid een eigen bureau voor onderzoekingen opgericht. Een handelaar in patentmiddelen heeft zich onlangs gekrenkt gevoeld door mededeeling van een ondubbelzinnige zwendelarij, die hij in de *Tribune* had aangetroffen, en heeft toen een schadevergoedingseisch van 50000 P. St. ingesteld. Na uitvoerige behandeling der zaak — het geding duurde twee weken — had hij de voldoening, dat de jury het blad veroordeelde tot 6 cents (Amer.) schadevergoeding.

The Journal of the Amer. Med. Assoc. herinnert hierbij aan het groote proces, dat voor eenigen tijd tegen de American Medical Association is gevoerd door de „Vinina Carduus-Maatschappij”, die het de Association zeer kwalijk nam, dat zij de voortbrengselen der maatschappij als waardeloos aan de kaak stelde. De eisch was 100000 dollars, en het proces duurde zeer lang. Het eindigde met toewijzing van 1 tiemillioenste van de geëischte som, n.l. 1 cent.

(T. v. G. door Moleschott).

MEDEDEELINGEN VAN VERSCHILLENDE AARD.

Het Instituut van Bijsterveld—Tuinstra.

Een geneesheer, dien wij voor zijn mededeeling dank zeggen, schrijft ons het volgende.

Sedert geruimen tijd is onder mijn behandeling een meisje van \pm 19 jaar. Ze lijdt aan longtuberculose. Verleden jaar was ze er ellendig aan toe, doch wonder boven wonder, ze knapte weer op, zoodat ze in den zomer van 1916 weer buiten kwam.

Deze winter begon het gesukkel weer. koorts, hoesten, vermagering enz. Natuurlijk ook nu de gewone behandeling, en dezelfde van 1916. Een goed vriend van haar vader raadt aan eens te gaan naar BIJSTERVELD, die ook de vrouw van dien vriend zou hebben genezen (wann'er ze tenminste ziek is geweest). Mijn oordeel wordt gevraagd, en volgens mijn gewoonte word ik niet boos, doch raad het af. Natuurlijk gaan ze op weg naar Rotterdam, met een flesch urine gewapend. De flesch wordt afgegeven, een volgnummer uitgereikt, met de boodschap, dat men over een week kan terugkomen.

Bij dit tweede bezoek wordt overhandigd een getypt briefje en een doos pillen, met aanduiding (gedrukt), dat die gratis worden gegeven, en als gebruiksaanwijzing 4 x d. 2 p. c.

Het getypte briefje luidde aldus:

Instituut „Van Bijsterveld—Tuinstra”.

Haringvliet 51, Rotterdam.

L. S.

Pat. is lijdende aan Longziekte, hoesten, verzwakkende koorts, tusschenpoozende pijn in de borst of tusschen de schouderbladen, nachtzweet, gebrek aan eetlust.

Leeffregel.

Absolute rust, d. w. z. liggen.

Veel melk, eieren, vet, boter, vleesch, ham, olienootjes, hazelnooten, groenten, visch, fruit, enz.

Zorgen voor frissche lucht. Oppassen voor stof en rook. Niet vermoeien.

Flanel of Jaeger ondergoed dragen op 't bloote lijf. In huis mag niet gerookt worden.

Pat. mag geen verblijf houden in een vertrek, waar voedsel gekookt wordt.

Achtend

Arts

J. TUINSTR.

De hier aangegeven behandeling verschilt dus nu niet zooveel van de gebruikelijke, al is ze ook niet zoo uitgebreid. De pillen moeten 't dan doen; want aan medicijn hecht men veel meer dan aan voorschriften.

Nu beweert de brenger van de urine van B. niet te hebben gezien, noch bij zijn eerste, noch bij zijn tweede bezoek. Hoe moeten we nu die diagnose verklaren? Zou hij toch ongemerkt zijn uitgehoord, of zouden die v. B. en T. soms speciale plaatselijke correspondenten erop nahouden, zoodat dus de week uitstel tot herbezoek daardoor moet worden verklaard? Uit de urine gaat 't toch niet!

Begrijpelijkerwijze moeten wij op deze vragen het antwoord schuldig blijven, ofschoon ook ons de zaak erg verdacht voorkomt. De pillen, waarvan ons enkele werden gezonden, bevatten, volgens het onderzoek van den heer KEULEMANS, als werkzaam bestanddeel *codeïne*, een goed middel om den hoest te verzachten, maar zeker geen geneesmiddel bij toring.

UIT DE PERS.

Iets over Kwakzalverij.

„De Gezondheid”, welk blad het blijkbaar thans ernst is de kwakzalverij met kracht te bestrijden, (wij verheugen ons daarover) plaatst in het no. van Maart 1917, naar aanleiding van tot de Redactie gestelde vragen, het volgend artikel, dat wij, met toestemming van de Redactie, hier gaarne een plaats geven, ook in verband met ons hoofdartikel van heden.

„Wat dan hebben we te verstaan onder het begrip kwakzalverij? Kwakzalverij is het behandelen van ziekten of gebreken door hen, die niet in staat zijn, den aard van de ziekte of van het gebrek te beoordeelen; het aanprijzen van middelen ter genezing van bepaalde ziekten of gebreken, zonder dat wetenschappelijk gebleken is, dat deze middelen werkelijk de hun toeschreven werking bezitten.

„Wat moet iemand doen (of laten) om kwakzalver te zijn?”

Ieder, die zieken tracht te genezen, om welke motieven dan ook, zonder hiervoor eerst de noodzakelijke kennis te hebben vergaard, moet als kwakzalver gebrandmerkt worden. Hiertoe behoren dus ook diegenen, die *beweren*, van deze of gene ziekte een bijzondere studie gemaakt te hebben, omdat nu eenmaal volgens de huidige inrichting van het hooger onderwijs, alleen aan de Universiteiten de gelegenheid open staat, om voldoende kennis op het gebied der geneeskunst te vergaren. Buiten de Universiteit bestaat die gelegenheid *niet!*

Dit willen we gaarne nader aantoonen en kunnen we o.a. niet beter doen, dan door eens na te gaan, hoe de geneesheer zich zijn speciale kundigheden heeft verworven. Dit is namelijk een onderwerp, waarvan de meeste buitenstaanders, jammer genoeg, niet voldoende weten.

Om tot de Universiteit te worden toegelaten wordt, ten einde in de medicijnen te kunnen studeeren, vereischt eendiploma H.B.S. of Gymnasium, of een apart toelatingsexamen (staats-examen), opdat hieruit blijke, dat de student voldoende vooropleiding gehad heeft, om met vrucht de lessen te kunnen volgen.

We willen hierbij even aanstippen, dat dus moeilijk van een „monopolie” gesproken kan worden, daar de studie in de medicijnen voor ieder, die voldoende geschiktheid heeft om deze diploma's te verwerven, openstaat.

Na zijn gedurende één à twee jaar theoretisch en *practisch* te hebben bekwaamd in anorganische en organische scheikunde, natuur-, plant- en dierkunde, wordt men na met goed gevolg afgelegd examen toegelaten tot de lessen in ontleedkunde, leer der levensverrichtingen, leer van de samenstelling en van de scheikunde van de weefsels en van de afscheidingsprodukten, leer van de samenstelling en van de werking van de geneeskrachtige planten en van de scheikundige stoffen en vergiften, en algemeene ziekteleer. Wij moeten er nogmaals den nadruk opleggen, dat ook bij deze lessen de praktische oefeningen een zeer ruime en noodzakelijke plaats innemen en dat de

minste tijd, waarin men zich de kennis op dit gebied eigen kan maken, twee jaar is.

Eerst na met goed gevolg ook dit tweede voorbereidende examen te hebben afgelegd, wordt men toegelaten tot het ziekbed en vangt de studie der geneeskunde in engeren zin aan. Er volgen dan de lessen in inwendige ziekten, zenuw- en zielsziekten, kinder- en huidziekten, heelkunde en oog- en tandheelkunde, tegenwoordig ook oor-neus- en keelziekten, verder in verloskunde en vrouwenziekten, apotheek en verbandleer, waarna, na minstens twee jaar, een in tweeën gesplitst examen wordt afgenomen. Dit examen omvat ook nog niet genoemde vakken, als ziektekundige ontleedkunde; leer der volksgezondheid; leer der dierlijke en plantaardige parasieten (o.a. der bacteriën, die immers zoo'n grooten rol spelen); gerechtelijke geneeskunde en geneeskundige statistiek. Deze examens kan men alleen afleggen, na overleggen van het bewijs, dat men gedurende minstens twee jaar de verschillende klinische lessen gevolgd heeft.

Vóór nu de bevoegdheid te kunnen krijgen, van zijn theoretische kennis gebruik te maken, is de aanstaande geneesheer nog verplicht, zich duchtig praktisch te bekwamen in al die vakken, die hij later heeft te kennen, en moet hij daarom in elk onderdeel een tijdlang als co-assistent werkzaam zijn. Hij doet dan de zoo hoog noodige praktisch bekwaamheid op, zonder echter verder het theoretische te verwaarloozen, en kan dan eindelijk, na minstens anderhalf à twee jaar „na gunstig afgelegd semi- en arts-examen” de studie-bron verlaten, zonder daarom echter de studie zelf waarwel te zeggen. De geneeskundige wetenschap gaat steeds vooruit en een accuraat geneesheer blijft zich steeds op de hoogte houden.

Het zal een ieder duidelijk zijn, dat, waar een dergelijke studie noodzakelijk is, om, aan het ziekbed geroepen zijnde, te kunnen trachten, den aard van de ziekte te doorgronden (want eerst daarna kan met kans op succes getracht worden de ziekte te bestrijden), het van groote mate van gebrek aan kritiek getuigt, aan te nemen, dat het sommigen gegeven zoude zijn, ook *zonder de minste voorstudie*, hetzelfde resultaat te kunnen bereiken.

Hen nu, die voorgeven, dit zonder de „officieele wetenschap”, zooals zij dat noemen, te kunnen, noemen wij kwakzalvers, omdat wij overtuigd zijn, dat hun voorgewende kennis geen kennis is, dat hun voorgewende kracht, men moge die magnetisme of ander -isme noemen, geen kracht is, die niet ieder bezit, omdat ze van delichtgeloovigheid van het meerendeel der menschheid partij trekken, en dat niet zelden op een wijze, die in ieder geval van een goede dosis menschenkennis brutaliteit en hardvochtigheid getuigt.

Waarom de kwakzalver dan zijn succes dankt? Aan velerlei factoren. Ten eerste wel aan het feit, dat het voornamelijk zenuw-patienten zijn, die hem komen consulteren. Dat weet hij zelf zeer goed; evenzeer zegt hem zijn menschenkennis dat bij dergelijke patienten het geloof in den genezer op zichzelf reeds de halve genezing beteekent. Het zelfbewuste optreden en de belofte van volkomen genezing, liefst nog gepaard met de verzekering van een verkeerde voorbehandeling van den dokter, vestigen een mate van vertrouwen, die rust geeft in het gedesequibreerde gemoed; de suggestie is begonnen en werkt voort. In een dergelijk geval doet de kwakzalver dus, wat de dokter, soms met minder succes, doet, als n.l. de patient in den eersten meer vertrouwen heeft; allen met dit verschil, dat de kwakzalver niet weet en niet weten kan, wat voor geval hij behandelt, terwijl de arts dit wel weet; want niet zelden blijkt, dat de psychische behandeling want dat is het ook, al worden er wel eens waardelooze kruiden etc. bij verstrekt, met tijdelijk succes is toegepast bij een lijder, b.v. met een maagzweer, een beginnende nierziekte, een kankergetzel enz., en ieder geneesheer weet uit zijn praktijk gevallen, die door een dergelijke „behandeling” te laat bij hem zijn gekomen.

Vele meestal niet ernstige gevallen gaan vaak onverrichter zake van hun dokter weg, en vinden daar, waar psychische behandeling hen helpen kan, baat bij die van den kwakzalver, die hen met zijn

aureool van bovennatuurlijkheid met weinig moeite, zij het dan ook dikwijls maar tijdelijk, van hun klachten afhelpt, wat lang niet altijd hetzelfde is als het genezen van de ziekte, die de klachten veroorzaakt.

Ten slotte heeft de kwakzalver dit voor, dat waar het hem meeloopt, hij door de dankbare patienten als een wonderdokter wordt geprezen, zijn faam over het geheele land verspreid, en uit pure dankbaarheid een ieder aangeraden, zich ook door hem te laten genezen; het veelgroter aantal echter, dat geen baat gevonden heeft, wacht zich wel, dit ruchtbaar te maken, bang voor de spotters van vrienden en bekenden, dat hij aan zoo iets zou hebben geloofd. Echter ook velen van hen, die aanvankelijk meenden succes van de behandeling te bemerken, echter daarna tot het inzicht gekomen zijn, dat zij feitelijk niets gewonnen hebben, geneeren zich er meestal voor, hun geestdriftige aanprijzing weer in te moeten trekken en veinzen een blijvende genezing, die het werk is van den daarna weder geconsulteerden arts.

Ziethier dus de redenen, waardoor het den kwakzalver zoo gemakkelijk valt naam te maken en dien ook te handhaven, ondanks de vele ongelukken, die hij telkens en telkens weer veroorzaakt, maar waarvan het groote publiek helaas zoo weinig weet of weten wil!

„Is de naam „kwakzalver” 'n scheldnaam of dient hij alleen om onderscheid te maken tusschen een gediplomeerd arts en 'n niet gediplomeerde die zieken tracht te genezen?”

Volgens onze opvatting moet men den naam kwakzalver steeds in een ongunstigen zin beschouwen, daar om boven uiteengezette redenen hij misbruik maakt van de goedgelovigheid van het publiek, om zich te verrijken. Dat zoo vaak „gratis” gewerkt wordt, verandert niets aan deze zaak, daar dit ten eerste geschiedt, om buiten de strafwet te blijven, en ten tweede, om zich een aureool van goedheid te verschaffen, terwijl men toch wel weet, dat de moeite door de meesten wel voldoende vergoed wordt.

Ieder niet gediplomeerde, die zieken tracht te genezen, doet iets, dat boven zijn vermogen gaat, daar hij reeds in de eerste plaats niet in staat is, te weten, welke ziekte hij te behandelen krijgt, terwijl hij in de tweede plaats niet weet, hoe hij een bepaalde ziekte te behandelen heeft.

De meestal *gelijkvormige* behandeling, die bij de meest uiteenlopende ziekten wordt toegepast is als een soort loterij, waarbij het toeval af en toe een prijs uit de bus laat komen op een willekeurig dot. Evenmin als de gelukkige winner zijn vriend ne verzekering kan geven, dat, als deze een lot eemt, hij ook met een prijs verrast zal worden tvenmin heeft de genezene reden, zijn zieken vriend he verzekeren, dat hij baat zal vinden bij een behandeling van den kwakzalver, die hem van zijn lachten afgeholpen heeft.

„Is de qualificatie van kwakzalver ook van toepassing op lieden, die niet tot de „gediplomeerde artsen” behooren, maar van wie toch is gebleken dat zij zieken kunnen genezen?”

Ons antwoord moet, naar wat wij hierboven uiteenzetten, bevestigend luiden. Niet gediplomeerden, die zieken trachten te genezen, behoeven gerekend te worden tot de „*vissectionisten*”, en nog wel tot de ergste soort, nl. tot hen, die hun proeven niet op dieren, maar op menschen nemen. Als eens een statistiek opgemaakt kon worden van het aantal menschen, dat onder behandeling van „gediplomeerde artsen” een groote genezingskans had gehad, maar dat nu als slachtoffer van hunne of anderer bijgeloovigheid onherstelbaar kwaad toegebracht is, zou over dezelfde kwakzalvers, die thans nog zooveel verdedigers vinden, heel anders gedacht worden. Maar helaas deze zeer talrijke gevallen worden slechts zelden algemeen bekend.

„Kunnen alleen „gediplomeerde artsen” zieken genezen, met uitsluiting van alle anderen?”

Deze vraag is feitelijk reeds in het voorafgaande beantwoord, toch willen we hier nog een en ander aan toevoegen. Het is n.l. niet te ontkennen, dat af en toe een gelukkige van onder kwakzalvershanden — zij het ook vaak slechts tijdelijk — genezen in de samenleving terugkeert. Om boven uiteengezette redenen moeten we deze echter als

de gelukkige winners van een hoofdprijs uit de loterij beschouwen.

Daartegenover staat het feit, dat de „gediplomeerde artsen” ook in een vrij groot aantal gevallen helaas niet in staat zijn, de zoozeer gewenschte genezing te brengen. Dezen staan — dit is toch zeker niet te ontkennen — echter geheel ander tegenover het ziektegeval; zij beginnen met volgens de regelen van de kunst hun patiënt te onderzoeken, om den aard van de ziekte vast te stellen. Dit is op zichzelf reeds lang geen gemakkelijke taak. Daarna wordt de behandeling ingeleid, ook alweer volgens de regelen van de kunst. Nu is helaas de wetenschap nog lang niet zoover gevorderd, al heeft zij ook al grooten voortgang gemaakt, dat iedere ziekte in ieder stadium, waarop zij onder geneeskundige contróle komt, naar haar juiste aard te herkennen is; evenmin is op het huidige oogenblik voor iedere ziekte een methode van genezing bekend. De nauwgezette arts kan dus alleen behandelen, voor zoover de geneeskundige wetenschap hem daartoe in staat stelt en zeker zal hij in nog twijfelachtige gevallen zijn patiënt géén volkomen herstel mogen beloven *zoolang hij niet de overtuiging heeft, dat dit ook werkelijk zal optreden.* Is het dan te verwonderen dat men gaarne het oor leent aan de fraaie beloften van hen, die niet zooveel scrupules maken en waarvan men gewoonlijk meer de gunstige dan de ongunstige te hooren krijgt? En denkt men nu werkelijk, dat ziektegevallen, die door den arts lang en nauwkeurig wetenschappelijk zijn bestudeerd, doch waartegen hij hulpeloos staat wel door een boertje, of een kruideniersjongen zullen kunnen worden genezen?”

Kaartlegsters en somnambules.

De wereldoorlog is een tegenvaller voor allen, die voorgaven of zelfs geloofden, dat zij de gave der voorspelling bezaten. Want alle waarzeggers en waarzegsters, alle „intelligentie's” van de spiritistische séances, alle handlijn- en kaartlegkundigen, van wijlen madame de Thèbes en wijlen Raspoetin tot de beroemdheden van de achterbuurt, die met het ei, zelfs met het dure regeeringsei en met koffiedik werken, hebben tot heden gefaald. En ook heden kunnen zij niet één uur te voren voorspellen of b.v. Rusland een afzonderlijken vrede zal sluiten of den oorlog doorzetten, ja de voor ons zoo nuttige zekerheid „of Nederland er buiten zal blijven” wordt ons door geen enkele der dames en heeren verschaft.

Voor wie er nog niet van overtuigd was, zal nu toch wel de zekerheid zijn verkregen, dat wat er van het occultisme waar moge zijn, de gave der voorspelling van de toekomst niet het eigendom is der kaartlegsters, handlijnlezersessen, „slaapsters”, helderzienden, en hoe zij die beloven, „opheldering in duistere zaken” te geven zich mogen noemen. Doch wij van onze zijde, zijn in staat wel opheldering in de duistere zaak van deze lieden te geven.

Elkendag vindt men in de volksbladen een veertig- à vijftigtal advertentiën van deze achterbuurts-profetessen. Deze vrouwen adverteeren daags voor minstens f 1.— d.i. voor ruim f 300.— 's weeks. In een stad als Rotterdam, waar een vijftigtal dezer vrouwen haar beroep uitoefenen, wordt dus alleen in één volksblad voor f 15000.— (vijftien duizend gulden) 's jaars geadverteerd. Elk van deze vrouwen verdient minstens gemiddeld f 1000.— 's jaars (dit is zéér laag geschat). Dat is 's jaars een halve ton gouds of f 50.000.—

Wie betaalt dit geld? Hoofdzakelijk komt het uit de zakken der minder gegoeden — fabriekarbeidsters, dienstboden, winkelfuffrouwen enz.

Behalve dit geldelijk verlies komt hierbij een groot ethisch nadeel. Ten eerste zijn vele van de huizen dezer dames, die opheldering in duistere zaken geven, zelf aan duistere zaken gewijd en vormen zij centra van koppelaarij onder allerlei ongeoorloofde vormen. Ten tweede geven deze vrouwen aan argeloozen waarschuwingen en raadgevingen, welke maar al te vaak rampzalige gevolgen hebben. Zij waarschuwen voor „falsiteit” en duiden dan een „zwart” of „blond” persoon aan, die in de omgeving van de vraagster leeft. Zij veroorzaken, dat onschuldigen verdacht worden van diefstal. Zij geven geneeskundigen raad, waardoor ziekten niet tijdig door den ge-

neesheer behandeld, zich kunnen uitbreiden enz. enz.

Wijzelf hebben eens een tiental van deze „waarzegsters” een bezoek gebracht. Wij brachten een zeer „beroemde” waarzegster een bezoek vergezeld van de vrouw van een onzer vrienden. De vriend zelf bleef op korten afstand van de woning der waarzegster wachten.

De vrouw nam een glas water, liet er het wit van een ei in loopen, onderzocht ernstig de „ooievaarsnesten”, d.w.z. de bobbels en draderige propfen die 't eiwit in 't water vormde en vertelde toen aan de echtgenoot van onzen vriend, dat haar man op de vlucht was met een donkere vrouw, over een ver water, waarschijnlijk naar Londen maar dat hij al spijt er van had zich te hebben laten verlokken!

Het groote water dat man en vrouw scheidde bestond in werkelijkheid uit het straatgootje voor het huis van de „wijze” vrouw!

Bij een andere van deze vrouwen zat een jonge man van negentien jaar te steunen. Hij was doodsbleek en hij scheen erg ziek.

Op mijn vraag aan den jongen man, wat hem deerde vertelde hij, dat hij tot den militairendienst was opgeroepen, doch om zich te doen afkeuren eenige dagen achtereen kattedhaar had ingeslikt!

In zulk een milieu komen dagelijks dwaze of onontwikkelde menschen om „opheldering” te ontvangen in „duistere zaken”.

Het wordt hoog tijd, dat eens eindelijk een poging wordt gedaan om aan deze ergerlijke practijken paal en perk te stellen. Het is niet alleen het belang maar ook de plicht der gemeenschap.

Terwijl op dit oogenblik de belastingen steeds zwaarder worden; terwijl er centrale keukens moeten worden opgericht en het steun-comité zoowel als vele andere inrichtingen in het belang der minder gegoede klassen groote sommen eischen of te kort komen, wordt uit den zak der mingegeoden, voor een deel waarschijnlijk uit den zak der bedeeden, te Rotterdam alleen duizend gulden 's weeks besteed voor een troep bedriegsters.

Indien men het eens waagde, van de mingegeode bevolking van Rotterdam een extra-oorlogsbelasting van de helft van die som te vragen, dan zou men de zekerheid van een volksoproer hebben.

De kinderen loopen zonder voldoende schoeisel en kleederen, maar duizend gulden 's weeks, waarvoor duizend kinderen 's weeks een paar klompen zouden kunnen hebben, wordt door diezelfde noodlijdende klasse uitgegeven aan een troep misdadige vrouwelijke luiards, die een goed leven leiden ten koste van de armen maar indirect ook tevens van de gegoeden, die als de mingegoeden tekort komen, moeten bijspringen.

Een eerste stap in de goede richting zou zijn wanneer de Nederlandsche Journalistenkring in samenwerking met de vereeniging van Directeuren van dagbladen samen een actie tegen het opnemen van advertentiën betreffende kaartlegsters etc. in de dagbladen zou op touw zetten. Er zijn reeds een aantal periodieken, welke contróle uitoefenen op de advertentiën, o.m. de christelijke bladen en er is geen enkele reden waarom de liberale en de paganistische bladen dit voorbeeld niet zouden volgen. Bladen, die omdat zij niet de vijand van hun lezerswillen zijn, die hun helpt bedriegen maar die zich verantwoordelijk voelen voor het heil van den lezer en zijn familie worden aldus, juist omdat zij het goede nastreven ten achter gesteld bij de bladen van gewetenlooze, misdadige exploitanten, die om f 15000 's jaars aan advertentiën te innen, niet aarzelen bedriegsters aan klandizie en populariteit te helpen.

B. CANTER.

(Met toestemming van de Redactie uit *Holland Express* overgenomen.) (Red.)

Uitoefening van de geneeskunst door onbevoegden.

In een hoofdartikel van de *Deltsche Courant* wordt onder het opschrift: „Meer Kwakzalverij” de bovengenoemde quaestie uitvoerig behandeld. De schrijver begint met op te nemen het advies van den Centralen Gezondheidsraad, waaromtrent wij verwijzen naar het Maandblad van *Maart* 1917 en gaat aldus verder:

„Het advies is dus volstrekt niet enthousiast. De meerderheid van den gezondheidsraad stelt voor om de kwestie te onderzoeken en de min-

derheid waarschuwt voor de gevolgen van deze aanmoediging der kwakzalverij.

Wij blijven kwakzalvers noemen, personen die ziekten of gebreken behandelen zonder dat zij kennis hebben van den aard der ziekte en van de daartegen bestaande geneesmiddelen. Er zijn ook bona fide kwakzalvers, maar kwakzalvers blijven 't. Ieder die tracht zieken te genezen zonder hiervoor eerst de noodzakelijke kennis te verzamelen is een kwakzalver en hiertoe rekenen we ook diegenen, die beweren van deze of gene ziekte „een bijzondere studie” te hebben gemaakt. Men kan niet van een of enkele ziekten een bijzondere studie maken als men niet den samenhang en samenwerking der organen kent, als men niet de scheikundige en natuurkundige wetten kent die de natuurlijke gesteldheid en werkzaamheid der bezielde lichamen beheerscht, als men niets weet van de functies en mogelijke veranderingen van inwendige deelen, niets van de leer der levensverrichtingen, van de physiologie, niets van de anatomie, niets van de leer der weefsels, niets van den invloed der medicijnen, niets van de samenstelling der afscheidingsproducten, niets van de ziektenleer, niets van alles wat iemand noodzakelijk moet weten om een ziekte te begrijpen. Buiten de universiteit is het niet mogelijk die kennis op te doen, zoo min als men buiten het leger officier kan worden en ieder die zonder die universitaire opleiding voorgeeft verstand van ziekten te hebben is een kwak.

Wanneer men weet hoe de wetenschappelijke en practische opleiding is van den arts zal men er toch aan moeten twifelen of wat den melici jaren van ernstige studie kost door anderen zonder de minste voorstudie kan worden bereikt. Zij die voorgeven, zonder de door hen gesmade „officieele wetenschap” ziekten te kunnen onderkennen en te genezen, zijn kwakzalvers. Toch komt het voor dat zieken door zulke kwakken genezen zijn. Het is dan een genezing trots de behandeling van den kwak, of een genezing door auto suggestie. Tegenover de enkele — meestal tijdelijke — genezingen waarvan men hoort, staan duizenden gevallen dat geen genezing werd verkregen en waarvan men niets hoort. Als de artsen ook reclame maakten en vermeldden of deden vermelden de genezingen die zij bewerkstelligd hebben zou het percentage van hun herstelde patiënten heel wat grooter blijken te zijn dan bij de kwakzalvers. De wetenschap is nog niet in zoo'n staat van volmaaktheid dat zij elke ziekte kan genezen, zelfs niet zoover dat zij iedere ziekte in ieder stadium, waarop die onder geneeskundige controle komt, naar haar juiste aard kan herkennen. Doch gelooft men dat ziekten, die door een arts lang nauwkeurig wetenschappelijk zijn geobserveerd en bestudeerd en waartegen hij bekennen moet hulpeloos te staan, dat die wèl door boertje of een kruideniersbediende zullen genezen kunnen worden?”

RECHTSZAKEN.

Onbevoegde uitoefening der geneeskunde.

De namiddag van den 17en April dezes jaars was door het Kantongerecht te 's-Gravenhage voor een deel gewijd aan het behartigen der belangen van een drietal personen, die zich hadden beziggehouden met het geven van goeden raad e. d. (doch tegen behoorlijke betaling natuurlijk) aan personen, wier gezondheid zoodanig was, dat zij meenden zich tot slaapsters, magnetiseurs enz. te moeten wenden.

De pers was sterk vertegenwoordigd; er moest zelfs een tweede perstafel met stoelen worden aangedragen.

Kantonrechter was mr. BOUDEWIJNSE. Het Openbaar Ministerie werd waargenomen door mr. DUVAL SLOTHOUWER.

Te verantwoorden hadden zich ditmaal:

1° PIETJE RAM, vrouw van W. MONNEE, wonende te 's-Gravenhage, Vaillantlaan 35, slaapster.
2° BALDUINA DE GROOT weduwe van G. VAN DIJK, wonende te 's-Gravenhage, Joan Maetsuijkerstraat 11, bidster en

3° EDUARD KAREL VEENSTRA, zich noemende dr. NIO wonende te 's-Gravenhage, Laan van Nieuw Oost-Indië 260, magnetiseur.

Verbalisant in die zaken was de inspecteur

LUCAS der Haagsche recheerche, die meermalen de niet-op-medisch-gebied-bevoegden aangreep.

Bij de behandeling der eerste zaak werd de deftige Kantongerechtsorde even onderbroken doordat een der getuigen desgevraagd verklaarde niet te kunnen zeggen of de slaapster sliep want zij had haar niet hooren „snurken” (hilariteit). De getuigen, vier dames, verklaarden eenparig dat de juffrouw sliep met haar oogen open. Zij hadden allen zeer veel baat gevonden bij de behandeling; als haar weer wat mankerde, gingen zij er weer heen.

Ook werd nog als getuige gehoord de inspecteur der recheerche bovengenoemd, die verklaarde dat hij bekl. nimmer te spreken heeft kunnen krijgen. Deze zaak werd aangehouden om persoonlijk te hooren de Hoofdinspecteur der Volksgezondheid, aangezien beklaagde niet was verschenen en zich schuil had gehouden voor de politie.

De 2e beklaagde schreef niet voor, doch genas door het gebed. Verbalisant hoorde getuigen doch liet zich door beklaagde ook maar eens behandelen voorgevende lijdende te zijn aan nierziekte. De vrouw streek hem kruisgewijs over borst en rug en zeide daarna „amen”. Verbalisant behoefde geen dieet te volgen en kon alles eten en drinken. Hij werd natuurlijk terugverwacht en daar het geld hier ook de hoofdrol speelde, werd hem, daar hij in tegenstelling met de anderen, f 1— gaf (gegeven kon worden, wat „God den patiënt ingaf”) gezegd dat hij een volgende keer vóór de anderen kon gaan. Hem zou dan de speciale wachtkamer worden aangewezen. Andere getuigen verklaarden, dat baat gevonden werd door het gebed van bekl. en door zelf te bidden; medicijnen gaf bekl. niet. Men betaalde voor de visite f 1.— of f 0.50, waarvoor beklaagde dankte met een „God zegene u”.

Waer anderen hadden geen baat gevonden.

Daar bekl. een buitengerechtelijke bekentenis heeft afgelegd, vroeg de ambtenaar van het O.M. in deze zaak schuldigverklaring en veroordeeling van bekl. tot 4-maal f 100.— boete of 4-maal 40 dagen hechtenie.

De 3e beklaagde was, zooals gezegd, de ons en velen met ons bekende NIO DE BRAHMAAN, indertijd in de pers besproken, die in werkelijkheid is genaamd EDUARD KAREL VEENSTRA, althans zooals zijn exact-geboorteacte uitwees.

Een dame, die aan slapeloosheid lijdende was, vervoegde zich bij bekl., bleef drie maanden onder behandeling, doch vond geen baat. Hij elektriseerde haar door zijn handen op hoofd en schouders te leggen; er ontstonden dan hevige trillingen. Na eenigen tijd uitstendig te zijn geweest ging zij weer naar hem toe en vond toen werkelijk baat; zij betaalde voor elke visite f 1.50.

Behalve deze getuige, trad ook hier als getuige-patiënt op verbalisant, voorgevende lijdende te zijn aan hoofdpijn. VEENSTRA had daarop getuige verschillende vragen gesteld en hem daarna langs hoofd, borst en rug met de handen betast, waarbij deze trilbewegingen maakte. Het advies luidde dat getuige elken dag minstens 1 Liter vocht moest gebruiken en voorts dat hij 's morgens en 's avonds, op een stoel gezeten 25 maal diep achtereen moest ademhalen. Hierbij zou hij wel duizelig kunnen worden, doch dan liet hij dat gevoel verdwijnen en begon maar weer opnieuw. Door getuige werd aan beklaagde f 1.50 betaald. Bij de behandeling der zaak, die ook wegens de afwezigheid van den Inspecteur der Volksgezondheid werd uitgesteld, bleek nog, dat VEENSTRA gesignaleerd stond als deserter-veldartillerist bij het Nederlandsche Leger. Hij werd den anderen dag aangehouden te Rotterdam, waar hij sedert kort het cabaret-leven leidt, hetgeen hem aantrekkelijker toescheen, dan zijn eerste werkkring.

Op de zitting van het kantongerecht van 26 dezer werd als getuige-deskundige geboord dr. OOSTERBAAN, waarnemend hoofdinspecteur voor het staatstoezicht op de volksgezondheid. Deze verklaarde, dat aan den hoofdinspecteur van het staatstoezicht op de volksgezondheid niet is ver-toond een diploma van bevoegdheid voor VEENSTRA om de praktijk van geneeskundige uit te oefenen en dat bekl. daarom onbevoegd was om als geneeskundige op te treden.

Hierna eischte de ambtenaar van het O. M., beklaagdes veroordeeling bij verstek tot 2 boeten van f 200,— of 14 dagen hechtenis voor elke boete.

Tegen de eveneens niet verschenen „slaapster” Pietje R., werd mede op grond o.a. van de verklaring van dr. Oosterbaan geëischt veroordeeling tot vier geldboete van f 100 of 14 dagen hechtenis voor elke boete.

Een Slaapster in hooger beroep.

Voor de Haagsche rechtbank is behandeld het appel, ingesteld door J. A. M. 34 jaar oud, „slaapster” te 's-Gravenhage, tegen een vonnis van den Leidschen kantonrechter, waarbij zij werd veroordeeld tot 3 maal f 25.— boete wegens het onbevoegd uitoefenen van de geneeskunde. Bekl. erkende de ten laste legging.

(Zie het Maandbl. van Januari j.l.)

Het O. M. waargenomen door den officier mr. BRANTJES, requireerde bevestiging van het vonnis.

Jhr. mr. VAN HOLTJE TOT ECHTEN, voor bekl. optredend, meende er op te moeten wijzen, dat ten opzichte van twee feiten het wettig bewijs z.i. niet is geleverd; wat het derde geval betreft, stond dit z.i. vrijwel vast.

Wat nu de bekentenis van bekl. betreft, pl. wees er op, dat bekl. éénmaal ontwaakt na een séance, zich absoluut niet meer herinnert, wat ze in slapenden toestand heeft gezegd. Bovendien moet de vraag onder de oogen worden gezien, of bekl. niet handelde onder suggestie en dus strafrechtelijk niet aansprakelijk is. Overigens was pl. van oordeel, dat de opgelegde boete wel wat hoog is. Pl. concludeerde tot vrijspraak, ontslag van rechtsvervolgving, subsidiair oplegging van een lichtere geldboete.

(N. Rott. Ct.)

Een Oostenrijksche kwakzalver.

Te Middelburg vertoeft sinds een paar jaar een Oostenrijker, P. BEILER geheeten, die daar te stede het beroep van tandheelkundige uitoefent en deswege reeds eenmaal werd verbaliseerd en veroordeeld, omdat hij dit onbevoegd uitoefent. Na die veroordeeling was hij een tijd lang met een bevoegd Nederlandsch arts samen aan het practiseeren, maar den laatsten tijd werkte hij weder alleen. Bij een dezer dagen door de politie ingesteld onderzoek bleek, dat ten huize van den Oostenrijker . . . een Belgische tandarts zijn praktijk uitoefent. Deze, die niet bevoegd is, hier zijn praktijk uit te oefenen en die genaamd is F. COTILS, is thans verbaliseerd.

(Telegraaf.)

CORRESPONDENTIE.

A. L. te G. Het haarmiddel zal worden onderzocht. Ofschoon wij ons in 't algemeen niet met dergelijke middelen bezig houden (er is vrij wat meer en belangrijker te doen) willen wij u, nu door u het monster is afgezonden, niet teleurstellen, Er zal echter nog wel eenigen tijd mee heengaan.

K. C. J. B. te T. Die advertentie kenden wij niet, wij zullen naar den inhoud onderzoek doen. Dank voor de toezending. Ongetwijfeld is aan de *Christian Science*, een godsdienstige quaestie verbonden maar wij houden de zaak — wij schreven het meermalen — als geneesmethode, voor zeer gevaarlijk, Er zijn reeds verschillende slachtoffers gevallen.

J. F. te H. Wij kunnen het recept van die somnambule niet ontcijferen, evenmin als verscheidene apothekers, die wij er naar vroegen. De bedoelde apotheker moet er zeker een bijzondere studie van hebben gemaakt of zou er ook een afspraak bestaan tusschen deze en de slapende juffrouw?

In ons no. van December 1913 schreven wij, naar aanleiding van een ingezonden stuk over dezelfde somnambule en denzelfden apotheker, waarbij ons twee recepten in originali werden toegezonden, het volgende:

Wij hebben de recepten aan verschillende apothekers en geneesheeren laten zien, maar niemand die kans zag er iets van terecht te brengen; zij waren op een enkele uitzondering na, onleesbaar. Van het recept van de mixtuur was niets te maken, wij hebben ons daarmede dus niet lang bezig gehouden. Anders was het met het recept van de pillen. Met veel moeite konden wij daaruit ontcijferen: *Bicarbon. natric.* en *iodkalium*. Bij een onderzoek, verricht door den Heer N. KEULEMANS, konden echter geen van beide stoffen worden aangetoond, wel enkele, die, met den besten wil, niet uit het recept waren op te maken.

Is 't derhalve wonder dat de apotheker geen copie van de „recepten” durfde af te geven?

En wat te denken van het geheele zaakje?

C. A. G. te 's H. Wij moesten uw artikel nog een maand laten liggen; er is trouwens geen haast bij.

Maandblad uitgegeven door de Vereeniging TEGEN DE KWAKZALVERIJ

onder Redactie van H. VAN GELDER.

Bestuur der Vereeniging: **MR. P. W. DE KONING**, Advocaat te *Amsterdam*, **VOORZITTER**; **MR. W. P. R. BOUMAN**, Substituut Officier van Justitie bij de Arrondissements-Rechtbank te *Rotterdam*; **MR. A. A. CNCPIUS**, Advocaat-Generaal bij het Gerechtshof te *'s Hertogenbosch*; **MR. A. VAN DER ELST**, Ambtenaar van het O. M. bij het Kantongerecht te *Leiden*; **Ds. F. C. FLEISCHER**, Doopsgez. Predikant, te *Winterswijk*; **C. NANNES GORTER**, Journalist te *Alkmaar*; **MR. A. LIND**, Advocaat te *Amsterdam*; **Mej. J. C. RESSING** te *Delden*; **J. VAN RIEL**, Dir. Mil. Apotheker, Directeur van het Rijks Magazijn van Geneesmiddelen te *Amsterdam*; **DR. G. ROMIJN**, Inspecteur van de Volksgezondheid te *'s-Hertogenbosch*; **E. J. ABRAHAMS**, Arts te *Amsterdam*, SECRETARIS-PENNINGMEESTER.

Ieder Lid ontvangt één Exemplaar van het Maandblad en heeft recht op hoogstens 10 Exemplaren ter gratis-verspreiding.

LID DER VEREENIGING is ieder die haar doel helpt bevorderen en een Contributie betaalt van f 3.—.

Adres voor de REDACTIE van het Maandblad bij den Redacteur, **AMSTEL 102** te *Amsterdam*; voor het **BESTUUR DER VEREENIGING** en voor **AANGIFTE** van **LEDEN** en **ABONNÉS** bij den Secretaris-Penningmeester **E. J. ABRAHAMS**, Arts, **KEIZERSGRACHT 239**, **AMSTERDAM**, bij wien ook losse exemplaren van het Maandblad moeten worden aangevraagd.

Geplaatste bijdragen en onderzoeken van kwakzalversmiddelen en specialités worden desverlangd gehonoreerd.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is niet alleen geoorloofd doch wordt zelfs dringend verzocht.

ABONNEMENTSPRIJS, Franco per post..... per jaar f 1.25

INHOUD:

Hoofdartikel: Wetsovertreding.
Berichten: Eilers laat weer van zich hooren. — Van de Vereeniging tot bevordering der belangen van slechtboorenden — De fabriek van Mijhardt. — De wonderen der geneeskunst.
Mededeelingen van verschillenden aard: Gaza I. — Vina Medicata. — Tena's Maagkruiden. — Misbruik van geneesmiddelen. — Een praatje over kwakzalverij. — De verborgenheden der kwakzalverij. — Nio de Brahmaan.
Rechtszaken: E-n bidster. — Mej. Ooms. — Onbevoegde uitoefening der tandheeskunde.
Correspondentie.
Herhaalde Waarschuwingen: Harlemmerolie.

Wetsovertreding.

Er bestaat — wie zou 't gelooven? — in Nederland een middel, weliswaar vrij omslachtig en niet altijd doeltreffend, doch dat toch in vele gevallen kan worden aangewend om de verkoopers van kwakzalverijen strafrechtelijk te vervolgen.

Wij hebben nl. in Nederland een wet van 1 Juni 1865. (Stbl. no. 61), *regulende de uitoefening der artseneijbereidkunst*, een wet, waarvan art. 30 aldus luidt:

„Behalve door de apothekers en door de geneeskundigen, tot het afleveren van geneesmiddelen bevoegd, mogen de geneesmiddelen, door Onzen Minister van Binnenlandsche Zaken, ene commissie van deskundigen gehoord, een te wijzen, niet worden verkocht beneden de hoeveelheid, daarbij voor elk dier middelen te bepalen.”

De lijst dier geneesmiddelen, die somwijlen door het in gebruik komen van andere geneesmiddelen moest worden herzien, is het laatst vastgesteld bij ministerieele bechikking van 4 November 1910 en draagt het volgend opschrift:

„C. Lijst van geneesmiddelen, die behalve door de apothekers en door de geneeskundigen tot het afleveren van geneesmiddelen bevoegd, niet mogen worden verkocht — onverschillig tot welk doel — beneden de hoeveelheid in die lijst voor elk dier middelen bepaald; met dien verstande dat dit verbod ook betrekking heeft op als geneesmiddelen verkochte mengsels, oplossingen, afzettingen en andere bereidingen, met behulp van een of meer der op de lijst genoemde middelen beneden de daarin opgegeven hoeveelheden bereid, of waarin een of meer dezer middelen beneden die hoeveelheden ontstaan zijn.”

Reeds ontelbare malen hebben wij op het bestaan van dit art. 30 gewezen en aangetoond, dat de meeste verkoopers van kwakzalverijen zich aan overtreding daarvan schuldig maken.

Toch behoort een vervolging deswege — vooral tegenwoordig, nu deze overtreding voor de kanton gerechten wordt behandeld — tot de zeldzaamheden.

De reden daarvan, wij vermeldden het reeds vroeger, is vooral te zoeken in de aarzeling van de Ambtenaren bij het Openbaar Ministerie om een

dergelijke vervolging in te stellen, bij de onzekerheid of de *geheime* kwakzalversmiddelen inderdaad stoffen bevatten, die op de bovengenoemde lijst voorkomen en dan wel in een hoeveelheid, waarin de verkoop, door onbevoegden, strafbaar wordt.

Voor die aarzeling bestaat echter in vele gevallen geen voldoende grond; tal van kwakzalverijen zijn herhaalde malen onderzocht, hare samenstelling is geen geheim meer en men kan vrij zeker zeggen, welke stoffen — soms ook in welke hoeveelheden — tot die samenstelling behooren.

Wij willen een handje helpen om die aarzeling weg te nemen.

Aloe mag, volgens de lijst C., door onbevoegden niet worden verkocht beneden een hoeveelheid van 200 gram:

Zwitsersche pillen,	Warner's Safe Pills,
Holloway	Spranger's maag-droppels,
Slijm- en Maag-pillen,	Lieber's zenuwen-kraacht-
Urbanus	elixir,
De galverdrijvende	Brom's slijm- en maag-
Delacre pillen.	pillen,
Pillules Fontaine,	Wortelboerkruiden,

om het hierbij maar te laten, bevatten *aloe* en wel, bij de hoeveelheden waarin zij aan particulieren worden afgeleverd, minder dan 200 gram: dit laatste is duidelijk omdat b.v. de inhoud van ieder doosje of fleschje pillen slechts eenige grammen in 't geheel weegt.

Acetas plumbicus, op de lijst voorkomende, mag niet beneden de 100 gram (door onbevoegder) worden verkocht:

Ayer's haarversterker,	De nieuwe Lenton haar-
Eau de Zénobie,	hersteller.
Allen's haathersteller,	Royal Windsor,
Rosetter's Hairrestorer	Royal Palace,
Melrose,	Injection Brou.

hebben allen onder hunne samenstellende bestanddeelen: *acetas plumbicus*, per flesch in veel geringer hoeveelheid dan 100 gram.

Brometum kalicum komt op de lijst voor met 100 gram als minste hoeveelheid:

L'queur Anti-Epileptique van Fiévez,
Bromidra van Battle & Co.,
Middel tegen epilepsie van Killisch,
Anti-épileptique van Uter,
Mijhardt's zenuwtabletten,

bevatten allen slechts eenige procenten *Brometum kalicum*, dus veel minder dan 100 gram.

Zoo zouden wij geheele lijsten kunnen samenstellen; om echter niet te uitvoerig te worden, vermelden wij nog het volgende:

De pillen van Dr. Blyn's tegen	zenuw
	<i>jodatum kalicum</i> ,
Anti-obésitas van de Gréchy bevat	<i>jodatum kalicum</i> ,
Theophiles haarkleurmiddel bevat	<i>nitras argenticus</i> ,
Pillen Pearey bevatten	<i>rosina podophylli</i> ,
Siroop de Chloral de Follet bevat	<i>hydras chlorali</i> ,

Siroop van Dr. Zed bevat *codeinum*,
Sequal's Prairy-flower bevat *radix rhei* (rhabarber),
Suike pillen Cantel bevatten *balsamum copaivae*,
Spritol van Mijhardt bevat *chloratum hydrargy-*
rico-ammonicum,

Mijhardt's hoofdpijntabletten bevatten *antipyrine*,
„ influenzatabletten bevatten *salicylas*
natricus,

Boom's maagpoeder bevat *nitras bismulhicus*
lasicus,

„ migrainepastilles bevatten *antipyrine* en
caffeine.

Incurmpoeder (tegen aambeien) bevat *pulvis*
liquiritiae compositus,

D. D. D. bevat *acidum salicylicum*,

Finkpillen worden bereid met *Sulfas ferrosus*.

allen geneesmiddelen, voorkomende op de bedoelde lijst C, terwijl de hoeveelheid, waarin die midden aan particulieren wordt afgeleverd, verstaat beneden die, welke in de lijst is opgenomen.

Voor 't oogenblik kunnen wij het bij deze opsomming laten — er is anders nog stof genoeg over.

Wat nu deze opgave betreft durven wij er gerust voor in te staan, dat de opgenoemde geneesmiddelen werkelijk in de desbetreffende kwakzalversmiddelen zullen worden aangetroffen, zoodat men niet behoeft te aarzelen in dit opzicht een vervolging in te stellen.

En dan is de vervolging niet moeilijk; het opsporen van de overtreders is onnoodig, zij bieden zich zelf per advertentie aan. Zóó gerust gevoelen zij zich onder de tegenwoordige wetgeving, dat zij, dag in dag uit, per annonce, in de bladen bekend maken, (al is het ook met andere woorden) dat zij het bedoelde art. 30 overtreden.

Moet dat zoo blijven?

Herhaalde malen lezen wij dat iemand gestraft is omdat hij in 't bezit van ongeijkte gewichten was bevonden. Dit is goed; de wetgever geeft hier den kooper een waarborg dat hij niet in zijn *beurs* wordt benadeeld.

Maar wanneer, zooals bij den verkoop van kwakzalversmiddelen, de kooper en in zijn *beurs* en in zijn *gezondheid* wordt getroffen, wat dan?

BERICHTEN.

Eilers laat weer van zich hooren.

Door den heer E. J. EILERS, fabrikant van chemische en pharmaceutische preparaten, wonende te *Oegstgeest*, bij Leiden, is aan den Minister van Binnenlandsche Zaken een request gericht, waarin hij zegt, met groote belangstelling kennis te hebben genomen van het toffelijk besluit, om door onpartijdige commissiën een onderzoek te doen instellen: Iste of de vrije uitoefening der geneeskunst gewenscht is, en 2de of, als gevolg van het eerste het wenschelijk is, het publiek vrij te laten beschikken over eigen welzijn en het aan het publiek over te laten waar en bij wien en welke geneesmiddelen het

wil koopen, waardoor een bron van willekeur en onrecht een einde zal worden gemaakt. Daarom is hij zoo vrij den Minister te verzoeken het daarheen te willen leiden, dat hij in de gelegenheid zal worden gesteld te bewijzen, dat het hem in zijn beroep gelukt is een geneesmiddel te vinden, om de „tuberculose” te genezen. Hij is ten onrechte als onbevoegde gebrandmerkt en het is een vreemd verschijnsel, dat in de beschaafde wereld een uitvinding op chemisch-pharmaceutisch gebied, den uitvinder als een schande wordt aangerekend als hij, door proeven op groote schaal, de bewijzen levert, dat zijn vinding voor de lijdende menschheid een bron van zegen, een onbegrensde weldaad is.

(Leidsch Dagblad.)

Daar gaat 't al heen!

Nuttige werkzaamheid van de Vereeniging tot Bevordering der Belangen van Slechthoorenden. Deze Vereeniging waarschuwt hare leden, in haar Maandblad, voortdurend tegen de sluwe kwakzalvers, die vooral de slechthoorenden tot hunne slachtoffers hebben gekozen. Reeds eenige malen waren wij in de gelegenheid daarbij de behulpzame hand te bieden.

Thans heeft zij een blaadje verspreid waarin — met toestemming van het Bestuur onzer Vereeniging — zijn opgenomen de voorschiften omtrent de samenstelling van de kwakzalverijen, voor slechthoorenden bestemd, voor zoover deze zijn opgenomen in het door onze Vereeniging uitgegeven boekje: „De kwakzalversmiddelen, hunne inhoud en de gevaren, die bij het gebruik dreigen.”

Moge dit optreden een gunstig gevolg hebben!

De fabriek van Mijnhardt. Men schrijft ons uit Zeist: Naar aanleiding van de in Uw Maandblad van Mei 1917 voorkomende mededeeling, dat de firma MIJNHARDT een nieuwe fabriek bouwt, heb ik de eer U mede te deelen, dat er geen oude fabriek van bovengenoemde firma bestaat, daar deze hare patentgeneesmiddelen thans door een bekende pharmaceutische fabriek en groothandel laat vervaardigen en ze slechts laat verpakken in de door den heer MIJNHARDT bewoonde villa, Woudenbergseweg 8 te Zeist.

De wonderen der geneeskunst. Onlangs had het Kantongerecht te 's-Gravenhage het druk met een zeer nuttig en wonderlijk soort wets-overtreders, n.l. de mag. etiseurs, slaapsters, en hoe ze al meer mogen heeten, die zonder bevoegdheid de geneeskunst uitoefenen.

Onder eede verklaarde daar een vrouw, dat ze voor twee kwartjes per behandeling genezen was van niet minder dan nierstenen, bloedvatenverstopping, rheumatische aandoeningen en hoofdpijnen, door een dame, door een manspersoon in slaap gebracht. Of de dame werkelijk sliep durfde de vrouw niet te verklaren, daar ze haar nooit heeft hooren snurken. Door talrijke dokters was ze behandeld, zonder eenige baat te vinden.

Haar toestand was vóór de behandeling zoo ernstig, dat ze geen theekopje verzetten kon, en nu kon ze over een tafel springen.

Proeven hiervan liet de kantoorrechter haar niet doen, en gelukkig, want mogelijk zou ze, als deze mislukt waren, nog tot meivreed veroordeeld kunnen worden.

Een tweede getuige, een zeer corpulente werkvrouw verklaarde onder eede, dat ze van scheefheid genezen was, en gaf aanwijzing hoe scheef ze wel was geweest.

Apoerief was in hare verklaring, dat ze nu kon dansen. De reden dat de kantoorrechter haar dit niet liet demonstreeren was waarschijnlijk, dat een der ambtenaren daarbij als partner had moeten fungeren, en dit den ernst van de zitting zou hebben verstoord.

De werkvrouw maakte niet den indruk, zich met de moderne barrevoets solo-dansen op te houden.

(Dagbl. v. Z.-H. en 's-Gravenhage.)

MEDEDEELINGEN VAN VERSCHILLENDE AARD.

„Gaza. 1.

grootste moderne speciale Amerikaanse kracht hersteller. Zijt gij te vroeg Oud? Uw krachten en organen onvermogen in hare werking? Vermagerd? Zenuwteerend? Zielsziekelijk? Kortom zijn uw levenskrachten verwoest en vernietigd in al haren omvang? Uw geheele gestel onder mijnd? Ontstaan door buitensporigheden en geheime Ziekten, gebruikt dan GAZA en de genezing moet komen. Prijs per pot f 1.50 fr. na zend. of remb. depôt Comp. Gaza te Oss (N.-B.)

Bovenstaande advertentie, in sommige bladen voorkomende, trok onze aandacht. Het is n.l. op-

merkelijk — of het met de tijdsomstandigheden in verband staat en met de aanwezigheid van zoovele vreemdelingen hier te lande weten wij niet — dat in den laatsten tijd verschillende z.g. compagnies, maatschappijen of laboratoria te voorschijn treden, die allen het heil der menschheid — of van hun beurs — trachten te bevorderen door den verkoop van allerlei tot nu toe onbekende middelen. Wij zullen spoedig meer voorbeelden daarvan opnoemen; thans bepalen wij ons tot het product van de *Comp. Gaza*.

Door toezending van f 1.50 kwamen wij in het bezit, niet van het middel in oorspronkelijke verpakking maar van een samengepakt, bruin poeder, vervat in een doosje, waarin de flacon van *Nannings King de Vrij* gewoonlijk verpakt is. Als reden van deze vrij slordige aflevering werd door den agent, A. J. HELFENRATH te Oss, het volgende opgegeven:

„MEDICINALE COMPAGNIE „GAZA”.

M.

't Artikel „Gaza” is van af de intrede der Amerikaanse oorlog stop gezet, ook sta ik nu geheel buiten de oorspronkelijke verpakking. Zend U echter nog de bestaande volgens origineele verpakking die hoeveelheid verpakt in een doosje van dr. de Vrij. 't artikel „Gaza” is dus zolang de voorraad strekt nog verkrijgbaar tegen de prijs van f 1.50 fr.”

De papieren intusschen, bij het middel behorende, werden ons niet onthouden en zoo konden wij, behalve wat de advertentie medeelde, omtrent *Gaza* het volgende te weten komen:

„GAZA is een nieuw ontdekt Amerikaansch specialiteits artikel. GAZA is de grootst moderne ideale kracht hersteller aller uitgeputte lichamelijke zwakke toestanden tot zelfs verwoeste en vernietigde levenskrachten der man en die der vrouw, ontstaan door overdrijving in den gehuwden en ongehuwden staat. Verder door uitspattingen, zelfbevekkings, geheime ziekten, geheime gewoonten, afdwalingen op jeugdigen leeftijd enz. enz. GAZA herstelt alle abnormale en onvermogenende levensfuncties in den gewenschten zin. GAZA brengt alle organen in gezonde krachtige condities; stelt dezelve in staat hunne natuurlijke werking te verrichten. GAZA herstelt te vroege ouderdom, mannelijk onvermogen, zielsziekten, wanhoop, levensmoeheid en nog zeer vele andere gevallen, te veel om hier te plaatsen. GAZA brengt absoluut, radicale, nimmerfalende werking en genezing in de hardnekkigste gevallen, verrassende resultaten van gezondheid, kracht en levenslust.

De medicinale compagnie GAZA”.

Was het, na het bovenstaande te hebben gelezen, nog eigenlijk noodig het middel te onderzoeken? Vertoont het niet alle kenmerken van kwakzalverij?

Wij, voor ons, wisten al genoeg maar om onze lezers te overtuigen van de schandelijke exploitatie waaraan de ongelukkigen, die bij GAZA heil zoeken, worden blootgesteld, verzochten wij den heer N. KEULEMANS ons op nieuw ten dienste te staan. Als resultaat van zijn uitvoerig onderzoek kon hij ons mededeelen dat GAZA is een mengsel van *fijn gestampte bittere amandelen* en *Croesus martis*, de stof in de apotheken bekend als *Staalpoeder*. Men geloove ons, (volgens den aard der ziekten waartegen het middel wordt aanbevolen kunnen wij niet uitvoerig zijn) wanneer wij verklaren dat het middel, als *geneesmiddel* niet de uitwerking zal hebben, die er van beloofd wordt terwijl het gebruik van de bittere amandelen — die in vrij ruime hoeveelheid aanwezig zijn — niet zonder gevaar is.

Wij waarschuwen ernstig tegen het optreden van deze Amerikaanse (?) compagnie.

Vina—Medicata van C. Tieman Jr.

Reeds eenigen tijd geleden werd ons gevraagd naar de samenstelling van bovengenoemd geheimmiddel. Door omstandigheden kunnen wij eerst thans de vraag beantwoorden.

In een flesch van 250 c.c. inhoud bevond zich een bruinachtige vloeistof terwijl op de flesch de volgende etiquette is geplakt:

„Vina Medicata G. Tieman Jr. (No. 0). Rotterdam. Bergsingel. No. 182. Uitvinder en eenig Fabrikant, Anno 1900.” Den gebruiker wordt nog de volgende gebruiksaanwijzing schriftelijk

meegegeven: „De dosis van innemen is 15 Gr. (1 eetlepel) des avonds voor het ter rusten gaan dus 1 x per dag.”

Volgens het onderzoek van den heer N. KEULEMANS te Amsterdam konden worden aangetoond: een aftreksel van *Sennabladden* en ongeveer 10% alcohol. Terwijl dit laatste wel op de aanwezigheid van wijn kon wijzen moest toch het voorhanden zijn van deze stof geheel worden buitengesloten. Het *extractgehalte* van de vloeistof bedroeg n.l. 0.36% welk gehalte veel grooter moest zijn wanneer werkelijk een of andere wijnsoort bezigd was. De beroemde *Vina Medicata* is dus zelfs geen *Vinum* — in 't enkelvoud — en alleen een laxeerend werkend aftreksel.

Tena's Maagkruiden.

Een advertentie in een plaatselijk blad bracht ons in kennis met de hierboven genoemde kruiden, waarvan het gebruik op de volgende wijze werd aanbevolen:

„Gebruiksaanwijzing voor Tena's Maagkruiden.

Mer zette van deze kruiden om den anderen dag een potje thee en doe daartoe een hoeveelheid kruiden in den trempot gelijk aan de hoeveelheid thee, die men gewend is in den pot te doen. Men trekke de kruiden geheel gelijk aan thee, echter sluitte men om niets verloren te laten gaan de tuit af, met een propje papier. Men zorg er voor de thee niet te laten koken, en om hier zeker van te zijn, raad ik U aan, de theepot te plaatsen boven op een ketel kokend water waarvan het deksel is afgenomen. Men drinke hiervan elken morgen op de nuchtere maag een kop warme thee, evenzoo elken avond voor het naar bed gaan. Wie eenigen tijd deze heilzame thee drinkt zal ondervinden dat:

De maag gezuiverd wordt van gassen en zuur, De oprisping na den maaltijd verdwijnt, Het lichaam versterkt wordt doordat de voedende bestanddeelen beter in het lichaam worden opgenomen,

Door middel van de urine loozing de drukkende gevoelens uit het hoofd verdwijnen, men alzoo de gelegenheid om door hoofdpijn te worden gekweld verkleint.

Het onaangename uit de keel rieken ophoudt daar dit door slechte spijsvertering wordt veroorzaakt.

De onrustige droomen en slaap verdwijnen daar de zenuwen door deze thee worden gekalmeerd.

Een ieder wordt beleefd verzocht een proef hiermede te nemen daar deze kruiden, samen gesteld volgens een oud familie recept zelfs in het lichaam van den gezondsten mensch nog nut doen.

Wordt gezonden na ontvangst van postwissel groot fl 1.50 of onder rembours voor fl. 1.60 door

TENA's Kruidenhandel,
Blaricum.

„Bitter in den mond is voor het hart gezond”.

Aan het beloofde verzoek een „proef te nemen” (misschien op andere wijze dan de schrijver bedoelt) wilden wij geen weerstand bieden en lieten dus de kruiden komen.

En inderdaad, in zeker opzicht waren wij niet teleurgesteld n.l. door de *quantiteit*. Een vrij groote zak kruiden kwam in ons bezit, een zak, die wij ter onderzoek in handen stelden van den heer N. KEULEMANS. Daar bij het onderzoek toevallig aanwezig waren de heeren Prof. P. v. D. WIELEN en Apotheker J. JELGERHUIS SWILDENS, mocht de heer K. tevens van hunne adviezen profiteren.

In de kruiden werden dan aangetroffen: *Alsemknoppen* (Summitates Absinthii), *Duizendguldenkruid* (Herba Sentaurei), *Vliervruchten* (Fructus Sambuci), *Venkelvruchten* (Fructus Foeniculi), *Jenevervruchten* (Fructus Juniperi), *Graswortel* (Rhizoma Graminis) en *Duizendblad* (Herba Millefolii).

Een respectabele verzameling! Of daarvan echter veel heil is te verwachten wagen wij met grond te betwijfelen, ondanks het oude familie-recept. Wat wij echter niet betwijfelen, wat bij ons vast staat, is, dat bij verschillende van de kwalen, in de „Gebruiksaanwijzing” opgesomd, het middel van nul en geener waarde zal blijken te zijn. Menigeen, die bij den kruidenhandel te *Blaricum* hulp zoekt in plaats van bij den bevoegden geneeskundige, die hem kan onderzoeken en de

oorzaak van zijn kwaal kan opsporen, zal het zich zelven te wijten hebben, wanneer dat zoeken naar hulp zonder resultaat zal blijven.

Misbruik van geneesmiddelen.

Er zijn vele personen, die altijd iets willen „innemen“: het zijn melkkoetjes voor dokters en apothekers en vooral getrouwe klanten voor allerlei soort van kwakzalvers. Het gebruik van geneesmiddelen is voor velen hunner vaak niets anders dan een gewoonte, die zij zich hebben eigen gemaakt, evenals het rooken en het drinken van een borrel door mannen, en door de vrouwen het koffiedrinken of zoo iets. Het lichaam zou dit alles zeer goed kunnen ontberen, doch nu de menschen een hebbelijkheid van het gebruik gemaakt hebben, voelen zij zich vaak zeer onbehaaglijk, wanner zij er door omstandigheden van verstoken worden.

Niet zelden was er bij hen in den beginne werkelijk een lichte ongesteldheid aanwezig, doch juist omdat deze al lang verdwenen is en plaats gemaakt heeft voor de behoefte aan den prikkel naar de werking van het geneesmiddel, genezen zij nimmer en grijpen altijd weer opnieuw naar de pillen of het fleschje, waarvan zij heil verwachten, zich zelf op die wijze in een hoogst noodlottigen cirkel rondvoerende.

Eenigszins anders is het met de talrijke klasse van zenuwlijders, die de tegenwoordige levenswijze en de maatschappelijke verhoudingen te voorschijn roepen. Hun kwaal is zenuwzwakte met al den aankleef van dien, zooals gebrekkige spijsvertering, gemis aan weerstandsvermogen tegen schadelijke invloeden, gebrekkige en eenzijdige observatie van het eigen lichaam en zijne functiën enz.

Een versterkend regime, rust en onttrekking aan de overprikkelende bezigheden of de gewone omgeving gedurende eenigen tijd zijn voor den een het geneesmiddel, voor de anderen, meest behoorende tot het vrouwelijke geslacht en de ongehuwden, is het daarentegen gewenscht een geestdoodend en vadzig leven te wisselen met gepaste bezigheden en ijverige lichaams oefeningen.

Helaas! dat menigmaal deze eerst aangegeven geneesmiddelen niet in toepassing zijn te brengen en de laatste versmaad worden: in beide gevallen blijven de moderne zenuwlijders daarom hun toevlucht zoeken bij allerlei medicijnen en de geheimmiddelkramers zorgen er voor, dat zoogenaamde specialités voor hun vermeende kwalen in gedurige verscheidenheid aanwezig zijn. Natuurlijk helpt het eene net zoo min als het andere, doch de ongelukkigen blijven ijverig de advertentiekolommen der kranten bestudeeren en vinden steeds nieuwe reclames, waarin zij de beschrijving en de namen hunner ongesteldheden ontdekken en koopen gretig de middelen zoolang hun beurs het hun toelaat.

Gelukkig in zekeren zin wanneer hun aandacht slechts wordt getrokken door betrekkelijk onschuldige middelen, uit onwerkzame stoffen samengesteld. Dit is echter niet altijd het geval: vele essenzen, tincturen, druppels, elixirs, aftreksels en hoe ze verder mogen heeten, bestaan in hoofdzaak uit alcohol en zijn bij niet weinige lijders, vooral dames, in hun gebruik de oorzaak geworden, dat zij aan den drank zijn verslaafd zonder zich daarvan ten volle bewust te worden.

Anderen werden even onbewust morphiïnen, met al de noodlottige gevolgen aan het geregeld gebruik van opium verbonden.

In den laatsten tijd hebben de nieuwe middelen, bij de geneeskunst in gebruik gekomen, ook maar al te spoedig nieuwe misbruiken in 't leven geroepen. Scheikundige bereidingen, vooral die, welke onder de namen van antipyrine en antifebrine reeds algemeen bekend zijn, hebben in dat opzicht zekere beruchtheid verkregen. Terwijl deze middelen nog slechts weinige jaren geleden behoedzaam en met zekere schroomvalligheid door de geneesheeren werden aangewend, zijn zij in de oogen van een groot deel van het publiek tegenwoordig niet veel meer dan gewone huismiddeltjes, waarvan ieder naar willekeur kan en mag gebruik maken. De gemakkelijke wijze, waarop zij verkrijgbaar zijn, werkt deze opvatting bovendien in de hand.

Met den naam hebben deze zeer werkzame geneesmiddelen echter volstrekt niet het karakter van onschuldige huismiddeltjes verkregen. Een

opzettelijk onderzoek, onlangs door de therapeutische commissie van het Engelsch geneeskundig genootschap ingesteld, heeft dit duidelijk aan het licht gesteld. Bij een rondvraag aan de leden werden door dezen niet minder dan *honderd en zestig* gevallen mededegeeld, waarbij zeer schadelijke gevolgen optraden tengevolge van het ondoelmatig gebruik op eigen houtje van deze stoffen.

Een ieder wachte zich du voor schade.

Een praatje over Kwakzalverij.

Mundus vult decipi.

Het is een eigenaardig verschijnsel, maar niettemin een algemeen voorkomend feit, op velerlei gebied, dat de mensch meestentijds geneigd is raad in te winnen omtrent de moeilijkheden des levens juist daar, waar men het minst bevoegd is dien raad te verschaffen en waar de raad en baat zoekende personen dan ook in den regel van den wal in de sloot worden geholpen. Dit verschijnsel verklaren zal niet zoo gemakkelijk gaan, het lijkt wel een ingeboren vooroordeel van den mensch tegen al wat naar officieele wetenschap zweemt. Hoe het evenwel zij, het feit bestaat: de wereld wil nu eenmaal bedrogen worden.

Zoo zal de kleine man, die op een gegeven oogenblik om een paar gulden verlegen zit, naar een pandjeshuis loopen om daar zijn Zondagsche pak of enig deel van zijn huisraad te beleenen. Hij zal bij voorkeur naar zulk een pandjeshuis gaan, ofschoon hij weet, dat er gemeentelijke banken van leening bestaan, waar hij minder rente behoeft te betalen, waar zijn goed beter bewaard is en waar hij in alle opzichten voordeliger uit is. Is het om een grooter bedrag te doen, dan klopt men niet aan bij een soliede credietinstelling, maar bij een voorschotbank van twijfelachtig gehalte, echte woekerinstellingen, die er op uit zijn de slachtoffers tot op het hemd uit te kleeden.

Velen, die rechtskundig advies noodig hebben, vervoegen zich niet in de eerste plaats bij een advocaat of ander persoon, die bevoegd is zulk een advies te geven; doch zij wenden zich tot een zaakwaarnemer, een zoogenaamd rechtskundig bureau. Ze zijn daarmee in den regel veel duurder uit en de raad, die hun daar wordt verstrekt, is niet zelden zoodanig, dat zij er eerder schade dan baat bij vinden.

Al evenzoo gaat het in den handel. De mensch besteedt zijn goede geld op uitverkoopen, in vliegende winkels of op marktterreinen, waar de waren met veel lawaai en bombast worden aangeprezen. Zij denken goedkoop uit te zijn, doch beseffen niet dat goedkoop altijd duurkoop is en men in de kwaliteit verliest, wat men op den prijs uithaalt.

Zoo treft men op elk gebied kwakzalvers aan, die met veel ophef optreden en daardoor den goedgelooovige trachten te lokken.

Meer in het bijzonder tiert de kwakzalverij op het gebied der geneeskunde. Naast zijn portemonnaie is den mensch niets meer waard dan zijn gezondheid en te verwonderen is het daarom niet, dat zooveel daarvan een handig gebruik trachten te maken om den mensch in het bewaren dier kostbare gezondheid bij te staan. Natuurlijk tegen een klinkende belooning!

Een ieder kent uit zijn onmiddellijke omgeving van die menschen, die u wonderen weten te verhalen van de geneeskundige kracht van dit of dat boertje, van dezen of genen schoenlapper of dergelijk eenvoudig mannetje of vrouwtje. Want het is merkwaardig, de meeste dier kwakzalvers en zij die den grootsten aftrek vinden, zijn uit den meest eenvoudigen stand, welks leden men het doorgaans niet zou aanzien, dat zij in zich de bekwaamheid voelen desnoods het geheele menschedom van al zijn kwalen te verlossen. Die menschen dan uit nwe omgeving zullen u weten te verhalen van een achterlicht, wier broer een dienstbode had, waarvan de vriendin gehoord had van een kennis, die al jaren leed aan hoofdpijnen of maagpijnen, door alle doktoren was opgegeven en tenslotte finaal genezen door dit of dat boertje. Dat wordt dan verhaald met een overtuiging, een betere zaak waardig en waagmen het aan de geloofwaardigheid van het verhaal te twijfelen, dan is men de gebeten hond.

Het zal nu ongeveer 12 jaren geleden zijn, dat ik op een Maandagochtend met den eersten trein

uit Amsterdam naar Den Haag terugkeerde. Ik reisde derde klasse en de coupé was stampvol. Ik verwonderde mij reeds over dit drukke verkeer op het vroege ochtenduur, toen ik daarvan spoedig de oplossing vernam. Het gesprek liep namelijk over den wonderdokter DE HAAS uit Voorschoten en het werd mij duidelijk, dat het geheele gezelschap daarheen op weg was. De wonderbaarlijkste verhalen over de geneeskundige prestaties van dezen man deden de ronde, welke alle onvoorwaardelijk werden geloofd, zoodat iedereen in de meest hoopvolle verwachtingen verkeerde. Op een gegeven oogenblik vroeg mij een oudachtig heertje voor welke kwaal ik in Voorschoten genezing ging zoeken. Toen ik antwoordde, dat ik met dien „Kwakzalver“ gelukkig niets had uit te staan, had je de poppen aan het dansen. Men nam het mij zeer kwalijk, dat ik op zoo minachtende wijze mij had durven uitlaten over dezen weldoener der menschheid, die alle dokters te knap af was, zoodat het mij een opluchting was, toen het geheele gezelschap in Voorschoten uitstapte.

Ik geef deze ontmoeting als een bewijs, hoe rotsvast het volk op dergelijke kwakzalvers vertrouwt. Waardoor het te verklaren is, dat de meesten hunner zich mogen verheugen in een uitgebreide practijk, waarop de bekwaamste arts jaloersch kan zijn.

Nu is het ontegenzeggelijk waar, dat zoo'n wonderdokter weleens een gelukje heeft en er in slaagt een patiënt van zijn ware of vermeende kwaal te genezen. Dan is ook meteen zijn roem voor goed gevestigd, want dit geval wordt uitgebuit op een wijze, dat zelfs de meest verstarde antikwakzalver schier aan het wankelen wordt gebracht. De vele honderden gevallen, waarin des wonderdokter's kunst faalde, worden daarentegen maar gauw vergeten en over het hoofd gezien. Men staart zich eenvoudig blind op zoo'n enkel geval. En ook op de reclame, want die doet in niet geringe mate tot de beroemdheid van den kwakzalver toe. Want wat zoude Sequah hebben gedaan zonder zijn reusachtige reclame? Sequah die een onfeilbaar middel bezat tegen rheumatiek! Hij verdween even spoedig nadat hij gekomen was, maar de mensch wordt in ons vochtige landje nog evenveel geplaagd door de rheumatiek als vroeger.

Zoo gaat het met alle kwakzalvers. Zij overleven hun roem. Zijn zij inderdaad slim, dan knijpen zij er bijtijds tusschen uit en gaan genieten van de gemakkelijk verdiende duiten, de onnoozele halzen, die hen daaraan hielpen, hartelijk uitlachende. Hoe zij op hun wetenschap vertrouwen, zoodra het hen zelf betreft hoorde ik van een dokter. Op een avond werd deze haastig ontboden bij een bekenden wonderdokter ter behandeling van diens dochtertje, hetwelk ernstig ziek was geworden en dat de vader liefst niet zelf wilde behandelen, wel overtuigd als hij zelf was, dat hij het eerder verknoeien dan genezen zou.

Intusschen doe men verstandig in voorkomende gevallen zich te wenden tot een bevoegd geneesheer en niet tot een kwakzalver. Ook niet, al weet men U de wonderbaarlijkste verhalen te doen van merkwaardige genezingen. Want deze zijn meestal niet te controleren, altijd overdreven en zeer dikwijls geheel onwaar.

X X X.

De verborgenheden der kwakzalverij.

ALFRED BILZ, een der in „ontwikkelde“ kringen meest aangebeden „natuurgeneeskundigen“ bezat nabij Dresden een groot sanatorium, dat zulk een toeloop had, dat zijn zoon Johannes er nog een bij wilde bouwen en daartoe toestemming vroeg aan den „Kreisausschuss“. Dit lichaam heeft toen echter overwogen, of de concessie voor het oude sanatorium wel mocht worden gehandhaafd, en is tot de slotsom gekomen, dat zij maar moest worden ingetrokken. In plaats van twee „Bilz'sche“ sanatoria moeten de natuurvrienden het nu maar zonder stellen, en onze collega's natuurgeneeskundigen, die onder Bilz dienstbaar waren, zullen maar aan een anderen kwakzalver hun talenten moeten verhuuren. Tot de feiten, die tot dit besluit hebben aanleiding gegeven, behoort een veroordeeling wegens verkeerde behandeling eener syphilitische dame, die de toezegging had gekregen van den „chefarts“,

dat zij in 10 tot 12 weken door de natuurgeneeskundige methode geheel zou genezen, maar na vier maanden de inrichting bijna geheel blind heeft verlaten. Een arts, die het 6 jaren heeft uitgehouden als Bilz-dokter, zegt, dat de eigenaar steeds van hem verlangde, den zieken flink hoop te geven, en als dit niet hielp, nog maar meer hoop te geven, en rijke patienten zoo lang mogelijk te houden. Verder was het sanatorium een soort lupanarium. Er waren meretrices in werkelijken, en gehuwde vrouwen in buitengewonen dienst, en infecties zijn herhaaldelijk voorgekomen. Een 16-jarig meisje is in de inrichting gravida geworden en sommige personen kwamen er jaarlijks hun vacantie doorbrengen met een „dame”, die eveneens een „kuur” noodig had.

De „natuurgeneeskunde” beschikt inderdaad over een therapeutisch arsenaal, waarvan de „schoolgeneeskunde” geen flauw begrip heeft! (Moleschott.)

Nio de Brahmaan.

Men schrijft uit Rotterdam aan *De Tijd*:

Men kon dezer dagen in de bladen lezen, dat de bekende zich noemende dr. NIO DE BRAHMAAN door den kantonrechter te 's-Gravenhage veroordeeld is tot tweemaal *f* 200 wegens het onbevoegd en buiten noodzaak uitoefenen van de geneeskunde.

Bij de dagvaarding was dr. NIO niet verschenen, wyl hij na de ontmaskering van zijn persoonlijkheid door het dienstmeisje van de deftige Haagsche familie, welke hij wel de eer had willen aandoen 's middags op de tea te verschijnen, naar Rotterdam was uitgeweken, waar hij zich, zoo luidde 't in de bladen, aan de cabaretkunst wijdde.

Nu het Haagsche vonnis andermaal de aandacht vestigt op deze avontuurlijke persoonlijkheid, is 't misschien wel de vermelding waard, dat de voormalige dr. NIO, die op den Burgerlijken Stand E. K. VEENSTRA bleek te heeten, zich werkelijk in onze stad gevestigd heeft als de exploitant van een, wat hij zelf noemt, „wereldstad-etablissement” „de Hel.”

De lezer moet zich echter niet voorstellen, dat 't hier een imitatie geldt van de bekende „Enfer” op de Montmartre te Parijs, ook al mocht het uiterlijk van het Rotterdamsche publieke vermakelijkheidje eenigszins herinneren aan de oude Parijsche attractie. De vestibule van een vroeger slecht renderend bioscoopje is thans door den heer VEENSTRA iet of wat fantastisch beschilderd met een gapenden satansmuil, waarin 's avonds twee groene lichten als dreigende oogen den voorbijgangers tegengloeien. Maar hiermede is dan ook alle helsche verschrikking gedaan.

Het geweldige „wereldstad-etablissement” van den heer E. VEENSTRA opende met een onschuldig groot kinderfeest, gearrangeerd door een bekenden Rotterdamschen goochelaar AKIMOTO, die verder nog in het programma optrad als mr. BLUF, koddige buikspreker met zijn poppen.

Geen Rotterdamsche jongen is er, die de praesentaties van dezen artist in zijn verschillende qualiteiten van zijn leven al niet eens gezien heeft.

Verder was er in het wereldstad-etablissement een Paasch-haas, die alle kleine bezoekers van „de Hel” namens de directie gratis twee Paascheieren presenteerde.

Men begrijpt, dat de kinderen zich in deze hel tamelijk behagelijk gevoelden.

Onderwijl werd de exploitant door de Haagsche recherche gearresteerd wegens vermeende desertie, maar 'dit schijnt toch op een vergissing berust te hebben, want dr. NIO werd weer spoedig op vrije voeten gelaten.

Dezer dagen nu kondigde de heer VEENSTRA aan, dat in het cabaret artistique „de Hel” het „interieur” is „klaargesteld!”

Wie belangstellend is naar hetgeen deze „klaarstelling” wel beteekent, zij medegedeeld, dat de Rotterdammers hier, naar des heeren VEENSTRA's getuigenis, niets minders dan Dantes' „Divina Comedia” in beeld kunnen zien, en dat nog wel naar de beroemde kunstgewrochten van.... Michelangelo, Raphael, Tizian, Rubens, etc....

En in dat klaargestelde interieur geeft de voormalige dr. NIO DE BRAHMAAN nu elken middag van 3 tot 5 uur tegen vrij entree een.... „Familie Tango Tea.”

RECHTSZAKEN.

Een bidster.

Den 10den Mei j.l. diende voor het Kantonrecht te 's-Gravenhage andermaal de zaak tegen BALDWINA DE GROOT, weduwe van G. VAN DIJK, wonende te 's-Gravenhage Joan Maetsuyckerstraat 11, veroordeeld door den Kantonrechter ter zake het onbevoegd uitoefenen der geneeskunde tot $4 \times f$ 100 boete subs. 4×14 dagen hechtenis, tegen welk vonnis beklagde verzet had aangeteekend. (Men zie ons No. van Mei j.l.). Liet zij de vorige maal verstek gaan, thans was zij in eigen persoon aanwezig, bijgestaan door den verdediger Jhr. Mr. v. HOLTHE TOT ECHTEN. Gevraagd of zij de feiten erkende, antwoordde zij bevestigend. Gevraagd of zij bevoegd was de geneeskunde uit te oefenen, zeide zij zulks niet te weten. Hierop ging de Kantonrechter Mr. BOUTWIJNSE dieper in om een definitief antwoord te krijgen, doch zij verklaarde, dat haar de wetenschap door God was gegeven en gaf zooveel als te kennen, dat zij op dat punt met anderen riets te maken had. Het getuigenverhoor leverde niets bijzonders op. Beklaagde echter gaf duidelijk blijk de patiënten (getuigen) niet meer te kennen waarvan er tenminste één meermalen door haar behandeld werd. Dit was voor den Kantonrechter een reden om haar te wijzen op het gevaarlijke harer handeling, waar zij niet eens haar patiënten meer kende. Zoo verwarde zij den Inspecteur LUCAS met den Agent van Politie KOK. Eerstgenoemde, die zich liet behandelen wegens voorgewende nierziekte, ver weet zij zoo min of meer een valsche verklaring af te leggen, daar zij zich volgens haar wegens maagziekte liet behandelen, hetgeen later bleek de agent KOK te zijn. Overigens nam zij een vrij uitdagende houding aan.

Op door den ambtenaar v/h. O.M. Mr. DUVAL SLOTHOUWER gestelde vragen deelde beklagde mede, dat haar man sedert 2 jaren overleden was. Zij woonde voorheen te Hekendorp, waar haar man seinhuiswachter was. Als zoodanig genoot zij een klein pensioen, doch zeide niet geheel onbemiddeld te zijn.

De verdediger, aan het woord komend, geeft een schets van het bestaan van vroegere monopolies ten tijde der middelouwen en hoe het daarmee verging na de Fransche revolutie; zegt verder dat de magnetische kracht, die beklagde bezit, iets persoonlijks is. Hij acht de bestaande wetgeving op dit punt onjuist er vraagt waarom toch zulke zware straffen moeten worden opgelegd bij de berechtiging van dergelijke feiten? Zi. dient bewezen te worden, dat deze lieden veel kwaad stichten. De menschen toch zoeken haar op en niet zij de menschen, zij komen vragen hen te genezen. Wat de strafmaat betreft gaat hij niet mede met het O.M., dat bekrachtiging heeft gevraagd; het O.M. moet zich afvragen of de feiten gevaarlijk zijn en niet of de z.g.n. kwakzalvers veel verdienen. Voorts maakte de verdediger nog onderscheid tusschen geneeskundigen raad en geneeskundige bijstand en zegt, dat in dit geval ook behoort te worden gestraft een apotheker, die een pleister verkoopt en dezen op de wond legt. Zoo ook onderwijzers in heilgymnastiek, masscurs en verpleegsters.

Ten slotte vroeg hij ontslag van rechtsvervolging subsidiair het opleggen eener zeer lichte straf.

Mej. Ooms (Spirea.)

Voor de Zesde Kamer der Rechtbank te Amsterdam heeft in hooger beroep terecht gestaan GEERTJE OOMS—DE VRIES uit Watergraafsmeer. Zij was door den kantonrechter aldaar veroordeeld tot *f* 300 en *f* 200 boete wegens onbevoegde uitoefening der geneeskunde, twee malen gepleegd. (Maandbl. Oct. 1916.)

Evenals in eersten aanleg gaf beklagde op, dat zij directrice is van de in 1913 opgerichte naamlooze vennootschap „Spirea”. Wie de aandeelhouders in die naamlooze vennootschap zijn, is geheim. Haar man, die vroeger bouwer was, is sedert eenige jaren in de zaak van beklagde werkzaam. De flesschen met kruiden en de potjes met zalf worden onder haar controle gereed gemaakt. In het geheel zijn er veertien soorten kruiden en drie soorten van zalf. Over de samenstelling dezer geneesmiddelen wenschte beklagde zich, evenmin als voor het

kantongerecht, uit te laten. Ze waren bestemd voor verschillende ziekten, wat op de verpakking staat vermeld, evenals de gebruiksaanwijzing. Op de vraag hoe ze wist dat die zalf en kruiden voor bepaalde ziekten hielpen, antwoordde beklagde: „Uit ondervinding; ik ben er zelf beter van geworden.”

Verder gaf beklagde op, dat zij nooit vraagt wat de menschen mankeeren; deze vragen haar zalf of kruiden te willen geven voor die en die ziekte, waaraan de patienten volgens den dokter lijdende zijn.

Een juffrouw, die langen tijd onder behandeling was geweest van een geneesheer, omdat zij lijdende was aan galkoliek, verklaarde, dat de dokter haar had opgegeven en haar den raad gegeven had, chirurgische hulp te zoeken. De getuige weigerde echter zich te laten opereeren en zocht hulp bij beklagde, door wier kruiden zij geheel is genezen. Later werd haar door een anderen geneesheer aangeraden, zich te laten opereeren wegens een gezwel. Ook nu volgde zij dokters raad niet op en wendde zich andermaal tot beklagde, eveneens met het beste resultaat.

Een andere juffrouw vertelde van een lijden in den mond, waaraan zij jarenlang geleden had, maar waarvan zij door beklagdes geneesmiddelen verlost werd. Volgens haar was het kanker. Geneesheeren, die haar indertijd hebben behandeld, herinnerden zich niets van een kankerlijden bij de juffrouw.

In een der speciale ten laste gelegde gevallen waren door beklagde geneesmiddelen verstrekt aan een vrouw, die vruchteloos bij verschillende geneesheeren genezing had gezocht voor het kankerlijder, waaraan zij lijdende was. De dokters hadden een operatie aanbevolen. Deze vrouw is aan haar ziekte overleden. De dokter, die bedoelde vrouw bezocht, verklaarde, dat genezing had kunnen volgen als tijdig deskundige hulp was ingeroepen.

Beklaagde zelf verzekerde, dat zij de familie van bedoelde vrouw heeft aangeraden, de hulp van een dokter in te roepen, daar zij de verantwoording niet op zich durfde nemen. Het dienstmeisje bevestigde, dat zij dien raad telephonisch door beklagde heeft hooren geven.

Het O.M. mr. VAN TRAA, eischte bevestiging van de vonnissen des kantonrechters: *f* 200 boete of zes maanden en *f* 300 boete of drie maanden hechtenis.

Mr. J. H. G. BEKKER trad, evenals in eersten aanleg, als verdediger op.

De Rechtbank bevestigde het vonnis, waarbij bekl. veroordeeld werd tot *f* 300 boete of drie maanden hechtenis. Dat waarbij bekl. werd gestraft met *f* 200 boete of zes maanden hechtenis, werd vernietigd. Opnieuw rechtdoende, legde de Rechtbank op *f* 200 boete of twee maanden hechtenis. (Hondelsbl.)

Onbevoegd uitoefenen der tandheelkunde.

De kantonrechter te Middelburg heeft den Belgischen tandarts F.C., die te Middelburg de tandheelkunde uitoefende zonder in Nederland als zoodanig te zijn toegelaten, veroordeeld tot drie geldboeten ieder van *f* 0.50, te vervangen door drie maal een dag hechtenis. (Men zie ons vorig no.)

CORRESPONDENTIE.

— Het Verslag van de Gezondheidscommissie, zetelende te Bozmeer, in dank ontvangen.

HERHAALDE WAARSCHUWINGEN.

Haarlemmerolie. Dit is een van de weinige oorspronkelijk Nederlandsche geheimmiddelen en dagteekent reeds van het jaar 1698. Het heet voor allerlei zoowel uit- als inwendige kwalen genezing aan te brengen. „Dit medicament” — zoo leest men o. a. in de gebruiksaanwijzing — „is een wonder voor de goedwilligen en de genade des Allerhoogsten heeft zich daarin wonderbaarlijk geopenbaard.” In werkelijkheid is de bedoelde olie de stof, die in de apotheken onder den latijnschen naam *balsamum sulfuris terbinthynatum* voorkomt en bestaat uit lijnolie en terpentijnolie waarin zwavel is opgelost. De geneeskundigen zijn overtuigd van de weinig goede uitwerking van het praeparaat en schrijven het hoogst zelden, en dan altijd in geringe hoeveelheden voor. Men wachte zich het in eenigszins groote hoeveelheid te nemen; de schadelijke gevolgen van het gebruik zijn reeds meermalen met volkomen zekerheid aangetoond.

Maandblad uitgegeven door de Vereeniging TEGEN DE KWAKZALVERIJ

onder Redactie van H. VAN GELDER.

Bestuur der Vereeniging: **MR. P. W. DE KONING**, Advocaat te *Amsterdam*, **VOORZITTER**; **MR. W. P. R. BOUMAN**, Substituut Officier van Justitie bij de Arrondissements-Rechtbank te *Rotterdam*; **MR. A. A. CNCPIUS**, Advocaat-Generaal bij het Gerechtshof te *'s Hertogenbosch*; **MR. A. VAN DER ELST**, Ambtenaar van het O. M. bij het Kantongerecht te *Leiden*; **Ds. F. C. FLEISCHER**, Doopsgez. Predikant, te *Winterswijk*; **C. NANNES GORTER**, Journalist te *Alkmaar*; **MR. A. LIND**, Advocaat te *Amsterdam*; **Mej. J. C. RESSING** te *Delden*; **J. VAN RIEL**, Dir. Mil. Apotheker, Directeur van het Rijks Magazijn van Geneesmiddelen te *Amsterdam*; **DR. G. ROMIJN**, Inspecteur van de Volksgezondheid te *'s-Hertogenbosch*; **E. J. ABRAHAMS**, Arts te *Amsterdam*, SECRETARIS-PENNINGMEESTER.

Ieder Lid ontvangt één Exemplaar van het Maandblad en heeft recht op hoogstens 10 Exemplaren ter gratis-verspreiding.

LID DER VEREENIGING is ieder die haar doel helpt bevorderen en een Contributie betaalt van / 3.—.

Adres voor de REDACTIE van het Maandblad bij den Redacteur, **AMSTEL 102** te *Amsterdam*; voor het BESTUUR DER VEREENIGING en voor AANGIFTE van LEDEN en ABONNÉ'S bij den Secretaris-Penningmeester **E. J. ABRAHAMS**, Arts, **KEIZERSGRACHT 239, AMSTERDAM**, bij wien ook losse exemplaren van het Maandblad moeten worden aangevraagd.

Geplaatste bijdragen en onderzoeken van kwakzalversmiddelen en specialités worden desverlangd gehonoreerd.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is niet alleen geoorloofd doch wordt zelfs dringend verzocht.

ABONNEMENTSPRIJS, Franco per post..... per jaar / 1.25

INHOUD:

Hoofdartikel: Een pleidooi voor het Somnambulisme.
Berichten: Uit het jaarverslag van het Staatstoezicht op de Volksgezondheid over 1915.

Mededeelingen van verschillende aard: „Pro en Contra” over Natuurgeneeswijze. — Een stem uit het buitenland over „Retau's zelfbewaring”. — Oprechte Wortelboer's kruiden.

Rechtszaken: Nio de Brahmaan.
Correspondentie.

Een pleidooi voor het somnambulisme.

In de laatst verschenen aflevering van het Tijdschrift v. Strafrecht houdt **Mr. J. DOMELA NIEUWENHUIS**, oud hoogleraar in het strafrecht te Groningen, eenige beschouwingen omtrent „de vrije en de onbevoegde uitoefeningen der geneeskunde in Nederland”, waarbij hij o.a. het somnambulisme van leeken ter sprake brengt en in bescherming neemt.

Na een korte bespreking der beroepsvrijheid van den geneeskundige in verband met mogelijke „mishandeling” van den patiënt, de abortus en de vivisectie, verklaart schr. te willen aantoonen, „dat er behoefte bestaat, om in bepaalde gevallen „aan leeken de uitoefening van de geneeskunde „onder de noodige waarborgen toe te staan. „Aan „sommige personen toch” — meent schr. — „zijn „bijzondere natuurkrachten of gaven verleend, „die hen in staat stellen een juiste diagnose te „maken van een ziektegeval bij den een of anderen „patiënt en hem een raad of voorschrift te geven, „waardoor hij volkomen wordt genezen”. Schr. werpt, ten einde dit te bewijzen, eerst een blik op het verleden: **PARACELsus** (16e eeuw) sprak reeds van een magnetische kracht, die de ene mensch op den anderen kan uitoefenen, welke kracht eerst van meer algemeene bekendheid werd, toen **ANTON MESMER** (1771) met den magneet „allerlei kwalen” genas. Deze kwam tot de ontdekking „dat hij dezelfde resultaten kon bereiken door zijn zieken met de handen te bestrijken”. Herinnerd wordt aan den arbeid van **JAMES BRAID** (1843), die den grondslag legde van de leer van hypnotisme en suggestie, nader door **CHARCOT** en zijn medewerkers bestudeerd, wetenschappelijk uitgewerkt en toegepast.

Schr. stelt nu naast dat (wetenschappelijk) hypnotisme het somnambulisme, dat — zegt hij — wel iets anders is, maar dat toch „behoort tot de „natuurgaven, die slechts weinigen bezitten. Vooral „door het in slaap brengen van een somnambule „worden thans merkwaardige genezingen verkregen. En zou nu in dezen tijd aan de menscheid het aanwenden van een dergelijke genezende „natuurkracht moeten verboden blijven, als zij „niet door een medicus wordt aangegeven?”

Schr. herinnert dan aan het adres **VAN HOUTEN**

c.s. en het advies van het comité van den gezondheidsraad, dat de instelling van een bijzondere commissie van onderzoek en advies heeft aanbevolen. Schr. juicht dit advies toe en zegt dan, dat er „vele „genezingen zoowel bij toepassing van het somnambulisme als ook door helderziendheid zonder „in slaap brengen” voorkomen. Enkele deelt hij mede, hem „uit zeer betrouwbare bronnen bekend.” De geachte schrijver verzuimt echter die bronnen te noemen, of mede te deelen, op welke gronden en geveens hij die bronnen zeer betrouwbaar vindt. Heeft hij die zelf onderzocht, dan wel: heeft hij dit alles van „hooren zeggen”?

Schr. erkent evenwel, dat op dit gebied gevaar verborgen is: daarom moet de mogelijkheid bestaan, dat bij het aanvragen van vergunning om als wettelijk onbevoegde de geneeskunde door middel van somnambulisme uit te oefenen, een „gemengde” commissie de aanvragers aan proefnemingen onderwerpt, „waardoor het kaf van „het koren moet en zal worden onderscheiden. „Aan personen, bij wie de aanwezigheid der genezende natuurgave niet is gebleken, moet die „vergunning niet worden verleend.” Dit voorbehoud pleit voor des schrijvers ruim inzicht.

Ik vrees echter, dat wanneer een gemengde commissie — dus eene, die bestaat uit een gelijk aantal aanhangers van somnambulisme, christian science, gezond bidden enz. eenerzijds en van „gewone” artsen anderzijds — het kaf van het koren zal moeten scheiden, die commissie meestal niet tot een bevredigend resultaat zal komen. Want komt 't bij de eene groep niet aan op een vooropgesteld vertrouwen, een geloof in het aanwezig zijn van geheimzinnige, onzichtbare en ontastbare natuurkrachten? Twijfelen nu de „gewone” artsen aan dat aanwezig zijn, dan zal de kiem van wederzijdsch wantrouwen zich snel in den boezem dier commissie ontwikkelen en een behoorlijk onderzoek en een bevredigende beslissing verhinderen. Maar, hoe 't zij, ik vermoed, dat er heel veel kaf en heel weinig koren zal blijken over te blijven. Immers: er is niets wat de somnambule meer vreest of ergert, dan op de vingers te worden gekeken en scherp gecontroleerd te worden. Want dan blijkt al heel spoedig 't bestaan van bedrog en misleiding, in plaats van een „natuurgave”. En wat zal die commissie moeten doen wanneer de aanvrager of aanvraagster verklaart, dat controle storend werkt op het ontplooiën harer natuurkracht ten bate van den patiënt, dat zij onder controle niet kan presteeren wat zij in vrijheid werkende, wel verzekert te kunnen?

Ik ben benieuwd, op welke wijze de bijzondere commissie van den centralen gezondheidsraad „het kaf van het koren” zal willen scheiden.

Leiden 16 VI.

A. v. D. E.

BERICHTEN.

Uit het Jaarverslag van het Staatstoezicht op de Volksgezondheid over 1915.

Aan dit verslag, kort geleden verschenen, ontleenen wij het volgende, dat onze lezers vermoedelijk belang zal inboezemen. Enkele zaken hebben wij (t verslag betreft handelingen reeds 2 jaren geleden verricht) reeds vroeger meegedeeld.

Geneeskundige wet.

Artikel 1.

Meerdere vrijheid in de uitoefening der geneeskunst. Artsenmonopolie.

De Centrale Gezondheidsraad ontving van Uwe Excellentie, om advies, een adres der „Nationale Vereeniging tot propaganda voor wijziging van wetten, betreffende de uitoefening der geneeskunst en der artsenijbereidkunst”, zoomede een achttal adhaesiebetuigingen aan dat adres van verschillende Werkmans- en andere Bonden. Het hoofdoel dezer adres was de bevordering van meer vrijheid in de uitoefening der geneeskunst en der artsenijbereidkunst, in hoofdzaak op overeenkomstige wijze, als aangegeven in het bekende adres der heeren **VAN HOUTEN**, **Jhr. VAN HOLTHE TOT ECHTEN** en **VAN HAMEL** (zie jaarverslagen 1913 en 1914, blz. 203 en 141).

Het bovengenoemde adres der Nationale Vereeniging werd met de adhaesiebetuigingen om praeadvis in handen gesteld van dezelfde commissie, die den Raad van voorlichting zal dienen omtrent het adres **VAN HOUTEN** c.s.

Onbevoegde uitoefening der geneeskunst.

Volgens de mededeelingen, vervat in de jaarverslagen der hoofdinspecteurs, der medische inspecteurs en der gezondheidscommissiën, kwam het gedurende het verslagjaar slechts enkele malen voor, dat eene vervolging, ingesteld wegens onbevoegde uitoefening der geneeskunst, door eene veroordeeling werd gevolgd. In twee dezer gevallen waren de veroordeelden zeer bekende recidivisten en de straffen waartoe zij in hooger beroep veroordeeld werden, waren aanmerkelijk lichter dan die in de eerste instantie opgelegd.

Eenmaal werd een persoon veroordeeld wegens het, zonder geneeskundige te zijn, in het openbaar voeren van een titel, die hem voor het publiek als geneeskundige aanwees.

Een geëmployeerde in een fabriek, die, ter zake van bedrijfsongevallen in die fabriek, personen heelkundig behandeld had en op wiens verrichtingen als zoodanig de aandacht van den hoofdinspecteur door het Bestuur der Rijksverzekeringsbank was gevestigd, werd van rechtsvervolging ontslagen, omdat hij, een cursus tot het verlenen van Eerste Hulp bij Ongelukken gevolgd hebbende, daarna door de Directie der fabriek belast was met het verlenen van Eerste Hulp bij bedrijfsongevallen en benoemd was tot verbandmeester, ingevolge art. 236 van het Koninklijk besluit van 27 Juni 1913 (*Stbl.* n°. 317).

Het kwam gedurende het verslagjaar meermalen voor, dat naar aanleiding van het verlenen van hulp,

als hierboven bedoeld, door niet geneeskundigen, het advies der hoofdinspecteurs door het Bestuur der Rijksverzekeringsbank werd gevraagd. Tot het instellen van eene gerechtelijke vervolging werden in geen dezer gevallen termen gevonden.

Tal van personen, tegen wie waren ingebracht klachten wegens onbevoegde uitoefening der verloskunst, hetgeen vooral in de zuidelijke provinciën voorkwam, bleven ongestraft, omdat steeds een beroep werd gedaan op de noodzaak, welke volgens de gegeven voorstellingen niet kon worden uitgesloten.

Onbevoegde uitoefening der artsnijbereidkunst.

Omtrent onbevoegde uitoefening der artsnijbereidkunst door kwakzalvers, winkeliers, drogisten, enz. werd ook in 1915 menige klacht vernomen. Voor vervolging in rechten ontbraken in bijna alle gevallen voldoende gronden. In de zeer enkele gevallen, waarin de verdachte door den rechter ter verantwoording werd geroepen, volgde vrijspraak.

Verkoop van verpakte geneesmiddelen.

Bij een daartoe te Sas van Gent door den pharmaceutischen inspecteur ingesteld onderzoek bleek, dat door een aldaar verblijfhoudenden uit België uitgeweken apotheker bij een winkelier, tevens smid, verpakte geneesmiddelen van allerlei aard met gebruiksaanwijzingen in diens winkel ten verkoop opgeslagen waren. De zich van geen kwaad bewuste winkelier, door den inspecteur op zijne strafbare handelingen in zake den verkoop gewezen, verklaarde dien te zullen staken en onmiddellijk alle artikelen te zullen inpakken en aan den eigenaar terug te geven. De marchaussée ter plaatse werd hiervan door den inspecteur in kennis gesteld en haar een rauwlettend toezicht opgedragen.

Ongeoorloofd voeren van den titel apotheker.

Een drogist te 's-Gravenhage, in het bezit van eene apotheek, die op door hem verspreide strooibiljetten zich den titel „apotheker” had toegeëigend met het kenmerkend doel propaganda voor zijn zaak te maken, gaf, toen hij op deze handeling door den inspecteur opmerkelijk werd gemaakt, de verzekering hiermede niet te zullen voortgaan. Door een apotheker aan het hoofd zijner apotheek te stellen heeft hij zich aan de strafrechtelijke vervolging, waaraan hij bloot stond, onttrokken.

Verkoop van brandwondenzalf.

Een buitenlander verzoekt Uwer Excellentie te vernemen, op welke wijze hij zijn geneesmiddel „Brandwondenzalf” hier te lande mocht verkoopen.

De Raad, door Uwe Excellentie ter zake gehoord, antwoordde overeenkomstig het door 's Raads pharmaceutische commissie uitgebracht advies, dat de wet van 1 Juni 1865 (Sibl. n°. 61) dien verkoop verbodt.

Kwakzalverij.

Gehoord de Commissie, in Hoofdstuk I onder n°. 31 op bl. 32 vermeld. (*) lichtte de Raad Uwer Excellentie nader zijn standpunt toe ten aanzien van de wijze, waarop naar zijne meening van overheidswege bij de bestrijding der kwakzalverij te werk gegaan diende te worden (zie vorig jaarverslag blz. 149) en adviseerde Uwer Excellentie daarbij hare aanvankelijke bezwaren tegen hetgeen door den Raad ter zake was voorgesteld, in nadere overweging te nemen. 's Raads advies vermoedt Uwe Excellentie evenwel niet de overtuiging te geven, dat een, door den Raad noodig geacht, steelschnaag optreden zijnerzijds tegen kwakzalversmiddelen raadzaam zou zijn. In aanmerking genomen voorts, dat intusschen een wetsontwerp tot wijziging van de wet op de uitoefening der Artsnijbereidkunst was ingediend, waarin bepaald gen ter zake waren opgenomen, gaf Uwe Excellentie er de voorkeur aan, dat de Raad zich voorshands van zoodanig optreden onthield.

De Raad stelde de hoofdinspecteurs met den loop dezer zaak in kennis, met verzoek, hunnerzijds de betrokken inspecteurs van de volksgezondheid dien-aangaande te willen inlichten.

Ten behoeve van een onderzoek naar leugenachtige opgaven in kwakzalversadvertenties, verzoekt de pharmaceutische inspecteur in Noordbrabant, Gelderland en Limburg den geroepden commissies in zijn ambtsgebied hem exemplaren toe te zenden van couranten of brochures, waarin kwakzalversadvertenties en opgaven van beweerde genezingen door kwakzalversmiddelen voorkomen.

Adviezen betreffende statuten van Naamlooze Verootschappingen en Vereenigingen.

Door een hoofdinspecteur en door de pharmaceutische inspecteurs werd in hunne jaarverslagen over 1915 mededeeld, dat hun advies gevraagd werd omtrent de statuten van Naamlooze Verootschappingen en van Vereenigingen, wier werkring op de eene of andere wijze verband hield met de belangen der volksgezondheid. Niet zelden werd door die adviezen verbetering der statuten verkregen, waardoor bovengenoemde belangen beter werden gewaarborgd.

De hoofdinspecteur te 's-Gravenhage vestigde in

dit verband de aandacht op het toenemen van het aantal verootschappingen, die het vervaardigen en verkoopen van pharmaceutische artikelen, enz. ten doel hebben. Bij zijne adviezen dienaangaande wees de hoofdinspecteur er enkele malen op, dat Koninklijk goedgekeurde statuten eene niet te versmaden reclame voor de exploitatie van kwakzalversmiddelen zijn, hetgeen de ondervinding z. i. bereids heeft geleerd.

Deze Commissie bestaat uit de heeren: Dr. J. W. JENNY WELJERMAN, Prof. Dr. H. WEFERS BETTINK en Dr. C. W. BROERS. Red. Mbl.

MEDEDEELINGEN VAN VERSCHILLENDE AARD.

„Pro en Contra” over Natuurgeneeswijze.

Van de bekende serie uitgaven „Pro en Contra” van de *Hollandia-Drukkerij te Baarn* is er thans een verschenen over de *Natuurgeneeswijze*. Het pro is van K. H. BELLEVELT, Redacteur van de „Natuurvriend” te *Eefde* het contra van Dr. H. PINKHOFF, Arts te *Amsterdam*.

Zij, die onze reeds zoo dikwijls geuite meening over de z.g. natuurgeneeswijze kennen, zullen niet twifelen aan welke zijde wij staan. In 'tkort zij hier herhaald dat wij, met waardeering voor het streven van zeer enkelen, die te goeder trouw zijn — doch dat streven als methode *toch* afkeurende — in het algemeen de z.g. geneeswijze die als *natuurgeneeswijze* wordt aangekondigd geen goed hart toedragen omdat wij in het optreden van de voorstanders van die methode een groot gevaar zien voor het algemeen welzijn.

Juist dat *optreden*, niet de geneeswijze zelf, is oorzaak van onze oppositie. De *geneeswijze in hoofdzaak*, is geen uitvinding van de zich noemende *natuurgeneeskundigen*; het gebruikmaken van natuurlijke hulpmiddelen werd reeds sedert eeuwen en wordt nog tegenwoordig door de *medicijnartsen* (zoo worden zij door de *natuurgeneeskundigen* genoemd) in toepassing gebracht, zij het ook niet uitsluitend.

Maar waar de verkondigers van de *leer* der natuurgeneeswijze, hunne methode als de enige juiste voorstellen, daarbij niet schromen een blaam te werpen op de officieele geneeskunde en op vele van hare als juist erkende geneesmethodes, daar tredt het gevaar reeds te voorschijn. Doch nog duidelijker blijkt dit gevaar voor hem, die het optreden van de z.g. natuurgeneeskundigen eenigszins nauwkeurig heeft gadegeslagen. Wanneer hij een blik slaat naar Duitschland, waar de natuurgeneeskundigen een groote rol spelen, dan zal het hem duidelijk worden (het is uit talrijke processen gebleken) dat de voornaamste profeten van de leer der natuurgeneeswijze zich als de grootste *kwakzalvers* hebben ontpopt. Wij noemen slechts de namen van KUHNE, Pastor FELKE, BLZ om het hierbij te laten.

Hoe staan wij nu tegenover het „Pro” van den heer BELLEVELT? Wij kunnen er niet te veel vertrouwen in stellen. BELLEVELT is voor ons geen onbekende; reeds in het Maandblad van Mei 1906 hebben wij ons afgevraagd hoe het mogelijk was, dat een man, vroeger horlogemaker, tot de kennis is gekomen, noodig om als beoefenaar van de kunst om te genezen op te treden. En ook thans nog, na het lezen van zijn beveren, stellen wij dezelfde vraag. Wat hij verkondigd, kan men in al die boeken over natuurgeneeskunde lezen; het ophemelen van de methode en het afbreken van de geneeswijzen van de moderne wetenschap. Een *oorspronkelijk* idee van den schrijver zoeken wij te vergeefs. Of liever bijna te vergeefs; wij hebben n.l. eenige bewijsgronden voor de deugdelijkheid van de natuurgeneeswijze gevonden, die blijkbaar van B. afkomstig zijn maar die nu juist niet voor de nauwgezetheid van den schrijver pleiten.

Wij willen een paar daarvan aanhalen:

Op blz. 11 heet het:

„En waarom ik ook *speciaal* voor de natuurgeneeswijze beel, dat wil ik nog wel eens op een andere wijze zeggen.

Ik ben voor de natuurgeneeswijze, omdat ik het zeer onmenschelek en onoverantwoordelijk acht de zieken zonder hulp te laten. En dat doen wij, inzien wij de officieele geneeskunde, oppermachtig laten heerschen, want deze is een geneeskunde in naam, doch niet in de daad. Wanneer wij hare geschiedenis lezen, vinden wij bijna

op iedere bladzijde de bewijzen daarvoor. De meest vooruitstrevende medicijnartsen verklaren dit trouwens openlijk in woord en geschrift. Wij kunnen talrijke bladzijden vol uitspraken geven, tot de meest vernietigende toe, van medicijnartsen uit alle deelen der wereld.

Nu wil ik mij evenwel tot eenige uitspraken bepalen van *Nederlandsche* medicijnartsen en de bronnen waar men deze uitspraken vinden kan. Voor meerdere interessante gegevens op dit gebied verwijs ik naar mijn brochure „Voor denkende menschen”, die ik gaarne voor belangstellenden beschikbaar stel. Doch nu ter zake!

Prof. P. K. PEL zegt in zijn brochure „De kunst om gezond en gelukkig te leven en ziekten te voorkomen” o.m. het volgende: „Dat de geneeskunst, alhoewel zoo oud als het menschelijk geslacht, nog zoo weinig directen invloed op vele ziekteprocessen vermag uit te oefenen, zal den ervaren natuuronderzoeker begrijpelijk schijnen. Eerlijk en onverholen past ons de bekeiteris, dat wij tegenover vele acute ziekten, wel is waar niet machteloos staan, doch in ieder geval op het ziekteproces weinig of niets vermogen”.

Mij dunkt dit zegt reeds meer dan genoeg!

Zeker dit zegt genoeg maar is niet het minst in staat om de bewering te staven, die B. daaruit put. Maar 't is wel genoeg om aan te toonen, dat de schrijver van „Pro” er niet tegen opziet om enkele zinnen, uit hun verband gerukt, den goedgeloovigen lezer als bewijsmateriaal voor oogen te gooien.

Maar nog erger maakt hij het een bladzijde verder, waar wij lezen:

De medicijnartsen zijn zelfs nog niet in staat goed recepten te kunnen schrijven. De heer C. SLEESWIJK, Apotheker te Utrecht, schreef er een boekje over „Overeenbaarheid der medicijnen,” met het doel daardoor de medicijnartsen te leeren hoe zij de recepten moeten schrijven, want zooals zij het doen bestaan dikwijls tegen de bereiding allerlei geneeskundige of artse ijkundig-chemische bezwaren. Dr. H. WEFERS BETTINK Hoogleraar in de artsnijbereidkunde, beveelt dit boekje in een Voorwoord aan! Hier is dus een apotheker aan het woord, gesteund door een hoogleraar, die vertelt „dat de gediplomeerde medicijnartsen er weinig of niets van weten.”

Brutaler en leugenachtiger kan het niet. Doel van het bedoelde boekje, dat den titel draagt van *Onovereenbaarheid van Geneesmiddelen*, is alleen erop te wijzen, dat sommige stoffen, op één recept voorgeschreven, scheidkundig op elkaar inwerken en het dus beter is, die niet samen te voegen. Het dient dan ook als *leerboekje* bij de studie van de receptuur, voor welk vak, *voor het afleggen van het artsexamen*, bewijzen van bekwaamheid moeten worden afgelegd, voorzoover dit vak later bij de uitoefening der praktijk te pas komt. Uit dezen wegwijzer bij de studie — en misschien ook later als hulpmiddel in de praktijk — de conclusie te trekken „dat de gediplomeerde medicijnartsen er weinig of niets van weten” „hoe zij de recepten moeten schrijven,” gaat alle perken van fatsoenlijke bewijsvoering te buiten.

Ons vertrouwen in BELLEVELT als woordvoerder voor de natuurgeneeswijze is er, sedert 1906, niet op toegenomen en het verwonderde ons dat iemand, als Dr. PINKHOFF, zich ertoe teende om met dezen man in debat te treden. Bij nalezing van het „Contra” bleek ons echter, dat van *debat* geen sprake was: Dr. P. sprak slechts zijn oordeel uit over de natuurgeneeswijze zonder zich aan de motieven, door B. te berde gebracht of aan zijn persoon te storen.

Men leze slechts de volgende gedeelten uit zijn inleiding:

„Waarom „contra” de Natuurgeneeswijze? Omdat deze is: de georgifiserde kwakzalverij. Voor onzen tijd had de kwakzalverij immer de beteekenis, die zij thans heeft verkregen. Zij was een zaak tusschen *persoon en persoon*; nu is zij geworden een *stelsel*, waarbij aan de één zijde een aangezette menigte van belanghebbende staat en aan de andere zijde een groot deel van de bevolking. Vroeger was regel, wat ou misschillen uitzondering is, dat de patiënt, die den kwakzalver raadpleegde, zich meestal tot den bevoegde geneeskunststofenaar wendde, maar bij tijden ook eens den onbevoegde ter hulp riep, bijv. als de kunst van den bevoegde hem teleur had gesteld. Nu is er een groote groep van menschen, die *uit beginsel* den kwakzalver raadplegen, bij voorkeur als deze zich natuurgeneeskundige noemt, en zich slechts uit nood tot de wetenschappelijke geneeskunst zal wenden, veelal als het te laat is. Eerder die menschen vindt men dan alle groepen van personen. Zij zijn het, die de trom roeren voor den hedendaagschen markt-schreeuwer, die het wel zeer stumperig moet vinden

van zijn voorgangers, dat zij *zelf* de lieden trachten te lokken: daar heeft hij „zija menschen voor”, die overtuigd zijn van de hooge gaven van hun afgoden.”

„Mijn bestrijding van wat men natuurgeneeswijze pleegt te noemen, geldt dus niet in de eerste plaats den kwakzalvers, die zich daarmee rijk maken, maar de dames en heeren, die beter konden en moesten weten, en voor die kwakzalvers de trom roeren. En hoe? Met het zelfbewustzijn van lieden, die een nieuwe, verlossende leer aan de menschheid brengen, een leer, waarvoor vroegere geslachten te dom waren, en eigenlijk de tijdgenooten ook, behalve zij, natuurlijk. En het allerdomst zijn nog wel de lieden, die hun leven wijden aan het verkrijgen van kennis op het gebied van de natuur des menschen in gezonden en zieken toestand, aan het navorschen van de werking der geneesmiddelen, die de natuur in alle vormen aanbiedt. Die stumperts, die geneeskundigen, mogen in 't geheel niet meepraten, behalve als zij die wijzen en wijzigen naar den mond praten.”

Op overtuigende wijze zet de geleerde schrijver dan zijn standpunt uiteen en bespreekt hij de gevaren die de natuurgeneeskunde aankleven. Wij moeten echter daaromtrent den weetgierigen lezer naar de oorspronkelijke brochure verwijzen.

Slechts veroorloven wij ons nog de volgende aanhaling:

„Willen de menschen naar de eischen der gezondheidsleer leven, terugkomen van menige onnatuurlijke gewoonte — wij juichen het toe. Reeds lang vóór dat men begon te denken aan een „natuurgeneeskundige richting” heeft de geneeskunst zonder ophouden het „bekeert u!” toegevoepen aan de verdoelde menschheid. Zij heeft niet op kwakzalvers en hun aas hang gewacht om te maken, dat men ging zorgen voor goed water, goede voedingmiddelen, ruime gelegenheid voor lichaamsreïning en lichaamsoefening, voor woïngen, waar lucht en licht kunnen toetreden. Wie de geneeskunst wil aanleeren, dat zij daarin een leekbeweging tot voorbeeld heeft gehad, is een weetniet of een leugenaar; kan desgewenscht ook over beide titels beschikken.

Voor al de genoemde voortreffelijke dingen is meer noodig dan goede wil; daartoe is ook wetenschap noodig. Daize de hard arbeider, de geleerde zijn nog steeds bezig het gebied der gezondheidsleer te ontginnen; stap voor stap komt men vooruit. De leek kan daarbij ook die steun bewijzen, door ieder aan te sporen, de raadgevingen van hem, die op dit gebied arbeiden, te volgen; maar niet, door hun bij het werk in de weg te loopen. Men kan dus een zooveel mogelijk natuurlijke levenswijze volgen, zonder in opstand te komen tegen de eenige leidsvrouw op dit gebied: de wetenschap.”

Een stem uit het buitenland over „Retau's zelfbewaring”.

Nog steeds gaan sommige onzer bladen voort met de schandelijke advertentie omtrent „Retau's Zelfbewaring” in hunne kolommen op te nemen, nog steeds zijn er, vermoedelijk dientengevolge talloze slachtoffers van den laaghartigen bedrieger en nog steeds, eveneens, komen er bij ons verzoeken om inlichtingen en hulp in. Behalve onze eigen, herhaalde waarschuwingen in menig Maandblad, hebben wij in het no. van Juni 1896 een stem uit het *buitenland* laten hooren, welke stem wij hier nog eens laten klinken, ofschoon de beperkte ruimte waarover wij te beschikken hebben, dit bijna verbiedt. Maar het *moet*, er is *periculum in mora*.

Een stem uit het buitenland over „Retau's zelfbewaring”.

„Er zijn zaken die men ongaarne zegt en waarover men liever zwijgt: zaken, die in het duister haar aanzijn vinden en het licht schuwen, waarover men wel onder vier oogen spreekt, doch die zich tot een behandeling in het openbaar moeilijk leenen.

„En toch moeten dergelijke zaken somwijlen aan het daglicht worden gebracht; moeten zij, ofschoon hare gedaante bij oppervlakkige beschouwing reeds allertreurigst is, zoodanig in al hare afschuwelijkheid worden tentoongesteld, dat men er een afschuw van krijgt.”

Ongeveer met deze woorden begint de voorrede van een Duitsch werkje, getiteld: „Die Selbsttäuschung. Ein Wort zur Abwehr gegen „Dr. Retau's Selbstbewahrung” und „Die Beichte einer Unglücklichen” nebst einer kurzen Darstellung der wirklichen Folgen der Masturbation. Von einem deutschen Arzt.”

Wij zouden bijna lust hebben het geheele werkje, vertaald, in ons blad over te nemen; wegens de beperkte ruimte moeten wij ons echter bepalen

tot een uittreksel van het tweede hoofdstuk, dat over Retau's boek handelt.

Vooraf vermelden wij nog uit de „Voorrede” de oorzaak, die den schrijver tot het publiceeren van zijn werkje heeft gebracht:

„Ik had een neef, hij was mijn lieveling, mijn oogappel, alle jaren dat hij in mijn huis werd opgevoed. Een bloeiende jongeling, zeer begaafd, die groote verwachtingen opwekte en vol moed was. Plotseling werd alles anders; van een tweedaagsche reis terugkeerend, vond ik den anders zoo flinken vroolijken jongen stil, in zich zelf gekeerd en angstig; zijn blik was weifelend, zijn houding slap, het oog bedroefd. Weinige dagen later vond ik hem dood op zijn kamer; een pistool lag naast hem en daarnaast een brief. En de inhoud: de geschiedenis van duizenden jongelieden. Lang had hij zich aan onanie schuldig gemaakt, zonder hare gevolgen te kennen of aan zijn lichaam te bespeuren; toen had hij *Retau's zelfbewaring* in handen gekregen; een bliksemstraal had zijn jong leven getroffen, een donderslag zijn geheel doen en denken, zijn anders zoo helder en scherp verstand uitgedoofd en slechts één gedachte nog zijn ziel vervuld: „Al mijne verwachtingen de bodem ingeslagen, het vertrouwen van hem, die mij lief had, geschonden, slechts toring, waanzin en dood in mijn toekomst!” En zoo scheen de dood hem een verlossing en was Retau's overdrevn, valsehe voorspiegeling de oorzaak, dat hij vrijwillig het leven verliet, dat hem, door het lezen van dat boek, tot een last was geworden.”

Anderen te waarschuwen tegenover de leugenaachtige voorstellingen, die Retau en consorten van de gevolgen van het genoemde misbruik geven, is het doel van het werkje, waaraan wij nu het volgende, betreffende het boek van Retau, ontleenen.

„Het is eigenlijk ongelooflijk hoe een fabriekswerk als „Retau's zelfbewaring” zoovele oplagen heeft kunnen bereiken; ieder onbevooroordeeld lezer moet toch terstond inzien dat het hier geen daadzaken betreft, maar meerendeels de grootste onwaarheden, die bladzijde op bladzijde met de grootste brutaliteit worden uitgebazuind. En toch zoo'n oplage? Is dit niet juist een bewijs voor de degelijkheid en bruikbaarheid van het boek?

In geen enkel opzicht. Want de lezers, voor wie dit boek bestemd is, zijn dezulke, die geen oordeel bezitten over hetgeen daarin wordt opgedischt en die bovendien — beangst gemaakt door de voorstelling van de verschrikkelijke gevolgen hunner kwaal — daardoor niet juist en rustig kunnen denken. Ik mocht deze ongelukigen vergelijken bij die vogels, waarvan de sage vertelt, dat zij, door den blik van de slang begoocheld, niet kunnen wegvliegen en als wezenloos, het tijdstip afwachten waarop zij door het ondiep worden vernietigd.

En nog aan een tweede oorzaak heeft dit prulwerk zijn verspreiding te danken, n.l. aan de omstandigheid, dat er tot nu toe een goed boek over het daarin behandelde onderwerp ontbreekt, een boek, door een geneesheer geschreven, dat de jeugd een waren blik doet slaan in het wezen en de gevolgen der onanie.

Laat ons het boek van Retau eens wat nader nagaan.

In het voorwoord lezen wij het volgende: „Men heeft ons dikwijls verweten dat het doel van de uitgave van Retau's zelfbewaring niets anders was dan een eenvoudige boekhandels-speculatie, zonder dat daaraan diepere, zedelijke motieven verbonden waren . . . dat het werk echter *nog iets meer ten doel heeft* en een zeker niet te miskennen zedelijke strekking bezit, zal ieder, die het met aandacht leest, duidelijk worden.” Ja zeker, een opmerkelijke lezer van het *gheele* boek zal terstond zien dat het *nog iets meer ten doel heeft* dan een boekhandels-speculatie, dat het tevens een speculatie is op de domheid en vóór alles op den geldbuidel van de lezers. Daarvoor spreekt duidelijk genoeg de gele vragenlijst en het bijgevoegde blauwe couvert, waarin de slachtoffers niet alleen een schildering van hunne, als gevolg van hun kwaal toegedichte, ziekten maar ook, vóór alle dingen, het honorarium van 9 Mark „voor het eerste- en hoofdconsult” moeten insluiten. Daarmee is 't nog niet uit; de volgende — natuurlijk steeds noodzakelijke — consulten kosten telkens 1.50 Mark, terwijl de kosten

voor de onontbeerlijke, voor de behandeling grootendeels waardelooze middelen nog 9 Mark bedragen. Inderdaad, men moet het toegeven, dat het boek nog een *ander* doel heeft.

En om dit doel te bereiken is ieder middel geoorloofd: den lezer wordt maar alles op de mouw gespeld, de meest ongeloofelijke en inderdaad belachelijke verhalen worden opgedischt met zulk een onbeschaamdheid en zekerheid, dat zelfs een beschaafd en onbevooroordeeld lezer bijna om den tuin wordt geleid door . . . , zoo 'n brutaliteit. Bij deze tweede speculatie komt het er natuurlijk op aan, zooveel mogelijk patiënten te lokken, teneinde de zaak te doen bloeien; daarom worden bijna alle ziekten voorgesteld als gevolg van de hoofdkwaal. Het is schier niet te gelooven, dat iemand in 1896 nog zoo iets in een boek durft te beweren. Haemorrhoiden en toring, jicht, rheumatiek, beroerte, waanzin, rug-gemergtering, bijziendheid, maagkramp, kanker, ja wat niet al, worden op rekening van onanie gesteld.

En al dat lijden kan slechts worden genezen van uit het uitgeversmagazijn te Leipzig. Uit vrees voor concurrentie wordt gewaarschuwd (blz. 87 van de duitsche uitgave) tegen raadgevingen en boeken van hebzuchtige en gewetenlooze geneesheeren en nogmaals (blz. 95) tegen charlatans, kwakzalvers, en *werkelijke* geneesheeren, wier praktijk in dit opzicht zeer gering is. Verder leest men (blz. 118) „De leek is niet in staat de noodzakelijke waarnemingen te doen en onderscheidingen te maken, zelfs *die* geneesheer niet, die zich niet reeds langen tijd uitsluitend op deze ziekte heeft toegelegd.”

Welk een onbeschaamdheid!!

Wanneer wij verder een blik werpen op de openbaar gemaakte ziektegevallen, dan lezen wij daarin het volgende: 3e geval: „Ik heb het honorarium hierbij gevoegd”; 4e geval: „Hierbij het gewone honorarium”; 5e geval: „Uw honorarium is hierbij ingesloten” en zoo gaat het door.

Men maakt het den te verwachten patiënten en briefschrijvers zoo gemakkelijk mogelijk, doordat men hun een soort van schema geeft, waarbij de vermelding van de *hoofdzaak*, de betaling van het honorarium, volstrekt niet mag worden vergeten. Hoe gaat de zaak nu in haar werk? Zoodra het slachtoffer met schrik heeft vernomen dat zijn maag- of longaandoening alleen afstamt van de fout in zijn jeugd en de ongelukkige zich tot het alleenzaligmakend magazijn te Leipzig heeft gewend (natuurlijk onder bijvoeging van het honorarium) dan ontvangt hij „van den geneesheer, volkomen naar waarheid, juiste inlichtingen omtrent den waren omvang en het ware karakter van zijn lijden, waardoor dan alle onnoodige vrees terstond wordt weggenomen.” (pag. XI). Natuurlijk, wanneer de vogel in het net is gevangen, zoekt men zich de zaak zoo gemakkelijk mogelijk te maken; de lijder is blij, dat alles niet zóo erg is als het hem te voren was afgeschilderd en deze suggestie is de hoofdzaak bij de geheele, thans volgende „geneeskundige” behandeling. Als echter noch de suggestie noch de gezonden geneesmiddelen helpen, als de lijder aan zijne kwaal verslaafd blijft, of de ziekten, die heeten daarvan af te stammen, niet genezen, wat dan?

Dan kan men met Goethe zeggen:

Ihr führt ins Leben ihn hinein,
Ihr laszt den Armen schuldig werden,
Dann überlasst ihr ihn der Pein!

Het geheel *onnoodig* beangst-maken, zelfs bij de onmogelijkheid de patiënten te genezen, vrede digt het boek van Retau op de volgende, vrij onbegrijpelijke wijze: „Al heeft overigens ons boek niet het voordeel, de zieken door geneeskundige hulp in den grond te genezen, zoo kan toch het *angstigmaken* van de zieken, wat men ons wel eens voor de voeten werpt, geen beschuldiging zijn, daar het geneesheeren en leeken, ouders en opvoeders veel te goed bekend is, hoe *oneindig* moeilijk, ja somwijlen *gheele onmogelijk* het is, zelfs bij reeds ingetreden pijnlijke en verlamende symptomen en andere gevolgen, den lijder van zijn duivelachtigen hartstocht te genezen.” Begrijpe wie het kan!

Niettegenstaande de paardenkuur waaraan, in 't begin alle aanstaande patiënten van de uitgeversfirma op gelijke wijze worden onderworpen,

betoogt het boek de noodzakelijkheid van een streng individualiserende behandeling van elken lijder.

Verder wordt in het boek van de ouders, geneesheeren en verzorgers een liefderijke en zachtzinnige behandeling van den patiënt verlangd, dewijl men met gestrengheid niets verder komt, zelfs kwaad zou kunnen stichten. En daarbij vloeit dit, tot liefde vermanend, boek over van de zwaarste bedreigingen van eeuwig lichamelijken zielebederf en deelt daarbij geeselslagen uit, die erger dan alle lichamelijke tuchtiging werken! Waarlijk, uit het geheele boek is, door de telkens voorkomende tegenspraak, niet wijs te worden. Er is noch methode noch consequentie in het geheele werk, uitgezonderd het met zorg ingerichte lokken van patiënten. Van dit laatste geeft nog de volgende aanhaling het bewijs: „Opdat echter de lange, verschrikkelijke reeks van ziekten, welke wij opgenomen hebben, niemand op het denkbeeld brenge dat wij misschien hebben overdreven, zoo maken wij daarop opmerkzaam, dat natuurlijk niet ieder individu aan al deze gevolgen van zijn euvel zal lijden, maar slechts aan enkelen daarvan; toch is ieder van die ziekten afzonderlijk zóó verschrikkelijk, dat wij... steeds weder vermanen en bezweren de kwaal te beteugelen.” Het is hier twee vliegen in één klap slaan. Aan de eene zijde voelt men wel, dat ook de leek niet alles slikt en misschien hoofdschuddend het boek ter zijde zou leggen, aan de andere zijde wordt nu ook de lezer gelijmd, die slechts aan een der kwalen lijdende is. Hem wordt natuurlijk op het hart gelegd zich niet tot een ervaren geneesheer te wenden, maar snelle en zekere hulp te Leipzig te zoeken. Zoo gaat het!

Zoo veroordeelt het boek, door al de aangevoerde daadzaken, zich zelf, wanneer men het maar met onbevengden blik leest. Daarom tracht het ook zijn armoede nog met den mantel van wetenschappelijkheid te bedekken, waar b.v. aan het slot van het voorwoord het volgende te vinden is: „Ten slotte geven wij nog de verzekering, dat ons boek bewerkt is naar de nieuwste ontdekkingen der wetenschap en slechts datgene bevat, wat van een medisch standpunt als volkomen juist moet worden beschouwd en bestand is tegen elke, ook nog zoo strenge critiek.”

Welaan dan, de fout moet verder goed worden gemaakt. Reeds te lang is van deskundige zijde over den bombastischen onzin van het boek gezweven, omdat men medelijdend de schouders optrok over dusdanige „ontdekkingen der wetenschap.” Maar men rekent in medische kringen te weinig met de lichtgeloovigheid van het publiek en de vatbaarheid juist van de jonge lezers voor wie dit boek in hoofdzaak is geschreven. Daarom is het noodzakelijk het boek en de beweringen daarin nauwkeurig na te gaan om ze dan in het openbaar... aan den lachlust prijs te geven.”

Dit doet de geleerde schrijver in een afzonderlijk hoofdstuk dat echter, wegens den aard der kwaal die daarin wordt behandeld, minder geschikt is voor ons blad. Ouders en opvoeders raden wij intusschen ernstig aan zich het boekje, waarvan wij den titel in 't begin van dit opstel opgaven, aan te schaffen. Uitgever is de „Rostocker Reformverlag” te Rostock.

Oprechte Wortelboer's kruiden.

Een onzer lezers uit de provincie Groningen schrijft ons o.a.: „Het verwondert mij, dat uw Maandblad nooit iets schrijft over de Wortelboer's kruiden, die hier in de provincie zooveel gebruikt worden; of behooren die kruiden niet tot de kwakzalversmiddelen?”

Het antwoord op die vraag geven wij hieronder en hebben wij reeds in Januari 1905 gegeven. Hieruit zal het den schrijver blijken, dat het optreden van JACOBA MARIA WORTELBOER ons niet ontgaan is terwijl ook na dien datum in menig no. van ons Maandblad tegen haar middel is te velde getrokken. In het Maandblad bovengenoemd schreven wij aldus:

Tot ons leedwezen hebben wij weer eens een Nederlandsch product te bespreken. In het noorden van ons land, vooral in de provincie Groningen en Friesland, wordt door groote advertenties, de aandacht gevestigd op de kruiden van JACOBA

MARIA WORTELBOER te Oude Pekela, o.a. op de volgende wijze:

„Zijt gij verkouden? Hebt gij koude gevat? „Hebt gij geen eetlust? Neem dan een pakje van „mijne kruiden.

„Duizenden hebben er baat bij gevonden. En „waarom zouden zij u niet helpen?”

En dan volgt het bekende: „Doch wacht u voor namaak.”

Een andere advertentie luidt aldus:

„Duizender hebben baat gevonden door het gebruik van een pakje kruiden, waarop staat Jacoba Maria Wortelboer.

„Niet alleen tegen de influenza, maar ook tegen gevatte koude, lu teloosheid, slijm, hoest, volheid in de borst, slechte spijsvertering, trage ontlasting, roos, gal, hoofdpijn, pijn onder in den rug, vaak uit een ongestelde maag voortkomende, enz.”

De gebruiksaanwijzing, bij de kruiden gevoegd, die, evenals sommige advertenties, versierd is met het portret van Mejuff. WORTELBOER (dit krijgt men dus op den koop toe) brengt ons nog verder op de hoogte:

„Deze kruiden, bereid volgens het aloude recept van mijn voorouders, zijn tot nu toe het beste huismiddel tegen vele ongesteldheden en mogen in geen huisgezin ontbreken.

„Door het gebruik van deze kruiden zal men in vele gevallen van Dokter en Apotheker vrij blijven; bij slechte spijsverteering, trage ontlasting, hoofdpijn, slijmhoest, gal, roos, influenza, enz. heeft niemand ze gebruikt, of vond baat.

„Vele aanprijzing is overbodig, men koopt slechts een pakje voor 30 cent, zet de helft op 2 maatjes jenever, brandewijn, cognac of wijn en neme van dat vocht 3 maal daags een eetlepel vol en men zal spoedig de heilzame uitwerking ondervinden.”

Nu, of men werking zal ondervinden! Heilzame? Driemaal daags een eetlepel vol jenever of brandewijn zal, ten minste bij vrouwen en kinderen, niet zonder uitwerking blijven.

Maar ook zonder den sterken drank zal men van deze kruiden uitwerking bespeuren; de vraag is echter of die werking heilzaam zal zijn en zoo geneeskrachtig als ervan wordt voorgespiegeld?

En dan is ons antwoord onvoorwaardelijk neen.

Ons lid, de heer A. H. VAN TUBERGEN te Haarlem, die een pakje kruiden voor ons onderzocht, vond daarin galanga- gentiaan- en kalmoeswortel, verder kinabast, sennabladen en... raadt ge 't niet? ... het brood der kwakzalvers... cloë.

Nu, er gaat bijna geen maand voorbij, waarin wij niet wijzen op het gevaarlijke van het voortgezet gebruik van aloë, en wanneer wij nu nagaan dat van een aftreksel van deze kruiden dagelijks 3 lepels moeten worden gedronken, dan behoeven wij niet nader uiteen te zetten, dat het gebruik van de kruiden op den duur schadelijk moet werken.

Behalve de sterk laxeerende werkende sennabladen zullen de andere stoffen geen kaad doen; zullen ze echter goed doen?

Als het te doen is om — met de jenever — een bittertje te bereiden, dan zal men zijn doel wel bereiken, maar als men daarvan genezing verwacht in tal van ziektegevallen, zooals Mej. WORTELBOER belooft, dan zou men zich zeer teleurgesteld zien.

Zelfs van een beetje kina, in de kruiden aanwezig, heeft men niets te verwachten.

Blijven dus over de laxeermiddelen cloë en sennabladen. Nu zullen wij geenszins ontkennen dat, somwijlen, een huismiddel als laxeermiddel genomen, ook zonder raad van den geneesheer, goede diensten bij lichte ongesteldheden, kan bewijzen maar men behoeft, wil men daarvan gebruik maken, niet bij de fabrikante uit Oude Pekela te markt te gaan en komt dan nog goedkoopster terecht.

Trouwens de kruiden zijn niet duur, zij kosten slechts 30 cts. het pakje, en hierin ligt o.i. niet het groote bezwaar van de handelwijze van JACOBA MARIA WORTELBOER. Het gevaar schuilt meer in de aanbeveling om die laxeermiddelen, niet een enkele maal, maar 3maal daags te gebruiken, wat, zooals wij zeiden, op den duur schadelijk moet werken maar bovendien daarin (en dit kenmerkt de kruiden juist als een kwakzalversmiddel) dat die genoemd worden „het beste huismiddel tegen vele

ongesteldheden.” Dit is niet waar. In vele ziekten, in de advertentie genoemd, zou men glad verkeerd doen het advies van JACOBA MARIA WORTELBOER op te volgen. Wij waarschuwen daar ernstig tegen; men zal het zichzelf slechts te laat kunnen verwijten, wanneer men den raad van Mej. WORTELBOER gesteld heeft boven dien van een geneesheer.

Aan Mej. WORTELBOER geven wij verder in overweging ('t zal wel niet helpen) den verkoop harer kruiden te staken; er mocht eens een Ambtenaar van het openbaar Ministerie bij het kantongerecht zijn, die haar, op gevoelige wijze, opmerkzaam maakte, dat zij art. 30 van de wet, regelende de uitoefening der artseneerbereikende bij verkoop van ieder pakje kruiden, 5 maal overtreedt. Aloë, kinabast, sennabladen, gentiaan- en kalmoeswortel mogen door onbevoegden, niet beneden de 200 gram voor ieder middel worden verkocht. En zóóveel zit er van ieder niet in het pakje kruiden; het weegt, in 't geheel, nog geen 200 gram.

De depôthouders maken zich, bij verkoop, aan dezelfde overtreding schuldig.

RECHTSZAKEN.

Nio de Brahmaan.

Voor den kantonrechter mr. Boudewijrse te 's-Gravenhage is behandeld de zaak van V. (alias Nio de Brahmaan), die in verzet gekomen was tegen een verstek-vonnis, waarbij hij tot geldboete was veroordeeld wegens het onbevoegd uitoefenen van de geneeskunde.

Daar thans bleek, dat V. als landstormplichtige onder de militaire jurisprudentie stond, toen hij zich aan de bedoelde feiten zou hebben schuldig gemaakt, vernietigde de kantonrechter, onmiddellijk uitspraak doende, het bij verstek gewezen vonnis, verklaarde zich vervolgens onbevoegd en verwees de zaak naar den krijgsraad.

(„N. Rott. Ct.”)

CORRESPONDENTIE.

J. H. T. G. te H. De tepelzalf van ERVE J. VAN DEN BERG is behandeld in het Maandblad van April 1912. Tot ons leedwezen hadden wij geen exemplaar meer voorhanden om u te zenden. Misschien voldoet de volgende mededeeling:

De met veel ophef aanbevolen zalf, of liever balsem, die met 3 veertjes en 2 ringen van was, à f 120 wordt verkocht, bestaat uit gomsljm, vermengd met een beetje benzoe-tinctuur. Vrij onschuldig, maar toch schadelijk, omdat men, bij het gebruik, den geschikten tijd, noodig voor het invoeren van doelmatige geneeskundige hulp, laat voorbijgaan.

H. S. te U. Tot onzen spijt kunnen wij u alsnog geen uitsluitsel geven; wij zullen echter een onderzoek instellen en dan hopen wij u nader te kunnen inlichten. Wij moeten intusschen voorzichtig zijn om niet met de justitie in aanraking te komen en over goed bewezen feiten kunnen beschikken, dat begrijpt gij zelf.

K. G. B. te T. Zie het slot van het bovenstaande. Overigens, hoezeer wij ook gekant zijn tegen Christian Science, omdat wij in haar optreden gevaar zien (noodlottige gevolgen van de aanwending hebben wij reeds meermalen vermeld) mogen wij in dat optreden niet altijd kwakzalverij zien, zooals wij dat bedoelen. Er zijn inderdaad voorstanders, die te goeder trouw zijn. In hoever dit van toepassing is op de inrichting, waarvoor Het Leven reclame maakt, kunnen wij niet zeggen.

A. B. te Z. Wij danken u zeer voor de verstrekte inlichtingen. Een nieuw onderzoek zal worden ingesteld, zoodra de warme zomerdagen en de vacantiestijd achter den rug zijn. Of het resultaat zal opleveren?

G. S. te K. Aan uw verzoek zal worden voldaan ofschoon het twijfelachtig is of het onderzoek van dergelijke plantenaftreksels tot iets leidt. Gij zult echter wat geduld moeten hebben. In dezen tijd van het jaar kunnen wij niet te veel van onze medewerkers vergen.

Er gaat geen maand voorbij of stukken, bestemd voor de administratie, worden bezorgd bij de redactie en omgekeerd. Ter vermijding van oponthoud en moeite, wordt men beleefd verzocht brieven enz. betrekking hebbende op de administratie van de Vereniging en van het Maandblad, o.a. de opgave voor het lidmaatschap, de aanvraag om exemplaren van het blad enz. te richten tot den secretaris penningmeester, de heer E. J. ABRAHAMS, Keizersgracht 239 en slechts wat de redactie van het Maandblad betreft, b.v. ingezonden stukken, vragen om inlichtingen en dergelijke, te adresseren aan den redacteur H. VAN GELDER, Amstel 102, beiden te Amsterdam.

Tevens wordt nogmaals in herinnering gebracht, dat vragen, tot de redactie gericht, enkele bijzondere en spoedeisende gevallen uitgezonderd, alleen in het Maandblad, in de rubriek Correspondentie worden beantwoord. Het insluiten van postzegels voor antwoord zal van dezen regel niet doen afwijken.

Maandblad uitgegeven door de Vereeniging TEGEN DE KWAKZALVERIJ

onder Redactie van H. VAN GELDER.

Bestuur der Vereeniging: **MR. P. W. DE KONING**, Advocaat te *Amsterdam*, **VOEZITTEB**; **MR. W. P. R. BOUMAN**, Substituut Officier van Justitie bij de Arrondissements-Rechtbank te *Rotterdam*; **MR. A. A. CNCPIUS**, Advocaat-Generaal bij het Gerechtshof te *'s Hertogenbosch*; **MR. A. VAN DER ELST**, Ambtenaar van het O. M. bij het Kantongerecht te *Leiden*; **Ds. F. C. FLEISCHER**, Doopsgez. Predikant, te *Winterswijk*; **C. NANNES GORTER**, Journalist te *Alkmaar*; **MR. A. LIND**, Advocaat te *Amsterdam*; **Moj. J. C. RESSING** te *Delden*; **J. VAN RIEL**, Dir. Mil. Apotheker, Directeur van het Rijks Magazijn van Geneesmiddelen te *Amsterdam*; **DR. G. ROMIJN**, Inspecteur van de Volksgezondheid te *'s-Hertogenbosch*; **E. J. ABRAHAMS**, Arts te *Amsterdam*, SECRETARIS-PENNINGMEESTER.

Ieder Lid ontvangt één Exemplaar van het Maandblad en heeft recht op hoogstens 10 Exemplaren ter gratis-verspreiding.

LID DER VEREENIGING is ieder die haar doel helpt bevorderen en een Contributie betaalt van f 3.—.

Adres voor de **REDACTIE** van het Maandblad bij den Redacteur, **AMSTEL 102 te Amsterdam**; voor het **BESTUUR DER VEREENIGING** en voor **AANGIFTE** van **LEDEN** en **ABONNÉ'S** bij den Secretaris-Penningmeester **E. J. ABRAHAMS**, Arts, **KEIZERSGRACHT 239, AMSTERDAM**, bij wien ook losse exemplaren van het Maandblad moeten worden aangevraagd.

Geplaatste bijdragen en onderzoeken van kwakzalversmiddelen en specialités worden desverlangd gehonoreerd.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is niet alleen geoorloofd doch wordt zelfs dringend verzocht.

ABONNEMENTSPRIJS, Franco per post..... per jaar f 1.25

INHOUD:

Hoofdartikel: Water- en Kneippkuren.
Berichten: Het artsenmonopolie. — Ook een O.W.-er. — Verbod van verkoop van pijnstillende middelen. — Venetische ziekten.
Mededeelingen van verschillenden aard: Salvator. — Tuberculozyne van Vonkerman. — Reimanns laat niet los. — Een magnetiseur op bezoek.
Ingezonden: Een ex-Christian Scientist.
Uit de Pers: Het adres van de drie Meesters. — De avonturen van Nio de Brahmaan.
Rechtszaken: Nio de Brahmaan. — Onbevoegde uitoefening der tandheelkunde.
Correspondentie.

De heer **E. J. ABRAHAMS**, Secretaris-Penningmeester van de Vereeniging, is gedurende de maand Augustus op reis. Brieven en stukken, voor de Vereeniging bestemd, gelieve men gedurende dien tijd te zenden aan het adres van den redacteur van het Maandblad **H. VAN GELDER**, **Amstel 102 te Amsterdam**.

Water- en Kneippkuren.

Het onderstaand artikel is circa 20 jaar oud. In het Maandblad van October 1897 verscheen het van de hand van onzen nog steeds betreunden, volijverigen medewerker **Dr. G. W. BRUNSMIA**. Toch zou het heden kunnen geschreven zijn en dat wij het thans nogmaals plaatsen geschiedt ten gevolge van een tot ons gerichte vraag, naar aanleiding van hetgeen wij in ons vorig no. schreven over de z.g. *natuurgeneeskunde*. Den geachten schrijver, en hem niet alleen, zal daarvoor veel worden opgehelderd.

„Er wordt door het publiek maar al te dikwijls uit het oog verloren, dat genezing, ook van ernstige ongesteldheden, langs *verschillende* wegen mogelijk is en uit onbekendheid met de werking op het menschelijk lichaam van geneesmiddelen of van bijzondere geneesmethoden meent het even dikwijls, dat de weg eener bijzondere genezing die het heeft waargenomen, een geheel nieuwe is, terwijl hij in werkelijkheid slechts uitwendig of door neven-omstandigheden verschillend oplevert met lang en algemeen bekende methoden.

In hooge mate is dit laatste het geval met de watergeneeskunst, door het optreden van pastoor Kneipp weder in de mode gebracht. Reeds eenmaal hebben wij zulk een tijdperk beleefd, toen Priessnitz grooten opgang maakte door zijne behandeling van zieken met koud water in verschillende vormen toegediend.

De vele genezingen ook toen ter tijde verkregen konden niet nalaten de aandacht te trekken der geneeskundigen, en zonder ophouden heeft de wetenschap, sedert dien tijd vooral, de werking bestudeerd van water in- en uitwendig en bij ver-

schillende temperaturen toegepast. De naam van watergeneeskunde (hydrotherapie) heeft burgerrecht verkregen, zeer bekwame geneesheeren passen haar toe in de groote en kleine inrichtingen, uitsluitend met dit doel opgericht. Het is toen hoe langer hoe meer gebleken, dat weliswaar het aanwenden van water in den vorm van allerlei gewijzigde soorten van baden, van douches, van besproeiingen, van omslagen enz. heilzaam kan zijn, maar ook schadelijk of volkomen doelloos bij de ongesteldheden van sommige lijdens en dat, om het beoogde nut te verwerven, zoowel de noodige schifting moet plaats vinden der gevallen, waarbij zij zal worden toegepast als eene nauwlettende en conscientieuse behandeling van ieder geval op zich zelf; juist dus als bij de behandeling van lijdens op andere manieren. Door den heer **Dr. H. Ph. BAUDET** te 's-Gravenhage is dit dezer dagen nogmaals uiteengezet in het laatste nummer der *Geneeskundige Bladen*, en ofschoon oppervlakkig geoordeeld zulk eene uiteenzetting voor de geneeskundige kringen, tot wie hij het woord voert, overbodig moge schijnen blijkt zij toch noodig, nu de eigenaardige populariteit, waarin de behandeling, ten gevolge van het optreden van pastoor Kneipp, zich mag verheugen, overal verwarring heeft gesticht en de meening ingang heeft doen vinden, alsof bij deze behandeling het er zoo nauw niet aankomt op wetenschappelijke voorbereiding of kennis van het menschelijk lichaam en zijne functiën.

Het is toch van algemeene bekendheid, dat de apostel der nieuwe waterkuur geen bijzondere studie heeft gemaakt van bouw en werking der organen van het menschelijk lichaam en de ligging der inwendige deelen niet dan zeer oppervlakkig kent. Uitgezonderd enkele geneesheeren, die zich bij hem hebben aangesloten, is het bij hen die zijne methode toepassen en aanbevelen niet beter gesteld; en terwijl zij aan den eenen kant van het aanwenden van water, ook bij zeer ernstige ongesteldheden nog heilzame gevolgen verwachten of voorspiegelen, zien zij van den anderen kant over het hoofd, dat dan toch zulk eene, volgens hen zelve, ingrijpende behandeling, verkeerd toegepast of bij vergissing in de onderkenning der ziekte, die bij leeken uiteraard dikwijls moet voorkomen, ook hoogst nadeelige gevolgen kan na zich slepen.

Of de Kneipp'sche waterkuren met bijbehorend dieet, zijn onschuldig en oefenen alleen op de gezondheid den algemeen gunstigen invloed uit, die te verwachten is van reinheid, matigheid, natuurlijke levenswijze, onthouding van prikkelende spijzen en dranken, maar dan ook zal men aan haar geene specifieke werking mogen toeschrijven bij bepaalde en ernstige lichaamsstoornissen, of het water, toegepast op de wijze door Kneipp

aangegeven, is een zeer ingrijpend geneesmiddel, haar werking met kracht doende gevoelen op bepaalde organen en in bepaalde ziektegevallen, maar dan ook zal deze werking groot nadeel toebrengen, wanneer het lijdende orgaan of het ziektegeval niet met juistheid is herkend.

De heer **BAUDET** heeft gemeend op dit laatste vooral het licht te moeten doen vallen, nu zoo vele lijdens met de gedachte: baat het niet, het schaaft niet, aan waterkuren zich overgeven.

Aan de hand der physiologische wetenschap toont hij aan, dat werkelijk waterbaden en waterbegietingen van allerlei aard zeer ingrijpende gevolgen, zoowel van heilzamen als van gevaarlijken aard kunnen hebben, al naarmate zij met nauwkeurige kennis van zaken worden toegepast of, zooals meestal, plaats vinden zonder zich behoorlijk rekenschap te geven van hetgeen beoogd wordt of kan geschieden.

Door aanwending toch van water op een deel van het lichaam wordt de bloedtoevoer aldaar gewijzigd, eerst verminderd, daarna vermeerderd met overeenkomstige veranderingen in de lichaamswarmte en het zenuwleven. In gelijke mate en meest in tegenovergestelden zin heeft echter verhooging of vermindering van dit alles plaats in andere, niet zelden ver van elkaar verwijderde lichaamsdeelen en wier onderling verband aan leeken geheel onbekend is. Wat dus door de waterstralen aan den eenen kant wordt gewonnen, zal niet zelden met nog meer schade dan deze winst aan een andere zijde te loor gaan. Voorzichtigheid bij de toepassing der waterkuren zij dus in de eerste plaats aangeraden en in hooge mate dient te worden gewaarschuwd tegen de roekeloze wijze, waarop bij allerlei ziekten, kwalen en gebreken tegenwoordig zijn toevlucht wordt genomen tot de Kneipp'sche behandeling.

„Om van andere gevallen, die bekend zijn, niet te spreken, kan men zich”, zegt **Dr. Baudet**, „van de ongevaarlijkheid (!) een denkbeeld maken als men het verslag leest van **Dr. Levillain**, die een week in **Wörrishoven** doorbracht. In die ééne week constateerde hij één geval van apoplexie (beroerte) gedurende de kuur, ééne haemoptoe (bloedspuwing) bij een tuberculeuse (tering) patiënte, ééne abortis (miskraam) na enkele dagen van Kneippkuur, een sterfgeval van een nephritis- (nierziekte) lijder, twee weken na 't begin der kuur.”

Het behoeft dus waarlijk niet uit ijverzucht te zijn tegenover Pastoor Kneipp, zooals zoo menigmaal wordt gezegd, dat de geneesheeren, die het ernstig meenen met hunne patiënten, hun waarschuwend stem doen hooren.

En wanneer ook hier te lande zoowel als in het buitenland sommige geneesheeren zelf de Kneippkuur aanraden of helpen toepassen, mag men

zich wel herinneren wat een hunner Dr. Baudet toevoegde: *Kneippkuur is maar onzin en de roem begint in Duitschland al te dalen, maar hier te lande is er nog vijf jaar veel geld mee te verdienen.*"

BERICHTEN.

Het artsenmonopolie. Door de heeren W. J. BLOEMENDAL, C. INGWERSEN C.M.Z.N., J. G. WIEGAND, J. S. WESTERVELD en A. ZADOKS, tezamen uitmakende het bestuur van het „Comité tot verkrijging van wijziging der Wet op de Geneeskunst", is aan den Minister van Binnenlandsche Zaken een adresgezonden, waarin zij uitspreken met ingenuïteit kennis te hebben genomen van het bericht, waarin melding werd gemaakt van het voornemen van den Min. om te constitueren eene Commissie, welke zal hebben te oordeelen over de al of niet toelaatbaarheid tot het uitoefenen der geneeskunst van de tot dusver, ingevolge de thans geldende strafwetbepalingen, onbevoegd geachten.

Zij meenen redenen te hebben om aan te nemen, dat het algemeen belang vordert, dat ook voor anderen dan de tot dusver uitsluitend tot het uitoefenen der geneeskunst toegelaten wettelijk erkende artsen, de gelegenheid worde geopend om hun gaven ter genezing aan te wenden ten dienste van de lijdende menschheid en achten het in het belang der lijdenden, dat geen recht van voorkoor zal verleend worden aan eenige bepaalde richting in de wijze van genezen of dat eenige geneesmethode naar voren zal gebracht worden met eenig ander oogmerk dan het belang der lijdenden in het bijzonder.

Om al deze redenen verzoeken adressanten dringend, de te bepoene commissie uitsluitend te willen samenstellen uit dezulken die onbevooroordeeld staan tegenover elke geneesmethode.

(De Amsterdamer, Chr.)

Een gevaarlijke O.W.-er! Het Pharmac. Weekblad schrijft:

„Ofschoon er wel niet veel onder de lezers „van dit Weekblad zijn, die O.W.-er zijn, willen we hun toch de ons van bevriende zijde toegezonden advertentie niet onthouden:

„O. W.-er.
(Stille Vennoot)

gezoekt ter voortzetting en uitbreiding eener fabriek van verpakte geneesmiddelen. Controle der boeken en geheimhouding verzekerd. Bijna geen risico. Br. fre. enz."

Volledige onderdrukking van den vrien verkoop van pijastillende middelen in Duitschland. De Deutsche Bondsraad is voorgegaan, de Nederlandsche wetgever heeft maar te volgen. Bij besluit van 22 Maart is, onder bedreiging met gevangenisstraf of boete, verboden de verkoop van opium, morphine en andere verdoovende middelen, behalve als geneesmiddel door den apotheker. De groothandel mag deze stoffen alleen leveren aan apotheken of aan bepaalde daartoe door de overheid gerechtigde personen.

(T. v. G.)

Venerische ziekten. Bij de bespreking der wet op de venerische ziekten in het Lagerhuis is medegedeeld, dat 43% van de legermacht aan zulke ziekten lijdt, wat ongeveer overeenkomt met 107000 gevallen. Gedurende twee en een half jaar waren in de Engelsche hospitalen 7000 gevallen van gonorrhoe, 24000 van syphilis en 6200 van deus molle opgenomen. Een Britsch hospital in Frankrijk, bestemd voor deze ziekten, had zijn beddenantal van 500 tot 2000 moeten uitbreiden. In één Canadeesch kamp hadden zich 7000 gevallen voorgedaan. Het aantal gonorrhoeën van Britsche soldaten, dat in Frankrijk was benoemd, werd op 150,000 tot 200,000 geschat. Al deze cijfers werden te berde gebracht om te betogen, dat het wetsvoorstel, beoogende de onderdrukking der kwakzalverij op dit gebied, geen overbodige maatregel is. Toch werd in naam der vrijheid weder tegen het voorstel gepleit. Ongeveers is het kwakzalverisme gelijk en verwaarloosde gonorrhoe! Een lid van d'het ruister, de gehele kwakzalverij te onderdrukken. Hij vond den teringkwakzalver en den kerkwakzalver niet minder gevaarlijk dan de vroe eischen kwakzalver.

(T. v. G.)

MEDEDEELINGEN VAN VERSCHILLENDE AARD.

Salvator, een middel tegen tuberculose.

In het Maandblad van December 1916 wezen wij, naar aanleiding van een mededeeling in het tijdschrift *Tuberculose*, op een drietal adverten-

ties waarbij middelen ter genezing van tering werden aanbevolen. Zij betroffen de bekende *Granuline*, de *Curanda*, het middel van BERGMA te *Berg en Dal* en een middel *Salvator*, dat aldus werd aangekondigd:

„*Tuberculose* is geneesbaar niet alleen langs hygiënischen weg, maar blijkt ons uitgebreide waarnemingen ook door een medicament en wel door 't medisch middel *Salvator*. Lijders aan tuberculeuse ontstekingen van 't beenstelsel, de gewrichten of de longen, verlangt gij een nieuw leven, zendt dan aan onzen depothouder den heer A. v. D. VELDE, Paviljoensgracht 54, den Haag, postwissel groot 5 gulden en U ontvangt onmiddellijk een doos *Salvator* met uitgebreide gebruiksaanwijzing. Franco thuis."

Wij schreven toen: „Tegen *Granuline* en *Curanda* zijn wij al eenige malen te velde getrokken; over het middel *Salvator* hoopen wij binnen kort iets te kunnen mededeelen."

Later dan wij gedacht hadden, kunnen wij eerst thans onze belofte inlossen — en dat nog wel onvolkomen — maar buiten onze schuld. De per postwissel overgemaakte f 5.— ontvingen wij terug en eerst na geruimen tijd gewerd ons een schrijven van A. M. DE JONG, Schiestraat 23 den Haag (dus niet van v. D. VELDE) van den volgende inhoud:

„Bij dezen bericht ik U, dat ik ben aangesteld tot hoofdvertegenwoordiger der *Salvator Compagnie*. Thans kan ik u melden dat na 15 April *Salvator* weer verkrijgbaar is. Na ontvangst van Postwissel zijn wij gaarne bereid u *Salvator* te zenden."

Inderdaad ontvingen wij, na overzending van f 5.—, het aangevraagde met de bijvoeging dat de *gebruiksaanwijzing* spoedig zou volgen, die was in de maak. Dat kost zeker zeer veel tijd, want tot op 't oogenblik laat zij nog steeds op zich wachten. En toch hebben wij een aanwijzing omtrent het gebruik zeer van noode om eenigszins een oordeel over het middel te vellen.

Wat wij kregen, als resultaat van de „uitgebreide waarnemingen", was een potje, 100 c.c. inhoud, zonder enig opschrift, en gevuld met een roodbruine, zalfachtige massa, die, volgens het onderzoek van den heer N. KEULEMANS, bestond uit *terpentijnzalf* (de z.g. *Spijkerbalsem*) en *kruidnagelolie*. Wat moest daarmee gedaan worden? Gewreven of ingenomen? Men zou zoo zeggen gewreven, 't is zalf maar 't is niet overbodig hier op te merken, dat *spijkerbalsem* (een wondermiddel in den volksmond maar ten onrechte) ook somwijlen voor inwendig gebruik wordt aangeraden.

De beste raad, dien wij kunnen geven is het spreekwoord toe te passen: „Bij twijfel onthoud u" een raad, die zeker hier van pas is omdat het gebruik van het zalfje, zoewel in- als uitwendig, niets zal bijdragen tot genezing van tuberculose. Integendeel, gevaar voor den lijder is lang niet buitengesloten.

Tuberculozyne van Yonkerman.

In het Maandblad van April 1911 hebben wij de samenstelling van deze kwakzalversmiddelen bekend gemaakt. Wij gaven toen op:

Rode vloeistof: *Broomkalium*, *glycerine*, *kaneelolie*, en *cochenille*;

Bruine vloeistof: *Glycerine*, *bittere amandelolie*, spoor *koper* en waarschijnlijk gebrande suiker.

De *Apotheker-Zeitung* van 30 Mei bevat nu de volgende opgaaf van samenstelling:

Rode vloeistof: Bromkalium	3.4 gr.
Glycerine	12.— „
Tinctuur v.	— „
Spaansche peper	0.17 „
Kaneelolie	0.1 „
Bijtende soda	0.06 „
Water	tot 100.— „
Cochenille als kleurmiddel.	— „

Bruine vloeistof: Glycerine	18.— gr.
Bittere amandelolie	0.1 „
Water	tot 100.— „
Gebrande suiker als kleurmiddel.	— „

Wij spraken reeds vroeger als onze meening uit dat het gevonden spoor *koper* van verontreiniging afkomstig zou zijn.

Reimanns laat niet los.

Dit wisten wij al uit vroegere ervaringen en het is ons thans opnieuw gebleken. In ons no. van April j.l. namen wij een brief op, gericht aan iemand, die, nadat hij het boekje van REIMANNS had aangevraagd, verder niets van zich had laten hooren. Toen ook bedoeld schrijven zonder antwoord bleef, volgde daarop onderstaande gedrukte brief:

„Zeer geachte Heer!

Zeer zeker door de drukte Uwer zaken en dagelijkse bezigheden, hebt U geheel vergeten mij uw ziekelijke toestand te omschrijven, en schonk U aan mijne geneesmethode slechts onvoldoende aandacht.

Dagelijks herinnert U uw lijden aan mijn welgemeenden raad en vermaamt U heden nog het besluit te nemen hulp en genezing te zoeken alsvoren het te laat is.

Gaarne geef ik U raad en inlichtingen voor uw lijden en is het dus in uw eigen belang mijn aanbod niet verder te negeren.

Duizende mensen uit alle standen der maatschappij hebben aan mijne geneesmethode hun gezondheid en levensgeluk te danken. Waaron nog te twijfelen en te dralen?

Wilt U zich dan niet evenals de ontelbare genezen in een gezond leven verheugen?

Mijne geneesmethode, evenals mijne speciale geneesmiddelen hebben hun triomftocht tot heil der lijdende menschheid door de wereld aangevangen en worden begeleid door den zegen van duizende genezingen. De geneeskrachtige werkingen mijner geneesmiddelen spreken voor zichzelf, zijn boven iederen lof verheven en zijn de vruchten van jarenlange ondervinding en onafgebroken studie. Zij bieden U dan ook den besten waarborg voor eene radicale genezing van uw lijden.

Ontwaak nu uit den ziekelijke droom, werp af de aarzeling welke U zoo lang heeft bevangen en wendt U vertrouwd tot mij, wiens streven het is en blijft U van uw lijden te bevrijden.

Hopend spoedig een antwoord van U te ontvangen, verblijf ik in afwachting.

Hoogachtend,
Dr. M. REIMANNS.

Het antwoord zal wel op zich laten wachten; wat zal er dan volgen?

Een Magnetiseur op bezoek.

Onder het opschrift „Nog een Magnetiseur op bezoek" meldt de Redacteur van *Moleschott*, in het no. van 14 Juli, het volgende:

„In het nummer van 23 Mei 1914 beschreven wij in het artikel „Een Magnetiseur op bezoek" (No. 47 Jaargang VII) een poging van een magnetiseur om een zieke in onze tegenwoordigheid te genezen. Voor eenige weken hebben wij een anderen magnetiseur in de gelegenheid gesteld ons zijn „gave" te toonen. Was de vorige een onmoeele hals, die geen leesbaren brief schrijven kon, deze heeft veel gelezen en redeneert zonder eind. Uit de proeven van Dubois-Raymond (electriciteit opgewekt door spiersamentrekking) den spiervalvanometer van Enthoven, de mededeelingen van Crookes (die nooit door iemand anders herhaald konden worden), werd een mengseltje gemaakt, de telepathie er bij te pas gebracht en dit alles moest „dierlijk magnetisme" of liever „Zetha-stralen" genoemd worden. En zooals Röntgen de uitvinder der X-stralen is, Curie het radium vond, zoo is onze bezoeker de uitvinder der Zetha-stralen: dit alles alleen door redeneering, die hij zelf logisch noemde, maar die ik, naar ik hem duidelijk mededeelde, zeer onsamenhangend vond.

Avond op avond is de uitvinder der Zetha-stralen bij mij geweest en eindelijk is het mij gelukt hem te doen begrijpen, dat niet ik aantoonen moest dat de zetha-stralen niet bestaan, maar dat hij bewijzen moest, dat ze wel bestaan. Hij, die beweert, moet bewijzen! Waar zou het anders heen gaan? Wanneer iemand vertelde, dat haren eieren leggen, dan mag hij toch niet eischen, dat een ander bewijst, dat dit niet waar is: aan hem is het 't bewijs te leveren, zoo hij niet uitgelachen wil worden.

Ik heb nog een succes te boeken. Ik heb hem gevraagd of hij ziekten kon genezen, die niet ook door suggestie verbeteren of genezen kunnen. En na veel heen en weer praten moest hij die vraag ontkennend beantwoorden. Hij zag in, dat al zijn genezingen evengoed op suggestie, als op zetha-stralen konden berusten, maar „daarmede

was z.i. nog niet veel bewezen, al gaf hij toe, dat zijn methode dus geen aanwinst zou zijn. Want indien een zieke door suggestie te genezen is, hebben wij geen andere methode noodig.

De proef werd ook genomen en twee maal trachtte hij een patiënt in mijn tegenwoordigheid te genezen. Het bleek, dat hij niet afkeerig was van ademhalingsgymnastiek, frissche lucht, Sanatogeen en andere middelen, die den zieke moesten „voorbereiden” voor zijn magnetisme alias zetha-stralen. Hoewel hij den zieke geen anatomische afwijkingen bestonden (slechts klachten over onlustgevoelens), mocht het hem niet gelukken genezing of beterschap te verkrijgen — tenzij in lichte mate voor zichzelf.”

INGEZONDEN.

Voorburg, 14 Juli '17.

Aan den Heer Hoofdredacteur van het Maandblad der Vereeniging tegen de kwakzalverij.

Hooggeachte Heer,

Naar aanleiding van het antwoord aan K.G.B. te T. voorkomend in de rubriek Correspondentie van Uw Juli nummer, neem ik de vrijheid eenige regelen tot U te richten. Opname daarvan in Uw blad zou, dunkt mij, in Uw en ons belang beide zijn.

In het artikeltje uit het Leven over den heer H. G. Th. en zijne geneeswijze wordt o.a. verhaald, dat de heer H. G. Th. zich een *ex-Christian Scientist* noemt; m.a.w. dat hij verklaart opgehouden te hebben, een *Christian Scientist* te wezen. Vele der uitleggingen en beweringen, welke de verslaggever in het Leven vermeldt, zijn dan ook, evenals de wijze van optreden en handelen van den heer Th. beslist in strijd met wat *Christian Science* leert, en met de voorschriften aan de leden der *Christian Science* kerken gegeven.

Deze leer kan en mag dus niet aansprakelijk gesteld worden voor de handelingen van iemand, die zich een „gewezen” aanhanger ervan noemt. Ik meen hiermee te mogen volstaan, om Uwe lezers te wijzen op de onmogelijkheid zuivere *Christian Science* behandeling te verwachten van iemand, die met de richting gebroken heeft.

Met dank voor de plaatsing, Hoogachtend
Uwe dw.

Marie Hartman.

UIT DE PERS.

Het adres van de drie Meesters.

Dr. J. F. SELHORST schrijft hierover een artikel in *Vox Medicorum*, dat wij hier in hoofdzaak laten volgen:

Ruim drie jaren geleden werd, zooals bekend is, door een drietal meesters in de rechten, de heeren Jhr. R. O. VAN HOLTEN TOT ECHTEN, raadsheer in het Haagsch gerechtshof, S. VAN HOUTEN, oud-minister van binnenlandsche zaken en J. A. VAN HAMEL, hoogleraar te Amsterdam, een actie op touw gezet tegen het recht, uitsluitend toegekend aan door de wet bevoegden (artsen) tot uitoefening van de geneeskundige praktijk, het recht door hen betiteld met: „*Artzenmonopolie*.”

In het feit dat alle drie waren juristen en nog wel autoriteiten op hun gebied, wensch ik geen louter toeval te zien, ook niet in het feit, dat zich van juridische zijde geen enkele afkeurende stem liet hooren, noch van uit onze zoo in hooge mate specifiek juridische regeering, noch van elders.

Om hun doel, bestaande in het verkrijgen van recht tot uitoefening der geneeskundige praktijk voor onbevoegden, te bereiken, werd door de drie heeren een adres tot de regeering gericht.

Ondanks de ernstige protesten van hoogst bevoegde medische en pharmaceutische zijde, werd het opzienbarende adres, niet, zooals mocht worden verwacht van een 20 eeuwsche-regeering, ter zijde gelegd, maar het werd door den minister aanvaard tot nader onderzoek en bespreking. Daarvoor wendde hij zich, niet in de eerste plaats tot bovenvermelde deskundigen, die hun oordeel hadden uitgesproken, noch in hoofdzaak tot hen die in de allereerste plaats bevoegd waren tot oordeelen, nl. de praktiserende artsen, maar tot den Centralen Gezondheidsraad, welke Raad, —

wat bovendien als merkwaardig feit moge worden geconstateerd — kalm het stilzwijgen over de in hooge mate de volksgezondheid betreffende actie had bewaard.

Zooals bekend is, werd tot op heden de onbevoegde geneeskunst reeds op ongehoorde wijze uitgeoefend, in hoofdzaak alleen als gevolg daarvan, dat de rechter nalatig bleef in het vervolgen van de misdadigers. De bedoeling nu van de drie meesters is derhalve niet anders, dan uitbreiding van een bestaand kwaad, met erkenning van het recht, om dit kwaad te bedrijven; in navolging van hetgeen bestond bij onze oostelijke burenen.

Het inzenden van het request van de drie heeren had plaats in den tijd, toen er aan een opkomst zijnden oorlog nog niet werd gedacht.

Toen nu in Augustus 1914 plotseling de oorlog uitbrak, mocht als van zelf sprekend worden aangenomen, dat, zoolang die oorlog duurde zoo onmiddellijk aan onze grenzen, het dwaze adres van de drie meesters wel geen punt van bespreking zoude worden waardig gekeurd bij onze regeering. En dan later, na den oorlog, zoo was mijn redeneering, zoude de behartiging van 's lands belangen van onze staatslieden ook wel iets anders meebrengen te doen, dan zich te verdiepen in de mystieke problemen van spiritisme etc. etc.

Helaas, met deze redeneering was niet voldoende rekening gehouden met de psyche van onze bureaucraatische wereld! Want wat zagen wij gebeuren? Was het de geest van tante Betje?

Terwijl de geheele wereld in vuur en vlam staat, terwijl om ons heen wordt gemoord en gebrand op een wijze, waarvan in de geschiedenis der menschheid geen tweede voorbeeld bestaat, terwijl ook reeds ons vaderland zijn slachtoffers bij tientallen kan tellen en bovendien nog elk oogenblik in den grooten pool van jammer en ellende kan worden medegesleurd, zagen we niet alleen, dat de minister goedgunstig op het request inging, maar bovendien, dat, het is haast niet te gelooven, de Centrale Gezondheidsraad het noodig heeft geoordeeld, met zijn advies op het onzinnige adres bij de regeering aan te komen. Dit geschiedde, nadat nog te voren de adressanten hun actie hadden toegelicht, op een wijze, die m.i. elk spoor van sympathie moet wegnemen van ieder, die logisch denkt. Het zij me vergund met een enkel woord die toelichting te bespreken.

De adressanten stelden zich daarin tot taak, mede te deelen wat zij („theoretisch en praktisch”) ... van overheidswege noodig achten, nl.:

1. de lijdende menschheid *vrij* laten om behandeling te zoeken waar zij dit willen.
2. te waken tegen misleiding, valsche titels, etc.
3. strafvervolgung van onverantwoordelijke kunstfonten door onbekwaamheid of onvoorzichtigheid, in beginsel *gelijk* voor artsen en niet-artsen;
4. zorg voor behoorlijke deskundige opleiding en examineering van bepaalde beroepen, *arts, vroedvrouw*, e.a.

Welk een enorme (om juridisch te spreken) juridische scherpzinnigheid, welk een zin voor rechtvaardigheid, wat een degelijkheid, wat een wereldwijsheid, etc. etc. spreekt niet uit die vier begrippen!

Vrijheid voor den mensch! magnifiek! Maar geen vrijheid voor den kwakzalver, den deugniet, die zonder kennis van zaken ten koste van den mensch, ten koste van de volksgezondheid slechts één doel beoogt, nl. winstbejag. Vrijheid voor den mensch, ook al wil de ongelukkige lijder zich het leven benemen. De staat heeft echter den moordenaar te straffen, die uit geldzucht daartoe een handje helpt. En geen vrijheid voor den ongelukkige, die met zijn zelfmoord het leven van anderen in gevaar brengt. Dan is het ook de plicht van den staat, die vrijheid aan banden te leggen, zelfs al betreft het die van een ongelukkigen lijder. En dan die *gelijke* straf voor arts en niet-arts. Wat getuigt dit niet van een helderen blik en begrip van recht bij de drie meesters in de rechten! Zijn er wel twee grotere *ongelijkheden* denkbaar dan de niet-arts, de „Kurfiuscher”, (bij ons kwakzalvers) en de arts? Aan den eenen kant de niet-arts, de ongeschoolde, de man, die niets weet van anatomie en physiologie van den mensch en zich van niets rekenschap kan geven van het-

geen hij verricht bij elke zieke ook. En alsof het ooit mogelijk ware hem te straffen, den uitgelepen kwakzalver, die niet in staat mag worden geacht het eenvoudigste ziektegeval met rede te verklaren of te diagnostiseeren en die zich dus altijd weer kan beroepen op zijn onkunde.

Maar de arts, de man van de wetenschap, de man van een 6 à 8-jarige academische studie, hij kan worden gestraft als wordende geacht te hebben gehandeld met oordeelenkennis van zaken. En dit is op zich zelf goed, want evenals onder elk ander beroep worden onder de artsen verkeerde elementen aangetroffen. Maar niet alleen de artsen maar ook de beoefenaars van al de andere beroepen zijn strafbaar. Alleen één maakt een uitzondering daarop in ons vaderland, nl. het beroep van rechter. Alleen de rechter wordt niet gestraft al gaat ook tengevolge van zijn verkeerd en onrechtvaardig vonnis, een heel gezin ten gronde. Dit is een van de vele juridische — meesterlijk uitgedrukt — monopolies, die een verderf zijn voor ons vaderland; ik zal daarop hier niet verder ingaan, hoewel er veel over ware te zeggen.

De Centrale Gezondheidsraad nu, heeft zoowaar met de bovengemelde toelichting het op zich zelf reeds onmogelijk adres der drie „meesters” zijn aandacht waardig gekeurd en zond zijn advies in. En de minister, mirabile dictu, terwijl het land nog elken dag bloot staat in den oorlog te worden betrokken, terwijl de halve bevolking in alles, voeding, kleeding, brandstof, etc. etc. gebrek lijdt, zooals nooit te voren, gaat er terstond toe over commissies te benoemen, alsof 's lands heil er van af hing en alsof er niets nuttiger was te verrichten. Wachten met het prachtheadres tot de oorlogsellende voorbij is? Geen kwestie van; er mag geen dag en geen nacht worden gewacht. (de geest van tante Betje?)

Het door den Centralen Gezondheidsraad aan den minister uitgebracht advies, is ook al merkwaardig.

De Raad begint met er op te wijzen, dat de tegenwoordige wet niet voldoende is gebleken in de praktijk der onbevoegden m.a.w. de kwakzalverij te keeren en daarmede à fortiori niet het groote nadeel daarvan aan de maatschappij te weeg gebracht. Op de „reeks van de bepalingen”, die volgens adressanten noodig zoude zijn, maar door hen niet nader worden omschreven, adresseert de Raad tot nader onderzoek met benoeming van een commissie. Viel dat goed uit, dan waren we geholpen, en was er geen bezwaar meer tegen de praktijk van niet-bevoegden. Ook punt 3, afstraffing zoowel van de artsen als van de niet-artsen keurt de Raad goed, uit een *oogpunt van volksgezondheid!* Eveneens het laatste punt no. 4, last not least! De Centrale Gezondheidsraad van Nederland meent de verklaring te moeten afleggen voor onze regeering, dat bij voortdurend opleiding voort arts en vroedvrouw in Nederland noodzakelijk is!

Men stelle zich nu eens voor de andere mogelijkheid: in den jare 1917 na Chr. een maatschappij zonder geschoolde artsen, dus zonder geschoolde internisten, chirurgijns, oogheekundigen, verloskundigen etc. Dat de mogelijkheid van zoo iets absurds nog een punt van overdenking kon uitmaken in de hersens van drie Nederlandsche meesters is begrijpelijk. Maar dat een Centrale Gezondheidsraad, vertegenwoordigend het hoogste gezag met betrekking tot het staats-toezicht op de volksgezondheid daarin meegaat, is iets onbegrijpelijks. Dit slotartikel, punt 4, ware dunkt mij alleen voldoende geweest om het adres incl. de toelichting als een nietswaardig „vod papier” (men excuseere het gevleugelde Germanisme!) naar den papiermand te doen verhuizen.”

De avonturen van Dr. Nio de Brahmaan.

Met welwillende toestemming van de Redactie nemen wij het onderstaande uit *De Telegraaf* over:

Het is nog niet lang geleden, dat de naam van dr. NIO DE BRAHMAAN in alle kranten prijkte, en dat wel naar aanleiding van het succes als wonderdokter waarin deze *ex-journalist*, de heer E. K. VEENSTRA, zich in de Residentie mocht verheugen. Voor wonderdoeners is Den Haag altijd een prachtig arbeidsveld geweest, maar de

resultaten van Veenstra waren werkelijk buitengewoon. Interessante bijzonderheden uit het leven van dezen avonturier, beschermd en begunstigd door 'n deel der Haagsche beau-monde, werden bij die gelegenheid gepubliceerd... tot niet gering genoeg waarschijnlijk van dezen tweeden Cagliostro zelf.

Aan deze schoone loopbaan is echter een uiterst prouaisch einde gekomen.

Dr. Nio werd — men zal het zich herinneren — op heeterdaad door een inspecteur der Haagsche politie op het onbevoegd uitoefenen der geneeskunde betrapt en nu een goede drie maanden geleden voor den kantonrechter gedaagd.

De beklaagde schitterde door afwezigheid: naar men vermoedde, hield hij zich op in Rotterdam, waar hij, sinds het genezen van onnoozele balzen te groote risico bleek op te leveren, was neergeedaald in een modern-reuzen-wereldstad-etablisement met den klinkenden naam van „De Hel”. Welk een val voor den man, die er zich op beroamen kon, ingewijd te zijn in de occultistische wetenschappen!

Het schijnt intusschen, dat zijn Haagsche clientèle, hoe ziek ook, een pretje wel aangenaam vond, want vele zijner beschermers bleken ook in „De Hel” wel op hun gemak.

Aan het plezier kwam een eind door dr. Nio's arrestatie als deserteur.

Bij toeval hebben we dezer dagen iets naders vernomen over zijn avonturen en ze lijkt ons amusant genoeg, ze hier te herhalen. Niet als leen, omdat we dezen helschen wonderdokter zo machtig gewichtig vinden, maar ook, omdat zijn clientèle er wellicht een rol in speelt.

Veenstra dan, die tot de lichting 1910 behoorde, was reeds in 1912, toen hij voor herhalingsoefening onder de wapens komen moest, gedeserteerd. Waarom hij toen niet werd opgespoord, vermeldt de historie niet, al zou het interessant zijn, het te vernemen.

In Augustus 1914 vervoegde zich aan een der Haagsche kazernes niet de heer Veenstra, die natuurlijk ook onder het algemeen mobilisatiebevel viel, maar dr. Nio de Brahmaan. Hij bood zichzelf, twee automobielen, mitsgaders een motor-rijwie' aan. Zijn eedelmoedigheid werd helaas, niet op prijs gesteld: men kon hem, als buitenlander, niet gebruiken!

De zeer teleurgestelde heer Veenstra meende niet beter te kunnen doen dan 'n derde automobiel te gaan verdienen. Hij slaagde daarin wonderwel: volgens zijn eigen verklaring tegenover een zijner superieuren, later afgelegd, wist hij een Haagsche dame f 40.000 afhandig te maken. Maar dit is wellicht grootspraak: Zijn Hooggeleerde is daar óók niet vies van!

Toen volgde, — de lezer weet het — de vervolging ter zake van het onbevoegd uitoefenen der geneeskunde en die bracht uit, dat dr. Nio de Brahmaan en de deserteur Veenstra dezelfde waren.

Zijn vaderlandsliefde scheen intusschen zéér bekoeld en het duurde eenigen tijd, voor men hem dwong, zijn plicht te doen.

Ten slotte werd hij aangehouden en naar Woerden gezonden. Het schijnt, dat men hem daar heeft willen insluiten, maar dat een bezoek van een zéér bekende Haagsche persoonlijkheid den garnizoenscommandant van plan deed veranderen.

Helaas ondermijnde de dienst in zeer korten tijd zijn zenuwgestel, volgens zijn verklaring. Ter herstel zond men hem naar het Rotterdamsch hospitaal: hij bleef daar 10 dagen en verdween vervolgens van het toneel.

Merkwaardigerwijze kwam hij korten tijd met geheel herstelde zenuwen terug in Woerden. Uit eigen beweging! Wellicht gingen de zaken in „De Hel” toch niet goed!

Toen kwam de dag, dat zijn zaak opnieuw voor den kantonrechter te 's-Gravenhage zou dienen. Zonderlingwijze ontdekte men eerst, toen hij al goed en wel in de Residentie was — onder behoorlijk geleide — dat de burgerlijke rechter niet bevoegd was hem te veroordeelen. Ten minste de politie verkeerde in die meening en ze schelde een Haagsche kazeme op, om dr. Nio daar zoolang te logeeren.

Een sergeant en twee manschappen verschenen en geleidden dr. Nio per lijn 8 naar de kazeme. Hij arriveerde daar echter nimmer, maar stapte onderweg uit en verdween opnieuw van

het toneel. De sergeant kreeg, men wat in dienst noemt: een „douw”.

Men vond het intusschen blijkbaar niet de moeite waard, te onderzoeken waar dr. Nio wel gebleven zou zijn. Onwillekeurig gaat men denken aan den invloed van hogere machten, wanneer men ervaart, hoe gemakkelijk dr. Nio er opnieuw in slaagde, de directie van „De Hel” te hervatten. Zou hij misschien toch de beschikking hebben over ons, normale wezens, onbekende kracht?

Een toeval echter voerde hem weer in de armen van de wrekende gerechtigheid. Een officier uit Woerden, die de geheele geschiedenis had meegemaakt, zag op zekeren avond dr. Nio vergezeld van een dame, met den laatsten trein uit Utrecht naar Rotterdam vertrekken. In Woerden hield hij hem aan, transporteerde hem naar de Stadsherberg om voor de dame een onderdak te vinden en liet hem vervolgens naar de kazeme overbrengen. Dit mocht echter niet gelukken, alvorens dr. Nio zijn beulen door flauw te vallen had pogen te bewegen, hem weer vrij te laten, en het rustige stadje in rep en roer had gebracht door den sergeant van zijn geleide de karabijn te ontrukken, dreigende hem neer te schieten. Hij werd echter overmand.

Naar bleek, was 't met dr. Nio's zenuwen zoo erg niet maar wegens 'n andere ongesteldheid kon hij in Woerden niet blijven en de militaire autoriteiten gelastten, hem over te brengen naar het militair hospitaal te 's-Gravenhage! De vinger van het lot scheen hem nu eenmaal altijd te moeten leiden naar een dr. Nio zeer welgevallige plaats.

Naar den Haag overgebracht, weigerde men in het hospitaal zijn opname, wijl men voor zijn bewaking niet kon instaan. En toch nam het geleide van dr. Nio een kloek besluit, dat hem die zich de geheele reis zoo kalm en waardig had gedragen, vermoedelijk een onaangename verrassing was. Men bracht hem... naar het Huis van Bewaring.

Toen dr. Nio begreep, dat zijn papieren daalden door dit gebeuren, tastte hij in den zak, maar ook voor een tientje bleken de soldaten niet te vernemen.

Ditmaal gelukte die onkoopung niet. En zoo komt 't, dat dit illustre type, als wij 't wel hebben, op de oogenblik nog bromt.

RECHTSZAKEN.

„Nio de Brahmaan.”

Voor den Krijgsraad te 's-Gravenhage heeft wegens 'n desertie terecht gestaan E. K. V., thans te Rotterdam, die onder den naam van dr. Nio den Brahmaan nog niet lang geleden zooveel belangstelling tot zich trok, in verband met zijn optreden als wonderdokter. Sinds j.d. Vrijdag zit V. thans in voorarrest.

In verband met het feit, dat nog een desertiezaak jegens bekl. aanhangig is, werd uitstel der zaak door het G.M. gevraagd en door den Krijgsraad toegestaan.

Bekl. verzocht, volgens de H.Ct., met klem de behandeling te bespoedigen, met het oog op zijn zaken, waarop de auditeur opmerkte, dat het aan bekl. zelf is te wijzen, dat een en ander een langzaam verloop heeft, omdat hij herhaaldelijk is gevluht en door de politie moest worden gearresteerd.

Onbevoegd uitoefenen der tandheelkunde.

Voor het Kantongerecht te Hoorn heeft terecht gestaan K. A. A. tandheelkundige te Zaandam, beschuldigd in Hoorn de tandheelkunde te hebben uitgeoefend, zonder toegelaten te zijn tot het beroep van geneeskundige of van tandheelkundige en zonder dat noodzaak aanwezig was.

De inspecteur van de volksgezondheid had verklaard dat bekl. niet was ingeschreven in het register van bevoegden ter uitoefening van genees- of tandheelkunde.

Als getuigen werden gehoord twee personen, die door bekl. waren behandeld, tijdens diens zitdag in Hoorn. Beiden verklaren, dat daarbij tegenwoordig was een oude heer, die bij de behandeling hielp. De eerste had betaald aan dien ouden heer en de tweede moest nog betalen.

Ook werd als getuige gehoord een agent van

politie te Hoorn, die proces verbaal had opgemaakt. Deze had daarbij aangetroffen den bekl. en den 83-jarigen heer Van Lier, die had verklaard geen kracht genoeg meer te hebben om de tanden te trekken.

Bekl. erkent beide personen te hebben geholpen. De heer Van Lier, een tandarts, stelde de diagnose en bekl. trekt de tanden. Deze werkt dus onder toezicht van een bevoegd persoon en meent daardoor zich niet schuldig te maken aan een overtreding van de wet op den geneeskundigen dienst. Jaren heeft hij zulks gedaan en nooit is hij lastig gevallen. Ook heeft hij dien-aangaande advies ingewonnen van personen uit wettelijke kringen en een commissaris van politie had hem gezegd, dat hij vrij was te handelen, gelijk hij deed. Was het hem verboden dan had hij het niet gedaan.

Nu zijn zaak, die aan velen brood verschaft, een hooge vlucht heeft genomen, wordt hij gedwarsboomd. Ook in Hoorn heeft hij zijn beroep uitgeoefend. Hij weet, dat hij concurrentie aandoet aan de tandartsen, maar daarom handelt hij nog niet verkeerd. Bekl. wil de zaak geheel doen onderzoeken, want hij is geen kwakzalver.

De Ambtenaar van het G.M. mr. Servatius zegt, dat de bedoeling is, dat een onbevoegde slechts onder toezicht van een deskundige mag handelen, als de persoon, die de handeling pleegt, het werktuig is in handen van den geneesheer. Hier dekt een 83-jarige, die in 1869 zijn brevet als tandarts heeft gekregen, de lading. Deze kan niet veel vertrouwen inboezemen.

Bekl. is in Helder voor hetzelfde delict gestraft met f 50 boete. Dit had tot leering moeten strekken. Bovendien is toen gebleken, dat de bekwaamheid van bekl. niet zonder bedenking was.

De eisch hield tweemaal f 100 boete, of tweemaal 60 dagen hechtenis.

Bekl. wijst op de hulp der technikers, waarvan de tandartsen zich bedienen, die daardoor in hetzelfde geval verkeeren. Nu in een geval van concurrentie oordeelen zij geheel anders. Ook studenten in Utrecht werken als onbevoegden onder toezicht van bevoegden en voor hen maakt de wet geen uitzondering. Het oud zijn van den heer Van Lier mag niet als motief gelden.

De kantonrechter heeft bekl. veroordeeld tot tweemaal f 80 boete, subs. tweemaal 60 dagen hechtenis.

(Aly. Handelsbl.)

Door de politie te Enschedé is proces verbaal opgemaakt tegen S., wegens het onbevoegd uitoefenen van de tandheelkunde en het aankondigen van de uitoefening van dat beroep in het openbaar.

CORRESPONDENTIE.

A. L. v. H. Jr te 's-G. Dank voor de gezonden *Nieuwe Vorstenlanden*. Dat middel *Chamberlain's Pijnbalsem* kenden wij niet en voor zoover wij weten, wordt er hier te lande geen reclamé voor gemaakt, 't is bar, hoe alle kwakzalversmiddelen een weg naar Indië vinden.

A. M. P. te Z. Die *Cachots* konden wij op 't oogenblik niet krijgen. Hebt gij eenige voor ons, dan zullen wij ze laten onderzoeken.

H. S. te U. Uwe mededeelingen hebben wij met belangstelling ontvangen en wij houden ons verder aanbevolen. *Gaarne ontvangen wij ook het plaatselijk blad, waarin de door u bedoelde advertentie voorkomt.* De zaak ziet er niet vertrouwenswekkend uit, maar wij moeten eerst goed onderzoeken voor wij waarschuwen.

A. L. te G. De samenstelling van het door u gezonden *haarwater* kan niet met zekerheid worden vastgesteld.

H. L. E. te D. Dr. *Hommels Haematogeen* is geen kwakzalversmiddel maar een praeparaat, dat dikwijls, op raad van geneeskundigen, met goed gevolg wordt aangewend. Het is waar, de prijs is voor schrale beurzen een beletsel, maar een vrijwel overeenkomstig praeparaat, ofschoon iets minder van smaak, wordt door son mige Nederlandsche apothekers bereid en is minder kostbaar. Uw apotheker kan u inlichten. Met uw tweede vraag hebben wij den Secretaris-penningmeester onzer Vereeniging in kennis gesteld. Aan uw verzoek zal wel gevolg worden gegeven.

Dr. P. te U. Dank voor de toezending. Wij zullen het midiel laten onderzoeken en het resultaat in het *Maandblad* mededeelen.

J. V. e. Z. te E. De watten zullen worden onderzocht; of 't resultaat zal geven? Het middel is ons niet bekend.

R. E. W. te O. en J. K. te G. Zeker beschouwen wij *Maxima Doctrina* als een kwakzalversmiddel, hoewel het ons niet mocht gelukken de juiste samenstelling te vinden.

Maandblad uitgegeven door de Vereeniging TEGEN DE KWAKZALVERIJ

onder Redactie van H. VAN GELDER.

Bestuur der Vereeniging: **MR. P. W. DE KONING**, Advocaat te *Amsterdam*, **VOORZITTER**; **MR. W. P. R. BOUMAN**, Substituut Officier van Justitie bij de Arrondissements-Rechtbank te *Rotterdam*; **MR. A. A. CNOPIUS**, Advocaat-Generaal bij het Gerechtshof te 's *Hertogenbosch*; **MR. A. VAN DER ELST**, Ambtenaar van het O. M. bij het Kantongerecht te *Leiden*; **Ds. F. C. FLEISCHER**, Doopsgez. Predikant, te *Winterswijk*; **C. NANNES GORTER**, Journalist te *Alkmaar*; **MR. A. LIND**, Advocaat te *Amsterdam*; **Mej. J. C. RESSING** te *Delden*; **J. VAN RIED**, Dir. Mil. Apotheker, Directeur van het Rijks Magazijn van Geneesmiddelen te *Amsterdam*; **DR. G. ROMIJN**, Inspecteur van de Volksgezondheid te 's *Hertogenbosch*; **E. J. ABRAHAMS**, Arts te *Amsterdam*, SECRETARIS-PENNINGMEESTER.

Ieder Lid ontvangt één Exemplaar van het Maandblad en heeft recht op hoogstens 10 Exemplaren ter gratis-verspreiding.

LID DER VEREENIGING is ieder die haar doel helpt bevorderen en een Contributie betaalt van f 3.—

Adres voor de **REDACTIE** van het Maandblad bij den Redacteur, **AMSTEL 102** te *Amsterdam*; voor het **BESTUUR DER VEREENIGING** en voor **AANGIFTE** van **LEDEN** en **ABONNÉ'S** bij den Secretaris-Penningmeester **E. J. ABRAHAMS**, Arts, **KEIZERSGRACHT 239, AMSTERDAM**, bij wien ook losse exemplaren van het Maandblad moeten worden aangevraagd.

Geplaatste bijdragen en onderzoekingen van kwakzalversmiddelen en specialités worden desverlangd gehonoreerd.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is niet alleen geoorloofd doch wordt zelfs dringend verzocht.

ABONNEMENTSPRIJS, Franco per post..... per jaar / 1.25

INHOUD:

J. M. van Elk overleden.
Berichten: Staatscommissies uitoefening geneeskunst. — Begrafenis van Elk.
Mededeelingen van verschillenden aard: De wonderdokter De Haas. — Lax, een nieuw product van Akker. — De nalatenschap van Kauling. — Volrath Wasmuth.
Ingezonden: Water- en Kneippkuren.
Uit de Pers: De Commissie in zake de vrije uitoefening der geneeskunst. — Kwakzalversmiddelen.
Rechtszaken: Onbevoegd uitoefenen der geneeskunde. — Idem tandheelkunde.
Correspondentie.
Herhaalde Waarschuwingen: Sprutol.

Johannes Marinus van Elk †

Alweer heeft onze Vereeniging een van hare steunpilaren door den dood verloren. J. M. VAN ELK is op 66 jarigen leeftijd na een langdurig lijden overleden. Vriend van onze Vereeniging en hare beginselen ijverig toegedaan, was hij steeds in haar belang werkzaam.

In 1890 was het vooral door zijne bemoeiingen, dat in zijne toenmalige woonplaats de Afdeling *Dordrecht* en *Omstreken* werd opgericht en als secretaris dier afdeling wist hij te bevorderen, dat van haar een belangrijke kracht uitging. In dien tijd verscheen van zijn hand het Register op de tien eerste jaargangen van het Maandblad.

In 1898 nam hij zitting in het Bestuur onzer Vereeniging en reeds het volgend jaar werd veel van zijn werkkraft gevorderd, toen door verschillende omstandigheden, drie leden van het Bestuur hunne functiën moesten nederleggen.

Maar dat werk bleek niet te zwaar voor hem te zijn, want hij vond daarbij nog gelegenheid in de wijze van uitgave van het Maandblad en van de gratis-verspreiding daarvan een belangrijke verbetering aan te brengen. In 1900 trad hij op als Voorzitter der Vereeniging en ontwikkelde in die betrekking een werklust en werkkraft die de zaak, die onze Vereeniging voorstond, in belangrijke mate ten goede kwam. Jammer dat hij, volgens de wettelijke bepalingen, reeds drie jaren later als bestuurslid moest aftreden; wij kunnen niet nalaten hier de woorden neer te schrijven, die wij bij dit aftreden spraken:

„Indien de Vereeniging in de laatste jaren meer kracht is gaan ontwikkelen en thans toont een ijverige, krachtig werkende Vereeniging te zijn, dan is dat vooral te danken aan den ijver van den heer VAN ELK, die te rechter tijd op een voor de Vereeniging moeilijk oogenblik ingreep en door zijn initiatief haar groote diensten heeft bewezen.

Voorals, die meer met de bijzonderheden bekend zijn, weten wat de Voorzitter heeft gedaan om orde te scheppen in wat een chaos dreigde te worden, hoeveel hij b.v. heeft verricht om de gratis-verspreiding te reorganiseeren. Hem komt, bij zijn scheiden uit het bestuur, daarom dank en hulde van de leden toe, die overtuigd zijn dat ook daarna de heer VAN ELK de belangen der Vereeniging niet uit het oog zal verliezen.”

Deze verwachting werd niet beschaamd; van 1909 tot 1916 zien wij hem weer, als lid van het Algemeen Bestuur der Vereeniging, met ijver den strijd tegen de kwakzalverij aanbinden, niettegenstaande zijn gezondheidstoestand dikwijls te wenschen overliet.

Maar ook buiten het Bestuur bleef hij met kracht werkzaam. Het was aan zijn herhaalde pogingen te danken dat in 1905, ter gelegenheid van het 25-jarig bestaan der Vereeniging, zijn lievelingsdenkbeeld kon tot uitvoering komen, nl. de oprichting van het *International Comité zur Bekämpfung der Charlatanerie*. Met hart en ziel gaf hij zich aan dit Comité; geen arbeid in 't belang van deze zaak was hem te veel en dat deze Vereeniging slechts kort bestaan heeft is allerminst zijn schuld en vermindert niet de waarde van zijn werk. Hij heeft gewerkt zolang het dag was; voor onze Vereeniging en het bevorderen van haar doel was hem nooit iets te veel. Wij, leden der Vereeniging, zullen hem steeds dankbaar blijven voor al hetgeen hij heeft gedaan en zijne nagedachtenis in blijvende herinnering houden.

* Hij ruste zacht!

BERICHTEN.

Staatscommissies uitoefening geneeskunst.

Bij Kon. Besluit is ingesteld eene Commissie van Onderzoek, welke zal moeten nagaan hoe de wettelijke bepalingen betreffende de uitoefening der geneeskunst zouden moeten luiden, indien de bevoegdheid tot uitoefening der geneeskunst niet meer afhankelijk gesteld wordt van het met goed gevolg afgelegd arts-examen.

Benoemd zijn in deze commissie tot lid en voorzitter mr. S. van Houten, tot leden prof. mr. J. A. van Hamel, mr. R. O. van Holthen tot Echten, mr. J. W. M. Bosch van Oud-Amelisweerd en prof. mr. D. Simons; tot secretaris mr. B. Edersheim, advocaat te 's-Gravenhage.

Voorts is ingesteld eene Commissie van Onderzoek naar de doeltreffendheid van de door de niet wettelijk toegelaten beoefenaars der geneeskunst toegepaste geneeswijze en naar de door deze verkregen resultaten.

In die commissie zijn benoemd: tot lid en voor-

zitter prof. dr. K. A. Pekelharing; tot leden prof. dr. H. J. Laméris, dr. D. Schermers te Zeist, dr. J. H. Schuurmans Stekhoven te Utrecht, dr. P. N. van Spanje, te Amsterdam, prof. dr. Hector Treub, dr. J. K. A. Wertheim Salomonson, prof. dr. K. Winkler en prof. dr. D. P. C. Zeeman te Amsterdam; tot secretaris de heer W. Storm van Leeuwen, arts te Utrecht.

Omtrent de samenstelling dier Commissies verwijzen wij naar de artikelen overgenomen uit het *Tijdschrift van Geneesk.* onder de rubriek „Uit de Pers.” Wij hebben er niets bij te voegen.

Begrafenis J. M. van Elk. Bij de teraardebestelling op Woensdag 22 Augustus heeft Dr. G. ROMIJN, lid van het Bestuur, namens onze Vereeniging een kort woord gesproken.

Hij herdacht hoe de strijd tegen de Kwakzalverij den overledene ter harte ging, hoe hij in een moeilijken tijd het voorzitterschap op zich nam en er in slaagde de vereeniging met een nieuw leven te bezielen en hoe nabij de vervulling zijn pogingen zijn geweest hier een internationaal congres tegen de Kwakzalverij te organiseren.

De broeder van den Overledene verzocht den dank van de familie voor de vertegenwoordiging aan het Hoofdbestuur over te brengen.

MEDEDEELINGEN VAN VERSCHILLENDE AARD.

De wonderdokter DE HAAS.

De wonderdokter DE HAAS is op 82 jarigen leeftijd overleden.

Wij zouden het, uit eerbied voor een afgestorvene, bij dit bericht gelaten hebben, ware het niet dat in de overlijdens-advertentie de volgende slotzin voorkwam:

„De Kruiden blijven steeds verkrijgbaar aan hetzelfde adres te Noordwijk a/Zee, Schoolstraat 81. Dochter C. M. RIEM-VIS-V. D. REEP.”

Men ziet dus, dat de affaire wordt voortgezet en dat de verkoop van de kruiden de hoofdzaak is.

Wij waren altijd van meening, dat dit het geval was en dat de *wetenschap* van DE HAAS geen gewicht in de schaal legde.

Wie er anders over denkt wordt misschien bekeerd door de volgende levensbeschrijving, die *Het Nieuws van den Dag* van den overledene geeft:

„In de laatste tientallen jaren was DE HAAS bekend onder den naam van „prof. De Haas.” Deze merkwaardige man, die met het onbevoegd uitoefenen der geneeskunde zich een aanzienlijk vermogen heeft weten te verwerven was aanvankelijk schoenlapper in Voorschoten. Hij was in het bezit van een oud kruidenboek, een familie-

stuk en dat is wellicht aanleiding geweest dat hij zich op de beoefening der kruidkunde heeft toegelegd. Eerst begon hij de geneeskundige kracht zijner kruiden toe te passen bij zijn klanten. Gestemd door gebed ging daarvan aldra groote kracht uit. Van lieverlede breidde de praktijk zich uit en het duurde niet lang of het schoenlappen werd aan den kant gezet en de geneeskunst het hoofdbedrijf. Het kleine huisje in het dorp werd verwisseld met een eenvoudig villatje niet ver van het station en daar stroomden van heinde en ver weldra de patiënten naar toe. Het gebed bij elke zieke geraakte in onbruik, de geneesmiddelen (meestal kruiden) moesten het nu alleen doen.

De eenvoudige villa te Voorschoten werd later vervuild met villa „Habis Perkara” aan den Haagweg bij Leiden waar de professor zijn schoonste lauweren heeft geoogst en het meeste geld verdiend. Daar werden een tweetal wachtkamers bijgebouwd, een voor de patiënten eerste klasse, die een rijksdaalder pleegden te offeren, en een voor de tweede klasse, die met een gulden vrij kwamen, ongeacht de prijzen der kruiden.

De legende loopt, dat de dokter iederen avond een groote porseleinen schaal vol binnen haalde. Hij schafte zich een auto aan waarmede patiënten aan huis werden bezocht. Vooral in den Haag moet hij velen, waaronder sommige hooggeplaatste personen, hebben behandeld.

Tweemaal is de professor tot een geldboete veroordeeld. Steeds liet hij de processen tot in hoogste instantie door gaan, wel wetende dat hij er reclame mee maakte.

Hoewel lang van gestalte en gebrekkig van gang, had hij een schrandere uiterlijk. Zijn met lange, grijze lokken omkransten kop liet niet na indruk te maken.

In de laatste jaren was zijn huiselijk leven niet gelukkig. Vandaar dat hij villa „Habis Perkara” verliet en min of meer een kluzenaarsleven te Noordwijk leidde, waar de oude en nieuwe patiënten hem echter ook wel konden vinden.

Lax.

Een nieuw product van L. I. AKKER. Door deze firma, is aan de Hoofden van scholen onderstaande circulaire verzonden:

„Rotterdam, 7 Juli 1917, van Alkemadestraat 17-23.

Weledele Heer,

De onreinheid op het hoofd der kinderen, zal evenals op zooveel andere scholen, ook op Uw school, zoo niet een algemeen verbreid euvel, toch een kwaad zijn, waartegen voortdurend gewaakt dient te worden.

Wij vertrouwen daarom, dat U zult willen medewerken aan ons plan, om dit kwaad met kracht te bestrijden, waarvoor wij een aantal onzer fraaie circulaires, welke speciaal tot dit doel zijn samengesteld, tot Uw beschikking stellen.

Indien U op bijgaande briefkaart het aantal circulaires wilt aangeven, dat U wenscht te ontvangen, zullen wij U deze omgaand gratis en franco doen toekomen — U kunt er dan een zoodanig gebruik van maken, als U dienstig voorkomt.

Mogen wij Uw aandacht vestigen op het feit, dat Lax ook als prophylactisch middel waarde heeft en dat niemand er zich dus voor behoeft te schamen om het te gebruiken.

Als monster zonder waarde zenden wij U een doosje Lax ter kennismaking toe. De inhoud hiervan is voor den mensch niet vergiftig. Aan het gebruik van Lax zijn dus alle voordeelen en geen bezwaren verbonden.

Gaarne Uw geëerd antwoord tegemoet ziende, danken wij U bij voorbaat voor Uw welwillendheid en teekenen met de meeste hoogachting,

L. I. AKKER.”

Deze onderneming van de bekende firma, op de haar efgene wijze van reclame bekeerd gemaakt, is van sommige zijden met gejuich begroet. Zeer opgetogen laat zich o.a. de *Meijerij-sche Coustant* op de volgende wijze uit:

„AKKER's bevinding.

Reeds eerder vestigen wij de aandacht erop, hoe door de Europeeschen oorlog voor de Nederlandsche Industrie nieuwe toestanden worden

geschapen. Wanneer we op alle verschijnselen acht geven, moeten wij wel tot de gevolgtrekking komen, dat de beteekenis en de invloed van den buiten onze grenzen woedende strijd op den stand onzer zaken niet slechts voor het oogenblik, maar ook in de toekomst blijvend moeten inwerken. Het is aan geen twijfel onderhevig, dat de verwachtingen derzulken, die dezen ontwikkelingsgang te juister tijd volgen, niet zullen worden beschaamd. Bestaande ondernemingen hebben zich uitgebreid, hebben zich reeds op de toekomst voorbereid door hun kracht te vergrooten. In dit verband richten we onze blikken naar de firma L. I. AKKER te Rotterdam. Deze fabriek van pharmaceutische producten heeft zich in den loop der jaren geleidelijk tot een bedrijf gevormd, waarvan de beteekenis niet mag worden onderschat. Bedenken wij, dat de bestrijding van Hoofdzeer vooral onder de minder rijkelijk bedeelde klasse nog veel te wenschen laat, niet slechts ten platte lande doch ook in de steden, dan vinden wij naast onwetendheid, dat de oorzaak moet worden gezocht in onwil en traagheid. Evenwel zijn er nog tal van menschen, wien het aan de middelen ontbreekt de nu zoo schaarsche hoofd-eau-de-cologne te koopen.

Met het feit voor oogen heeft zich de firma toegelegd, een nieuwe vinding te doen op 't gebied van hoofdreiniging en brengt het reinigingspoeder „Lax” met succes in den handel.

Zóó opgetogen als de *Meijerij-sche Ct.* zijn wij niet en wij meenen daar reden voor te hebben. *Lax*, aanbevolen als *Hygiënisch Haarpoeder*, wordt voorgesteld als de volgende eigenschappen te bezitten:

„Een uitstekend en beproefd middel ter verzorging van het haar.”

„Aangenaam van geur, zuivert haar en scheldhuid gemakkelijk en vlug van alle onreinheden” enz.

„Is tevens onmisbaar voor schoolgaande kinderen ter vernietiging van *levend onrein*.”

Dit laatste nemen wij nog niet zoo grif aan: in de verzekeringen van de firma AKKER, ons al te goed bekend, stellen wij geen onbegrensd vertrouwen. En het onderzoek van *Lax* heeft ons niet de overtuiging geschonken, dat onze twijfel geen grond heeft.

Volgens het onderzoek, welwillend verricht door Mevrouw F. BLOMBERG-SWART, apotheker te Amsterdam, kan *Lax* worden verkregen, door uit 60.4 gram *boorzuur*, 45 gram *borax* en 19 gram *ammonia liquida* (geest van salmiak), volgens de regelen der kunst, 100 gram poeder te bereiden en hieraan wat *cumarine* (een reukstof) toe te voegen. Nu geven wij gaarne toe, dat het geregeld wasschen van het hoofd met water, met zeepwater en zelfs met een oplossing van *Lax* dat inderdaad tegen lagen prijs wordt afgeleverd, gevolgd door goed uitkammen, uitstekend is om het hoofd zooveel mogelijk zuiver te houden, maar dat door de behandeling met een *Lax-oplossing* de hoofdhuizen en neten met vrucht bestreden kunnen worden wil er bij ons, na kennismaking met de samenstelling, niet zoo direct in. De ondervinding zal hier nader moeten uitmaken of wij soms te pessimistisch zijn. Het zal ons derhalve zeer aangenaam zijn de resultaten te vernemen, verkregen door *onpartijdige* personen, die het middel hebben aangewend.

De nalatenschap van een teringgenezer.

„Heeren Artsen, die genegen zijn, het door wijlen dr. KAULING Arts, te Valkenswaard, sedert jaren met succes aangewende middel ter bestrijding der Long-Tuberculose verder te exploiteeren, wenden zich onder letter Z. I. aan Alg. Adv.-Bur. Rouma en Co., Heerengracht 226, Amsterdam.”

Een paar weken geleden kon men bovenstaande advertentie in tal van bladen lezen. Of ze succes heeft gehad? 't Is ons onbekend maar men zal het ons zeker niet euvel duiden wanneer wij omtrent deze zaak eenige nadere inlichtingen geven. Reeds in het Maandblad van November 1904 (en later nog eenige malen) hebben wij met kracht gewaarschuwd tegen het geheele optreden van KAULING, die destijds te *Ginniken* woonde. Zijn wijze van behandeling van de arme teringlijders gaf niet den indruk, dat men met een ernstigen geneeskundige te doen had. De door hem aan de zieken verstrekte geneesmiddelen (o.a. onderzocht door

wijlen Dr. M. GRESHOFF) die thans te koop worden aangeboden, bestonden uit *Capsules*, inhoudende 350 milligram *zwavelzure kinine* en een fleschje *smeersel*, bevattende *Stinkende Gouwe* (*Chelidonium majus*) getrokken op *brandspiritus*. Vermoedelijk zal de samenstelling wel niet veranderd zijn en wat deze stoffen zullen toebrengen tot het genezen van long-tuberculose laten wij gaarne over aan het oordeel van die geneeskundigen, die lust hebben om op de advertentie te reflecteeren.

Van geheel betrouwbare zijde werd ons omtrent de voorwaarden van de overname van de practijk het volgende meegedeeld. Aan iemand, die op de advertentie geschreven had, werd de aléénverkoop van de middelen aangeboden voor het luttele bedrag van f 150.000 terwijl bij deelneming in de „zaak” voor de helft, ook slechts de halve prijs moest worden betaald. De jaarlijksche winst werd geschat op f 18.000. Dit laatste bedrag valt ons niet mee, wanneer men bedenkt, dat, volgens ons verstrekte inlichtingen, voor het consult f 2.50 en voor de middelen f 37.50 werd betaald. Stellen wij, dat, ruim berekend, f 10.000 aan exploitatiekosten bij het winstcijfer moeten worden gevoegd, dan komen wij tot een getal van 700 personen per jaar, die zich door K. lieten behandelen. Wij hadden de lichtgeloovigen talrijker gedacht.

Volrath Wasmuth,

de msn van de Amol en Rad-jo.

Onze lezers zullen zich ongetwijfeld de *Rad-jo geschiedenis* herinneren, hoe WASMUTH de bevalling van onze Koningin als middel gebruikte om zijn nietswaardig praeparaat, *Radjo*, hier te lande ingang te doen vinden en hoe Prof. KOUWER met groot succes daartegen is opgetreden en de veroordeeling van den kwakzalver mogelijk heeft gemaakt.

In de „*Gesundheitslehrer*”, het orgaan van de *Duitsche Vereeniging tegen de Kwakzalverij* worden nu weer eenige staaltjes medegedeeld, waaruit blijkt dat de firma „*Amol-Versand-Hamburg*” in de tegenwoordige oorlogstijden in troebel water tracht te visschen. Een „*Lazarett-pfarrer*” schrijft o.a.: Veel van minder literaire waarde vindt zijn weg naar het front of naar de hospitalen. Hoe de aanbeveling van slechte lectuur de soldaten in handen wordt gespeeld leert het volgende voorbeeld. Aangelokt door de mooie advertenties, bestelt men een flesch Amol. Fraai verpakt met het opschrift: „Amol is de vriend der soldaten te velde” komt de bestelling aan. Ik vertrouw echter mijne oogen niet — zegt de schrijver — als ik, tegelijk met de flesch, allerlei reclamebladen, van den meest bedenkelijken aard, uit het pakje te voorschijn breng. In een van de aanbevolen boeken is zelfs, zooals de uitvoerige inhoudsopgave vermeldt, het intiemste van het intieme geschiedert. Ons ontbreken de woorden om deze misselijke en gevaarlijke wijze van reclame te brandmerken. Wij zien ons echter verplicht, uit liefde tot onze jonge landverdedigers, de aandacht van de verantwoordelijke autoriteiten op deze zaken te vestigen.

Een andere mededeeling luidt aldus:

VOLRATH WASMUTH, de fabrikant van de dikwijls gebrandmerkte middelen *Amol* en *Rad-jo*, weet telkens opnieuw van zich te laten spreken. Nadat aan de firma de openlijke aankondiging van hare middelen door het „General kommando” te Altona verboden is geworden, blijkt zij onder de hand een intensievere en meer schadelijke werkzaamheid te ontwikkelen. Niet alleen dat zij onze soldaten hare middelen aansmeert, tracht zij met hare schandschriften dat naar beneden te halen wat autoriteiten, kerk en vereenigingen met moeite hebben opgericht. Is er dan geen middel te vinden om aan het drijven van de firma paal en perk te stellen?

Het *Amol* wordt in andere delen van Duitschland nog altijd geadverteerd en in 't bijzonder ook *Rad-jo*. Dit waardeloos op marktschreeuwerige wijze aangekondigd praeparaat wordt onophoudelijk als „zegen voor aanstaande moeders” aanbevolen. Daardoor worden de lofwaardige pogingen van bovengenoemd „Generalkommando” te niet gedaan.

Ook het „Korrespondenzblatt der ärztlichen

Maandblad uitgegeven door de Vereeniging TEGEN DE KWAKZALVERIJ

onder Redactie van H. VAN GELDER.

Bestuur der Vereeniging: **MR. P. W. DE KONING**, Advocaat te *Amsterdam*, **VOORZITTER**; **MR. W. P. R. BOUMAN**, Substituut Officier van Justitie bij de Arrondissements-Rechtbank te *Rotterdam*; **MR. A. A. CNOCIUS**, Advocaat-Generaal bij het Gerechtshof te 's *Hertogenbosch*; **MR. A. VAN DER ELST**, Ambtenaar van het O. M. bij het Kantongerecht te *Leiden*; **Ds. F. C. FLEISCHER**, Doopsgez. Predikant, te *Winterswijk*; **C. NANNES GORTER**, Journalist te *Alkmaar*; **MR. A. LIND**, Advocaat te *Amsterdam*; **Mej. J. C. RESSING** te *Delden*; **J. VAN RIED**, Dir. Mil. Apotheke, Directeur van het Rijks Magazijn van Geneesmiddelen te *Amsterdam*; **DR. G. ROMIJN**, Inspecteur van de Volksgezondheid te 's *Hertogenbosch*; **E. J. ABRAHAMS**, Arts te *Amsterdam*, SECRETARIS-PENNINGMEESTER.

Ieder Lid ontvangt één Exemplaar van het Maandblad en heeft recht op hoogstens 10 Exemplaren ter gratis-verspreiding.

LID DER VEREENIGING is ieder die haar doel helpt bevorderen en een Contributie betaalt van / 3.—.

Adres voor de **REDACTIE** van het Maandblad bij den Redacteur, **AMSTEL 102** te *Amsterdam*; voor het **BESTUUR DER VEREENIGING** en voor **AANGIFTE** van **LEDEN** en **ABONNÉ'S** bij den Secretaris-Penningmeester **E. J. ABRAHAMS**, Arts, **KEIZERSGRACHT 239, AMSTERDAM**, bij wien ook losse exemplaren van het Maandblad moeten worden aangevraagd.

Geplaatste bijdragen en onderzoekingen van kwakzalversmiddelen en specialités worden desverlangd gehonoreerd.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is niet alleen geoorloofd doch wordt zelfs dringend verzocht.

ABONNEMENTSPRIJS, Franco per post..... per jaar / 1.25

INHOUD:

Hoofdartikel; Het verkeer met en de verkoop van vergiften.

Berichten: De Commissie in zake vrije uitoefening der geneeskunst. — Een helper voor Mej. Ooms. — Eilers begint weer.

Mededeelingen van verschillenden aard: Tinctura van Dr. Polanimeo. (Middel tegen stotteren.) — Ziektebehandeling door genezende mediums. — Verkoop van specialités in Oostenrijk.

Ingezonden: Nationale Vereeniging tot propaganda voor wijziging der wetten betreffende de uitoefening der Geneeskunst.

Rechtszaken: Mej. Ooms voor den Hoogen Raad — Nio de Brahmaan.

Correspondentie.

Feuilleton: Bij de Somnambule.

Het verkeer met en de verkoop van vergiften.

Door de heeren **HOFMAN** apotheker en **Mr. SALM** zijn over bovenstaand onderwerp praeadvies uitgebracht, die op het laatstgehouden gezondheidscongres zijn behandeld. Al dadelijk bleek — en dit werd door de ondergeteekende in het debat opgemerkt — dat we hier te doen hadden met een herhaling van de besprekingen, die twee jaar geleden op het congres te Deventer waren gehouden, maar die toen gemakkelijker waren te volgen omdat zij, naar aanleiding van het destijds ingediende wetsontwerp, alleen liepen over den verkoop van geneesmiddelen.

Beide inleiders maken onderscheid tusschen de gewone vergiftige stoffen, die voor de industrie b.v. worden gebruikt, echte geneesmiddelen, zeer vergiftige en verslavingsvergiften. Zij wijzen er beiden terecht op, hoe bespottelijk het eigenlijk is, dat een ieder wel 1 K.G. morphine krijgen kan bij den groothandel, maar niet 5 m.Gr. bij den apotheker.

De heer **HOFMAN** wenscht een afzonderlijke wet regelende het verkeer met vergiften, zij moet ten deele aansluiten aan de tegenwoordige wet op de artsnijbereidkunde, deels aansluiten aan de veiligheidswet.

Hij wil een aantal lijsten, die regelmatig worden bijgehouden:

1. sterkwerkende vergiften.
2. minder sterk werkende vergiften.
3. verslavingsvergiften.
4. vergiften die alleen in de apotheek mogen worden verkocht en door den groothandel alleen mogen worden afgeleverd aan hen, die tot aflevering in het klein bevoegd zijn.

Toch laat de heer **HOFMAN** den apotheker vrijheid verschillende vergiften in het klein af te leveren zonder geneeskundig voorschrift, aan personen die hem zijn bekend; handhaving dus van den ouden toestand.

Mr. SALM meent dat zeer wel de bepalingen omtrent de afleveringen van vergiftige genees-

middelen opgenomen kunnen worden in de wet op de artsnijbereidkunde.

Hij maakt onderscheid tusschen 1° vergiften, die geen geneesmiddelen zijn dienende voor de industrie en hij wil de handel daarin vrij laten.

2° geneesmiddelvergiften waarbij hij in herinnering brengt dat de lijst C een volstrekt onvoldoende middel is gebleken om misbruik tegen te gaan. Hij wil betere regeling in de wet.

3° verslavingsvergiften, waarvan **Mr. SALM** ook de aflevering alleen op oorspronkelijk recept wil zien toestaan.

Gelijk gezegd bleek uit de nadere toelichting zoowel als uit het debat eenige verwardheid, omdat niet gelijk in Deventer de quaestie van het verkeer met geneesmiddelen, maar die met vergiften was behandeld.

Ondergeteekende heeft daarop in het debat gewezen en als zijn meening uitgesproken, dat deze samen Coppelling evenals vroeger zou leiden tot slechte wetgeving.

Scheiding tusschen geneeskundige vergiften en die welke in de industrie gebruikt worden acht hij noodzakelijk.

Voor den handel in geneeskundige vergiften raadde hij deze te brengen geheel in handen van den staat of onder zeer strenge staatscontrôle, te beginnen bij den groothandel, deze zaak te regelen. Specialités zouden dan niet in den handel mogen worden gebracht dan met vermelding van hare bereidingswijze en nadat in een daartoe op te richten staatslaboratorium was bevestigd, dat de inhoud met de opgave overeenstemt.

Ten opzichte van de verslavingsvergiften wenschte ook hij verscherping der bepalingen.

Aardig was het te vernemen dat een der praeadviseurs, **Mr. SALM**, in de zaak der specialités geen urgentie zag. Och, zeide hij, men doet beter het publiek op te voeden en in te lichten.

In het debat werd ook geklaagd over de slechte uitvoering der tegenwoordige bepalingen. Onzerzijds werd opgemerkt, dat dit inderdaad juist was, dat hij betere handhaving der wet b.v. winkels als **SANITAS** spoedig zouden moeten verdwijnen, maar dat toch ook de ondoelmatige bepalingen van deze wet oorzaak van de mislukking zijn.

Urgentie is er wel, zoo deelden wij mede. En wij konden wijzen op een tweetal vergiftigingsgevallen, die onlangs geconstateerd zijn door **Sanitas**-pillen. Wat betreft het voorlichten en waarschuwen van het publiek konden wij **Mr. SALM** bijvallen, maar niet ter bestrijding van het tot stand komen van een nieuwe wet. Voorlichting is heel best, maar een wet is toch zekerder en wij wezen er op, dat het publiek dikwijls dergelijke waarschuwingen in de wind slaat. Als voorbeeld kon ik aanhalen het geval dat zich met den z.g. **Dr. NIO DE BRAHMAAN** had voorgedaan. Hier

hadden wij gewaarschuwd en het gevolg was, dat de opperstalmeester der koningin het in de pers voor hem opnam, waaruit men ziet dat de bescherming niet alleen voor het onontwikkeld publiek noodzakelijk is.

De bladen hebben daarna de waarschuwing verspreid, zij hebben ons verteld dat **NIO** eigenlijk **VEENSTRA** is, dat hielp allemaal niet, 't publiek kent slechts **Dr. NIO** en als hij uit den Haag vlucht, volgen ze hem overal zelfs tot in de Hel (al ligt deze dan voor deze gelegenheid slechts in Rotterdam).

E. J. A.

BERICHTEN.

De Commissies inzake vrije uitoefening der geneeskunst zijn beide in de vorige maand voor de eerste maal bijeengekomen.

De commissie benoemd om een onderzoek in te stellen naar de doeltreffendheid van de door niet wettelijk toegelaten beoefenaars van de geneeskunst toegepaste geneeswijze en van de door dezen verkregen resultaten, noodigt degenen, die hiervoor in aanmerking meenen te komen, uit, aan de Commissie de gelegenheid te geven, over de toepassing van hun geneeswijze en van de daarmee te verkrijgen uitkomsten te oordeelen.

Tevens noodigt de Commissie personen, die door niet wettelijk toegelatenen geneeskundig behandeld zijn, uit, haar daarvan, met vermelding van den uitslag der behandeling, schriftelijk in kennis te stellen.

Mej. Ooms tracht zich te dekken. De directrice van de N.V. *Spiraea* schijnt niet erg gerust te zijn over den afloop van het rechtsgeding voor den Hoogen Raad (Zie onder „Rechtszaken”).

In het Dagblad *De Tijd* — voor welks toezending wij onzen dank betuigen — staat n.l. de volgende advertentie:

„Het is ons aangenaam, onze clientele te berichten, dat wij van 1 October a.s. af **Dr. J. E. ALBERTS**, Consulteerend Arts, aan de N.V. „*Spiraea*” verbonden hebben.

De Directrice Mevr. Ooms.

Een mooi baantje voor een medicus!

Eilers begint waarlijk weer. In het *Advertentieblad van de prov. Drenthe en de gem. Assen* vindt men het volgende:

„De tuberculose middelen, uitgevonden door **EILERS** te Oegstgeest, zijn de eenige, die in waarheid radicale en standhoudende genezing verzekeren, als men niet wacht tot dat het te laat is. Intern. Chem. Laborat., Dir. **H. J. EILERS** Oostgeest.”

Hoe komt de man nog aan *petroleum*, een van zijn voornaamste geneesmiddelen?

MEDEDEELINGEN VAN VERSCHILLENDE AARD.

Tinctura van Dr. Polanimeo.

(Een middel tegen stotteren.)

Wij zijn weer eens door middel van een der provinciale bladen in kennis geraakt met een wondermiddel. In het *Nieuwsblad van het Noorden* stond n.l. de volgende advertentie:

„Stotteren is te genezen!!

Vraagt prospectus met 5 cents postzegel voor antwoord.

Chem. fabriek „De Adelaar”, kantoor N. Markt 18, Den Haag.”
welks aankondiging oorzaak was dat ons advies werd ingewonnen.

Nieuwsgierig naar het product van deze ons tot dusver onbekende Chemische fabriek lieten wij het prospectus aanvragen en — wat wij verwacht hadden bleek juist te zijn ... de kwak zalver kwam voor den dag.

Het prospectus luidde aldus:

„s-Gravenhage datum postmerk.

M.

In beleefd antwoord op Uwe aanvraag diene het volgende:

In den tegenwoordigen tijd komt het *stotteren* of z.g. *hakkelen in 't spreken*, enorm meer voor, dan in vroegere tijden. Of dit nu komt door verzwakking der menschheid hetwelk ontstaat o.m. door de drukkende omstandigheden voor het bestaan, en bezorgdheid der Maatschappelijke en staatkundige toestanden, etc.; dit staat vast, dat bij iemand die stottert „de zenuwen” de hoofdtoon voert.

Vele proeven, al jaren lang zijn er genomen om het stotteren te doen verdwijnen, alles echter

zonder of weinig resultaat. Doch de mannen der wetenschap gingen door met zoeken naar het middel, hetwelk $\frac{1}{3}$ onzer bevolking in Europa noodig heeft. Want wat is verschrikkelijker dan dat iemand (vooral een volwassene persoon) zich niet kan mengen in een aangenaam, vloeiend, gezellig gesprek?

Hoeveel zakenmensen ondervinden financieele schade, doordat ze hun wil en gedachten niet kunnen uitspreken?

Thans heeft de Italiaansche professor Dr. Polanimeo, een vloeistof samengesteld, hetwelk daar ten lande schitterende resultaten geeft.

Het gebruik van 1 flacon „Tinctura Dr. Polanimeo,” geeft het bewijs dat het stotteren vermindert en dan verdwijnt; mits men goed acht geeft op de gebruiksaanwijzing en gegevens, welke moeten worden opgevolgd.

De prijs van 1 flacon is f 5.—. Doch U betaalt f 2.50 plus f 0.25 porto bij ontvangst en de andere f 2.50 pas, nadat U ons bericht heeft gezonden van Uwe tevredenheid door het gebruik.

Het wordt alleen verstrekt op voorwaarde dat: zodra het stotteren geheel verdwenen is U er ons van bericht, ergo wij van Uw naam ook gebruik kunnen maken in 't belang van allen die aan bovenbeschreven last onderhevig zijn.

Hoogachtend,

Chem. en Pharm. fabriek
„De Adelaar”,

Nieuwe Markt 18 }
Molenstraat 18a } Kantoor N. Markt 18”

Alhoewel wij in een *geneesmiddel* tegen stotteren al weinig vertrouwen stelden, al was dit ook uitgevonden door een *Italiaanschen* professor en door een *Nederlandsche* fabriek in den handel gebracht, vonden wij het toch raadzaam ons,

zoodat wij lekker nat, met modderschoenen bij „mevrouw” v. L. aankwamen.

Wij werden met ons drietjes toegelaten in een vuil rommelig vertrek, waar „mevrouw” zetelde, en na de vraag of zij er ook iets tegen had dat ik de seance bijwoonde, namen wij plaats.

— O, neen, volstrekt niet, U mag er wel bij zijn, ik maak er niets geen geheim van, neem U plaats — aldus „mevrouw”.

De zieke ging vlak bij „mevrouw” zitten en na eenige vragen cmtreit de ziekte naar de voorstelling een aanvang.

Oom werd verzocht, om bij de tafel te gaan zitten met potlood en papier, om op te schrijven, wat de slaapster zou opgeven als medicijn.

Ik keek intusschen het kamertje een rond en kreeg door de rommel die over den vloer verspreid lag, alsmede doordat het den schijn had alsof het vloerdek in geen week was aangeveegd, den indruk van groote slordigheid der huisvrouw.

Op de tafel lag een groote geldbeurs, naar het scheen goed gevuld, vlak bij „mevrouw” en verder was er geen open plekje, want alles was belegd met adreskaarten van drogisten en een aantal beschreven enveloppen van brieven, waarschijnlijk dankbetuigingen of brieven van zieken, waarvoor „mevrouw” moest „slapeen”.

De dame die ons ten antwoord „zat”, want staan kon ze niet vanwege de enorme dikte van haar corpus, zei, dat ze aan het verhuizen was en daarom was het zoo rommelig.

— O, dat is niets, mevrouw, wij komen niet om inspectie te houden, maar voor de ziekte van deze jonge dame — zei ik, om toch maar wat te zeggen.

— Ja, zei de slaapster, wij hebben een villa cadeau gekregen en daar verhuizen wij thans heen, maar later wij beginnen.

Nu sprak de dikker een soort gebed uit met ettelijke woorden in 't Latijn, maakte dan met de handen eenige tierelantijntjes voor haar gezicht, waarna zij deed alsof zij „weg” was, buiten westen!

De diep in 't vet liggende oogjes waren gesloten en toen ging zij de zieke betasten.

— Heb je hier pijn? Heb je daar pijn? Heb je hoofdpijn? Handschoenen uitdoen en je mag ook het corset niet zoo stijf rijgen. Pijn in de ruggestreek? Als je het hoofd voorover buigt, knapt er dan wat in je nek?

Bijna alle vragen werden met „neen mevrouw” beantwoord, wat wel te begrijpen is, omrede de zieke in de beenen zit, die langzamerhand verstijven.

De slaapster, die even had gezwegen, sprak opeens, alsof zij er een eind aan wilde maken:

— U hebt het aan de lever, de nieren en het hart — Dat is toch nogal zooiets! De slaapster zei wel niet wat of niet aan al die edele delen had, maar het is

door een nader onderzoek, te overtuigen van de waarde van het middel en kwamen wij, à raison van f 2.80 in 't bezit van een fleschje van ongeveer 40 C.c. inhoud, dat tot opschrift droeg: *Tinctura Dr. Polanimeo, Chme. en Pharm. Fabriek „De Adelaar”, den Haag.*

Mejuffrouw KNIPSCHER en de heer N. KEULEMANS, Apothekers te Amsterdam, belastten zich met het onderzoek en kwamen tot het verrassend resultaat, dat het beroemde Italiaansche middel niets anders was dan *Tinctuur van barnsteen*, een bekend huismiddeltje tegen zenuwen, in ieder apotheek hier te lande, in de verstrekte hoeveelheid, voor ongeveer 40 ct. verkrijgbaar.

Bij het fleschje was bijgaande gebruiksaanwijzing gevoegd:

„Gebruiksaanwijzing der Tinctura Dr. Polanimeo.

De heilzame *Zenuwdroppels van „Dr. Polanimeo”,* worden 3 maal daags ingenomen, namelijk 10 droppels op water voor het eten.

Opmerking:

Van den beginne af, *lette men voortdurend op zichzelf*. Dat wil zeggen:

Bij elk woord, dat men uitspreekt *denkt men na*. *Kalm en langzaam* (van te voren) *wel bewust* welk woord men gaat uitspreken. Het is zeer moeilijk om bij elken zin, dien men gaat uitspreken, over de kwestie (waarover men spreekt) zelf te denken, doch met een volhardende oefening en 't gebruik der Tinctuur „Dr. Polanimeo” verdwijnt op den duur het stotteren geheel.

Ontegenzeggelijk is in deze opmerking veel goeds doch met het gebruik van de Tinctura Dr. Polanimeo à f 2.50 of de Tinctuur van barnsteen van 40 ct. zal het stotteren zeker niet *verdwijnen* en wij vreezen dat de toezending van de laatste f 2.50 wel meestal achterwege zal blijven. Tenzij, door suggestie, de een of ander zich genezen

FEUILLETON.

BIJ DE SOMNAMBULE,

DOOR

— W. H. BOOMGAARD. —

Het regende al den geheelen morgen. Niet flink en krachtig vielen de waterstralen neer, maar zoo geniepig dun, wat men een stofregen belijft te noemen, en toch zóo aanhoudend en zóo zeurig, dat het was om iemand, al behoefte men er niet door, den duivel in het lijf te jagen.

Ik moest er wel door. Oom zou komen om met nicht, die aan het sukkelen was, te Rotterdam genezing te zoeken en ik stelde mij disponibel als gewijzer. Ik was op tijd aan den trein en na de gebruikelijke begroeting, hoorde ik dat oom een somnambule zou gaan raadplegen en vroeg hij mij, hem den weg te wijzen naar mevr. v. L., de naam doet er niet toe, want ik geloof wel dat ze allen met één sop zijn overgoten.

Coba, zoo heet mijn nicht, een meisje van bijna 26 jaar, had in den loop der laatste jaren een verstijving of zóo iets in de beenen gekregen, zoodat het loopen haar steeds moeilijker werd en zij nu in een toestand verkeert, die zeker niet van de aangenaamste is. Jong en verder gezond, is het wel te begrijpen, dat alles in het werk werd gesteld om zoo mogelijk genezing te vinden.

Verschillende doctoren en professors waren reeds geraadpleegd, doch geen hunner kon de oorzaak der ziekte ontdekken en dus ook niet genezen.

Zooals het helaas maar al te dikwijls gaat, nam ook mijn nicht haar toevlucht tot diverse specialiteiten(?), zelfs het Staphorster boertje kwam er bij te pas, maar ook deze geleerde(!) moest, na het opstrijken van vele guldens de zieke „opgeven”.

Nu, als het zoover is, kan je eigenlijk wel vast je testament maken, want dan is er geen kruid meer voor je gewassen!

Een hoop was er echter nog. Nicht had van iemand „die 't goed wist,” gehoord, van de slaapster te Rotterdam en nu zou men dat nog eens probeeren.

Dit alles vertelde oom mij, terwijl wij naar den uitgang van het station liepen, want nicht verzet maar heel langzaam haar onderdanen, zooals men dat noemt „voetje voor voetje.”

Buiten de stationskap gekomen, dreinde de regen nog steeds door en lag er een dikke modderpap op de straten.

Voor een gedeelte konden wij „trammen” en het overige gedeelte van den weg moesten wij loopen,

toch zoo klaar als de dag, als een zomersche dag zonder regen, dat als je toch „hèt” aan je nieren, je levertje en je hartje hebt, zulks voldoende is, om niet te kunnen loopen met een paar stijve beenen. Zoals ik dan ook begreep, is dat „het” een leelijke ziekte, zeker weer zoo iets nieuws.

De slaapster is als mensch van ondervinding echter niet zóo, dat zij iemand in het onzekere zal laten, want als troost voegde zij er dadelijk bij:

— Maar je kan nog genezen en je zult genezen ook, als je maar (tijd van leven hebt, dacht ik) op Jezus vertrouwt. Hij is toch zoo goed en wil iedereen genezen, als je 't hem maar vriendelijk vraagt. Hij heeft mij ook genezen. Ik had eenige jaren geleden (de slaapster noemde negen ziekten op) en ben toch genezen. Daarbij was ik lam en blind (zeker toegift) en zie nu eens. U moet op Hem vertrouwen. Ik genees niemand, maar dat doet Hij.

Nu noemde de slaapster: Levensvoet 15.

Oom die als secretaris dienst deed en niet op dit plot elinge diete was voorbereid, zei:

— Wat zegt U, leverworst?

— Oeh pa, zei nicht, leverworst 15; pa is een beetje doof.

— Levensvoet 15, zei de slaapster, onverstoort kalm in haar rol. Ik moet hier even tussechen voegen dat als ik de namen der kruiden niet goed spel, of niet noem zoals zij heeten, dit de schuld is van oom, want die is brieft schreef ik na, en ik ben geen kruidkundige. Bove-die) doet het ook weinig ter zake. Het ging nu achtereen volgens: muutblaren 20, wit ka eel 20, hartkruiden 10, gezegende distelen 20, (dit moest zij weer eenige keeren herbaleen, zoodat nicht rood werd van schaamte, omdat pa het alweer niet verstond.)

— Cræus mattes 20.

— Hoe? zei oom weer en nogmaals werd hetzelfde herhaald.

— Klerks 20, gentiaan 20, schaafstroo 30, althost 20, zoethout 30.

Nadat de slaapster nog even had zitten denken, scheen zij niet meer te weten, dus sprak zij weer een geïnproviseerd gebed uit, waarna zij zichzelf wakker maakte.

Dat wakker maken deed zij als volgt: met de linkerhand zat zij voor haar gezicht te grijpen, alsof zij „ze zag vliegen” of beter nog, alsof zij een spinnag voor haar gezicht wegom, en terwijl zij met vinger een duim klapte als riep zij een hoed, kwakte zij alles waar wij niets van zagen op den grond. Deze manouevre herhaalde zij ongeveer twintig maal, (het zat er dus nogal dik op), rilde toen even, zuchtte diep en deed de kleine, vetvete oogjes open, waarmee ze ons aankleek alsof ze het in Keulen hoorde donderen.

Het zou nu het juiste oogenblik zijn om te applausseeren en „bis”, „bis” te roepen, maar we waren

waant en met zijn rijksdaalder de toestemming geeft om van zijn naam gebruik te maken.

En dan is de kwakzalver geholpen. En dat wij hier met kwakzalverij te doen hebben staat bij ons vast. Het gebruik van een zeer bekend geneesmiddel onder een fantasie-naam, het aan dit middel toeschrijven van eigenschappen, die het niet bezit, alles met het doel om het tegen hoogen prijs aan den man te brengen, welke naam zou men anders bezigen?

Ziektebehandeling door genezende mediums.

Sedert eenigen tijd heeft zich te Utrecht gevestigd een zekere H. J. GLASTRA, zich noemende *magnetiseur*, die eerst werkte voor rekening eener Verening doch later, wegens eindiging van het contract, voor eigen rekening begonnen is. Het kan misschien zijn nut hebben hier in 't kort melding te maken van hetgeen ons van zeer betrouwbare zijde is medegedeeld omtrent de ervaring, die eene patiënte onder zijn behandeling heeft opgedaan. Een ongeveer 40-jarige ongehuwde juffrouw, die sedert eenige jaren lijdende was aan een kwaal, waardoor zij het gebruik van één been en gedeeltelijk ook van het andere had verloren, had tevergeefs hulp gezocht bij bevoegde geneeskundigen en later bij een zekeren persoon, die den naam had van magnetisch te kunnen genezen. Toen ook deze laatste geen hulp bracht, stelde zij zich onder behandeling van genoemden GLASTRA, die beslist zeide haar in zes weken te zullen genezen. Toen van die 6 weken vijf om waren moest de patiënte onder G's leiding leeren loopen en — ofschoon gepaard met veel pijn. — scheen dit niet zonder succes te geschieden.

Op nader advies van den „dokter“ moest later, omdat zij toch niet merkbaar vorderde, de patiënte

te zeer onder den indruk van het oogenblik en applaudisserden dus niet. Maar verdiend had zij 't wel. Zij is een tooneelspeelster, een tragedienne!

Zoals ik dan zei, deed de slaapster alsof zij van niets wist en vroeg of zij het papiertje eens mocht zien, waarop mijn oom had zitten schrijven.

(De kruiden waren wel door haar opgegeven, maar een ander schreef het recept en is dit misschien wel de reden waarom de „slaapsters“ moeilijk vervolgd kunnen worden wegens het voorschrijven van geneesmiddelen, oftewel onbevoegd uitoefenen der geneeskunde. Die lui zijn natuurlijk *uitgeslapen*).

Zij bekeek het recept quasi nieuwsgierig en richtte zich toe tot de zieke:

— U hebt het ook aan de niere en aan de lever. Nou maar dat zal wel beter gaan hoor, maar moed houde!

Weet je wat je doen moet, hebt u thuis een bad?

Welnu, neem dan zooveel water dat je er tot over de schouders in zit, en doe er een pond zout in op. Dan neem je een spons, doopt die in 't water en knijpt die telkens in je nek tussehen en boven de schouderbladen uit, dat het water zóó langs je rug loopt, en herhaal dat een keer of tien. Maar je mag in de laatste twee uren niet gegeten hebben, denk daar om. —

Het zal natuurlijk veel helpen als je tot over de schouders in 't water zit en je knijpt dan een spons in je nek uit, zoodat het water langs je rug loopt,

De wordt er maaaar van.

— Het water moet een warmte hebben van 36 grade „Celsius“, aldus mevrouw. Waarschijnlijk bedoelde ze Celsius.

— Weet U wat, mijnheer (tegen oom) zet U daar nog maar even bij P.K.L. Dat is een wit poeder, dat moet U oplossen in een halve liter lauwater en dan een paar maal daags een lepel of likeurglasje vol nemen.

Als het u mogelijk is, moet u de volgende week terug komen, maar u kan ook een ander sturen of per brief. Zie dat is nog eens gemakkelijk! Men kan ook een replikaat sturen, dat is even goed als dat de zieke zelf komt!

Ook per brief. Oom vond dat het maar beter was een brief te zenden en zou de volgende week maar schrijven.

— Nu mijnheer, dat is goed, dan slaap ik voor de zieke. Ik slaap altijd do, derdags pas om vijf uur, want het is op dien dag altijd zoo bijzonder druk. Ik slaap voor alle ziekten en voor alle landen, (een internationale ziektebeslaperij).

— Ik heb verlede week nog voor Japan geslapen, voor Indië, voor Java en zelfs voor Siam, dat is nog veertien dagen boven Indië, voegde zij er met een minzaam lachje bij.

— O ja, ik ben overal bekend, en heb in de vijf jaar

in een andere en rustige omgeving overgebracht worden om daar verder behandeld te worden. Die andere omgeving is te Gouda, Groenendaal 39, bij een juffrouw die met G samenwerkt, welke samenwerking blijkt uit de volgende advertentie, die brutaal groot elken Zaterdag o.a. in het *Utrechtsch Nieuwsblad* verschijnt:

„CONSULTATIE-BUREAU VOOR ASTROLOGIE EN PSYCHISCH MAGNETISME te Utrecht, Weerdsingel 3, O.Z. Telefoonnet No. 3291.

Te Gouda, Groenendaal 39.

Stelt zich beschikbaar voor:

Ziektebehandeling door gezende Mediums. Het Berekenen van Horoscopen (Proefhoroscoop 1 Gulden.)

Het geven van privé- en clublessen in magnetisme, astrologie, helderzien en het ontwikkelen van mediums.

De leiding nemen van wetenschappelijke séances, advies geven op occult gebied”

Weerdsingel 3 is het tegenwoordig adres van GLASTRA; het pension te Gouda kostte f 2.— per dag.

Ongeveer een maand heeft patiënte in die rustige omgeving vertoefd, onder voortdurende aauwending van zonnebaden op het onderlijf, zoodat zelfs de huid bij geheele lappen vervelde: eenige magnetische behandeling schijnt overigens niet te zijn toegepast.

„Dokter“ behandelde haar niet verder, kwam alleen maar even een praatje maken en vertelde, dat zij eigenlijk eens een heel jaar uit haar vroegere omgeving moest worden verwijderd. Aan dien raad is echter geen gevolg gegeven want kort geleden is patiënte *ongenezen* bij hare huisgenooten teruggekeerd.

dat ik er mij aan wijd, al meer dan 15000 zieken genezen: ja, ja, dat is nog al wat.—

Ik als gast bemoeide mij niet met het gesprek, maar daacht toch: wat zit je gemeen te liegen, wijf!

Als men toch een gewoon sommetje maakt en reikt daarbij het jaar op 300 werkdagen dan komt men tot het getal van 10 zieken per dag genezen. Dat moet je niet uitvlakken!

De slaapster vertelt nogmaals van het groote aantal ziekten welke zij allen tegelijk had, en komt nu met een draai tot het slot als volgt:

— Wa meer u dus schrijft, zal ik voor haar slapen en stuur ik u de kruiden op onder reimbours, waarbij dan drie gulden voor mij is, behalve de kruiden en nu kost het consult twee gulden. — Zonder een cent af te dienen betaalde oom, waarna „mevrouw“ op een brutalen toon zei: „denkt U ook om het busje voor de arme blinden?“ Wie die arme blinden vertegenwoordigt, behoeft men niet te vragen en begrijpt men vanzelf wie de inhoud van dat busje nog als een extra duitje er uit slaat.

Oom gaf ook een geldstukje voor de „arme blinde“, wij stonden op en gingen, de zieke voorop, de trap af. Het eerste wat oom zei, toen we buiten waren, was:

— wat denk jij er van Willem?

— Zwendel, oom, gewetenlooze bedriegerij van de domme meigte. Een schurkachtige oplichterij!

— Dat was nu wel geen compliment voor oom en alht, maar ik sprak in 't algemeen en zij begrepen dat.

— U zult begrijpen, oom, ziekten houden zich als een dre keling aan een stroohalm, zoo gaarne vast aan de minste hoop op geneezing die men ze geeft, en dat is reden genoeg om een goede gewetenlooze bedrieger als waterkijkers, belezers, somnambules, slaapsters en nog ander gespais met een beetje kennis of in 't geheel geen kennis van iets medicee naals aan een zeer voordeelige en gemakkelijke geldwinning te helpen.

— Dat geloof ik ook, zei oom.

Zoals ik zal aantoonen, bestaat alles wat de slaapster oplepde in een van buiten geleerd lesje. De kruiden moeten bij een bepaalde drogist worden gekocht, waarvan de slaapster natuurlijk weer haar procenten heeft.

Wij moesten naar een drogist in de Joaker Fransstraat. Ik werd in de veronderstelling dat de slaapster een van buiten geleerd lesje opzei, gesterkt, toen wij bij den drogist waren. Deze, een vriendelijk, spraakzaam man, wog de kruiden spoedig af op de volgende manier, die toch zeker wel bewijst, dat het dagelijksch werk is en alle ziekten dezelfde of bijna dezelfde kruiden ontvaagen.

De bussen met kruiden staan alle vlak bij de weegschaal en zonder deksel er op, naar volgorde. De drogist weegt en een jongen werpt de kruiden, die de drogist opnoemt in de schaal.

Verkoop van spécialités in Oostenrijk.

In Oostenrijk is het bereiden en in den handel brengen van pharmaceutische spécialités uitsluitend aan apothekers geoorloofd. Ieder apotheker, die eene pharmaceutische specialité wil bereiden en in den handel brengen, moet, volgens de bestaande verordening, daartoe aanvraag doen, waarna hem voor het betreffende praeparaat vergunning tot verkoop kan verleend worden. Deze aanvraag geschiedt plaatselijk, wordt, nader toegelicht, overgebracht aan de staatscommissie, welke met het onderzoek dezer aanvragen is belast, en na dit advies beantwoord door het departement van binnenlandsche zaken.

Deze bepalingen gelden zoowel voor binnenlandsche als voor uit het buitenland ingevoerde spécialités. Wil een buitenlandsch fabrikant zijne spécialités in Oostenrijk in den handel brengen, dan moet hij eerst bij een gevestigd apotheker in Oostenrijk het depôt van zijne pharmaceutische praeparaten vestigen. Deze apotheker is dan de verantwoordelijke persoon, die te zorgen heeft, dat de spécialité, indien zij tot het verkeer toegelaten wordt, volgens de wettelijke bepalingen in Oostenrijksche apotheken verkrijgbaar wordt gesteld.

Bij de aanvraag moet de fabrikant of depôt-houder zijn naam en dien van de buitenlandsche firma, die het artikel fabriceert, opgeven, de samenstelling van het middel en den verkoopprijs.

Als bijlagen voor dit verzoek moeten worden verstrekt:

1. Het origineel recept van de spécialité. Dit recept moet worden ondertekend door een, tot de practijk in Oostenrijk bevoegden, geneeskundige, die daaraan eene verklaring moet toevoegen, dat hij het recht tot bereiding van dit geneesmiddel aan deze firma heeft overgedragen.

Zoo gauw kan de baas niet opnoemen of de jongen heeft de bus te pakken en werpt een partijtje van den inhoud in de schaal. In den tijd dat de jongen de eene bus wegzet en de andere grijpt, gooit de baas de schaal leeg in een grooten bak, waarin alles later wordt dooreen geroerd om daarna in vier zakjes te worden verdeeld, elk zakje voor twee dagen in nemen bestemd.

Het zoodje kruiden moet als thee worden getrokken en een paar maal per dag worden ingenomen. Voor het gemak echter wordt er een gedrukte gebruiksaanwijzing bij gedaan, anders mocht u 't eens vergeeten. Oom betaalde voor de kruiden 70 cent en voor P. K. L. 20 cent. Wij vertrokken met de gedachte weer 10 procent voor de slaapster te hebben gestort.

Nicht veronderstelde dat er wel meer procenten van getrokken zou worden.

Efinn zoo trekken ze op stuk van zaken allemaal. De slaapster trekt wiist van drie kanten, de drogist trekt en zoet winstje, niet trekt de kruiden en wij trekken huiswaarts. Als de lezers er nu maar voordeel uit weten te trekken, dan heb ik mijn schetsje niet voor niets uit het bezoek bij de slaapster getrokken.

Ik heb gemeend door het bezoek bij de slaapster, zonder eenige bijmaak weer te geven, het publiek de oogen te openen. Ieder die toch nog een beetje verstaand heeft, zal begrijpen, dat het bedriegerij is als men zegt iemand per brief te kunnen genezen, ja, zelfs dan, als men een ander zendt in plaats van de zieke zelf. Waar soms doctoren en professors met de handen in 't haar staan, niet wetende wat, daar zal iemand, die nooit iets van 't een of 't ander heeft bestudeerd, die niet eens behoorlijk kan schrijven of spreken, die het zaakje zoo maar heeft verzoemen en in practijk gebracht, ziekten kunnen genezen?

Hoe lang moet het nog duren eer paal en perk gesteld wordt aan deze gewetenlooze bedriegerij? Hoe lang zal de regeering nog toelaten dat deze vampiers der samenleving hun schurkerijen kunnen voortzetten ten koste der domme lieden, en bovendien de zieken eer verergeren en ongeeneeslijk maken, dan de gezondheid der wederkeeren?

Dat men toch eens spoedig een einde mocht maken aan den zwendel en het bedrog in zake het behandelen van ziekten en aan de kwakzalverij!

Ik ontving bericht van oom dat ook hij izag dat het larie is met de slaapster, en zal hij maar niet schrijven, dus ook niet opgelicht worden.

Ik feliciteer hem en hoop dat zijn voorbeeld navolging zal vinden. Doch helaas,

Muidus vult decipi!

Rotterdam.

2. Het authentiek voorschrift voor de bereiding van het praeparaat in het groot, waaronder verstaan wordt eene hoeveelheid van ten minste 100 oorspronkelijke verpakkingen.

3. Eene gedetailleerde prijsberekening voor deze in het groot-bereiding, volgens de regelen van de Oostenrijksche receptentaxa berekend, waarbij als arbeidstaxe wordt aangenomen het honorarium, dat berekend mag worden bij bereiding van 100 stuks tegelijk.

De prijsberekening der chemicaliën, voor zover deze niet in de Oostenrijksche taxe voorkomen.

5. Bij ingeschreven fabrieksmerken een afschrift van het betreffende woordmerk en het registratie-certificaat.

6. 2 monsters van de spécialité in origineele verpakking.

7. Een monster van de niet officieele praeparaten, drogerijen en chemicaliën, die bij de bereiding gebruikt zijn.

Alle deze stukken worden aan de commissie ter hand gesteld, welke te onderzoeken heeft, of deze ter goeder trouw zijn opgemaakt. Zoowel het bereidingsvoorschrift als de prijsberekening en andere gegevens worden nagegaan en naar aanleiding daarvan het advies der commissie vastgesteld, waarop goedkeuring of afwijzing volgt. Eerst drie maanden na de aanvraag mag de spécialité in den handel worden gebracht. De kosten van onderzoek enz. bedragen 60 kronen en moeten zoowel bij toelating als afwijzing worden voldaan. Door deze bepalingen is de stroom van waardelooze spécialités gekeerd en voorkomt men ook, dat uit het buitenland geneesmiddelen van twijfelachtige waarde, door de macht der reclame, worden ingevoerd.

(*Journal Suisse de Pharmacie* 1917 door *Pharm. Weekbl.*)

INGEZONDEN.

Amsterdam, 25 September 1917.

Aan den Redacteur van het Maandblad tegen de Kwakzalverij.

Geachte Redacteur!

In het maandblad tegen de kwakzalverij van Juli 1917, las ik een artikeltje uit het jaarverslag van het Staatstoezicht op de Volksgezondheid over 1915. In dit artikel in Uw orgaan staat vermeld:

„Het hoofddoel dezer adre sen was de bevordering van meer vrijheid in de uitoefening der geneeskunst en der artseneijbereidkundst, in hoofdzaak op overeenkomstige wijze, als aangegeven in het bekende adres der Heeren VAN HOUTEN, JHR. VAN HOLTHE TOT ECHTEN en VAN HAMEL. Het bovengenoemde adres der Nationale Vereeniging werd met de adhaesiebetuigingen [adhaesiebetuigingen gezamenlijk tegenwoordigende één en veertig vereenigingen, waaronder zes en twintig politie- en vijftien burgerlijke vereenigingen G.Br.] om practadvies in handen gesteld van dezelfde commissie, die den Raad van voorlichting zal dienen omtrent het adres van VAN HOUTEN e.s.”

Als stichter en voorzitter van opgemelde vereeniging en steller van de verzoekschriften om wijziging der gezondheidswetgeving van geneende vereeniging, deel ik door dezen aan het bestuur van Uwe vereeniging mede, dat het doel mijner adressen is, meer vrijheid in de uitoefening der geneeskunst en der artseneijbereidkundst, als dit na bewijslevering van bekwaamheid en deugdelijkheid wenschelijk blijkt om de kwakzalverij en het bedrog in het gebied der geneeskunde op te heffen.

Mijn verzoek kan niet overeenkomstig met dat van Jhr. VAN HOLTHE TOT ECHTEN e.s. zijn. Ik ben bestlist tegen invoering van „Vrije uitoefening van geneeskunst”. Wat ik met mijne vereeniging wil is, door onderzoek van staatswege grondige bestrijding der kwakzalverij om daardoor te verkrijgen verdedeling der geneeskunst, wat tot voordeel van de ziekenfondsen en de armbesturen en dus vooral voor de volksklasse voor de armsten dezer maatschappij zal zijn. Welk ziekenfonds en welke gemeente zal nu invoering van „Vrije uitoefening van geneeskunst” eene niet geexameneerde geneeskundige als geneeskundige tot haar fonds of tot het armbestuur toelaten? Zullen wettelijke bevoegde geneeskundigen met niet wettelijk bevoegde geneeskundigen willen samengaan? Waar blijft dan de werkelijke geneeskundige hulp van de z.g. vrije geneeskundige voor de allerarms en van het volk? Vrije uitoefening van geneeskunst zal dan alleen voor de rijkdom zijn. Hebben de voorstellers van Vrije uitoefening van geneeskunst aan die omstandigheid gedacht?

Zooals Uw bestuur wel al zal weten, zijn bij Koninklijk Besluit van 31 Juli 1917 twee commissies benoemd tot voorlichting van de ingekomen adressen voor wijziging der gezondheidswetgeving, en vermeen ik van het betreffende artikel uit de „Staatscourant” te moeten begrijpen, dat de inhoud van mijn adres, niets met het werk van de commissie der rechtsgeleerden van Jhr. VAN HOLTHE TOT ECHTEN e.s. te maken heeft, doch alleen met de commissie van de negen geneskundigen waarvan deel uitmaakt Dr. TREUB te Amsterdam en anderen. Nog wil ik Uwe vereeniging mededeelen dat ik thans bezig ben aan eene wet van een en dertig artikelen, waardoor den handel in en de toepassing van de geheimmiddelen zal ophouden te bestaan en het bedrog en de kwakzalverij in het gebied der geneeskunde grondig zal kunnen worden bestreden. Mijne ervaringen en dagelijks denken hebben geleid tot het vormen van nieuwe ideeën, die ik in een ontwerp van wet heb neergelegd. Zoo het mij mag gelukken geldelijke hulp van anderen te ontvangen dan hoop ik mettertijd verzoekschriften voor invoering van eene wet als door mij bedoeld, met toelichtende brochure aan de Regering en aan de volksvertegenwoordiging in te dienen en zoo mogelijk die brochure in den handel te doen brengen.

Het doel van mijn schrijven is door het vorenvermelde Uwe vereeniging, onder de aandacht te brengen dat het doel van voornoemde Nationale Vereeniging niet is als dat van Jhr. VAN HOLTHE TOT ECHTEN e.s. en wat mij meerdere malen is gebleken, dat de Nationale Vereeniging wordt verward met het „Comité” tot verkrijging van wijziging der wet op de geneeskunst” wat propaganda maakt voor „Vrije uitoefening van geneeskunst”, voor Jhr. VAN HOLTHE TOT ECHTEN e.s. niets met Jhr. VAN HOLTHE TOT ECHTEN e.s. of genoemd comité uitstaande heeft.

Hopende dat U heer redacteur mijn schrijven in Uw orgaan, onder de aandacht van het bestuur en van de leden van Uwe vereeniging en verdere lezers van Uw blad wil brengen. Leb ik, bij voorbaat dankend, de eer te zijn van U heer redacteur dw. dn.

G. BRUIJN.

van Hoogendorpstraat 126
Amsterdam.

RECHTSZAKEN.

Mej. OOMS (Spiraea.)

Voor den Hoogen Raad is behandeld de volgende zaak:

Mevrouw OOMS, directrice der N. V. Spiraea te Watergraafsmeer, was door de Rechtbank te Amsterdam 'wegens verboden uitoefening der geneeskunde veroordeeld tot / 200 boete (Zie het Maandbl. van Juni j.l.)

Voor haar trad op mr. BEKKER te Amsterdam. Hij wees erop, dat beklagde sinds jaren dezelfde handelingen verricht met de risico voor den strafrechter te moeten verschijnen. Sinds 1911 heeft pleiter haar met tusschenpoozen van 3, 4 maanden verdedigd. Wat beklagde thans doet, verricht zij op advies van pleiter. Beklagde geeft geen raad aan patiënten, die bij haar komen, zij doet niets dan verkoopen van onschuldige geneesmiddelen, waarop de gebruiksaanwijzing is gedrukt. Zulk is, meent pleiter, niet strafbaar, evenmin als het verkoopen van aspirine verpakt in doosjes, waarop gedrukt voor een persoon van dien en dien leeftijd zooveel... Geven van eenvoudigen raad kan niet strafbaar zijn. Dan zou elke apotheker die zegt, gebruikt u dat, strafbaar zijn. Ten onrechte was beklagde's handeling strafbaar verklaard.

De handeling, die beklagde had medegedeeld te hebben verricht, was niet eene bekentenis van het als bedrijf uitoefenen van het beroep van geneeskundige.

Op 17 September heeft het O. M. geconcludeerd tot verwerping van het beroep.

Nio de Brahmaan.

Op 26 September stond voor den krijgsraad te 's-Gravenhage terecht E. K. V., die opgeeft te zijn geboren te Saigon; hij is kanonnier der vesting-artillerie, afkomstig uit Woerden en staat terecht wegens desertie en het onbevoegd uitoefenen van de geneeskunst te 's-Gravenhage.

Beklagde is in 1896 in Nederland gekomen. Hij heeft zich bij het begin der mobilisatie aangemeld met 2 aut's en een motorfiets; hij was toen deserteur. Een officier heeft hem toen meegedeeld, dat hij niet meer dienstplichtig was. Hij had zich aangemeld op grond van de amnestie-wet. Later is beklagde gearresteerd en naar Woerden getransporteerd. Eenigen

tijd daarna moest hij voor den rechter-commissaris verschijnen te 's-Gravenhage, wegens het onbevoegd uitoefenen van de geneeskunst, bij welke gelegenheid hij is gedeserteerd en naar Rotterdam gegaan. Toen hij daarna voor zaken naar Utrecht reisde, is hij te Woerden gearresteerd. Uit wanhoop heeft beklagde toen een einde aan zijn leven willen maken, daar hij door zijn arrestatie alles verloor wat hij bezat, daar zijn contracten doorgingen en hij / 22,000 schade leed.

Wat de uitoefening van de geneeskunst betreft, hij erkende, dat hij dit onbevoegd en buiten noodzaak deed. Hij wilde zijn gaven van magnetische kracht, enz. ten dienste van de lijdende menscheid aanwenden. Sommigen hielp hij gratis, van anderen, die iets geven konden nam hij geld aan. Vragen om geld, — zoo beweerde hij, deed hij niet. Vroeg men hem wat ben ik u schuldig, dan antwoordde hij: men geeft mij meestal / 1.50.

Een getuige, die vroeger, evenals bekl. aan de Hooftskade te 's-Gravenhage woonde en zijn naaste buurman was, verklaarde wel eens met hem te zijn meegereden in een auto en bevestigde, dat hij het begin der mobilisatie, toen hij met beklagde in een auto aan het gebouw van het departement van oorlog kwam, een officier aan bekl. heeft meegedeeld dat bekl. niet dienstplichtig was.

Dat bekl. niet dienstplichtig was grondde de officier op een omstandig door bekl. meegedeeld verhaal over de kwestie betreffende zijn naam. Beklagde zou zich ook als vrijwilliger hebben aangeboden, maar de officier nam hem als zodanig niet aan.

Wat de naamskwestie betreft, beklagde beweerde, dat de erkenning door zekerden V., dat deze zijn (bekl.'s) vader was, een onjuiste erkenning was.

De auditor-militair, mr. VAN ROSSEM, meende, dat de naamskwestie als niet ter zake dienende buiten bespreking kon blijven. De feiten overigens voldoende bewezen achtende, eischte hij veroordeeling wegens eerste desertie tot 3 maanden militaire detentie, met aftrek van de voorloopige hechtenis sedert 5 Juli, en wegens de ongeoorloofde uitoefening van de geneeskunde tweemaal / 200 boete of 40 dagen hechtenis.

Mr. J. S. HOEK, advocaat te Rotterdam, trad als verdediger op en deelde mee, dat hij van verschillende personen heeft vernomen, dat zij door behandelung door beklagde van verschillende kwalen zijn genezen. Bekl. oefende op zeer bescheiden wijze de geneeskunde uit, vaak gratis. Op grond hiervan vroeg pl. te dezer zake een zeer lichte boete. Pl. wees er daarbij op dat bekl. na het overlijden van zijn vrouw de geneeskunde niet meer uitoefent. Een hooge boete ten doel hebbende om bekl. van verdere praktijken te doen afschrikken, was daarom niet noodig. Voorts bestreed pleiter de ongunstige beoordeelingen nopens bekl. Hiertegenover deelde pleiter mee, dat hij hem als zeer gunstig heeft leeren kennen; zoo van zijn advocaat is geworden zijn vriend.

Wat meer speciaal de desertie betreft, wees pl. er op, dat bekl. wel heeft willen dienen; dit kan blijken uit zijn aanmelding. Alleen hij wilde niet dienen als V., dien naam wilde hij niet dragen. Van het voeren van dien naam had hij veel last en onaangenaamheden ondervonden van de zijde van de familie V. Bekl. zou ook door ziekte verhinderd zijn op te komen. Bij deze soort desertie zou daarom de uiterste elemente dienen te worden toegepast. De zaak was volgens pl. niet van zoo ernstigen aard, dat zij voor den krijgsraad moest gebracht worden. Nog wees pleiter er op, dat bekl. vrijwillig op zich genomen heeft de zorg voor het gezin van zijn schoonmoeder, daar zijn schoonvader daar niet voor zorgt. Tenslotte bevoogde pl. dat bekl. in de meening verkeerde, dat hij als zoon ener Chinesche hier niet behoefde te dienen.

Na re- en dupliek werd daarna het onderzoek gesloten.

De Krijgsraad, denzelfden dag uitspraak doende, heeft V. veroordeeld wegens desertie tot 4 maanden militaire detentie, die geacht wordt ingegaan te zijn 5 Juli l.l. en wegens onbevoegde uitoefening der geneeskunst tot tweemaal / 50,— boete of tweemaal 10 dagen hechtenis. (*N. Rott. Ct.*)

CORRESPONDENTIE.

A. B. te Z. Volgens een nieuw onderzoek van den heer N. KEULEMANS bevatten de Lithokleidose-pillen inderdaad *Radix Zedoariae*; uw vermoeden was dus juist. Curcuma werd niet aangetroffen.

Mevr. v. W. C. te Z. De *Zekerheids Pastilles* van Sanitas bestaan uit *Cacao-boter* en *albin*, volgens het onderzoek van den heer KEULEMANS. Mer kunnen wij er niet van mededeelen; het onderwerp leent zich niet voor ons blad.

O. D. te O. P. Energeen is geen kwakzalvermiddel; het behoort tot die talrijke praeparaten, die tegenwoordig als z. g. krachtmiddelen worden aanbevolen. De samenstelling vonden wij als volgt aangegeven: Eiwit 28.87 %, Vet 1.40 %, Vocht 8.80 %, Minerale bestanddeelen 9.90 %, Zetmeel, waaronder Suiker 51.93 %.

I. L. P. te L. Tot ons leedwezen ontvingen wij uwe belangrijke mededeeling en te laat voor dit no. Gaarne zullen wij deze in het volgend Maandblad een plaats geven.

Maandblad uitgegeven door de Vereeniging TEGEN DE KWAKZALVERIJ

onder Redactie van H. VAN GELDER.

Bestuur der Vereeniging: MR. P. W. DE KONING, Advocaat te Amsterdam, VOEZITTER; MR. W. P. R. BOUMAN, Substituut Officier van Justitie bij de Arrondissements-Rechtbank te Rotterdam; MR. A. A. CNCPIUS, Advocaat-Generaal bij het Gerechtshof te 's Hertogenbosch; MR. A. VAN DER ELST, Ambtenaar van het O. M. bij het Kantongerecht te Leiden; Ds. F. C. FLEISCHER, Doopsgez. Predikant, te Winterswijk; C. NANNES GORTER, Journalist te Alkmaar; MR. A. LIND, Advocaat te Amsterdam; Mej. J. C. RESSING te Delden; J. VAN RIED, Dir. Mil. Apotheker, Directeur van het Rijks Magazijn van Geneesmiddelen te Amsterdam; DR. G. ROMIJN, Inspecteur van de Volksgezondheid te 's-Hertogenbosch; E. J. ABRAHAMS, Arts te Amsterdam, SECRETARIS-PENNINGMEESTER.

Ieder Lid ontvangt één Exemplaar van het Maandblad en heeft recht op hoogstens 10 Exemplaren ter gratis-verspreiding.

LID DER VEREENIGING is ieder die haar doel helpt bevorderen en een Contributie betaalt van / 3.—.

Adres voor de REDACTIE van het Maandblad bij den Redacteur, AMSTEL 102 te Amsterdam; voor het BESTUUR DER VEREENIGING en voor AANGIFTE van LEDEN en ABONNÉS bij den Secretaris-Penningmeester E. J. ABRAHAMS, Arts, KEIZERSGRACHT 239, AMSTEDAM, bij wien ook losse exemplaren van het Maandblad moeten worden aangevraagd.

Geplaatste bijdragen en onderzoekingen van kwakzalversmiddelen en specialités worden desverlangd gehonoreerd.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is niet alleen geoorloofd doch wordt zelfs dringend verzocht.

ABONNEMENTSPRIJS, Franco per post..... per jaar / 1.25

INHOUD:

Vereeniging tegen de kwakzalverij. Mededeelingen van het Bestuur.

Mededeelingen van verschillenden aard: Hulp van een magnetiseur. — Nog iets over De Haas. — Caramel als onfeilbaar middel tegen aambeien. — Reimanns houdt niet op.

Uit de Pers: Vrij baan voor den kwakzalver. — Gelijkgerechtigheid van onbevoegde en bevoegde geneeskunst-beoefenaren.

Rechtszaken: Het beroep in cassatie van Mej. Ooms verworpen. — Een smid als geneeskundige. — Weer een onbevoegde. — Onbevoegde uitoefening der tandheelkunst.

Correspondentie.

Vereeniging tegen de Kwakzalverij.

Mededeelingen van het Bestuur.

Zij, die met het nieuwe Vereenigingsjaar lid der Vereeniging wenschen te worden, of zich op het Maandblad willen abonneren, gelieven zich reeds thans aan te melden bij den Secretaris-Penningmeester, Keizersgracht 239, te Amsterdam. Hun zullen dit en het volgend Nummer van den loopenden jaargang gratis worden toegezonden.

De voorwaarden van het lidmaatschap en van het abonnement staan aan het hoofd van het Maandblad opgegeven.

Aan de leden hierbij het dringend verzoek om in hun kring zooveel mogelijk propaganda voor de Vereeniging te maken

Veel moeite behoeft hun dat niet te kosten, waar telkens blijkt, dat er velen zijn, die voor het streven onzer Vereeniging groote sympathie gevoelen en slechts een geringe persoonlijke opwekking behoeven, om ook door opgaaf voor het lidmaatschap daarvan te doen blijken.

E. J. ABRAHAMS,
Secretaris-Penningmeester.

MEDEDEELINGEN VAN VERSCHILLENDE AARD.

De „hulp” van een magnetiseur.

Een jonge levenslustige vrouw, moeder van een paar lieve kinderen krijgt vrij plotseling een levensgevaarlijke bloedziekte, die haar dreigt ten grave te slepen. Alles wat tot genezing kan dienen wordt aangewend, kosten noch moeite worden gespaard, doch ook een langdurig verblijf in een ziekenhuis brengt geen verbetering. Daar schijnt bovendien een der verpleegsters de fout te hebben begaan aan de familie te laten doorschemeren, dat de dokter geen hoop meer gaf. Ten einde raad wordt de hulp van een „beroemd” magnetiseur uit den Haag ingeroepen. Diens optreden was inderdaad overweldigend. „Wat bloedziekte?” onzin. Een nierziekte heeft mevrouw en binnen eenige weken heb ik haar genezen!

Bloed- en urineonderzoek werd natuurlijk niet verricht (kon natuurlijk niet verricht worden). Maar „intuïtie” en „gelukkige greep” zijn immers meer waard dan wetenschap en kunde!

De „greep” bleek hier echter niet gelukkig. Na een paar weken was patiënte overleden. Ieder medicus zou na zoo'n optreden medicus-af zijn. Dit optreden deert onzen beroemdheid echter niets. Hij is toch immers geen dokter, hij is toch niet bevoegd! Neen, maar stel nu dat het volgende had plaats gevonden: Stel dat de behandelende medicus zijn prognose iets te ernstig had gesteld, stel dat patiënte eens toevallig, al was het maar tijdelijk, zich wat beter had gaan gevoelen. Wat zou dan uit zoo'n geval een reclame zijn gemaakt!

I. VAN DAAL,
arts.

Amsterdam October 1917.

Nog iets over de Haas.

Een dokter schrijft ons: Prof. DE HAAS is dan dood en begraven... 't zal hier ook wel zijn: „le roi est mort, vive le roi!” de een of andere kwakzalver zal zijn best wel doen om de patiënten van den overledene naar zich toe te lokken, opdat ook zijne talenten, hem van God geschonken, zoals dominé aan het graf van dien slimmen menschenkenner het zoo dierbaar heeft uitgedrukt, veelvoudig rente afwerpen.

Tweemaal heb ik in zijn laatste levensjaar het genoegen gehad te profiteeren van 's mans vermaardheid, eenmaal de droeve gevolgen gezien.

De eerste mijner patiënten, die hij behandelde, is een man van middelbaren leeftijd in goeden doen. Het is iemand, die vreest, dat hem wat ernstigs scheelt: een paar malen heeft hij mij zelfs uit mijn bed gehaald, bang als hij was, dat hij zoo maar dood zou gaan. In den beginne lukte het mij hem gerust te stellen, maar telkens kwamen de angstbuien weer boven, specialisten werden stiekem door hem geraadpleegd met hetzelfde resultaat. Ten slotte naar prof. de Haas; ook dezen lukte het, hem zijn vrees weg te nemen en hij hield hem maanden in het rechte spoor. Natuurlijk verkondigde hij 's mans lof, dit is niet meer dan billijk en of hij nu werkelijk weer meester over zijn zenuwen is geworden, dan wel of hij niet wil weten dat ook deze hulp maar tijdelijk is geweest is mij niet bekend, hij ziet weer erg bedrukt in den laatsten tijd... maar zoowel dokter als patiënt zijn in dit geval de Haas dank verschuldigd.

Het tweede geval was een patiënt met leverkanker. Professor (een echte!) en dokter hadden de omgeving hun onmacht om den zieke te herstellen bekend. Met mijn medeweten ging een familielid van dezen ten doode opgeschrevene

met een fleschje urine van den zieke (welke urine in verband met het lijden veel gal bevatte) naar den heer de Haas. Deze zei onmiddellijk „patiënt heeft het aan de lever!” Met het gewone pak kruiden, een fleschje met een vies kurkje en een bruin vocht gevuld, en nog wat raadgevingen kwam het familielid thuis. Patiënt en naaste omgeving vatten weer moed en men heeft zeer zeker dezen moed er een zeven of acht weken in gehouden. Spoedig daarna kwam het einde. Ook in dit geval profiteerden dokter en patiënt van den heer de Haas.

Het derde geval is wat anders.

Het betreft een patiënte met een gezwel.

Door mij naar den hoogleraar verwezen, raadde deze operatie aan, welke ongevaarlijk zou zijn (plaatselijke gevoelloosheid, algeheele wegneembaarheid). Patiënte weigerde zich te laten snijden. Het gezwel, dat de grootte van een kleine pruim had, groeide langzaam maar zeker: een paar maanden later toen het misschien de grootte van een kleine appel had, drong ik nog eens krachtig op operatie aan. De patiënt bleef weigeren, alleen was zij te bewegen nog eens naar een anderen professor te gaan; maar dan moest ik hemniets schrijven. Aldus geschiedde. Ook deze gaf denzelfden raad: ook deze raad werd niet opgevolgd, hoe ik mijn best ook deed haar te overtuigen van het noodzakelijke. Eenige maanden later hoorde ik toevallig dat zij geregeld naar de Haas reisde. Ik achtte het mijn plicht haar te waarschuwen. Zij verzekerde mij echter dat het al veel beter ging; het gezwel was veel kleiner geworden, gemakkelijker in het gevoel, veel lossers van de omgeving enz. Bij mijn onderzoek bleek het mij zeker tweemaal zoo groot, het had nu zoowat vuistgrootte... Ik zei dat aan patiënte, die het gezwel zelf ook zien en betasten kon. Ze geloofde mij nauwelijks het was toch veel beter... Men staat dan wel verbaasd; maar denk eens even wat een patiënt, die aan eene afwijking lijdt, welke niet zóó maar te zien en te betasten is, zich wel kan wijsmaken, als, zooals in dit geval, toch tegen beter weten in patiënte verklaart: „'t is veel beter!” Wat een zelfbedrog!

Met dit laatste geval heeft De Haas veel meer bedorven, dan wat hij in de twee eerste gevallen voor goeds heeft tot stand gebracht. Ook deze patiënte echter zal hem zeker dankbaar gedenken en wanneer een andere kwakzalver of de officiële kunst haar door het slot van haar lijden heen in het graf zal hebben geholpen, zal haar laatste verzuchting misschien zijn: „wat een strop dat De Haas het dood moest gaan, toen hij mij al meer dan half beter had gemaakt!” De dokterkamin dit geval niet, zooals in de beide vorige, dankbaar zijn voor de medewerking van den heer de Haas.

Een wonder-middel tegen aambeien.

Aambeien komen veelvuldig voor..... en dientengevolge ook allerlei kwakzalversmiddelen tegen die kwaal. Hoevele van die middelen hebben wij in den loop der tijd in ons blad reeds besproken!

Intusschen komen er telkens weer nieuwe en het laatste waarmede wij kennis maakten, wordt door de volgende advertentie aanbevolen:

„AAMBEIEN een flesch B. & C. geneest U gegarandeerd binnen 8 dagen van de zwaarste en hevigste aambeien.

Prijs per flesch f 3.50. Vraagt Uwen Drogist of Apotheker. Waar niet verkrijgbaar wende men zich direct tot de fabrikanten. C. van BREEMEN en Co., v. Ostadestraat 57. Ferd. Bolstraat 159.

Men lette vooral op den juiststen naam, daar wij voor namaaksel niet instaan.”

Het zou ook jammer zijn wanneer dit middel werd nagemaakt, niet zoozeer voor de patiënten als voor de fabrikanten, want die maken een zoet winstje. Volgens het onderzoek van den heer N. KEULEMANS was in de vloeistof niets anders aan te toonen dan een oplossing van *Caramel* (gebrande suiker.) En dit zou binnen 8 dagen de zwaarste en hevigste aambeien genezen? 't Is meer dan bar!

In één opzicht schrijven de fabrikanten de waarheid. Op de etiquette, waarvan de flesch is voorzien, lezen wij:

„Dit praeparaat bestaat uit de beste en zuiverste grondstoffen en bevat absoluut geene schadelijke bestanddeelen, waarvoor wij dan ook volkomen instaan, echter alléén, indien het etiket van onze handteekening voorzien is.”

Aan de onschadelijkheid zal niemand twijfelen, die kennis genomen heeft van de samenstelling van het vocht maar twijfel aan de beloofde werking van het middel zal toch zeker geoorloofd zijn.

De fabrikanten geven ten slotte den raad: „De inhoud van deze flesch moet binnen drie dagen ingenomen zijn” en die raad is niet dom want bij langer staan begint de vloeistof, wegens hare samenstelling, te schimmelen, wen wel eens bij de patiënten argwaan zou opwekken.

Kwakzalversmiddelen noemen wij zulke middelen, waaraan bedrog ten grondslag ligt: hoe zou het, in dit opzicht met dit aambeienmiddel staan?

Reimanns houdt niet op.

Niettegenstaande het telkens onbeantwoord schrijven en het uitblijven van succes, gaat REIMANNS maar steeds door de personen, die zich tot hem hebben gewend, met zijn raadgevingen (?) te vervolgen. Ziehier weer een *gedrukte* brief, ontvangen na dien, welke in ons Maandblad van Augustus is opgenomen:

„M. M.

Nogmaals bied ik U de hand tot eene radicale genezing van Uw lijden. Daar het mij niet vermeld was, U in mijn vroeger schrijven van de degelijkheid en gemakelijkheid mijner wereldberoemde breukbanden zonder meer te overtuigen, zoo kom ik heden op dit schrijven terug met de verzekering, dat alles wat ik U daarin mededeelde op onopgesmukte waarheid berust. Voortdurend komen schriftelijke dankbetuigingen bij mij in die de degelijkheid van mijne cumulatieve breukbehandeling voldoende dokumenteeren.

Ook U kunt van Uw lijden genezen worden, van een lijden, hetwelk U de last om te leven beneemt, uw kracht gebroken heeft en alleen onaangenaamheden en pijn veroorzaakt. Als herboeren gevoel zij U bij het dragen mijner breukbanden, de vrees dat uwe breuk zich zoude kunnen inklemmen, en nog meer uitzetten, kwelt U niet meer en door het dagelijksch masseren met mijne voortreffelijk bewezen breukzalf zal uw lijden genezen. Wanneer ik U deze mogelijkheid als onbetwistbare waarheid hier neerschrijf, doe ik niets anders als herhalen wat mij ontelbare, door mijne methode genezenen, in hunne dankbetuigingen mededeelen.

Kunt U nu nog niet besluiten tot eene huiskuur volgens mijne methode over te gaan? (Gedurende de kuur volgens mijne methode behoeven de dagelijkse werkzaamheden niet onderbroken te worden.) Ik bied U aan, een schat van jarenlange ondervinding en een breukband zonder weerga. Een breukband voortreffelijk passend, sterk ge-

werkt, de breuk volkomen terughoudend zonder pijn te veroorzaken en zoodanig zittend, dat U bij het verrichten Uwer bezigheden bijna niet merkt dat U een breukband draagt.

Schrijft U mij slechts waar en hoe uw lijden is. Door dit schrijven verbindt U zich tot niets en is U niet verplicht mijne specialiteiten te koopen. Niettegenstaande ben ik overtuigd dat niemand in staat is U beter te bedienen als ik, daar ik mij uitsluitend bezighoud met het genezen van breuken onder welken vorm ook.

Wanneer U ten slotte de voordeelen in het oog houdt, die mijne geneesmethode in zich sluit, zoo moet U tot de erkenning komen, dat het beter is nog heden in plaats van morgen van mijne aanbieding gebruik te maken.

Gaarne zie ik eenig bericht van U tegemoet en verblijf

Hoogachtend,

Dr. M. REIMANNS.”

Slechts korten tijd nadat bovenstaand schrijven was ontvangen, kwam er weer een *gedrukte* brief (wij wijzen er op, dat al die brieven *gedrukt* waren) van REIMANNS, die aldus luidde:

„L. S.

Ten einde U aan te toonen hoezeer ik overtuigd ben van de genezende kracht mijner cumulatieve breukbehandeling, veroorloof ik mij nog onderstaande regelen aan U te richten.

Het zou mij te ver voeren U nog eens al de voordeelen op te sommen, die verbonden zijn aan mijne cumulatieve geneeswijze welke U in mijne Brochure „Herniologie” breedvoerig omschreven vindt, maar ik begrijp niet waarom U van mijn aanbod geen gebruik maakt, daar U daarbij toch absoluut geen risico hebt, en uit Uwe vraag om raadgevingen aan mij, immers blijkt, dat U mijne geneeswijze toch belang inboezemt.

Voldoen U mijne woorden niet? Dat zou mij spijten, daar het nu eenmaal mijne gewoonte niet is om, evenals zoovele andere wel doen, mijne brochures of drukwerken met groote woorden en onhoudbare beloften op te vullen, maar ik, in tegenstelling met de meeste dier andere aanbiedingen, met mijn breukband en zalf werkelijk hulp breng! Onmiddellijk na hunne aanwending bespeurt men reeds de superieure werking welke aan het lichaam een gevoel van zekerheid en sterkte geeft.

En om het niet bij woorden te laten en U het bewijs te leveren der absoluut doeltreffende werking mijner methode doe ik U hierbij een bijzonder aanbod, waarvan U binnen een maand na ontvangst van dit schrijven profiteeren kunt. Ik bied U aldus aan op mijn kosten de kuur tot genezing uwer breuk volgens mijne methode voor een maand te beginnen. Ik zend U daartoe de noodige breukzalf gratis, indien U een mijner breukbanden aanschaff, die trouwens noodzakelijk is voor het met succes voortzetten der kuur. Zoowel uit een hygiënisch als uit een financieel oogpunt is het mij niet mogelijk U den Breukband ook gratis te zenden, aangezien een breukband welke een tijdje gedragen is, voor een derde geen verkoopswaarde meer bezit en, zooals gezegd, vooral ook hygiënische redenen mij zulks verbieden.

Om deze aanbieding te kunnen doen, moet ik mij natuurlijk kosten en verlies getroosten, maar ik hoop dan ook op uwe aanbevelingen en nabestellingen te mogen rekenen, indien U over het resultaat tevreden bent. Zonder dat zou ik van U ook zelfs de genoegdoening moeten missen, welke mij de groote menigte dankbetuigingen verschaffen, die mij dagelijks worden toegezonden.

Op het laatste blad van mijne Brochure vindt U een maatbriefje, zend mij dit goed beantwoord terug en laat het aan mijn zorg over voor U een goed passend breukband te kiezen. Ik garandeer U dat hij de breuk volkomen in zal houden en aan alle eischen zal voldoen. Alle werkzaamheden zult U daarmee zonder de minste last kunnen verrichten en dadelijk na uwe order ontvangen te hebben zal hij U toegezonden worden met de breukzalf, welke ik U gratis voor ruim een maand bijvoegen zal.

Maak dus in Uw eigen belang zonder lang te talmen gebruik van mijn zeldzaam aanbod.

Hoogachtend,

Dr. REIMANNS.”

Inderdaad een aanlokkend aanbod! De niets beteekenende breukzalf wordt gratis aangeboden en Reimanns getroost zich de kosten maar de breukband moet betaald worden. Wat edel!

Maar met dit al kunnen wij niet nalaten nogmaals te waarschuwen: *Blijft uit de handen van Reimanns!*

UIT DE PERS.

Vrij baan voor den Kwakzalver?

De Redactie van *Moleschott* schrijft over dit onderwerp het volgende:

Blind geborenen, doofstommen en idioten, met aanbrenghpremie van 100 gulden geneest door Christian Science tegen vaste voorwaarden.

(Advertentie in „De Avondpost” van 26 September 17. Avond-Editie.)

In September 1913 werd door de heeren Mr. S. VAN HOUTEN, Jhr. Mr. R. O. VAN HOLTHE TOT ECHTEN en Mr. J. A. VAN HAMEL een verzoekschrift aan de Regeering en de Volksvertegenwoordiging gezonden ten einde het artsens monopoly opgeheven en de uitoefening der geneeskunst vrij te krijgen. De Regeering heeft thans den tijd geschikt geacht om 2 staatscommissies in het leven te roepen: één, tot onderzoek hoe de wettelijke bepalingen betreffende de uitoefening van de geneeskunst moeten luiden, indien de bevoegdheid tot het uitoefenen dier kunst niet meer afhankelijk werd gesteld van met goed gevolg afgelegd artsenexamen: één tot onderzoek naar de doeltreffendheid van de door niet wettelijk toegelaten beoefenaars der geneeskunst toegepaste geneeswijze en naar de door dezen verkregen resultaten.

Reeds vroeger (zie o.a. *Moleschott* Jaargang VII No. 14: 15: 16: 17: 21: 24 e.v.) heb ik gewezen op de grove onjuistheden, die het verzoekschrift bevat, op de insinuaties, die er in voorkomen en op het gebrek aan inzicht, waarvan de stellers doen blijken. Zoo schreven zij o.a., dat door artsen niet wordt toegepast: heilgymnastiek, massage, orthopaedie, hypnotisme enz.; zij schreven, dat artsen geen gebruik maken van middelen, die niet in de pharmacopee vermeld worden (feitelijk schreven zij, „middelen, die buiten de lijst der pharmacopee vallen”) enz. en toonden daardoor, dat zij geen benul van het onderwerp hadden, waarvoor zij requesteerden.

Slechts op één van de vroeger behandelde punten wil ik thans terug komen. In 1913 schreven wij o.a.: „De voorstanders der vrije uitoefening der geneeskunst beroepen zich op de wetgeving van andere landen, waar „ruimere beginselen” worden gehuldigd, b.v. op Duitschland. Een 50 jaar geleden zijn in Duitschland „ter kwader ure” die ruimere beginselen in toepassing gekomen, en wel.... door toedoen van de geneeskundigen. Deze meenden toen, dat de kwakzalverij haar aantrekkelijkheid zou verliezen, zoo zij niet langer een verboden vrucht zou zijn, en dat een vooruitgang der volksontwikkeling het bijgeloof wel zou overwinnen. De vrucht is echter geweest: een ontwikkeling van de kwakzalverij met al haar gevolg van zedeloze praktijken en volksverbijstering, die in de duisterste tijden der geschiedenis tevergeefs haar wederga zocht. Men betrunt daar den genomen maatregel, die uiterst moeilijk op te heffen schijnt, zeer en, er is geen sprake van, dat een tot oordeelen bevoegde Duitser de „ruimere beginselen” thans nog ingevoerd zou willen zien.”

Thans liggen voor mij twee brochures, die zoo juist verschenen zijn, en wel: *Kurierzwang und Kurpfuschereifreiheit, Die nochmalige Zerstörung einer Legende von Dr. Otto Neustätter, Dresden en Freie Bahn für die Kurpfuscherei?* von Dr. Heinrich Kantor.

In de eerste brochure wordt betoogd, dat de artsen in Duitschland in 1869 niet vóór de Kurpfuschereifreiheit waren om van den Kurierzwang af te komen, maar dat zij die op voorbeeld van Engeland deden, iets waarin wij thans niet erg veel belang stellen; de tweede brochure willen wij echter iets uitvoerig bespreken, omdat men daaruit zien kan, welke gevolgen de „ruimere beginselen” na zich gesleept hebben.

Kantor heeft meer dan 30 jaar de geneeskundige praktijk uitgeoefend op de grens van Oostenrijk en Duitsland, en heeft daarbij rijklijk gelegenheid gehad om den invloed na te gaan, die het vrij gelaten kwakzalversdom heeft op de bevolking „aan deze zijde der zwartgele grenspalen.”

Sedert 1869 heeft de Noordduitsche Bond en sedert 1873 het Deutsche Rijk geneesvrijheid. Beter is het, zegt Kantor, om van vrijheid der kwakzalverij te spreken; want geneesvrijheid of vrije uitoefening der geneeskunde, veronderstelt bekwaamheid en kunst tot genezen, terwijl geen van deze noodig zijn om in Duitsland verlost te hebben tot het behandelen van zieken. Dat men in Duitsland het beroep van arts vrij gemaakt heeft — terwijl een onderwijzer, een geestelijke, een stuurman, een chauffeur, een kroegjesbaas, voor het uitoefenen van hun vak een zekere vergunning noodig hebben — zonder eenige waarborg van weten, kunnen of van karakter, is een beschermende maatregel voor... avonturiers, waarbij de zieken tot voorwerpen van uitbuiting gemaakt zijn. Want (de heeren Van Houten c.s. mogen veronderstellen dat: „ons volk in zijn algemeenheid niet zoo dom en onontwikkeld is...”) het volk meent, dat hetgeen de wet toestaat wel goed en nuttig zal zijn. Het volk begrijpt niet, dat iets in het openbaar, in couranten, in brochures, op aanplakbiljetten, in voordrachten en op verpakkingen, aangeprezen worden mag, als het niet waar zou zijn, wat daarop vermeld wordt. Op de kermis kan men ze voor den gek houden, maar gedrukt en met „wetenschappelijke” verduidelijkingen voorzien, kan het slechts waarheid zijn. Zóó denkt het volk!

Inderdaad behoeft men iemand niet voor erg dom te houden, indien hij niet zoo dadelijk begrijpt, dat het eenigste voorrecht, dat de artsen in Duitsland op de kwakzalvers genieten is; *een grootere strafrechtelijke verantwoordelijkheid*. De arts wordt eventueel zwaarder gestraft dan de kwakzalver.

Ter wille van de sociale welvaart vraagt men thans een nieuwe wettelijke regeling in Duitsland. Geen privileges! *Vrij baan voor ieder, die wat kent!* Ook voor den *begaaftede* als hij zijn begaafdheid met kennis heeft aangevuld, desnoods met ondersteuning of vrijstelling van voorbereidende examens. Maar geen privilege voor ieder, die zich zelf een diploma van talent, van genie of van „gave” geeft! Geen privilege voor den gesjochten koopman, den oneervol ontslagen schoolmeester, den geschortsen geestelijke, den herhaaldelijk gestraften gauwdief, den tuchthuisonderzoeker of den moordenaar, die thans in Duitsland „niet-approbiert” de geneeskunde uitoefenen. Maar ook *vrij* baan voor de zieken, *vrij* van voetangels en klemmen, die gelegd worden door lieden, die hun hulpeloosheid en hun hoop willen uitbuiten!

De kwakzalvers in Duitsland zijn georganiseerd en hun organisatie beschikt over ruime middelen. Er is een vereniging tot behoud der Geneesvrijheid, een Deutsche Bund der Vereine für naturgemäße Lebens- und Heilweise, een Deutsche Verein der Naturheilkundigen, een Bund für freie Heilkunst, een Zentralverband für Parität der Heilmethode, de laatste met 40.000 leden en 3000.000 aanhangers! Dit zeggen ze althans. Deze organisaties hebben niet minder dan 59 rijksdag-afgevaardigden *verplicht* onder alle omstandigheden tegen opheffing van de geneesvrijheid te stemmen; zij hebben hun eigen pers, die zich al naar behoefte als liberaal, conservatief of religieus voordoet.

In „Gesundheitswesen des preussischen Staates im Jahre 1906 en 1907” staat te lezen, dat méér dan drievierde der prussische kwakzalvers niet anders dan onderwijzen op de volksschool genoten hebben, de meesten behooren tot den arbeiders- of handwerksliedenstand. Enige voorbereiding van hun genees-beroep hebben ze niet genoten; ze beweren, dat zij een „magnetische kracht” of iets dergelijks bij zich ontdekt hebben en achten zich verplicht hiermede — tegen schadeloosstelling! — hun medemenschen te helpen. Vele hebben een avontuurlijk leven achter den rug en zijn, reeds duidelijk kenbaar, geestesziek! Gestraft waren reeds 39; eenige hiervan wegens *moord* of poging tot moord, diefstal, schriftvalscheiding, bedelen enz.

Bij ons zal het, zoo de heeren van Houten c.s. hun zin krijgen — hetgeen God moge verhooeden — niet beter worden.

Welke gevaren aan de vrije kwakzalverij verboden zijn, blijkt het best uit hetgeen de kwakzalvers in hun geschriften verkondigen.

’t Gevaar voor besmetting, uitbreiding van besmetting en het ontstaan van epidemien.

De kwakzalver, als tegenstander der wetenschappelijke geneeskunde, ontkent en bestrijdt de leer der infectie. Tuberculose, pokken en cholera zijn, volgens hem, niet besmettelijk, voorzorgsmaatregelen dus onnoodig, de inenting en geheel uit den boeze! *Mazelen* zijn, volgens den „Naturarzt”, officieel orgaan van den Deutschen Naturheilverein-Bund (1898 No. 4), niets anders dan een reinigingsproces van het organisme van schadelijke *erfzonden!* Cholera en dysenterie zijn „zoogenaamde” darmkatarrhen. *Pokken* zijn niet anders dan de gunstigste genezingsvorm van huidontsteking, verwekt door een krachtig streven van het lichaam om slakken uit te werpen! En de nadeelige gevolgen van deze theoriën, slechts opgesteld om in strijd te komen met de waarheid, blijven niet uit. Kwakzalver *Kuhne* heeft in 1894 b.v. een pokkenlijder ter verpleging naar het sanatorium „Jungborg” in de Harz gezonden. In 1905 ontstond te Göttingen een typhus-epidemie, die niet officieel ter kennis kwam van de autoriteiten, omdat alle lijders in handen van kwakzalvers bleven. Kwakzalver *Ausmeier* had, zonder de lijders te zien, alleen na beschouwing der urine, alle ziekten voor „gevatte koude” verklaard.

Miller te Kesselstadt gaf een waard, na een „oogendiagnose” thee te drinken, alles was in orde! Eenige dagen later overleed de waard aan typhus. In Küllstedt kwamen 96 gevallen van typhus voor met 13 sterfgevallen, zonder dat een arts er bij te pas kwam en dus vóór maatregelen ter beteugeling genomen konden worden.

Talrijke kwakzalvers zijn veroordeeld tot gevangenisstraf (Ferdinand op 14 Juli 1915 tot 6 maanden, Schulz 27 Maart 1916 tot 1½ jaar, Forkman 22 Juni 1916 tot 6 maanden, Baarsch 3 Maart 1916 tot 6 maanden enz.) omdat zij kinderen met diphtherie verkeerd behandeld hebben. Ook de heeren *van Houten c.s.* willen strenge straffen instellen tegen de ziekenbehandelaars, maar wat geeft dat, als de kinderen reeds vermoord zijn? Is het niet beter er voor te zorgen, dat de kinderen niet verknoeid worden? ¹⁾

Pastoor Kneipp schreef alle ziekten aan stoornis in het bloed toe, en infecteerde zijn patiënten te Würshofen, omdat hij zijn handen, zelfs niet oppervlakkig, wasschte, als hij het oog van een trachoomlijder had aangeraakt.

De schrijnwerker *Louis Kühne* zocht alle ziekten ook de besmettelijke, in den onderbuik. Dáár zetelt de oorzaak van diphtherie en kinkhoest, en kanker is volgens hem verdikking van in het bloed ontstane etter door de vergiften der schoolgeneeskunde! En dat alle kwakzalvers tegen de voorbehoedende inenting zijn, is reeds bekend en heeft menigmaal groot nadeel gebracht.

De *geslachtsziekten* moeten afzonderlijk genoemd worden, omdat de lijders hun ziekten liefst verborgen houden, nooit een aanklacht durven indienen en zij meestal hun toevlucht nemen tot het een of ander geadverteerd middel, dat zo goed als nooit genezing brengt. De *geslachtsziekten* blijven daardoor veel langer bestaan dan onder deskundige behandeling, waardoor de verbreiding een veel grootere wordt. Gedurende den oorlog hebben militaire autoriteiten dan ook de behandeling van *geslachtsziekten* door kwakzalvers verboden.

Kanker. Kwakzalvers adverteeren, dat zij een onfeilbaar middel tegen kanker bezitten. Met sluwe berekening vangen zij tallooze ongelukkigen,

¹⁾ Van 390 kwakzalvers in één der Kreisartzbezirken van Berlijn werden 33 % veroordeeld! En wel: 31 wegens veroorzaken van zwaar lichamelijke letsel (3 meermalen); 7 wegens veroorzaken van dood door schuld (waarvan 3 meermalen); 10 wegens onzedelijke handelingen, 3 voor andere beroeps overtredingen. Is er een behoorlijk vak, welks beoefenaren zóó vaak bestraft worden?

De heeren *Van Houten c.s.* zien dus, dat strafbepalingen niet kunnen voorkomen, dat vrije kwakzalvers veelvuldig schade veroorzaken, want de straf volgde steeds ná dat nadeel toegebracht was.

gen, die den dood voor oogen hebben, en zich aan iederen stroohalm vasthouden, in hun net. Vele kankergenezers (!) worden in Duitsland veroordeeld, zooals ook bij ons de heeren *Van Houten c.s.* dit zouden wenschen, maar eerst nadat zij tallooze ongelukkige lijders tot den dood gevoerd hebben, door hun de eenigste kans tot genezing te onthouden.

Dr. Kantor behandelt verder de gevaren bij vrouwenziekten, die van behandeling op afstand, van de mystische methodes, de nadeelen van verdoovingsmiddelen in handen van niet-deskundigen, de gevaren van openbare aanbeveling, de vruchtafdrijving enz. Het geheel is voor belangstellenden een zeer lezenswaardig boekje.

Ik hoop van harte, dat de adressanten, die zich op de „ruimere beginselen” in Duitsland beriespen, niet zullen verzuimen van dit boekje kennis te nemen. Zij zullen daaruit kunnen ervaren:

dat men in Duitsland zoo gaarne kwijt wil, hetgeen zij hier ingevoerd wenschen;

dat in Duitsland zeer nadeelig werkt, hetgeen zij een voordeel achten;

dat de Duitschers niet ontwikkeld genoeg zijn om bedrog van waarheid te onderscheiden, en dit geldt ook voor de Nederlanders;

dat men in Duitsland de kwakzalverij niet voldoende bestrijden kan, omdat de kwakzalvers met geld en stemmen dwingen;

dat het een groot sociaal belang is, de kwakzalverij zooveel mogelijk te bestrijden.

Enige gelijkgerechtigheid van wettelijk niet-bevoegde geneeskunst-beoefenaren met de wettelijke geneesheeren?

Aan de *Medische Kroniek* van *De Maasbode* ontleenen wij het onderstaande:

„Wij lezen in de bladen: „De Geneeskundige Staatscommissie in zake 't onderzoek naar de wenschelijkheid van de uitbreiding der bevoegdheid tot uitoefening der geneeskunst is door de regeering gemachtigd in voorkomende gevallen de verpleging ten laste van 't rijk onder haar controle te brengen van patienten haar toegewezen door niet-wettelijk toegelaten beoefenaren der geneeskunde. De commissie heeft thans de niet-wettelijk bevoegden en ook door deze behandelde patiënten opgeroepen om voor haar te verschijnen voor zoover zij de door hen toegepaste geneeswijzen en hare resultaten wenschen beoordeeld te zien.”

Het is zeer wel mogelijk, dat de meerderheid dezer Staatscommissie, hoezeer ook bestaande uit eerst-rangs-mannen, zelf niet begrijpt, dat het *wezen* van haar onderzoek, ook al moet dit wellicht als uitsluitend practisch gelden, samenhangt met een uitvloeisel is van het *wezen* der verschillende wereld-beschouwingen, die leven in ons volk, en dat, hoe ook de Staat bestiere, deze zich toch in den grond der zaak partij stelt te eener of te ander zijde. Voor den Roomsch-Katholieken arts staat het vraagstuk in verband met het *wezen* en de overheidspllichten van den christelijken staat. Het feit reeds dat deze commissie thans kon worden ingesteld toont reeds aan dat dit nu zoo gemakkelijk alleen geschieden kon, omdat onze regeering een moderne is. Wat den aard betreft der samenstelling der wettelijk wel bevoegde leden der Staatscommissie, moet verklaard, dat, voor zoover mag geoordeeld worden uit wat tot heden van deze leden in wetenschappelijken zin in de zaak, waarom het hier gaat, bekend geworden is geen dezer leden geacht kan worden op de geheele hoogte te staan van de vergelijkende taak die zij op zich genomen hebben.

In de Commissie hadden tevens geneeskundigen moeten zitten, die door langdurige praktische ondervinding, reeds nu geacht konden worden de nu nog onbevoegde methoden te kennen en die daarbij tevens gebleken waren tegenstanders der methoden te zijn, of althans ernstige critici. Zooals de zaak nu schijnt te staan en men beoordeelt nuchter en late zich niet blinddoeken door hooge titulatuur, die juist op dit terrein op zich zelve niets zegt, — schijnen deze commissieleden eer nog als zelfstudeerenden, als studenten te moeten optreden in deze vergelijkende materie, dan als alzijdige beoordeelaars.

Dit oordeel schijnt hard maar is waar en wordt trouwens door velen gedeeld. En anders dan de waarheid, zooals *Medicus* ze ziet, mag hij hier niet dienen. Hij hoopt zich te vergissen, maar met hypothesen en theorieën komt men hier niet uit: en slechts vergelijkende praktische studie kan ten minste nog betrekkelijkerwijze tot iets voeren.

Deze vergelijkende praktische studie komt nu. En dat is een groot voordeel. Maar nog blijken moet, of de bovenbedoelde leden reeds voor die studie door vroeger ernstig en langdurig vergelijken over veel zieken beheerschen of alsnog die praktijken voor 't eerst in dit vergelijkend licht zullen gaan bestudeeren.

Voor hen, die door vroegere of latere theoretische en praktische ondervinding eenig inzicht meenen te hebben mogen ontvangen in deze vergelijkende materie, kunnen de gevolgen van het aanstaand vergelijkend practisch onderzoek reeds nu duidelijk zijn.

Indien het althans niet tussehen de voor- en tegenstanders, onder alle betrokkenen al- of niet wettelijk bevoegde geneeskunstbeoefenaars en al of niet herstelde of gewezen patienten tot een babylonische spraakverwarring zal komen, wat ten deele veel van de leiding van 't onderzoek kan afhangen, dan zullen de gevolgen wel deze zijn:

1. Bepaalde der boven toegewezen patienten zullen tijdens of na de behandeling door wettelijk onbevoegden getuigen genezen of verbeterd te zijn.

2. De geneeskundige tegenstanders der onbevoegde praktijken zullen in verreweg de meeste, zelfs in bijna alle of alle dezer gevallen constateeren dat de genezing of het herstel is: niet aanwezig en zeker niet objectief aanwezig — of wel aanwezig maar dan door toeval veroorzaakt, of door den natuurlijke gang van 't ziektegeval zelf, onafhankelijk van den onbevoegden geneeskunstbeoefenaar, of — en dit zal het meest voorkomen — door de macht der suggestie der verbeelding en van 't vertrouwen in de kunde der onbevoegde geneeskunstenaars of in hun baard of oogopslag.

3. De genezingen of herstellingen zullen blijken te zijn kwalen van functioneel-zenuwlijdenden aard of verschijnselen dier kwalen betreffen, die eveneens door 't zenuwleven der eigen beelding kunnen worden beheerscht, hetzij dit geschiedt door magnetisme, hypnotisme, somnambulisme, spiritisme, occultisme, arianisme, Christian Science, theosophisme, brahmanisme, anthroposophisme, astrologie, ebbe en vloed onzer groote rivieren, koffiedik of ei.

4. Bij de discussie der gewonnen feiten zal nog meer spraakverwarring komen dan bij de huidige oorlogs- en vredesverhoudingen.

5. Voor- en tegenstanders zullen niet tot eene conclusie komen, zelfs niet met onpartijdige voorzitters. Ofschoon ook hier een grensgebied is, valt hier zelfs geen medisch-magnetisch Elzas-Lotharingen nauwkeurig te verdeelen.

6. Komt het onder voor- en tegenstanders toch nog tot één gezamenlijk eindrapport, dan zal dit rapport zich zelf moeten tegenspreken.

7. Mogelijk n'etemin blijft, dat de Regeering er nog iets practisch uit kan leeren. En toch zou — dit is zeker — de z e regeering er andere lessen uit trekken dan ind' en het mogelijk ware, een Katholieke Regeering.

Voor wij in bijzonderheden in een volgende kroniek hierover verder gaan, kunnen wij in 't algemeen deze beide stellingen opzetten:

Neemt alle onbevoegde geneeskunstbeoefenaars weg en de tcestand zal weinig of niet veranderen.

En neemt alle gidiplomeerde geneesheeren van de aarde, de goeden en de minder goeden, na korten tijd zullen de volkeren op de knieën smeeiken om weer opnieuw deskundige, geschoolde artsen te mogen bekomen.

MEDICUS."

Eenigszins als tegenhanger van het bovenstaande plaatsen wij, op verzoek, het volgende, overgenomen uit *De Controleur*, alhoewel wij, door de plaatsing, niet geacht willen worden met den inhoud in te stemmen:

„KWAKZALVERS.

De Staatscourant van 11 October bevatte het volgende berichtje, dat in ruimen kring bekend gemaakt dient te worden:

De commissie, benoemd bij Koninklijk besluit van 31 Juli 1917, om „een onderzoek in te stellen naar de doeltreffendheid van de door niet wettelijk toegelaten beoefenaars van de geneeskunst toegepaste geneeswijze en van de door dezen verkregen resultaten," noodigt degenen, die hiervoor in aanmerking meenen te komen, uit, aan de commissie de gelegenheid te geven, over de toepassing van hunne geneeswijze en van de daarmede te verkrijgen uitkomsten te oordeelen. Zij gelieven zich daartoe bij den secretaris der commissie (Utrecht, Stadhouderslaan 11) schriftelijk aan te melden.

Tevens noodigt de commissie personen, die door niet wettelijk toegelaten geneeskundig behandeld zijn, uit, haar daarvan, met vermelding van den uitslag der behandeling, schriftelijk in kennis te stellen.

Hetgeen in dit berichtje wordt gevraagd is van zeer veel gewicht. Het feit op zichzelf, dat door

wetenschappelijk opgeleide personen aan de niet wetenschappelijk-gevormden wordt gevraagd mee te deelen wat zij wel van de wetenschap weten, waarmee zij deze van dienst kunnen zijn, is al merkwaardig genoeg.

Op geen enkel ander gebied was iets dergelijks denkbaar dan op dat der geneeskunde, een kunde,

die beoefenaars en onderzoekers heeft gehad zolang de menscheid bestaat. Niet altijd is die beoefening en is dat onderzoek zóó geweest als misschien wel strookt met een wetenschappelijke opvatting. Het neemt echter niet weg dat de geneeskunde, zooals die nu is, ontzaglijk veel aan die primitieve voorbereiders heeft te danken. 't Gaat dus niet aan minachtend naar te zien op die oude „kwakzalvers" en „meesters", die ontegenzeggelijk dwaasheden hebben verkocht, doch daarnaast ook veel goeds hebben gedaan.

Ongeveer een halve eeuw geleden — laat het driekwart eeuw zijn — is er een groote kentering gekomen in de beoefening der geneeskunde. Ze heeft te lijden gehad van de algemeene verafgoding van de theoretische wetenschappelijke bestudeering. Zoo één vak van menscheijke kennis daarvoor zooveel mogelijk moest bespaard blijven, dan is het wel de geneeskunde, het eenige vak aan de universiteit gedooceerd, dat uitsluitend praktisch is.

Door die theoretische opleiding is een gevoel van hooghartigheid ontstaan tegenover degenen, die deze opleiding misten en daaruit vloeide voort, dat men absoluut geen notitie meer wilde nemen van hetgeen deze personen wisten, kenden, ontdekten of aanbevalen.

Met dit hooghartigheidsgevoel wordt in het berichtje uit *„De Staatscourant"* voor het eerst openlijk en officieel gebroken. Daarom vooral is het van gewicht en duidt het op een nieuwe kentering in de studie der geneeskunde, die niet geheel op het goede pad is.

De eerste kentering waarvan wij zoeven spraken, heeft vele goede naast zeer vele nadeelige gevolgen gehad. Te veel is het denkebeeld, dat aan de geneeskunde ten grondslag lag, losgelaten. Dat denkebeeld is het zoeken naar middelen om zieke menschen te genezen. De nieuwere wetenschappelijke opvatting betrof wel meer het zoeken naar een behandelwijze van ziektegevallen. De chirurgie, de hygiëne, de antiseptiek gingen enorm vooruit, maar de interne geneeskunde raakte aan den sukkel. Heel sterk ziet men dat laatste in de wijze waarop de tuberculose wordt bestreden. D'e strijd is niet een constant zoeken naar een middel tegen de gevreesde ziekte maar wel naar een behandel-methode van de patienten die zóódanig is, dat het leven van dezen gerakt wordt, zonder dat de ziekte is weggenomen. Dat is natuurlijk maar half werk; 't heeft zijn goede zijde, en het mag geneeskunde heeten, dat getracht wordt de omstandigheden van het ziektegeval zóó te maken dat dit zich niet uitbreidt, de geneeskunde in den meer engeren zin van het woord vraagt genezing van het ziektegeval zelf.

Opmerkelijk is, dat enerzijds veel meer aandacht wordt geschonken aan de wisselwerking tusseen geest en lichaam en dat aan de andere zijde bij de behandeling van vele gevallen dit onverbreekelijke verband geheel wordt genegeerd.

Het onmiddellijke gewelddadig ingrijpen in iemands levenswijze door hem het werken te verbieden, hem rust voor te schrijven, verandering van klimaat en voedings-gewoonte, heeft dikwijls zo'n grooten psychischen invloed op een patient, dat deze omwenteling hem vaak meer deprimeert, dan zijn gansche ziektegeval.

De specialiseering in de verschillende onderdeelen der geneeskunde, heeft dit gevaar in zeer groote mate in zich. De specialist kijkt zich te veel blind op zijn onderdeeltje en het overige komt in de volgende plaats. Het geval is niet ondenkbaar, dat een speciale behandeling zoozeer het algemeene fysiek sloopst dat daardoor andere, sluimerende ziekten de gelegenheid krijgen om zich te ontwikkelen.

Een feit is het, dat nog veel te weinig wordt gezocht naar middelen, om de normale, gezonde menschen te onderzoeken. Volgens de geneeskundigen zelf kunnen kwaadaardige ziekten jaren en jaren sluimeren en zich organiseren aler ze in symptomen van hun aanwezigheid doen blijken. Is er wel ooit ernstig gezocht naar middelen, om de gezonden zóó te onderzoeken dat, eerder dan thans het geval is, zulke haarden worden ontdekt.

Het is slechts één vraag uit de vele, die wij ten aanzien van de geneeskunde zouden kunnen stellen. Naar onze meening heeft deze wetenschap zich op een ietwat te hoog standpunt geplaatst. Ze is in zeer veel nog zeer hypothetisch en daarom paste het haar nog des te meer om bescheiden te zijn en zich ijverig in te spannen.

Wij aarzelen niet te verklaren, dat wij vóór de vrije uitoefening der geneeskunde zijn. Het eenige argument dat daartegen pleegt te worden aangevoerd is de vrees dat het aantal kwakzalvers zeer

zal toenemen. Wij deelen die vrees niet. Het publiek heeft niet dat groote vertrouwen in de officieele geneeskunde als wel noodig is voor het welslagen van deze wetenschap in de praktijk. Altijd is er naar kwakzalvers geloopt en dat zal blijven, vooral wanneer het feitelijk een verboden werk is dat men daarmede verricht.

Onder de doktoren met officieel diploma schuilen er heusch ook genoeg die niet al te afkeerig zijn van de taktiek die de kwakzalvers volgen, al geven zij aan de taktiek wel eens een wetenschappelijk tintje. Wij herinneren slechts aan de groote flesschen „goed" die aan de minder-ontwikkelden worden gegeven als een middel om hun vertrouwen in den dokter in te boezemen. Wij vallen deze doktoren daarover niet hard, maar signaleeren dat feit toch even.

Wat wij dan van de vrijheid der uitoefening verwachten? Een vrije studie der geneeskunde, de oprichting van artsen-scholen, die zich geheel bij de praktijk zullen aanpassen. De theoretische studie worde niet verwaarloosd, maar de student ga van het eerste uur zijner studie af met den dokter mee de praktijk in. Het werk in de ziekenhuizen scheelt te veel van de gewone praktijk, dan dat het daarvan een voorbereiding is. Een pas gepromoveerd arts heeft thans nihil praktische ervaring en hij moet die zelf verwerven. Te wiens koste dat gaat, begrijpt elk.

Genoeg hierover. Het onderwerp is thans aan de orde gesteld en in het berichtje, waarmede wij dit artikel aanvingen, ligt o.i. het bewijs dat men meer den weg der praktijk op wil, en niet hooghartig neerziet op hetgeen langs niet-wetenschappelijken weg nog steeds verkregen wordt en worden kan.

H."

RECHTSZAKEN.

Mej. Ooms (Spirea.)

De Hooge Raad heeft verworpen het beroep in cassatie van G. de V., huisvrouw van P. Ooms, directrice der naamloze vennootschap „Spirea" te Watergraafsmeer, door de rechtbank te Amst erdam veroordeeld tot f 200 boete wegens onbevoegde uitoefening der geneeskunde.

(Zie ons vorig no.)

Een smid als geneeskundige.

Tegen den smid J. P. die aan onontwikkelde personen drankjes verkocht en zelfs een vrouw aan den lijve onderzocht, werd voor het kantongerecht te *Middelburg* f 100 boete subsidiair 50 dagen hechtenis gevorderd wegens het onbevoegd uitoefenen der geneeskunde. De ambtenaar van het O. M. schetste in zijn requisitoir het gevaar dat deze man heeft kunnen te weeg brengen en zeide, dat het zeker niet iemand geldt, die met de macht tot genezen geboren wordt en voor welke categorie van menschen de staatscommissie tot wijziging van de wet op de geneeskunde is ingesteld.

De kantonrechter heeft hem veroordeeld tot f 100.— boete, subs. een maand hechtenis.

Weer een.

Tegen M. de J. te Almelo is door de gemeente politie proces-verbaal opgemaakt wegens het onbevoegd uitoefenen van de geneeskunde en de artsenijbereidkunde.

Onbevoegde uitoefening der tandheelkunst.

De Haagse politie heeft proces-verbaal opgemaakt tegen iemand, die het beroep van tandarts uitoefende zonder daartoe bevoegd te zijn.

CORRESPONDENTIE

Men zal het ons niet euvel duiden, dat de inhoud van dit no. in hoofdzaak gewijd is aan één onderwerp; het uitoefenen van de geneeskunde door onbevoegden, maar het belang der zaak noodzaakt ons daartoe.

Maandblad uitgegeven door de Vereeniging TEGEN DE KWAKZALVERIJ

onder Redactie van H. VAN GELDER.

Bestuur der Vereeniging: MR. P. W. DE KONING, Advocaat te *Amsterdam*, VOORZITTER; MR. W. P. R. BOUMAN, Substituut Officier van Justitie bij de Arrondissements-Rechtbank te *Rotterdam*; MR. A. A. CNCPIUS, Advocaat-Generaal bij het Gerechtshof te 's *Hertogenbosch*; MR. A. VAN DER ELST, Ambtenaar van het O. M. bij het Kantongerecht te *Leiden*; DS. F. C. FLEISCHER, Doopsgez. Predikant, te *Winterswijk*; C. NANNES GORTER, Journalist te *Alkmaar*; MR. A. LIND, Advocaat te *Amsterdam*; MEJ. J. C. RESSING te *Delden*; J. VAN RIED, Dir. Mil. Apotheker, Directeur van het Rijks Magazijn van Geneesmiddelen te *Amsterdam*; DR. G. ROMIJN, Inspecteur van de Volksgezondheid te 's-*Hertogenbosch*; E. J. ABRAHAMS, Arts te *Amsterdam*, SECRETARIS-PENNINGMEESTER.

Ieder Lid ontvangt één Exemplaar van het Maandblad en heeft recht op hoogstens 10 Exemplaren ter gratis-verspreiding.

LID DER VEREENIGING is ieder die haar doel helpt bevorderen en een Contributie betaalt van f 3.—.

Adres voor de REDACTIE van het Maandblad bij den Redacteur, AMSTEL 102 te Amsterdam; voor het BESTUUR DER VEREENIGING en voor AANGIFTE van LEDEN en ABONNÉ'S bij den Secretaris-Penningmeester E. J. ABRAHAMS, Arts, KEIZERSGRACHT 239, AMSTEL 239, bij wien ook losse exemplaren van het Maandblad moeten worden aangevraagd.

Geplaatste bijdragen en onderzoekingen van kwakzalversmiddelen en specialités worden desverlangd gehonoreerd.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is niet alleen geoorloofd doch wordt zelfs dringend verzocht.

ABONNEMENTSPRIJS, Franco per post..... per jaar f 1.25

INHOUD:

Vereeniging tegen de kwakzalverij. Mededeelingen van het Bestuur.

Hoofdartikel: Samenstelling der middelen in 1917 onderzocht.

Berichten: Niet wettelijk toegelaten geneeskundigen. — Motie van onbevoegde beroepsmagneteurs. — Kauling's opvolger. — Thieme en Christian Science. — Thieme's prijsvraag. — Aanbieding van een Belgisch dokter.

Mededeelingen van verschillenden aard: L. I. Akker gehuldigd. — Esculaap. — Van Tuyll's middel tegen voetzwet.

Uit de Pers: Artsenmonopolie contra Juristentrust.

Rechtszaken: Een bidster, door de rechtbank in hooger beroep veroordeeld. — Kwakzalver te Rotterdam. — Onbevoegd uitspreken der tandheelkunde.

Correspondentie.

Herhaalde waarschuwingen: Boom's middelen.

Register op den 37sten jaargang van het Maandblad.

Vereeniging tegen de Kwakzalverij.

Mededeelingen van het Bestuur.

Zij, die met het nieuwe Vereenigingsjaar lid der vereeniging wenschen te worden, of zich op het Maandblad willen abonneren, gelieven zich reeds thans bij den Secretaris-Penningmeester aan te melden. Hun zal dit nummer gratis worden toegezonden.

De voorwaarden van het lidmaatschap en van het abonnement staan aan het hoofd van het Maandblad opgegeven.

Opgaaf van de samenstelling der middelen vanwege de Vereeniging tegen de Kwakzalverij in 1917 onderzocht en in het Maandblad behandeld.

AAMBELENMIDDEL VAN V. BREEMEN is een oplossing van *caramel* (gebrande suiker) (No. 11).

BALSEMPILLEN VAN H. V. AKEN bevatten *benzoëzuur*, *ammoniak-gomhars* en *codeïne* (No. 4).

GAZA bestaat uit fijn gestampte *bittere amandelen* en *crocus martis* (staalpoeder). (No. 6).

GILIAD, krachtversterkend water, gelijkt zeer veel op gewoon *leidingswater*. (No. 3).

LAX, een middel van Akker tegen levend onrein, is een poeder bereid uit *boorzuur* 60,4 gram, *borax* 45 gram en *ammonia liquide* 19 gram, geparfumeerd met *cumarine* (No. 9).

LITHOKLEIDOSE-PILLEN bevatten o.m. *Radix Zedoariae* (Zedoariawortel) (No. 10).

PILLEN VAN HET INSTITUUT V. BIJSTERVELD-TUINSTRAL bevatten als werkzaam bestanddeel *codeïne* (No. 5).

PURGEER- EN BLOEDZUIVERENDE PILLEN VAN H. VAN AKEN bestaan uit *rhabarber* en *aloë* (No. 4).

SALVATOR, een middel tegen tering, is samengesteld uit *terpentijnzalf* (de z.g. spijkerbalsem) en *kruidnagelolie*. (No. 8).

SANOTOLO, afkomstig van Sanitas, bevat ruim 40% *eiwit*, 4,5 % *asch* (waarin *phosphorzuur*), een *glycerophosphorzuur-verbinding* en *veel zetmeel* (No. 3).

TENA'S MAAGKRUIDEN. In deze kruiden werden aangetroffen: *Alsemknoppen* (*Sumitatas Absinthii*), *Duizendguldenkruid* (*Herba Centaurii*), *Vliervruchten*, (*Fructus Sambuci*), *Venkelvruchten* (*Fructus Foeniculi*), *Jenevervruchten* (*Fructus Juniperi*), *Graswortel* (*Rhizoma Graminis*) en *Duizendblad* (*Herba Millefolii*). (No. 6).

TINCTURA VAN DR. POLANIMEO, tegen stotteren, is niets anders dan *Tinctuur van barnsteen*. (No. 10).

VAN TUYLL'S MIDDEL TEGEN ZWETVOETEN bestaat uit een geparfumeerde oplossing van 25% *zwavelzuur zink* (No. 12).

VINA MEDICATA van C. Tieman Jr., is een aftreksel van *sennablada* met ongeveer 10% *alcohol*. Wijn werd niet aangetroffen (No. 6).

ZEKERHEIDSPASTILLES van Sanitas bestaan uit *cacaoboter* en *aluin*. (No. 10).

BERICHTEN.

Niet wettelijk toegelaten geneeskunst. In verband met den in de dagbladen voorkomenden oproep van de commissie tot onderzoek naar de doeltreffendheid van de door niet wettelijk toegelaten beoefenaren der geneeskunst toegepaste geneeswijzen enz. gericht tot deze beoefenaren en hen, die door dezen genezen zijn, om genoemde commissie in de gelegenheid te stellen het resultaat van hun geneeskundige behandeling na te gaan, en, voor wat de genezingen betreft daarvan schriftelijk verklaring te doen, heeft, naar *De Maasbode* bericht, het comité tot verkrijging van wijziging der wet op de geneeskunst tot genoemde commissie het verzoek gericht van zijn diensten gebruik te maken voor de inzameling dezer gegevens. Daartoe verzocht genoemd comité de commissie echter om een verklaring, dat daaruit ook in de toekomst voor belanghebbenden uit hoofde van het verstrekken dezer gegevens geenerlei nadeelige gevolgen zouden kunnen voortvloeien, gezien het feit, dat de thans nog geldende wettelijke bepalingen op de uitoefening der geneeskunst niet zonder meer toelaten, dat de geneeskunst wordt uitgeoefend door zulken, die daartoe niet wettelijk bevoegd zijn.

Het comité acht het bezitten eener verklaring in dien geest onder de huidige omstandigheden, alleszins noodzakelijk, ter geruststelling van belanghebbenden van beide groepen, en meent zijn werkzaamheden in die richting te moeten opschorten, totdat deze in zijn bezit zal zijn gekomen.

Volgens *De Amsterdamer* (Chr.) heeft de Staatscommissie nu een schriftelijke verklaring afgegeven dat naar aanleiding van de bij haar ingekomen gegevens ook in de toekomst geenerlei nadeelig gevolg voor genezers of genezenen zal kunnen voortvloeien, terwijl ook in de rapporten der Staatscommissie nimmer namen van hen die mededeelingen verstrekten, zullen genoemd worden.

Daarop heeft dit Comité aan de Staatscommissie medegedeeld, dat het thans zich beschikbaar stelt om te haren behoeve de noodige gegevens te verzamelen, en zich daartoe dan ook reeds met verschillende wettelijk-onbevoegde-genezers in verbinding gesteld.

Motie van onbevoegde geneeskundigen. De vorige maand werd door den kring van onafhankelijke beroepsmagneteurs en den Bond van wettelijk onbevoegde genezers een vergadering gehouden in „de Karseboom” te Amsterdam waar besproken werd: „Hoe staat de Staatscommissie tegenover de wettelijk onbevoegde genezers?”

Ten slotte werd de volgende motie aangenomen: „De vergadering van wettelijk onbevoegde genezers, bijeen in „de Karseboom”, op Vrijdag 9 dezer;

spreekt haar leedwezen uit over het feit, dat door den Minister van Binnenlandsche Zaken geen gevolg is gegeven aan de destijds door het comité tot verkrijging van wijziging der Wet op de Geneeskunst gedane verzoek, om in de Staatscommissie, ingesteld bij Kon. besl. van 31 Juni 1917, aan welke is opgedragen een onderzoek in te stellen naar de doeltreffendheid van de door niet wettelijk toegelaten beoefenaren der geneeskunst toegepaste geneeswijzen en naar de door dezen verkregen resultaten, dezulken te benoemen, die volstrekt onbevooroordeeld staan tegen elke geneeswijze.

en gaat over tot de orde van den dag.” Deze motie zou, vergezeld van een Memorie van Toelichting, aan den Minister van Binnenlandsche Zaken worden gezonden.”

(De Amsterdamer) (Chr.)

Kauling's opvolger. In ons n. van September j.l. konden wij mededeelen, dat per advertentie een arts werd gevraagd, genezen om het middel van KAULING ter bestrijding van longtuberculose verder te exploiteeren. Voor dit *eervolle* baantje schijnt zich inderdaad iemand beschikbaar te hebben gesteld, getuige de volgende bekendmaking in de couranten:

„DR. KAULING'S geneeswijze der tuberculose. Spreekuren te Amsterdam Heerengracht 399 b/h. Koningsplein iederen Maandag en Dinsdag van 10—4; te Valkenswaard iederen Woensdag van 11—4.”

Thieme en Christian Science. De *Nieuwe Courant* meldt het volgende:

Wij ontvingen: Openlijk schrijven aan de Commissie tot wijziging der Wet op de geneeskunst door H. G. Thieme, zich noemende „student der Christian Science”, (Uitgegeven bij W. J. Thieme en Cie. te Zutphen).

De schrijver polemiseert in dezen „Open brief”

tegen het Nederlandsche Christian Science-perscomité, dit naar aanleiding van een door hem geplaatste advertentie, dat hij blind-, doofstom- en idiotogeborenen geneest tegen betaling van f 1500. (Zonder genezing — geld terug) Het perscomité schreef, dat een scientist niet aankondigt waartoe hij als practitioner in staat is. „Wij hebben genoeg geloof in Gods wijsheid en macht om te weten, dat Hij diegenen tot ons leidt, die wij kunnen en mogen helpen.

Daartegen komt de heer Thieme op. Hij zegt dat „Wien God leidt geen andere leiding noodig heeft en zich zelf kan genezen. Volgens hem mag de christian-scientist zijn praktijk niet tot de zoodanigen beperken.

Omdat hij dat evenwel niet mag doen, dan in samenwerking met opponenten der bijbelsche geneeswijze, wendt hij zich tot de commissie voor de wijziging der wet op de geneeskunst, opdat deze zal rekening houden met de belangen der christian-scientisten, die thans reden hebben tot klagen over beperking van hun grondwettelijk recht op vrijheid van godsdienst.

Naar aanleiding van deze aankondiging vestigt het Ned. Christian Science perscomité er de aandacht op, dat de auteur ten onrechte den indruk vestigt als sprak hij uit naam van de Christian Scientists, wanneer hij beweert, dat deze, „reden hebben tot klagen over beperking van hun grondwettelijk recht op vrijheid van godsdienst.”

De Christian Scientists in ons land beklagen zich daarover niet.

(Men zie ook ons Maandblad van Augustus j.l.)

Eigenaardige prijsvraag. De z.g. Christian Scientist H. G. THIEME, uit Den Haag, heeft een prijsvraag uitgelooft voor alle beoefenaren der Christian Science in Nederland.

Hij is van plan jaarlijks f 1000 ter beschikking te stellen van den minister van binnenlandsche zaken ter beloning van beoefenaren der Christian Science voor het genezen van het grootst aantal ongezonden gebleven krankzinnigen in het korstste tijdsverloop.

(N. v. d. Dag).

Wat onstewachten staat kan men zien uit de volgende advertentie:

„DOCTER. Beig, bezit Recepten van specialiteiten, zoekt kapitalisten geneigd met hem deze Recepten te exploiteeren.

Br. fr., letters J. J., „N. v. d. D.”

MEDEDELINGEN VAN VERSCHILLENDE AARD.

L. I. AKKER.

Een waardig(?) man gehuldigd.

Het avondblad van de *N. Rott. Ct.* van 12 November j.l. bevatte het volgend bericht:

„Hedennamiddag is in de vestibule van de gebouwen van de firma L. I. AKKER in de Van Alkemadestraat alhier, ter gelegenheid van de tweede uitbreiding der kantoor- en werklokalen, in tegenwoordigheid van het gansche personeel en genoodigden, door den 7 jarigen Louis Isidore een marmeren gedenksteen geplaatst als dankbare herinnering aan den stichter der firma den heer L. I. AKKER, zijn grootvader en naamgenoot.

De heer L. I. AKKER heeft daarbij het woord gevoerd. Hij herdacht, hoe de stichter op zeer bescheiden voet aanving en hoe hij door groote werkzaamheid, na een moeilijke periode doorworsteld te hebben, de zaak tot grooter bloei heeft weten te brengen. Haar artikelen hebben thans groote bekendheid over heel de wereld en een talrijk personeel is nu bij haar werkzaam.”

Inoerdaad is er voor de firma gelegenheid voor „dankbare herinnering”. Het denkbeeld van den stichter der firma om op de lichtgeloovigheid van de menschen te speculeeren door onder den naam van een niet-bestaand klooster een niets-beteekenend stroopje met de noodige bluf in den handel te brengen heeft haar — dank zij de domheid van het publiek — geen windeieren gelegd.

„Dankbare herinnering” zullen ook de couranten hebben aan de talloze advertenties, waarin, op instigatie van den stichter der firma, dag uit dag in, de meest brutale leugens aan de lezers worden verkondigd. *)

Maar minder „dankbare herinneringen” zullen

gewis opkomen bij de talrijke slachtoffers die, geloof hechtende aan hetgeen in de advertenties wordt aanbevolen, tot Akker's *Abdijsiroop* en zijne andere praeparaten hun toevlucht hebben gezocht en — te laat — bemerkten hebben, dat de beloften in de annonces ijdel waren en dat zij, door op die beloften te vertrouwen, de juiste tijd voor het inroepen van doelmatige hulp hebben laten voorbijgaan.

Den getrouwen lezers van ons Maandblad zullen zich herinneren hoe wij herhaaldelijk hebben aangetoond, dat de advertenties, ter aanbeveling o.a. van de *Abdijsiroop*, *leugenachtig*, meermaals *hoogst gevaarlijk* waren.

Wij hopen dat de marmeren gedenksteen duidelijk aan het licht komt. Hij zal den volke aanschouwelijk maken hoe het nog steeds mogelijk is, dat in Nederland het publiek door kwakzalvers wordt beetgenomen zonder dat er iets tegen gedaan wordt door hen, die geroepen zijn de volksgezondheid en volkswelvaart te beschermen!

Esculaap.

Chemisch-cosmetisch laboratorium.

Reeds eenigen tijd geleden hebben wij de opmerking gemaakt, dat het getal z.g. laboratoria, die allerhande geheime middelen verkrijgbaar stellen, gedurig toeneemt. Wij vestigen thans de aandacht op het *Centraal Dépôt „Esculaap”*, gevestigd Keizersgracht 768 te Amsterdam, den lezers van onze dagbladen zeker niet onbekend vanwege de telkens voorkomende advertenties van *Sana*, *Gonosol*, *Purgiero* en „*Venus*” *bustenzalf*.

De middelen door dit laboratorium aanbevolen en de kwalen waartegen zij heeten te helpen, laten zich moeilijk bespreken in ons blad, dat, door zijn ruime *gratis*-verspreiding in handen van tal van lezers en lezeressen — en wel van elken leeftijd — komt, zoodat wij slechts door enkele algemeene opmerkingen enigszins den sluier kunnen opheffen van het bedrijf, dat op Keizersgracht 768 wordt uitgeoefend.

Men houde ons daarbij enkele *uitdrukkingen* ten goede, men zal zien, dat wij daar niet buiten kunnen.

Over vrouwen schijnt zich de zorg van het laboratorium bijzonder uit te strekken; zoo worden aanbevolen:

Pastilles „Aesculape”, een ideaal voorbehoed-middel.

Feminol, het beste onschadelijke voorbehoed-middel.

Onfeilbaar, het beste, enig afdoende enz.

Men vraagt zich wel af, wanneer *Onfeilbaar* het beste en enig afdoende is, waarom de andere twee nog worden aanbevolen, maar dat zijn raadsels, die voor hen, die met de handelingen van kwakzalvers op de hoogte zijn, gemakkelijk zijn op te lossen.

Goedkoop is „Esculaap” niet.

Pastilles „Aesculape” kosten per 6 stuks f 1.50, *Feminol* kost per flacon f 5.— en „*Onfeilbaar*” f 25.— Men ziet het, voor alle beurzen wat.

Voor menstruatiestoornissen (bij een van de middelen staat n.b. *onverschillig uit welke oorzaak* nu weet men genoeg) heeft men ook de keus tusschen verschillende middelen.

Purgiero kost maar minstens f 15.— en een daarbij behoorende *Injecteur* f 12.50.

The great Indian Remedy per flacon f 15.—

Doctor Edmin Sandringham's Lady Pills, minste prijs f 5.—

Druppels van Doctor Stokman-Moris, goedkoopste flacon f 7.50.

Uitzoeken maar!!

Voor mannen is ook gezorgd. *Sana*, *Gonosol*, *Injectie Aesculape* van f 5.— tot f 1.50 moeten als helpers in den nood optreden... maar genoeg daarover. Reeds herhaaldelijk hebben wij op het gevaar gewezen, dat er in ligt wanneer men bij kwalen, waartegen deze middelen worden aanbevolen, de hulp van een bevoegd deskundige voorbijgaat.

Onderzoek van deze middelen leek ons onnoodig; zij spreken voor zich zelve, temeer waar wij, bij de mededeeling van het resultaat, tot verklaringen moeten komen, waarvoor in ons blad geen plaats is.

Een ieder moge nu voor zichzelf weten in hoever hij het bovenstaande als een *waarschuwing* wil beschouwen, wij meenden het optreden van

het *Centraal Dépôt „Esculaap”* niet met stilzwijgen te mogen voorbijgaan.

Wij beschouwen dergelijke inrichtingen als een *gevaar* voor de samenleving, een gevaar, waartegen de bevoegde macht *moest* optreden. *Maar er gebeurt niets!*

Anders is het in *Duitschland*. In een van de laatste afleveringen van de *Apotheker Zeitung* komt onderstaand bericht voor:

„De *N. V. Margonal Comp.* te Berlijn is op verzoek van de *Zentralstelle zur Bekämpfung der Schwindelfirmen* te Lübeck, vanwege het „*Oberkommando*” in de Marken elke verdere aankondiging van haar bedrijf, alsmede de verzending van drukwerken, die betrekking hebben op het bedrijf, verboden.” De Redactie van de *Apoth. Zeit.* voegt daaraan toe: De genoemde firma is een veelzijdige. Zij voert een reuzenreclame, niet alleen in de dagbladen maar ook door het verzenden van een waren vloed van drukwerken. Er bestaat bijna geen enkel gebrek van het menschelijk lichaam, waartegen zij geen middel heeft aan te bevelen. Bijzondere keuze schijnt zij in schoonheidsmiddelen aan te bieden. Daarenboven prijst zij hare Menstruatiedruppels en Menstruatiepoeder aan, verder hare Damesbonbons en Sanguisdruppels die, in tegenstelling met andere waardelooze middelen, „hun doel volkomen bereiken.” Het is wel reeds verheugend, dat het de firma verboden is haar reclame voort te zetten, maar het zou nog doelmatiger zijn geweest, wanneer men nog een schrede verder ware gegaan en de geheele zaak gesloten had. De cliënteel der firma telt bij duizenden. Niettegenstaande het verbod van aankondigen is het de firma mogelijk met deze duizenden verder in verbinding te blijven, zeer tot nadeel van de volkswelvaart en volksvermeerdering. Mocht de firma, niettegenstaande het verbod, met de reclame voortgaan, dan verzoekt de bovengenoemde „Zentralstelle” haar daarmede onder bijvoeging van bewijsstukken, in kennis te stellen.

A. van Tuyl's speciaal middel tegen voetzweet en vochtige handen.

„Het is den ondergeteekende gelukt een middel te vinden dat bij een zeer eenvoudige toepassing deze hinderlijke, onaangename en ongezonde toestand aan voeten en handen geneest zonder enige schade aan de huid of goederen te veroorzaken. De toepassing is zeer eenvoudig en kan op ieder uur van den dag geschieden. Prijs per Flacon in Etui 50 cts. *)

Gebruiksaanwijzing: A. van Tuyl's Voetwater wordt op de volgende wijze toegepast:

Men neme vooraf een voetbad, hetzij warm of koud, en reinige de voeten behoorlijk. Na dit bad droge men de voeten goed af. Nu neme men 25 à 30 druppels van A. van Tuyl's Voetwater in de bal van de hand en wrijf hiermede de voetzolen zachtjes in en late het even opdrogen.

Deze behandeling herhale men den anderen dag nog eenmaal en vervolgens 1 à 2 maal per week. Deze eenvoudige behandeling is voldoende deze hinderlijke, onaangename en zeer ongezonde kwaal te doen ophouden.

Voor vochtige handen is de toepassing dezelfde.”

Het is op deze wijze dat de bekende verkooper van talrijke kwakzalversmiddelen den koopers van zijn product bekend maakt, dat het hem gelukt, is een middel te vinden, tegen de bovengenoemde kwalen, waarbij schade aan de huid of goederen buitengesloten is. Wij zouden hem met dat geluk feliciteeren wanneer wij aan zijne woorden volkomen geloof konden hechten maar dit is nu in geen deele het geval.

Het scheikundig onderzoek van het middel, welwillend verricht door Mej. KNIPSCHER en den heer KEULEMANS, heeft aangetoond dat het bestaat uit een geparfumeerde oplossing van 25% zwavelzuur zink (Sulfas zincicus) een oplossing die, in dergelijke concentratie, alles behalve als onschadelijk voor de huid — en ook voor het lichaam — is te beschouwen, al geschiedt de aanwending ook uitwendig. Er dringt genoeg door de huid naar binnen, om nadeelige gevolgen na zich te slepen.

De lijders aan voetzweet zullen derhalve niet veel aan het geluk van VAN TUYLL hebben.

*) De tegenwoordige verkoopprijs is 60 ct. [RED.]

*) Ons werd een courant toegezonden, waarin de feestviering van AKKER vermeld werd onder het hoofd: *Het succes van adverteeren*. Dat „*Het Leven*”, onder den titel: *Aanschouwelijk voorbeeld: hoe 'n advertentie werkt* een kiekje aan deze gebeurtenis wijdt, zal niemand verwonderen, die de werkwijze van dit weekblad kent.

Artseuimonopolie contra Juristentrust.

Vox Medicorum schrijft het volgende :

Bij becritisering van het adres van „de drie meesters”, dringt zich, als zoo vaak aan ons op : hoe is het toch mogelijk, dat zoo heel veel niet-medici zulk een verkeerd kijk hebben op onze arbeid als geneeskundige en zulk een minachting voor den geneeskundigen stand, terwijl toch velen van diezelfde categorie ongetwijfeld onder familie of vrienden geneesheeren tellen er niet weinigen misschien een of meer gevallen van succesvolle geneeskundige behandeling met gevoelens van dankbaarheid gedenken?

Hoewel het antwoord op deze vraag niet zoo eenvoudig is, meenen we toch, dat een poging om dit kwaad — want dat is het zeker — onder de oogen te zien, hoe langer hoe noodzakelijker wordt.

En dan is het, als in alle gevallen, waar we niet geheel objectief tegenover staan, noodig, eerst te onderzoeken, in hoeverre de fout bij ons zelve gelegen is.

Dat in een groote groep van menschen, hoe ook vereenigd, allerlei persoonlijke en groeps-gewijze verschillen bestaan, is vanzelfsprekend ; dat neemt niet weg, dat zulk een verzameling beoefenaars van eenzelfde vak noodzakelijkerwijze eenige gemeenschappelijke kenmerken vertoont, al bestaan er natuurlijk een zeker aantal persoonlijke uitzonderingen. Ja, zelfs al zouden deze persoonlijke uitzonderingen gezamenlijk een groote meerderheid vertegenwoordigen, dan valt nog niet te ontkennen, dat het geheel zich niet zelden door andere eigenaardigheden kenmerkt, dan de som van de persoonlijkheden zou doen verwachten. Evenzoo als de psychologie van de „menigte” een andere is als die van haar bestanddeelen.

Als kenmerken van de eigenaardigheden van den geneeskundigen stand zouden wij dan willen noemen : haar onvoldoende ontwikkeld gevoel van saamhoorigheid, haar onvoldoende inzicht in de noodzakelijkheid met kracht op te treden tegen de vele verkeerde opvattingen, die nog steeds — of misschien beter : steeds meer — heerschen omtrent al wat het doen en laten van de geneeskundigen betreft, zoowel op zuiver medisch als op sociaal gebied.

Haar onvoldoende ontwikkeld gevoel van saamhoorigheid behoeft eigenlijk niet nader aangetoond te worden ; van algemeene bekendheid is de slechte harmonie onder de vakgenooten, zoodra zij met elkander in concurrentie komen. Veel gevallen, die men met den naam van oneerlijke concurrentie moet betitelen, komen voor, veel gevallen van wantrouwen, veel bewijzen van geringen dank van elkanders bekwaamheid. Algemeen is nu wel bekend, dat we den dekmantel der collegialiteit nog slecht pro forma gebruiken, om deze wantoestanden als met een gazen sluier te verbergen. Het is dan ook ten onrechte tot de conclusie komen, dat het met de medische wetenschap nog niet best gesteld is, waar hare beoefenaars te kort schieten.

Haar onvoldoende inzicht in de noodzakelijkheid, met kracht op te treden tegen de vele verkeerde opvattingen van de buitenwereld, kan blijken uit het steeds nog opnieuw voedselgeven hieraan. Het misbruik, dat in dit opzicht gemaakt wordt van het gevleugelde woord : hoe meer we leeren des te meer bemerken we, dat we niets weten, is een voorbeeld hiervan. De vele kritiekloze uitingen tegenover den leek, waarvan tot de bekendste behooren : van het geven van geneesmiddelen zijn we allang teruggekomen ; dat doen we alleen, omdat het publiek nu eenmaal graag bedrogen wordt, etc. etc. gepaard aan de vlugheid, waarmee we vaak ieder nieuwigheid kritiekloos aanvaarden, om niet veel later weer tot een ander inzicht te komen, dit alles is niet bevorderlijk buitenstaanders een hoogen indruk van onze wetenschappelijkheid te geven.

Hebben we dus eerst de hand in eigen boezem geslagen, en is het gebleken dat wijzelf zeer zeker debet zijn aan een groot deel van de eigenaardige beoordeeling van den buitenstaander tegenover „de officieele geneeskunde” en haar beoefenaars, dan geldt dit toch niet in zoo sterke

mate, dat dit de eenige maatstaf zou behoeven te zijn, waarmee onze wetenschap beoordeeld moet worden.

Zoowel de geneeskundige faculteiten aan onze hoogeschoolen, als vele andere wetenschappelijke instellingen en last not least vele hoogstaande, in de dagelijkse praktijk verkeerende geneesheeren hebben voldoende contact met wetenschappelijke menschen van allerlei richtingen, dat de invloed, die van dezen kern uitgaat, op deze buitenstaanders niet grooter is, dan die van boven gedefinieerde geneeskundige „menigte”.

Wij schromen daarom ook geen oogenblik, met aan te nemen, daar daár niet de oorzaak van het beruchte adres gezocht moet worden.

We kunnen geen oogenblik aannemen, dat de drie beruchte H's onbekend zijn met dat wat de besten van ons presteeren. Evenmin, dat zij niet weten, wat in den huidige tijd vereischt wordt, om met goed gevolg de examens die tot het bezit van het arsdiplooma leiden, af te kunnen leggen. Want hoe onverstandig zoowel redactie als inhoud ons ook toe schijnen, eenige elementaire kennis omtrent een punt, waarover men requestreert, moet zelfs bij querulanten nog wel voor ondersteld worden.

Waar we den oorsprong dan wel hebben te zoeken ? Het zou ons te ver voeren, met hierover in theoretische beschouwingen te treden, het woord „juridische bemoeizucht” zou misschien de titel van een artikel kunnen zijn, waarin getracht zou worden, de oplossing van dit vraagstuk te benaderen.

Laten wij echter van onze kant terug trachten te keeren tot vroegere toestanden, voor zooverre die gekenmerkt waren door een grootere wederzijdsche waardeering en de meer bezadigde wijze, waarop onze wetenschap werd beoordeeld.

Laten we verder trachten, het publiek, voor zoover het hiervoor bevattelijk is, bekend te maken met het hoe en waarom van ons handelen en laten wij met alle kracht, waarover wij beschikken, zoowel individueel als gezamenlijk, de kwakzalverij in al hare verschillende en gevaarlijke vormen trachten te bestrijden, zelfs al werd zij door den officieelen juristentrust als troetelkind geadopteerd.

DIXI

RECHTSZAKEN.

Onbevoegd uitoefenen der geneeskunde.

Rechtbank te Rotterdam.

Mej. B. DE G. weduwe van G. v. D., zonder beroep wonende te 's-Gravenhage, heeft voor den kantonrechter terecht gestaan wegens het onbevoegd uitoefenen der geneeskunst en is veroordeeld tot 4 geldboeten van f 100, subs. 4 x 14 dagen hechtenis. (Zie Mbl. van Juli j.l.).

Bekl. was niet verschenen, maar werd vertegenwoordigd door mr. v. HOLTHE TOT ECHTEN die namens beklagde volledig bekende.

Zoowel het O.M. als beklagde waren in beroep gekomen.

De officier van justitie vroeg bevestiging.

De verdediger mr. v. HOLTHE TOT ECHTEN meende, dat de door bekl. verrichte behandeling niet viel onder de wet van 1865, hetgeen pl. nader uiteenzette. Hetgeen bekl. deed, was hoofdzakelijk gebedsgenezing en magnetische behandeling. Er is geen sprake van toepassing van medische wetenschap of technische vaardigheid, maar alleen een kwestie van een zekere gave, welke een bepaald persoon bezit.

Moecht de rechtbank hierin niet mede kunnen gaan, dan zou pl. verlichting der straf vragen, daar zij geen der patiënten door haar behandeling benadeeld heeft.

Weer een.

Voor het kantongerecht te Rotterdam is tegen den 47-jarigen J. V., geboren te Veen (N.-B.) en wonende te Rotterdam, vervolgd terzake dat hij te Rotterdam, hoewel niet toegelaten tot de uitoefening der geneeskunst, buiten noodzaak het beroep van geneeskundige als bedrijf heeft uitgeoefend, een geldboete van f 300 subs. 6 maanden hechtenis geëischt.

24 Juli had hij M.B. huisvrouw van J.B., die een wond aan een harer beenen had, geraden hooizaad met water te koken, dit in een zakje te doen en dit driemaal daags op de wond te leggen. Voorts had hij haar een fleschje met vocht toegezonden, waaruit zij driemaal daags een lepel moest nemen. Voor het onderzoek, den geneeskundigen raad en de levering van het fleschje met vocht heeft hij betaling van twee gulden verkregen.

Onbevoegd uitoefenen der tandheelkunde.

De heeren J. J. C., tandtechniker te Enschede en S. M. S., dentist te Gronau, zijn door het kantongerecht te Enschede ieder tot een geldboete subsidiair hechtenis veroordeeld, ter zake van het onbevoegd uitoefenen der tandheelkunde en het als niet-geneeskundigen in het openbaar aankondigen, dat zij de geneeskunst uitoefenen. (Zie Mbl. van Augustus j.l.)

(Maasbode.)

CORRESPONDENTIE.

N. N. te A. *Bioglobin* en *Fluade* zijn geen kwakzalversmiddelen, alhoewel de wijze, waarop voor die middelen reclame worden gemaakt, uw vermoeden wettigt.

Aan allen, die ons de berichten betreffende AKKER zonden, betuigen wij onzen dank. Gaarne houden wij ons voor de toezending van soortgelijke mededeelingen aanbevolen.

A. S. B. te R. Hartelijk dank.

Parfumeriefabriek te H. Wij hebben het bedoelde bericht niet overgenomen, als vallende buiten het kader van ons blad. Derhalve is er ook voor uw verweer geen plaats.

HERHAALDE WAARSCHUWINGEN.

Boom's Middelen.

Bij het groote publiek heerscht het dwaalbegrip dat de apothekers om zoo te zeggen halve geneeskundigen zijn, dat men vóór naar den geneesheer te gaan wel eens bij den apotheker om raad kan vragen. Dit noemen we een dwaalbegrip. Zeker weet de apotheker van tal van geneesmiddelen bij welke ongesteldheid zij worden aangewend — hoe kan 't ook anders ? — maar de beoordeeling van den aard der ongesteldheid, het herkennen van dit of dat ziektegeval staat niet aan hem ! Dit behoort tot het gebied van den geneesheer, en de apotheker, die doktertje speelt, gaat buiten zijn boekje.

Erger is het intusseken, wanneer een apotheker hem door zijn werkkring zeer bekende geneesmiddelen, die door de geneesheeren zeer dikwijls en sommige met succes worden aangewend als z.g. „patent-medicijnen met de noodige reclame in den handel brengt, daarbij de ziekten opnoemt, waartegen zij heeten te helpen, het den patient overlatende om zijn ziekte te herkennen, en na te gaan of het met zoo 'n ophef aanbevolen middel voor hem dienstig is.

Het dusdanig optreden van een apotheker beschouwen wij als kwakzalverij.

Hoe is 't nu met de firma Boom ?

Aan het hoofd der firma stond, toen deze met de reclame begon, een apotheker en, als we ons niet bedriegen, staat deze nog aan het hoofd.

En nu ontziet de firma zich niet op de gewone, kwakzalverachtige wijze hare middelen aan te kondigen. Laat ons, ten bewijze daarvan (wij kunnen alle advertenties hier niet bespreken) eenige aanbevelingen nagaan, ontleend aan een vroeger uitgegeven en verspreid reclameboekje :

„MAAGPOEDER. Door het Maagpoeder van Apotheker Boom zijn reeds duizenden Maaglijders genezen van maagpijn, maagkramp, zuur, hartwater, en slechte spijsvertering.

Lees de honderden attesten, welke op aanvraag gratis en franco toegezonden worden.”

Dit poeder bestaat uit koolzure kalk, magnesia, bis muth, curagischillen en peperminolie, zeer bekende geneesmiddelen, in sommige gevallen van maagkwalen door geneesheeren met succes voorgeschreven, door de firma Boom als boven aanbevolen, zonder eenig onderzoek van den lijder, waartoe de firma trouwens niet in staat is.

„ASTHMAPOEDER van apotheker Boom. Dit Asthmapoeder geeft bij inademing onmiddellijk verlichting bij asthma, borstbenaauwdheid en borstbeklemming, zelfs bij den hevigsten aanval.

Vele personen, die het gebruikten, betuigden ons hunnen dank.”

